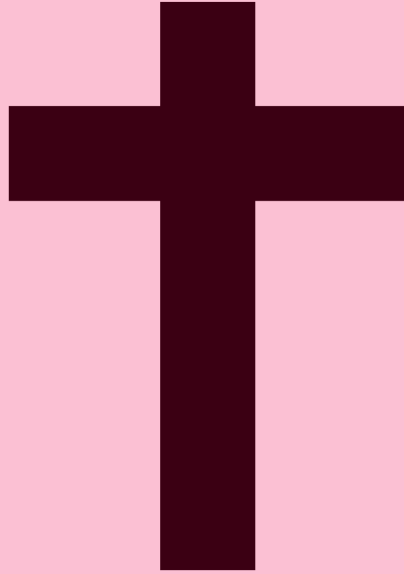

Alla la Kitabu Seniman

Portions of the Holy Bible in the Sankaran Maninka language
of Guinea

Alla la Kitabu Seniman
Portions of the Holy Bible in the Sankaran Maninka language of Guinea
Des portions de la Sainte Bible dans la langue Sankaran Maninka de Guinée

copyright © 2015 Pioneer Bible Translators

Language: Sankaran Maninka

Translation by: Pioneer Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-06-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022
bb49d365-c43a-57d0-a386-570745648030

Contents

A Damira	1
Luka	58
Kalatikailu	101
Yakuba	108

A Damira A Damira

Kitabu Nin ye a Nan Fɔ Kuma Damira

Kitabu jɛn ye Tariku le ri mɛn farini Nabi Musa la, ni a di fɔ a ma A Damira. Suran biloolu le ye a kɔndɔ. Suran biloolu wo di se a la talanan sidijama naanin.

Ka damira suran fɔlɔna, ka ta se sura tan ni kelen ma wo ye dunuɲa dan ɲa le ri. Alla ka dunuɲa dan. Adama ni Hawa wo kera a la danni fen na ban de ri. A ka alu dan ka alu jamari waati taminnin kɔrɔ alu ka Alla la tɔn tɲan. Ka damira wo waati ma, adamadenilu ka tɔrɔya damira. Kebi wo waati adamaden na kɔ bɛɛ kera a juuman de. Adamadenilu la kojuu danna taminda, alu ka hake sɔrɔn Alla la. Alla ka a latɛɛ ko a ri dunuɲa tɲan sancɪ ba la. Miriya wo bɔni Alla sɛniman de rɔ. Julumun bɔyani Alla ye ka a dan natamin. Kɔni Alla la kininkinin kɔsɔn a ma sɔn adamaden bɛɛ halaki la. Wo rɔ, a ka Nabi Nuhan a ni sobo su bɛɛ ladon kulunba kɔndɔ ka alu kisi halaki ma.

Ka bɔ suran tan ni fila ma ka se suran muwan ni loolu ma, tariku le ri mɛn farani Nabi Iburahima la. Alla ka Nabi Iburahima suwandi ka a kɛ mɔɔ ri mɛn di se adamaden bɛɛ madonnala. A ka baraka don a la ko rɔ, a ri kɛ jama siyaman benba ri. A ka lahidi ta a ye. A ka Kanaan jamana lahidi Isirayɛli ni a bɔnsɔn le ye. Kɔni lahidi wo ti se mafala fo Iburahima wa dence sɔrɔn waati mɛn na. Iburahima muso Saran wa yen ko a ti se den sɔrɔnna tuma mɛn na, a ka a la jɔnmuso Hajara di a la cɛ ma. Wo ka Isumayila sɔrɔn Iburahima ye. Kɔni Alla ma sɔn Isumayila ye kɛ a cɛtala ri. A ka Isiyaka di Iburahima ni Saran ma ala mɔɔbaya waati le rɔ. A ka lahidi kelen wo ta Isiyaka ye, a ka mɛn ta Iburahima ye.

Ka bɔ suran muwan ni wɔrɔn ka se suran bisawa ni wɔrɔn, wo tariku le ri farani Nabi Isiyaka ni Nabi Yakuba la. Rebeka ka filani sɔrɔn Isiyaka ye.

Alla sɔnda Yakuba, mɛn sɔrɔnda to la, wo ri a kɔrɔcɛ Esawu cɛta a bolo. Esawu ka wo lɔn mɛn kɛ, a loo tɛɛ ye a la ka a doocɛ Yakuba faa. Wo fanan ka a bori a kɔrɔ ka wa a barincɛ wara, a na kɔrɔcɛ kɔnɔn. A tɔra ye, a ka Leya ni Rasayɛli furu. Alu ka dence mɔɔ tan ni fila sɔrɔn a ye. Dence mɔɔ tan ni fila woilu kɛra kabila tan ni fila le benba ri mɛn bɔni Isirayɛlika rɔ.

Ka bɔ suran bisawa a ni wɔrɔɔfila ma ka se suran biloolu ma, wo ye Nabi Yusufu la tariku le ri. Yakuba dence Yusufu tɛɛ ma di a kɔrɔcɛilu ye. Ka bɛn Alla la kibaro mɛn la Yusufu ɲa ma a tɛɛ ye kekɔrɔ alu la mansa ri. Wo bolo ma alu ka a majiira janya rɔ Misirrankailu ma. Kɔni Alla sɔnda Yusufu la ko ma ko a ye kɛ Misiran ɲemɔɔba ri. Alla ka a yiraka a ye ko a ri dunuɲa bɛɛ kisi kɔnkɔba ma, kɔnkɔ mɛn dontɔ. San wɔrɔnwula tamin kɔrɔ, kɔnkɔba a ri dunuɲa bɛɛ mira. Kɔnkɔ ti don na Misiran kelen pe le rɔ, ka a bɛn Yusufu la ko ma. Ni Yakuba ka a denceilu lawa Misiran balo ɲinin diya, woilu ri Yusufu yen jamana wo kɔndɔ. Yusufu ka a la mɔɔilu lana Misiran ka alu kisi kɔnkɔba ma.

An di hankili sɔrɔn kitabu ɲin ma. Alla ya a jɛɛ yirakala tariku ɲin de rɔ. Alla la fanka ka bon fen bɛɛ ri. A ye a fɛ adamadenilu ye latelenbaya kɛ. Julumun bɔyani Alla ye ka a dan natamin. Alla ye julumun tiilu kiti la alu la julumun de la. Kɔni a ti sɔn ka adamadenilu halaki. Adamaden duman a ye. A ye a fɛ ka alu demɛm ka alu tubi ka alu kisi, ka a bɛn a la kaninteya ma. Sila ɲin yirakani Alla la kitabu fɔlɔ le rɔ.

Alla ye an demɛn an ye wo bɛɛ lɔn. An di se kɛla a duɲɔɔn bɛɛ ri ɲa mɛn ma. Allama wo kɛra. Amina.

Alla ka dunuɲa dan ɲa mɛn ma

¹ Fɔlɔfɔlɔ, Alla ka sankolo dan ka duukolo dan, ² kɔni duu rajani tɛɛ tɛ waati wo rɔ. Fen fen tɛɛ sa a kan. Ji dunba le tɛɛ a yɔrɔ bɛɛ rɔ, a ni dibi. Alla la Ni tɛɛ ye taa ni seyi kɛla ji kunna san ma. ³ Alla ka a fɔ ko: «Kɛnɛ ye bɔ!» Kɛnɛ bɔra. ⁴ Alla ka a yen ko kɛnɛ ka ɲi. A ka kɛnɛ ni dibi fara i ɲɔɔn

na. ⁵ A ka kene kili ko tele, ka dibi kili ko su. Nba, su kora ka kene bo. Wo kera lon folo ri.

⁶ Alla kumara ikoo ko: «Dan ye ke jilu tema, ka alu fara i jooon na.» ⁷ Wo kera. Ji men tere san ma, a ni men tere duu ma, a ka woilu fara i jooon na, ka kenegbe ladan alu tema. Alla ka a fo ja men ma, a kera ten. ⁸ A ka kenegbe kili ko san. Nba, su kora ka kene bo. Wo kera lon filana ri.

⁹ Alla kumara ikoo ko: «Ji men ye san koroo, wo bee ye ladan yoro kelen do, kosa gbelemala ri bo gbe ma.» A ka a fo ja men ma, a kera ten. ¹⁰ A ka gbelemala wo kili ko duu, ka ji ladenni kili ko kooji. Alla ka a yen ko wo ka ji.

¹¹ Nba, a ka a fo ko: «Binilu ni sumanilu ye feren duu kan ka alu kiseilu labo ka ke si ri. Jiri denta su bee fanan ye bo, men ye kise ni kolo kela alu den do.» Alla ka a fo ja men ma, a kera ten. ¹² Duu ka bin su bee labo, men ye kise kela. Jiri denta su bee fanan bora, men ye kise ni kolo kela alu den do. Alla ka a yen ko wo ka ji. ¹³ Nba, su kora ka kene bo. Wo kera lon sawana ri.

¹⁴ Alla kumara ikoo ko: «Kenebolon ye bo san do, ka tele ni su fara i jooon na. Woilu ye sali lonilu yiraka, a ni lon damira ni san damira. ¹⁵ Woilu ye ke san do, ka kene labo duu kan.» Alla ka a fo ja men ma, a kera ten. ¹⁶ Alla ka kenebolon belebele fila raben, tele ni karo. Woilu ro bonba ba, tele konin, Alla ka wo lasii lon kun na. Men dooman, karo konin, a ka wo lasii su kun na. A ka loloilu fanan dan. ¹⁷ A ka kenebolon woilu ke san do, kosa alu ri kene labo duu kan. ¹⁸ A ka alu lasii tele ni su kun na, ka kene ni dibi fara i jooon na. Alla ka a yen ko wo ka ji. ¹⁹ Nba, su kora ka kene bo. Wo kera lon naaninna ri.

²⁰ Alla kumara ikoo ko: «Nimafen ye ke ji ro ka siyaya kosebe. Konilu ye alu gban san ni duu te.» ²¹ A ka ji ro nimafen belebelebailu dan, a ni ji ro nimafen to bee. Fen woilu bee kera ji ro ka siyaya, a bee ni a su. A ka konoo su bee fanan dan. Alla ka a yen ko wo

ka ji. ²² A kumara ka baraka don alu ro. A ka a fo ko: «Ai ye jiri ka siyaya kooji fan bee ro.» A ka a fo konilu ye ko: «Ai ye jiri ka siyaya duukolo kan.» ²³ Nba, su kora ka kene bo. Wo kera lon looluna ri.

²⁴ Alla kumara ikoo ko: «Nimafen su bee ye ke duu kan, so kondoo kolofenilu wo, waa ro soboilu wo, ni nimafen misen men ye taamala duu ma, a bee ni a su!» A ka a fo ja men ma, a kera ten. ²⁵ Waa ro sobo ni so kondoo kolofen ni nimafen misen men ye taamala duu ma, a ka woilu su bee dan. Alla ka a yen ko wo ka ji.

²⁶ Wo ko, Alla ka a fo ko: «An di adamaden dan ka a ke an munu ja ri, ka a su sudunya an jooon na. Alu ri alu sii duu bee kun na, ka alu sii jee kun na, a ni konilu ni kolofenilu ni nimafen misen men ye taamala duu ma.» ²⁷ Nba, Alla ka adamaden dan ka a ke a jere munu ja le ri. Wo ro, a ka ce dan, ka muso fanan dan. A ka adamaden dan ten de. ²⁸ Alla kumara ka baraka don alu ro. A ka a fo ko: «Ai ye jiri ka jensen duu fan bee ro, ka ai la fanka sii duu kan. Ai ye ai sii jee ni konilu ni nimafen toilu bee kun na.»

²⁹ A ka a fo alu ye ko: «Duu suman su su, n da wo bee di ai ma. Ka a la wo kan, jiri denta fen fen ye duu kan, n da wo fanan bee di ai ma, men ye kise ni kolo kela alu denilu ro. Wo bee ri ke ai balo ri. ³⁰ So kondoo kolofenilu ni waa ro soboilu ni konilu ni nimafen misen men ye taamala duu ma, nimafen bee konin, n da bin ni fira bee di woilu ma ka ke alu balo ri.» Nba, a ka a fo ja men ma, a kera ten. ³¹ Alla ka dalifen men dan, a ka a yen ko wo ka ji bake. Nba, su kora ka kene bo. Wo kera lon woorona ri.

2

¹ Nba, sankolo ni duukolo ni ie kondofen bee danda ja men ma, wo le wo ri. ² Tele woronwulana sera ka a teren Alla ra ban baarala. A ka a la baara bee ban tele wooroo wo le koroo. Tele woronwulana lon, a ka jooon wo lon. ³ Alla ka tele woronwulana bonya ka a bo lon toilu ma, ka a masoron a ma baara si ke wo lon.

Alla ka ce dan ja men ma

⁴ Nba, Alla ka sankolo ni duukolo dan ja men ma, wo le ye jin di. Allabatala Alla ka sankolo ni duukolo dan tuma men na, ⁵ bin ni jiri tun te duukolo kan folo, baa Allabatala Alla tun ma sancilana duu kan folo. Maa si tun te ye folo ka duu senefanan. ⁶ Ji le tere bola duu koru ka duu yoru bee so.

⁷ Allabatala Alla ka duu buuri ta ka adamaden daben wo la. A ka jenenmaya foro fe adamaden nunwo ru. Wo ru, adamaden wo kera nima ri.

Edeni jamana nakojuma

⁸ Nba, Allabatala Alla ka nakolabo Edeni jamana ru, men ye telebo fan fe. A tun ka adamaden men dan, a ka wo bila nakowokondo. ⁹ Allabatala Alla ka jiri su bee laferen yoru wo ru, jiri menilu ka ji kosebe. Alu den duman. A ka jiri su fila gberelaferen nakotema. Kelen tere jenenmaya jiri ri. A tokelen tere maa lalonnijala kojuma ni kojuu faranfaasi la.

¹⁰ Ba do tere boni Edeni jamana ru ka latamin nakowo ru, men ye a yoru bee sola ji la. A bo men keni nakowo ru, a farara ka ke ba bolo naanin di. ¹¹ Ba folo too ko Pison. Wo ye woyenna ka Habila jamana laminin. Sanin ye bola jamana wo ru. ¹² Sanin wo ye sanin jerewolo le ri. Jiri kasila latikolonnaman fanan ye ye. Kaba do fanan ye bola ye, men too ko onikisi. ¹³ Ba filana too ko Kiyon. Wo le ye woyenna ka Kusi banson na jamana bee laminin. ¹⁴ Ba sawana too ko Tikire. Wo le ye woyenna ka wa Asiri so telebo fan fe. Ba naaninna too ko Efirati.

¹⁵ Nba, Allabatala Alla ka adamaden bila Edeni nakojuma ru, ko a ye a sene ka a janto a ru. ¹⁶ Allabatala Alla ka a fo a ye ko, «Jiriden damunta fen fen ye yan, i ye wo bee damun. ¹⁷ Koni, jiri men ye maa lalonnijala kojuma ni kojuu faranfaasi la, i kana wo den damun de! Ni i ka a damun lon men na, i ri faa.»

Allabatala Alla ka muso dan ja men ma

¹⁸ Wo ko, Allabatala Alla ka a fo ko, «Ka ce to a kelen na, wo ma ji. N di a demenba raben, men di ben a ma.»

¹⁹ Wo ru, Allabatala Alla ka sobo su bee ni konu su bee dan duu buuri la, ka alu bee lana ce ma, kosa a ri alu kelen kelenna bee too la. A ka too menilu fo, woilu kera alu tooilu ri. ²⁰ Ce ka too la so kondu kolofen ni konuilu, ni waa ru soboilu bee la. Koni a demenba masaron woilu ru, men benni a ma konin.

²¹ Wo ru Allabatala Alla ka sunoo ba don ce ja ru. A sunoora. Ka a to sunoo ru, Allabatala Alla ka barasa kolo kelen ta ce fari ru, ka sobo bila wo ru ru ka a da tuun wo la. ²² Allabatala Alla ka barasa kolo wo ta ka muso raben, ka na muso di ce ma. ²³ Ce kan ko: «A koloilu boni n koloilu le ru. A fari boni n fari le ru. N di a too la ko muso, ka a masaron a boni ce le ru.»

²⁴ Wo le koson, ce ri mataa a fa ni a na la, ka to a muso fe. A fila ri ke maa kelen di.

²⁵ Nba, wo tuma ce ni a muso fila bee fari makolon de tere, koni fari makolontoya maleya tun te alu la.

3

Ce ni muso ka Alla la tan tjan

¹ Nba, Allabatala Alla ka waa ru sobo menilu dan, duuma sa le kiwoyani tere wo to bee ri. Lon do ru, sa ka a fo muso ye ko: «Tupa le, Alla ka a fo ko, «Ai kana nakojuma jiriden si damun?»» ² Muso ka a jabi: «A sonni an ye nakojuma jiriden damun. ³ Koni jiri men ye nakojuma tema, Alla ka a fo an ye ko, «Ai kana wo le den damun. Ai kana ai maa a la. Ni ai ka ai maa a la, ai ri faa.»»

⁴ Sa ka a fo muso ye ko: «Tupa te wo ru. Ai te faa fewu! ⁵ Alla ka lon ko ai wa jiriden wo damun lon men na, ai ri ke hankilimailu ri. Ai ri ke iko Alla, ka kojuma ni kojuu faranfaasi lon.»

⁶ Muso ka a yen ko jiriden wo ka ji, a duman kosebe. A ka a yen fanan ko jiriden wo ri maa ke hankilima ri. Wo ru, muso ka do kadi ka a damun, ka do di a ce ma, men lani a torofe. Wo ka a ta ka a damun. ⁷ Alu banni a damunna, alu ka hankili saron ka alu jere yen ja gberema. Alu ka a yen ko alu fari makolon de. Alu ka toro firailu kara

ijɔɔn na ka alu ke feriyabɔ ri ka alu jere sutura.

⁸ Nba, wura fe, Allabatata Alla tere ye a mataamala nakɔ juma rɔ, fɔjɔ ri tere dooni dooni waati men na. Ce ni a muso ka a natɔla kan men ka ibori a kɔrɔ ka wa alu dokon Alla ma jirilu tema. ⁹ Allabatata Alla ka a kan nabɔ ce ma ko: «I ye mi?» ¹⁰ Ce ka a jabi: «N ka i natɔla kan men nakɔ juma rɔ tuma men na, n silanda, baa n fari makolon de. Wo le kosɔn, n ka n dokon.» ¹¹ Allabatata Alla kan ko: «Yon de ka a fɔ i ye ko i fari makolon de? N ka tɔn sii jiri men na, i ra wo le den damun wa?» ¹² Ce kan ko: «I ka muso men di n ma, wo le ka jiriden wo di n ma. N ka a damun.» ¹³ Allabatata Alla ka a fɔ muso ye ko: «I ka nfen ke jin di?» Muso kan ko: «Sa le ka n manɛn ka n loo a damunna.»

Allabatata Alla ka bɔnɔ la mɔɔilu kan

¹⁴ Allabatata Alla ka a fɔ sa ye ko: «I ra wo ke. Wo le kosɔn, n di tɔrɔya la i kan ka tamin kolofen ni waa rɔ sobo bee kan. Sisen i ri i sɔmɔn i kɔnɔ kan, ka buuri damun i la dunɔnarateɛ bee rɔ. ¹⁵ N di juuya bila i ni muso te, ka a bila i bɔnsɔn ni a bɔnsɔn te. A ri i kun gbasi. I fanan di a sen tintiri gbasi.»

¹⁶ Allabatata Alla ka a fɔ muso ye ko: «N di do la i la tin tɔrɔya kan. I ri i la kɔnɔmaya bee ke dun ba rɔ. A loo ri ke i la, ka sii i ce kun na, kɔni i ri to a fanka kɔrɔ.»

¹⁷ Allabatata Alla ka a fɔ Adama ye ko: «I ra i muso kan lamɛn ka jiriden damun, n ka tɔn sii men na ko i kana a damun. Wo rɔ, n di duu tɔjan ile kosɔn. Duu te sɔn ka i balo di i ma fo i wa baara siyaman ke. A ri ke wo ja i la dunɔnarateɛ bee rɔ. ¹⁸ Tiriwonin ni bin juu ri feren duukolo kan kɔni i balo ri ke senɛsumanilu ri. ¹⁹ I te balo sɔrɔn ni i ma wasi. A ri ke wo ja haan i wa i kɔseyi duu rɔ, i dannu duu men dɔ kɔnin. I kɔseyitɔ buuri wo le rɔ, baa i bɔni buuri le rɔ.»

²⁰ Nba, Adama ka a muso tɔɔ la ko Hawa, baa ale le kera mɔɔ bee na ri. ²¹ Allabatata Alla ka gbolo doilu ladan ka woilu ke durukibailu ri ka

alu bila Adama ni a muso kan na. ²² Allabatata Alla kan ko: «Awa, ce ra ke iko an do le, ka kojuma ni kojuu lɔn. A kana a bolo rasɔmɔn ma jenɛmaya jiri ma ka a den kadi ka a damun. Ni a ka a damun a ri to jenɛma rɔ habadan.» ²³ Wo rɔ, Allabatata Alla ka alu labɔ Edeni nakɔ juma rɔ, ko alu ye wa duu sene, Alla ka alu dan duu men dɔ. ²⁴ Nba, Allabatata Alla ka Adama ni Hawa gben ja wo le ma. A ka mɛlekailu labɔ nakɔ juma donda la telebɔ fan fe. A ka fanmuru fanan bila ye, ta ye menɛna men na. Fanmuru tama wo ye mininmininna tuma bee. A ka woilu bila le ye, kosa mɔɔ si kana tamin ka wa jenɛmaya jiri ma.

4

Kabila ni Abila

¹ Nba, nbenba Adama ni a muso nma Hawa dɛnda. Nma Hawa ka kɔnɔ ta ka Kabila sɔrɔn. A kan ko: «Allabatata da n demɛn ka dence sɔrɔn.»

² Wo kɔ, a ka kɔnɔ ta ikɔ tuun ka Kabila dooce Abila sɔrɔn. Abila kera kolofengbengbenna ri. Kabila kera senekela ri.

³ Lon do rɔ, Kabila ka a la senɛsuman doilu ta ka na a la sɔ ka na woilu di Allabatata ma. ⁴ Abila fanan ka a la saa doilu di Allabatata ma. Saa woilu tere alu na den fɔlɔ le ri. Abila ka alu kannateɛ ka Allabatata sɔ alu ken dɔ. Abila ni a la saraka diyara Allabatata ye. ⁵ Kɔni Kabila ni a la saraka ma diya Allabatata ye. Kabila mɔnera wo rɔ kojuuya, ka a ja wulen kosɛbe!

⁶ Allabatata ka a fɔ Kabila ye ko: «Nfenna i ye mɔnela foo ka i ja wulen ten? ⁷ Ni i ka kojuma ke, n di n ban i rɔ wa? Ni i ma kojuma ke, kojuu a ri ke ikomin wara, men ye i makɔnɔla i la bon da la. A loo ri ke a la, ka sii i kun na, kɔni i kana sɔn a rɔ le, fo i ye se a la le.»

⁸ Nba, Kabila ka a fɔ a dooce Abila ye ko: «An ye wa waa rɔ.» Alu sera ye tuma men na Kabila bera a dooce kan ka a faa.

⁹ Allabatata ka a fɔ Kabila ye ko: «I dooce Abila ye mi?» Kabila kan ko: «N ma a diya lɔn. Nde le a kɔnɔgbenba

ri wa?» ¹⁰ Allabatata kan ko: «I ka nfen ke jin? I dooce jeli bɔtɔla kule kan bɔra duu ma ka se n ma yan, ko ka a ta sara i la. ¹¹ Sisen, n di tɔrɔya la i kan. I wa fen fen sene, a te sɔn butun, baa i ra i dooce jeli le bɔ ka ke duu wo kan. ¹² I wa duu sene, i te suman foyi sɔrɔn a rɔ. I ri ke mɔɔ ri, sii yɔrɔ kelen te men bolo.» ¹³ Kabila ka a fɔ Allabatata ye ko: «I ra n jahadi men la n kan, wo ka bon ka tamin. N ti se wo kɔrɔ. ¹⁴ A ragbe! I ra n gben ka bɔ duu kan bi. Fo n ye wa n dokon ka n bɔ i jakɔrɔ, ka ke mɔɔ ri, sii yɔrɔ kelen te men bolo. Men wa n sɔrɔn wo ri n faa.» ¹⁵ Allabatata ka a fɔ Kabila ye ko: «Ni mɔɔ mɔɔ ka Kabila faa, n di i jeli sara wo la sija wɔrɔnwula.» Allabatata ka a tɔmasere la Kabila kan, sa mɔɔ men wa a yen, wo kana a faa.

¹⁶ Wo rɔ, Kabila bɔra Allabatata jakɔrɔ ka wa i sii Nodi jamana rɔ, men ye Eɔeni jamana telebɔ fan fe.

Kabila bɔnsɔn

¹⁷ Nba, Kabila ni a muso dɛnda. A muso ka kɔnɔ ta ka dence sɔrɔn. A ka wo tɔɔ la ko Enɔki. Wo sɔrɔn kɔ, Kabila ka so do sii ka wo tɔɔ la a dence Enɔki la. ¹⁸ Enɔki ka Iradi sɔrɔn. Iradi ka Metujayeli sɔrɔn. Metujayeli ka Metusayeli sɔrɔn. Metusayeli ka Lemeki sɔrɔn.

¹⁹ Lemeki ka muso fila ta. Kelen tɔɔ ko Ada. A tɔ kelen tɔɔ ko Tisila. ²⁰ Ada ka dence sɔrɔn ka wo tɔɔ la ko Jabali. Mɔɔ menilu ye alu siila faaninbonilu la ka alu la kolofenilu kɔnɔgben, Jabali kera wo bɛɛ benba ri. ²¹ Jabali dooce le Jubali ri. Wo le kera korafɔla ni fulefɔla bɛɛ benba ri. ²² Tisila fanan ka dence sɔrɔn ka wo tɔɔ la ko Tubali Kabila. Wo kera numun di. A tere ye sula ni nɛɛfin nadanna. Tubali Kabila doomuso tɔɔ ko Nama.

²³ Lon do rɔ, Lemeki ka a fɔ a musoilu ye ko:

«Ada ni Tisila, ai ye n kan namɛn. Ai, Lemeki musoilu, ai ye ai tolo malɔ n na kuma la.

Cɛ men ka n madimin, n da wo faa. Kanberɛn men sera n ma, n da wo faa.

²⁴ A fɔra ko ni mɔɔ men ka Kabila faa, a julu ri sara wo tii la sija wɔrɔnwula.

Kɔni Lemeki la julu ri sara foo sija biwɔrɔnwula ni sija wɔrɔnwula.»

Seti ni Enosi

²⁵ Nba, Adama ni a muso dɛnda. A muso ka kɔnɔ ta ka dence sɔrɔn ikɔ tuun. A ka wo tɔɔ la ko Seti, baa a kan ko: «Alla ra dence gberɛ di n ma Abila nɔ rɔ, Kabila ka men faa kɔnin.»

²⁶ Nba, Seti fanan ka dence sɔrɔn. A ka wo tɔɔ la ko Enosi. Mɔɔilu ka Allabatata tara damira Enosi tele le rɔ, ko a ye alu demɛn.

5

Adama bɔnsɔn

¹ Adama bɔnsɔn tɔɔ le sebɛni jin di.

Alla ka mɔɔ dan lon men na, a ka a dan ka a ke a jere munuɔa le ri. ² A ka alu dan ka alu ke ce ni muso ri. A banni alu danna, a kumara ka baraka don alu rɔ ka alu tɔɔ la ko mɔɔ.

³ Adama sɔrɔn ka san kemɛ ni san bisawa bɔ tuma men na, a ka dence sɔrɔn, men kera a la munuɔa ri. Adama ni a dence tere su kelen de ri. A ka a tɔɔ la ko Seti. ⁴ Seti sɔrɔn kɔrɔ, Adama ka san kemɛ seyin de ke, ka dence ni denmusoilu sɔrɔn. ⁵ A si san bɛɛ ladɛnni kera san kemɛ kɔnɔndɔ ni san bisawa le ri. Wo dafanin, a sara.

⁶ Seti si ka san kemɛ ni san loolu bɔ tuma men na, a ka dence sɔrɔn. A ka wo tɔɔ la ko Enosi. ⁷ Enosi sɔrɔn kɔrɔ, Seti ka san kemɛ seyin ni san wɔrɔnwula le ke, ka dence ni denmusoilu sɔrɔn. ⁸ Seti si san bɛɛ ladɛnni kera san kemɛ kɔnɔndɔ ni san tan ni fila le ri. Wo dafanin, a sara.

⁹ Enosi si ka san bikɔnɔndɔ bɔ tuma men na, a ka dence sɔrɔn. A ka wo tɔɔ la ko Kenan. ¹⁰ Kenan sɔrɔn kɔrɔ, Enosi ka san kemɛ seyin ni san tan ni loolu le ke, ka dence ni denmusoilu sɔrɔn. ¹¹ Enosi si san bɛɛ ladɛnni kera san kemɛ kɔnɔndɔ ni san loolu le ri. Wo dafanin, a sara.

¹² Kenan si ka san biwɔrɔnwula bɔ tuma men na, a ka dence sɔrɔn. A ka wo tɔɔ la ko Malalɛli. ¹³ Malalɛli sɔrɔn kɔrɔ, Kenan ka san kemɛ seyin ni san binaanin de ke, ka dence ni denmusoilu sɔrɔn. ¹⁴ Kenan si san bɛɛ ladɛnni kera san kemɛ kɔnɔndɔ ni san tan de ri. Wo dafanin, a sara.

15 Malalɛli si ka san biwɔɔrɔ ni san loolu bɔ tuma mɛn na, a ka dence sɔrɔn. A ka wo tɔɔ la ko Yɛredi. 16 Yɛredi sɔrɔn kɔrɔ, Malalɛli ka san kɛmɛ seyɛn ni san bisawa le kɛ, ka dence ni denmusoilu sɔrɔn. 17 Malalɛli si san bɛɛ ladɛnni kɛra san kɛmɛ seyɛn ni san bikɔnɔndɔ ni san loolu le ri. Wo dafanin, a sara.

18 Yɛredi si ka san kɛmɛ ni san biwɔɔrɔ ni san fila bɔ tuma mɛn na, a ka dence sɔrɔn. A ka wo tɔɔ la ko Enɔki. 19 Enɔki sɔrɔn kɔrɔ, Yɛredi ka san kɛmɛ seyɛn de kɛ, ka dence ni denmusoilu sɔrɔn. 20 Yɛredi si san bɛɛ ladɛnni kɛra san kɛmɛ kɔnɔndɔ ni san biwɔɔrɔ ni san fila le ri. Wo dafanin, a sara.

21 Enɔki si ka san biwɔɔrɔ ni san loolu bɔ tuma mɛn na, a ka dence sɔrɔn. A ka wo tɔɔ la ko Metusalemu. 22 Metusalemu sɔrɔn kɔrɔ, Enɔki ka san kɛmɛ sawa le kɛ Alla la dɛn dɔ, ka dence ni denmusoilu sɔrɔn. 23 Enɔki si san bɛɛ ladɛnni kɛra san kɛmɛ sawa ni san biwɔɔrɔ ni san loolu le ri. 24 Enɔki mɛnda Alla la dɛn dɔ. A tunura ka a masɔrɔn Alla ka a ta ka wa a ri.

25 Metusalemu si ka san kɛmɛ ni san biseyɛn ni san wɔrɔnwula bɔ tuma mɛn na, a ka dence sɔrɔn. A ka wo tɔɔ la ko Lemeki. 26 Lemeki sɔrɔn kɔrɔ, Metusalemu ka san kɛmɛ wɔrɔnwula ni san biseyɛn ni san fila le kɛ, ka dence ni denmusoilu sɔrɔn. 27 Metusalemu si bɛɛ ladɛnni kɛra san kɛmɛ kɔnɔndɔ ni san biwɔɔrɔ ni san kɔnɔndɔ le ri. Wo dafanin, a sara.

28 Lemeki si ka san kɛmɛ ni san biseyɛn ni san fila bɔ tuma mɛn na, a ka dence sɔrɔn. 29 A ka wo tɔɔ la ko Nuhan. A ka a fɔ ko: «Allabatala ka duu tijan ka an bila baara gbɛlɛn dɔ. Kɔni cɛ jin de ketɔ an masabarila baara gbɛlɛn jusukasi kosɔn.» 30 Nuhan sɔrɔn kɔrɔ, Lemeki ka san kɛmɛ loolu ni san bikɔnɔndɔ ni san loolu le kɛ, ka dence ni denmusoilu sɔrɔn. 31 Lemeki si bɛɛ ladɛnni kɛra san kɛmɛ wɔrɔnwula ni san biwɔrɔnwula ni san wɔrɔnwula le ri. Wo dafanin, a sara.

32 Nuhan ka san kɛmɛ loolu sɔrɔn tuma mɛn na, a ka Sɛmu ni Kamu ni Jafɛti sɔrɔn.

6

Alla ka adamadenilu halaki alu la kojuu kosɔn

1 Nba, mɔɔilu tɛrɛ ye siyaya la duukolo kan tuma mɛn na, alu ka denmusoilu sɔrɔn. 2 Wo kɛni, Alla denceilu ka alu ja lɔ denmuso woilu rɔ ka a yen ko woilu kɛji kosɛbɛ. Mɛnilu diyara alu yɛ, alu ka woilu ta ka alu kɛ alu musoilu ri. 3 Wo le rɔ, Allabatala kan ko: «N ka n na ni don mɔɔilu rɔ, kɔni n tɛ sɔn a ye mɛn alu rɔ foo habadan, baa alu tɛ foyi ri fo fari banku, fen banta kɔnin. Alu si san bɛɛ ladɛnni tɛ tamin san kɛmɛ ni san muwan kan.»

4 Alla denceilu sera mɔɔilu denmusoilu ma tuma mɛn na, woilu ka kɔnɔ ta ka deni sɔrɔn. Den woilu kɛra mɔɔilu jan belebele ri, mɛnilu tɔɔ ko Nefilimu. Kɛbi waati taminni, woilu kɛra cɛ fadiyani ri. Alu tɔɔilu bɔra kosɛbɛ.

5 Allabatala ka a yen ko adamadenilu kɔnɔrɔjuuya ra wara dunuɔa rɔ. A ka a yen ko fen si tɔ adamadenilu jusu rɔ fo miriyajuu tuma bɛɛ. 6 Allabatala nimisara adamadenilu dan ko rɔ duukolo kan. A sewani tun tɛ. 7 A kan ko: «N da mɔɔ mɛnilu dan, n di woilu halaki ka alu bɔ duukolo kan. Adamadenilu wo, kolofenilu wo, waa rɔ soboilu wo, kɔnɔilu wo, ni nimafen misɛn mɛnilu ye taamala duu ma, n di wo bɛɛ halaki ka a masɔrɔn n da nimisa alu dan ko rɔ.» 8 Kɔni Nuhan diyara Allabatala yɛ.

9 Nuhan bɔnsɔn de jin di. Nuhan de tɛrɛ mɔɔ telenni ri. A kelen de ma kojuu kɛ a la waati rɔ. A mɛnda Alla la dɛn dɔ. 10 A ka dence sawa sɔrɔn, Sɛmu ni Kamu ni Jafɛti.

11 Wo tuma, juuya warani fan bɛɛ Alla jakɔrɔ duukolo kan. Mɔɔilu karagbɛlɛman tɛrɛ i jɔɔn na fan bɛɛ rɔ. 12 Alla ka a yen ko duukolo ra tijan juuya la. Mɔɔ bɛɛ kewali ra juuya foo ka a dan natamin. 13 Wo rɔ, Alla ka a fɔ Nuhan yɛ ko: «N da a lateɛ ko mɔɔilu bɛɛ ri halaki n bolo, baa karagbɛlɛya ra jɛnsɛn alu bolo foo ka duukolo fa. N ketɔ alu bɛɛ ni duukolo halakila i jɔɔn fɛ le. 14 Wa jiri juma jinin ka kulunba rabɛn i jɛrɛ yɛ. I ye a kɔndɔ

ratala ka a ke bonkɔndɔilu ri, ka ban ka a kɔndɔla ni a kɔkanna bɛɛ mamun tulubɔ fasani la. ¹⁵ I ye a rabenna ja men ma, wo le ye jin di. I ye a janyan ke nɔnkɔn ja kemɛ sawa ri, ka a kɔndɔ ke nɔnkɔn ja biloolu ri, ka a lɔ ke nɔnkɔn ja bisawa ri. ¹⁶ I ye fɔnɔ don yɔrɔ bɔ a san fɛ, ka wo lɔ ke nɔnkɔn ja kelen di. I ye donda bɔ kulunba fan kelen fɛ, ka kulunba ke ikomin sankaso, ka a ke duuma bon ni tema bon ni san ma bon di. ¹⁷ N jɛɛ ketɔ ji dunba lanala duu kan. Fen fen ye a nilakilila san kɔrɔ, wo bɛɛ ri halaki. Fen bɛɛ ri faa duu kan. ¹⁸ Kɔni n di teriya ta i ye ka i kisi. I ri don kulunba kɔndɔ, i ni i dencɛilu, a ni i muso ni i dencɛilu musoilu. ¹⁹ I ye nimafen su bɛɛ fila fila ladon i fɛ kulunba kɔndɔ, cɛman ni musoman, sa woilu ri to nimaya rɔ. ²⁰ Kɔnɔilu wo, kolofenilu wo, waa rɔ soboilu wo, ni nimafen misen menilu ye taamala duu ma, a su bɛɛ fila fila ri na i ma sa alu ri to nimaya rɔ. ²¹ I ye damunun fen su bɛɛ do ta ka a lamara i fɛ kulunba kɔndɔ. Wo ri ke balo ri ile ni woilu ye.» ²² Nba, Alla ka Nuhan jamari ko ko la, Nuhan ka wo bɛɛ ke iko a fɔra a ye ja men ma.

7

Nuhan donda kulunba kɔndɔ

¹ Nba, Allabatata ka a fɔ Nuhan ye ko: «I ye don kulunba kɔndɔ, i ni i la denbaya. N da a yen ko i kelen pe le telenni n jakɔrɔ adamaden bɛɛ tema. ² I ye sobo seniman su bɛɛ ta i fɛ, a cɛman wɔrɔnwula ni a musoman wɔrɔnwula. Sobu men seniman tɛ, i ye wo su bɛɛ fanan ta, cɛman kelen ni musoman kelen. ³ I ye kɔnɔ su bɛɛ fanan ta, cɛman wɔrɔnwula ni musoman wɔrɔnwula, sa alu siya kana tunu duukolo kan. ⁴ A ra to tele wɔrɔnwula ma. Wo wa dafa, n di sancilana duukolo kan. Sanci wo ri tele binaanin ni su binaanin ke nali la. Wo ri ke sababu ri. Fen menilu dannin n bolo, wo bɛɛ ri halaki ka bɔ duu kan.» ⁵ Allabatata ka Nuhan jamari ko ko la, a ka wo bɛɛ ke.

⁶ Nba, ka a tɛren Nuhan sɔrɔn da san kemɛ wɔrɔ bɔ, ji dunba nara

duukolo kan. ⁷ Nuhan ni a dencɛilu ni a muso ni a dencɛilu musoilu, alu bɛɛ donda kulunba kɔndɔ kosa alu ri kisi ji dunba ma. ⁸ Wo lon, sobo menilu seniman a ni menilu seniman tɛ, a ni kɔnɔilu ni nimafen misen menilu ye taamala duu ma, ⁹ wo bɛɛ fila fila nara Nuhan ma, a cɛman ni a musoman. Alu bɛɛ donda kulunba kɔndɔ, iko Alla ka Nuhan jamari ja men ma. ¹⁰ A tele wɔrɔnwulana, sancilana nara duukolo kan.

¹¹ Nuhan sɔrɔn san kemɛ wɔrɔnna, wo karo filana tele tan ni wɔrɔnwulana, ji bondon men ye duu kɔrɔ, wo tera ka ji bɔn duu kan. Sankolo ji bondon fanan da lakara. ¹² Wo rɔ, sancilana nara duu kan. A ka tele binaanin ni su binaanin ke, a ma tɛɛ. ¹³ Sancilana lon men, wo lon kelen Nuhan ni a dencɛilu donda kulunba kɔndɔ. A dencɛilu le tɛɛ Semu ni Kamu ni Jafeti ri. Nuhan muso donda alu fɛ, a ni a dencɛilu muso sawa. ¹⁴ Nimafen su bɛɛ donda kulunba kɔndɔ alu fɛ. Waa rɔ soboilu wo, kolofenilu wo, nimafen misen menilu ye taamala duu ma, a ni kɔnɔilu wo, kawa ye fen fen na, woilu su bɛɛ donda. ¹⁵ Nba, fen fen ye a nilakilila, wo bɛɛ fila fila donda kulunba kɔndɔ Nuhan fɛ. ¹⁶ Nimafen su bɛɛ donda, cɛman ni musoman, ikomin Alla ka jamarili ke ja men ma. Alu bɛɛ donda tuma men na, Allabatata ka kulunba da tuun Nuhan ma.

¹⁷ Nba, sancilana ka tele binaanin ke, a ye nala duukolo kan. Ji siyayara ka ke ji dunba ri, ka kulunba kɔrɔta ka bɔ duu ma. ¹⁸ Ji yelera ka siyaya kosebɛ. Kulunba fundu ji kan ka wa. ¹⁹ Ji tora yelɛla kojuuya foo ka koyinke bɛɛ latunun fan bɛɛ san kɔrɔ. ²⁰ Ji yelera koyinke woilu kun na ka se fɔ nɔnkɔn ja tan ni loolu, ka koyinke latunun fewu! ²¹ Nimafen bɛɛ faara duukolo kan. Kɔnɔilu wo, kolofenilu wo, waa rɔ soboilu wo, nimafen misen menilu wo, menilu ye taamala duu ma, mɔɔilu wo, alu bɛɛ faara. ²² Fen fen ye duukolo kan, ni a ye a nilakilila, wo bɛɛ faara. ²³ Allabatata ka duukolo nimafen bɛɛ halaki wo ja le ma. Mɔɔilu wo, soboilu wo, kɔnɔilu wo, ni nimafen misen menilu ye taa-

mala duu ma, alu bεε halakira ka bɔ duukolo kan. A tora Nuhan dɔrɔn de ma, a ni mɛnilu tɛrɛ a kun kulunba kɔndɔ. ²⁴ Ji ka tele kɛmɛ ni biloolu kɛ duukolo kan, a ma majii.

8

Alla ka sancɪ ba lalɔ

¹ Kɔni Alla hankili tora Nuhan dɔ, a ni waa rɔ soboilu ni so kɔndɔ kolofenilu, mɛnilu tɛrɛ a kun kulunba kɔndɔ. Wo rɔ, Alla ka fɔɔnɔ lawuli ka a tɛɛ duu kan ka ji majii. ² Duukolo ji bondon da tuunda, a ni sankolo ji bondon. Sancɪ tɛɛra. ³ Ji tora majiila dooni dooni duukolo kan. Tele kɛmɛ ni tele biloolu taminda tuma mɛn na, ji madooyara. ⁴ A karo wɔrɔnwulana tele tan ni wɔrɔnwulana, kulunba nara i sii Arara jamana koyinkɛ do kan. ⁵ Ji tora madooyala foo ka se karo tanna ma. Wo karo tele fɔlɔ, koyinkɛilu kunilu bɔra.

⁶ Tele binaanin taminda tuma mɛn na, Nuhan ka fɔɔnɔ don da laka, a tun ka mɛn bɔ kulunba la. ⁷ A ka ɲaɲasila do bila. Wo bɔra ka taa ni seyi kɛ haan ji jara duukolo kan tuma mɛn na. ⁸ Wo kɔ, a ka kanba do bila ka a kɔrɔsi ni ji ra dooya duukolo kan. ⁹ Kanba wo bɔ mɛn kɛni, a ma sii yɔrɔ sɔrɔn. A ka a kɔseyi ka na Nuhan ma kulunba kɔndɔ, baa ji tɛrɛ ye duukolo yɔrɔ bɛɛ kan fɔlɔ. Nuhan ka a bolo labɔ ka kanba mira ka a ladon a fɛ kulunba kɔndɔ. ¹⁰ Nuhan ka a to tele wɔrɔnwula ye tamin ikɔ tuun, ka ban ka kanba bila ikɔ. ¹¹ Wura fɛ, kanba ka a kɔseyi Nuhan ma. Olibiye fira kɛndɛ ye a da la. Nuhan ka a lɔn wo le rɔ ko ji ra fɔlɔ madooyala duukolo kan kɔsɛbɛ. ¹² A ka a to tele wɔrɔnwula ye tamin ikɔ, ka ban ka kanba bila. Kanba wa mɛn kɛni, a ma a kɔseyi Nuhan ma wo kɔ. ¹³ Nuhan sɔrɔn san kɛmɛ wɔrɔ ni kelen, wo karo fɔlɔ tele fɔlɔ, ji tun tɛ duukolo kan butun. Nuhan ka kulunba kunnafen waranka ka a yen ko duu ra fɔlɔ jala. ¹⁴ A karo filana tele muwan ni wɔrɔnwulana sera ka a tɛrɛn duu ra ja fewu!

Nuhan bɔra kulunba kɔndɔ

¹⁵ Nba, Alla kumara Nuhan fɛ ko: ¹⁶ «I ye bɔ kulunba kɔndɔ sisen, i ni i muso ni i dɛncɛilu ni alu musoilu. ¹⁷ I ye nimafen bɛɛ labɔ. Kɔnɔilu wo, waa rɔ soboilu wo, so kɔndɔ kolofenilu wo, ni nimafen misɛn mɛnilu ye taamala duu ma, i ye alu bɛɛ labɔ, sa alu ri jiri ka siyaya duukolo fan bɛɛ rɔ.»

¹⁸ Wo rɔ, Nuhan bɔra kulunba kɔndɔ, a ni a dɛncɛilu ni a muso ni a dɛncɛilu musoilu. ¹⁹ Nimafen bɛɛ bɔra. Waa rɔ soboilu wo, so kɔndɔ kolofenilu wo, kɔnɔilu wo, ni nimafen misɛn mɛnilu ye taamala duu ma, bɛɛ ni a la siya bɔra kulunba kɔndɔ.

²⁰ Nuhan ka Alla saraka bɔ diya do lɔ ka Allabatata bato kanma. A ka sobo sɛniman ni kɔnɔ sɛniman su bɛɛ do ta ka Allabatata sɔ alu rɔ. A ka alu janin Alla saraka bɔ diya wo kan, ka alu kɛ buuri ri. ²¹ Saraka wo suma diyara Allabatata yɛ. Allabatata ka a latɛɛ ko: «N tɛ duu danka adamaden kosɔn butun. N ka a lɔn ko ka bɔ alu denmisɛnya waati ma foo ka na se alu la mɔɔya laban ma, alu miriya bɛnni kojuu le ma. Hali wo, n tɛ sɔn ka nimafen bɛɛ halaki butun, iko n ka a kɛ ɲa mɛn ma fɔlɔ. ²² Ka bɔ bi ma ka wa haan dunuɲa laban, si foyi tuma ni suman ka tuma, nɛnɛ tuma ni tara tuma, sanma ni telema, su ni tele, wo si tɛ ban.»

9

Alla ni Nuhan na teriya

¹ Alla kumara ka baraka don Nuhan ni a dɛncɛilu rɔ. A ka a fɔ alu ye ko: «Ai ye jiri ka siyaya duukolo fan bɛɛ rɔ ka a fa. ² Nimafen bɛɛ ri silan ai ye kɔsɛbɛ. Waa rɔ soboilu wo, so kɔndɔ kolofenilu wo, kɔnɔilu wo, jɛɛilu wo, ni nimafen misɛn mɛnilu ye taamala duu ma, wo bɛɛ ri silan ai ye. Alu bɛɛ ri kɛ ai la fanka kɔrɔ. ³ Nimafen bɛɛ ri kɛ balo ri ai ye. N ka suman di ai ma ɲa mɛn ma, n ye nimafenilu fanan dila ai ma ɲa kelen wo le ma. ⁴ Kɔni ai kana sobo ni a jeli damun muumɛ! Baa a nimaya ye a jeli le rɔ. ⁵ Ni sobo do ka mɔɔ jeli labɔ ka a faa, sobo wo ka kan ka faa. Ni mɔɔ do ka a mɔɔɲɔn faa, wo fanan

di faa. ⁶ Nde Alla ka mɔɔ dan ka a ke n jere munuɲa le ri. Wo rɔ, mɔɔ mɔɔ wa a mɔɔɲɔɔn jeli labɔ ka a faa, mɔɔ ri wo fanan jeli labɔ ka a faa. ⁷ Nba, ai kɔnin, ai ye jiri ka siyaya. Ai ye serɛya ka siyaya duukolo fan bɛɛ rɔ ka a fa.»

⁸ Alla ka a fɔ Nuhan ni a denceilu ye ko: ⁹ «Sisen teriya ri tɔ nde ni aile tema, a ni ai bɔnsɔn mɛn ye nala ai kɔ ¹⁰ a ni duukolo nimafen, mɛn bɛɛ tɛɛ ai kun, fen fen bɔra ai fɛ kulunba kɔndɔ, kɔnilu wo, so kɔndɔ kolofenilu wo, waa rɔ soboilu wo. ¹¹ Teriya jin ye tɔla n ni duukolo nimafen bɛɛ tema. Ji dunba tɛ nimafen bɛɛ halaki butun. Ji dunba tɛ ke butun ka duukolo bɛɛ tɛjan.»

¹² Alla ka a fɔ ikɔ ko: «N ye teriya mɛn tala ai ye a ni ai bɔnsɔn bɛɛ ni nimafen bɛɛ fo habadan, wo tɔmasere le jin di. ¹³ N di nincinankan labɔ san fɛ bandafin kɔrɔ. Nincinankan wo le n na teriya tɔmasere le ri, n ye teriya mɛn tala dunuɲa bɛɛ ye. ¹⁴ Tuma tuma, ni n ka bandafin naden duukolo kun na, ni nincinankan fanan bɔra, ¹⁵ wo rɔ, n di n hankili bila n na teriya rɔ, n ka mɛn ta ai ni nimafen su bɛɛ ye. N tɛ ji siyaya ka a ke ji dunba ri butun ka nimafen bɛɛ halaki. ¹⁶ Nincinankan wa bɔ bandafin kɔrɔ, n di wo yen ka n hankili bila n na teriya banbali rɔ, n ka mɛn ta duukolo nimafen su bɛɛ ye.»

¹⁷ Alla ka a fɔ Nuhan ye ko: «N da teriya mɛn ta duukolo nimafen bɛɛ ye, wo tɔmasere le wo ri.»

Nuhan dence sawa la ko

¹⁸⁻¹⁹ Nba, Nuhan dence mɛnilu bɔra a fɛ kulunba kɔndɔ, woilu le tɛɛ Semu ni Kamu ni Jafeti ri. Nuhan dence sawa le woilu ri. Woilu le bɔnsɔn jensenda ka se duukolo fan bɛɛ rɔ. Wo rɔ, Kanaan fa le tɛɛ Kamu ri. ²⁰ Nba, Nuhan ka senɛ damira. Ale le fɔlɔ ka rɛsɛn fɛ senɛ. ²¹ Lon do rɔ, Nuhan ka rɛsɛnji do min ka a ɲa laminin. A fari makolon lani tɛɛ a la faaninbon kɔndɔ. ²² Kanaan fa Kamu ka a fa Nuhan fari makolon yen, ka wa wo fɔ a badenma fila ye lu ma. ²³ Semu ni Jafeti ka durukiba ta ka a

la alu kamannakun kan ka don alu kɔnkɔma alu fa la faaninbon na ka alu fa sutura. Alu ma sɔn alu ɲa yen na alu fa kan, kosa alu kana a fari makolon yen fewu.

²⁴ Nba, rɛsɛnji ka Nuhan bila tumana mɛn na, a dence doomani Kamu ka ko mɛn ke a la, wo fɔra a ye.

²⁵ Wo rɔ, Nuhan kan ko:

«Alla ma tɔɔya lara Kamu dence Kanaan kan.

Ka a ke a kɔrɔcɛilu la jɔntajɔn di,

Alla ma wo kɛra.»

²⁶ Nuhan kan ko:

«N di Allabatata tando,

Semu Maari Alla kɔnin.

Alla ma Kanaan ke Semu la jɔn di,

Alla ma wo kɛra.

²⁷ Alla ma Jafeti bonyara,

Ka a bɔnsɔn sii Semu bɔnsɔn fɛ,

Alla ma wo kɛra.

Alla ma Kanaan ke alu la jɔn di,

Alla ma wo kɛra.»

²⁸ Nba, ji dunba tamin kɔ, Nuhan ka san kemɛ sawa ni san biloolu le ke. ²⁹ A si bɛɛ ladenni kɛra san kemɛ kɔndɔ ni san biloolu le ri. Wo bɛɛ taminni, a sara.

10

Nuhan denceilu la bɔnsɔn

¹ Ji dunba tamin kɔ, Nuhan denceilu Semu ni Kamu ni Jafeti ka denceilu sɔrɔn. Alu bɔnsɔn le jin di.

² Jafeti denceilu le ten: Komɛri, Makɔki, Madayi, Jaban, Tubali, Meseki a ni Tirasi. ³ Komɛri denceilu le Asikenasi, ni Rifati ni Tokarima ri. ⁴ Jaban denceilu le ten: Elisiya, Tarisisi, Kitimu a ni Dodanimu. ⁵ Jaban bɔnsɔn jensenda ka wa i sii kɔɔji da la, a bɛɛ ni a la duu, a bɛɛ ni a la kumakan, a bɛɛ ni a mɔɔilu, a bɛɛ ni a la jamana.

⁶ Kamu denceilu le ten: Kusi, Misiran, Puti a ni Kanaan. ⁷ Kusi denceilu le ten: Saba, Habila, Sabita, Rayema a ni Sabiteka. Rayema denceilu le Seba ni Dedan di. ⁸ Kusi dence do le Namurudu ri. Wo le fɔlɔ kɛra fankatii ri duukolo kan. ⁹ A kɛra donso fadimanba ri Allabatata ɲana. Wo rɔ a ye fɔla doilu ma ko: «A kɛni donso fadimanba le ri, Allabatata ɲakɔrɔ iko Namurudu tɛɛ ɲa mɛn

ma.» ¹⁰ Namurudu kera faama ri. A fɔlɔma le ka a sii Babeli ni Ereki ni Akadi soilu kun na. So sawa wo bɛɛ tɛrɛ Sineyari jamana le rɔ. ¹¹ A bɔra jamana wo rɔ ka wa Asiri jamana rɔ. A ka Ninibe ni Rehobotiri ni Kalasi ¹² ni Reseni soilu sii ka alu lɔ. Reseni ye Ninibe ni Kalasi so fila le tɛ. So ba le wo ri.

¹³ Misiran kera mɛnilu benba ri, woilu le ten: Ludi bɔnsɔn, Anamu bɔnsɔn, Lehabi bɔnsɔn, Nafitu bɔnsɔn, ¹⁴ Paturusi bɔnsɔn, Kafitori bɔnsɔn a ni Kasiluhi bɔnsɔn. Filisitilu bɔra Kasiluhi bɔnsɔn le rɔ.

¹⁵ Kanaan dence fɔlɔ le tɛrɛ Sidɔn di, ka Hɛti tuun wo la. ¹⁶⁻¹⁸ Mɔɔ mɛnilu fanan bɔra Kanaan dɔ, woilu le ten: Jebusikailu, Amɛrikailu, Kirikasikailu, Hifikailu, Arikailu, Sinikailu, Arifadikailu, Semarikailu a ni Hamarikailu.

Kanaan bɔnsɔn jɛnsɛnda. ¹⁹ Alu la jamana ye damirala Sidɔn de ka wa Kerari fan fɛ, ka wa se foo Kasa. A ye wala Sɔdɔmu ni Kɔmɔri ni Adima ni Seboyimu fan fɛ, ka wa se foo Lesa. ²⁰ Kamu bɔnsɔn de woilu ri, a bɛɛ ni a la mɔɔilu, a bɛɛ ni a kumakan, a bɛɛ ni a la duu, a bɛɛ ni a la jamana.

²¹ Jafeti kɔrɔcɛ Sɛmu fanan ka denceilu sɔrɔn. Sɛmu wo le kera Heberɪ bɔnsɔn bɛɛ benba ri. ²² Sɛmu denceilu le ten: Elamu, Asuri, Aripasadi, Ludi a ni Aramu. ²³ Aramu denceilu le ten: Usi, Huli, Ketari a ni Masi. ²⁴ Aripasadi wo ka Selasi sɔrɔn. Selasi ka Heberɪ sɔrɔn. ²⁵ Heberɪ ka dence fila sɔrɔn. Kelen tɔɔ ko Peleji ka a masɔrɔn duukolo ratalara a tele le rɔ. A doocɛ tɔɔ ko Jokitan. ²⁶⁻²⁹ Jokitan denceilu le ten: Alimodadi, Selefɔ, Hasamawɛti, Jeraki, Hadoramu, Usali, Dikila, Obali, Abimayɛli, Seba, Ofiri, Habila a ni Jobabu. Nba, woilu bɛɛ tɛrɛ Jokitan denceilu le ri. ³⁰ Duu mɛn ye Mesa ni Sefari tɛ, alu ta le tɛrɛ wo bɛɛ ri. Yɔrɔ wo ye koyinkɛilu kɔrɔ telebɔ fan fɛ. ³¹ Nba woilu bɛɛ kera Sɛmu deni le ri, a bɛɛ ni a la mɔɔilu, a bɛɛ ni a la kumakan, a bɛɛ ni a la duu, a bɛɛ ni a la jamana.

³² Nba, Nuhan denceilu bɔnsɔn de woilu ri, a bɛɛ ni a bɔnsɔn, a bɛɛ ni a jamana. Mɔɔ woilu le jɛnsɛnda ka

kɛ jamana siyaman di duukolo kan ji dunba kɔ.

11

Babeli sankaso jan na ko

¹ Dunuɲa mɔɔilu bɛɛ tɛrɛ ye kan kelen de mɛnna. Alu bɛɛ tɛrɛ ye i jɔɔn famunna. ² Alu bɔra telebɔ fan dɔ, ka wa gbekannan ba do tɛrɛn Sineyari jamana rɔ. Alu ka i sii dinkira wo rɔ.

³ Lon do rɔ, alu ka a fɔ i jɔɔn ye ko: «An ye birikilu gbasi ka alu janin kosɛbɛ.» Alu ma kabakurun ta fo biriki. Alu ma boro fanan ta, fo tulubɔ fasani. ⁴ Alu kan ko: «An ye so lɔ an jɛrɛ ye, ka sankaso jan lɔ a kɔndɔ. Wo lɔ ye se haan sankolo ma, sa an di tɔɔ sɔrɔn. Ni an ma wo kɛ, an di jɛnsɛn duukolo fan bɛɛ fɛ.»

⁵ Allabatata jiira ka so ni sankaso jan dagbɛ, adamadenilu ka mɛn lɔ.

⁶ A kan ko: «A ragbɛ. Alu bɛɛ ye siya kelen de ri, alu bɛɛ ye kan kelen de mɛnna. Alu ye baara mɛn kan jin, alu la baara fɔlɔ le wo ri. A tɛ mɛn bakɛ, alu wa alu miri fen fen ma, alu ri se wo kɛla. ⁷ An ye jii ka alu kan basan, sa alu kana se i jɔɔn kan mɛnna butun.»

⁸ Wo rɔ, Allabatata ka alu farafara ka alu bɔ dinkira wo rɔ, ka alu jɛnsɛn duukolo fan bɛɛ rɔ. Alu la so lɔ ko ra dan wo rɔ. ⁹ Wo le kosɔn, dinkira wo tɔɔ lara ko Babeli, baa Allabatata ka dunuɲa mɔɔilu bɛɛ kumakan basan ye le, ka ban ka alu jɛnsɛn duukolo fan bɛɛ rɔ.

Sɛmu bɔnsɔn

¹⁰ Nba, Sɛmu bɔnsɔn de jin di.

Sɛmu sɔrɔn ka san kɛmɛ bɔ tuma mɛn na, a ka Aripasadi sɔrɔn. Wo kera san fila ji dunba kɔ. ¹¹ Aripasadi sɔrɔn kɔrɔ, Sɛmu ka san kɛmɛ loolu le kɛ, ka dence ni denmusoilu sɔrɔn.

¹² Aripasadi sɔrɔn ka san bisawa ni san loolu bɔ tuma mɛn na, a ka Selasi sɔrɔn. ¹³ Selasi sɔrɔn kɔrɔ, Aripasadi ka san kɛmɛ naanin ni san sawa le kɛ, ka dence ni denmusoilu sɔrɔn.

¹⁴ Selasi sɔrɔn ka san bisawa bɔ tuma mɛn na, a ka Heberɪ sɔrɔn. ¹⁵ Heberɪ sɔrɔn kɔrɔ, Selasi ka san kɛmɛ naanin ni san sawa le kɛ, ka dence ni denmusoilu sɔrɔn.

¹⁶ Heberi sərən ka san bisawa ni san naanin bə tuma mən na, a ka Peleji sərən. ¹⁷ Peleji sərən kərə, Heberi ka san keme naanin ni san bisawa le ke, ka dence ni denmusoilu sərən.

¹⁸ Peleji sərən ka san bisawa bə tuma mən na, a ka Eruhu sərən. ¹⁹ Eruhu sərən kərə, Peleji ka san keme fila ni san kəndə le ke, ka dence ni denmusoilu sərən.

²⁰ Eruhu sərən ka san bisawa ni san fila bə tuma mən na, a ka Seruki sərən.

²¹ Seruki sərən kərə, Eruhu ka san keme fila ni san wərənwula le ke, ka dence ni denmusoilu sərən.

²² Seruki sərən ka san bisawa bə tuma mən na, a ka Nakəri sərən.

²³ Nakəri sərən kərə, Seruki ka san keme fila le ke, ka dence ni denmusoilu sərən.

²⁴ Nakəri sərən ka san muwan ni san kəndə bə tuma mən na, a ka Teraki sərən. ²⁵ Teraki sərən kərə, Nakəri ka san keme ni san tan ni kəndə le ke, ka dence ni denmusoilu sərən.

²⁶ Teraki sərən ka san biwərənwula bə tuma mən na, a ka Iburama ni Nakəri ni Haran sərən.

²⁷ Teraki bənsən de jin di. A ka Iburama ni Nakəri ni Haran sərən. Haran ka Luti sərən. ²⁸ Haran sara ka a fa kende to. A la saya kera a sərən jamana le rə, Kalide jamana kənin. A sara Uri so le kəndə. ²⁹ Iburama ni Nakəri ka furu ke. Iburama muso tə le tere ko Sarayi. Nakəri ka Haran denmuso do furu, mən tə ko Milika. Haran denmuso do fanan tə ko Sisika. ³⁰ Sarayi tere densərən bali le ri. Den tun te a bolo.

³¹ Nba, Teraki ka a dence Iburama ni a mamarence Luti ta ka wa Kanaan bənsən na jamana rə. Luti ye Haran den de ri. Teraki ka a biranmusoni Sarayi fanan ta, mən ye Iburama muso ri. Alu bə bəra Uri so la ka Kanaan bənsən na jamana sila mira. Uri wo ye Kalide jamana le rə. Kəni alu se mən kəni Haran, alu ka i sii ye. ³² Teraki si bə ladenni kera san keme fila ni san loolu le ri. A sara Haran ye.

12

Alla kumara Iburama ye

¹ Nba, Allabatata kumara Iburama ye ko: «Iburama, i ye bə i la jamana rə,

ka bə i badenmailu tema, ka bə i fa la lu ma. I ye wa jamana do rə, n ketə mən yirakala i la. ² N di i bənsən ke jamana ba ri ye. N di baraka don i rə, ka i tə bonya. Məoilu ri baraka sərən i la sababu rə. ³ Mə mən ba duwa i ye ka i miri kənuma, n di jumaya ke wo tii ye. Mə mən ba i danka, n di tərəya la wo kan. I ri ke sababu ri, siyailu bə ri baraka sərən n bolo.»

⁴ Iburama wulira ka wa ikomin Allabatata ka a fə a ye ja mən ma. Luti taara a fe. Iburama bəra Haran ka wa, ka a tere a sərən da san biwərənwula ni san loolu bə. ⁵ Iburama ka a muso Sarayi ta a ni a kərəce dence Luti a ni a jənilu a ni a bolofen bə. A tun ka fen fen sərən Haran, a ka wo bə ta. Alu bəra wo ja le ma ka wa Kanaan jamana rə.

Iburama ni a la məoilu seni ye, ⁶ alu ka jamana rate ke wa Sikemu, More la jiriju ba ləni dinkira mən də. Wo tuma, Kanaan bənsən tere jamana wo rə ye fəfəfə.

⁷ Awa Allabatata ka a jere yiraka Iburama la, ka a fə a ye ko: «N di duu jin bə di i bənsən ma.» Wo le rə, Iburama ka saraka bə diya lə Allabatata bato kanma, Allabatata mən ka a jere yiraka a la.

⁸ Iburama bəra ye ka wa koyinkəilu fan fe, mən ilu ye Beteli so telebə fan fe. A ka a la faaninbon lə ye, ka Beteli to a telebe fan fe, ka Ayi to a telebə fan. A ka saraka bə diya lə Allabatata bato kanma ye ka a tara. ⁹ Iburama bəra ye ka jamana wo rataama ka wa Nəkəbi mara.

¹⁰ Nba, wo tuma kənkə ba ra don jamana kəndə. Wo juuyara kosebe. Wo rə, Iburama wara Misiran jamana rə ka mən ye. ¹¹ Alu dontəla Misiran, Iburama ka a fə a muso Sarayi ye ko: «N ka a lən ko i kəni ba le. ¹² Ni Misirankailu ka i yen, alu ri a lən ko n muso le i ri. Wo rə, alu ri n faa ka i kende to. ¹³ I jaandi, ni an sera ye, i ye a fə ko n doomuso le i ri, sa alu ri n damira kənuma ka n to i la ko kosən.»

¹⁴ Iburama ni a muso sera Misiran tuma mən na, Misirankailu ka a yen ko Sarayi kəni kosebe. ¹⁵ Misiran

mansa Ferawuna*la mɔɔbailu ka Sarayi yen tuma mɛn na, alu wara a mankutun fɔ Ferawuna yɛ. A ka wo mɛn ka mɔɔilu lɔ Sarayi tala ka na a ri a wara. ¹⁶A ka Iburama mira kojuma Sarayi la ko kosɔn, ka kolofen su bɛɛ di Iburama ma: saailu wo, bailu wo, nisilu wo, jɔɔmɛilu wo, falilu wo, a ni jɔnilu.

¹⁷ Kɔni Allabatata ka yankaro juuilu bila Ferawuna ni a la bonkɔndɔmɔɔilu la Iburama muso Sarayi la ko kosɔn. ¹⁸ Wo rɔ, Ferawuna ka Iburama kili ka a fɔ a yɛ ko: «I ra nfen kɛ n na ten? Nfenna i ma a fɔ n yɛ ko i muso le? ¹⁹ Nfenna i ka a fɔ ko i doomuso le? Wo le ka a kɛ, nde ka a ta ko n ye a kɛla n muso ri. Hen, i muso le jin de. A mira, i ye wa a ri!»

²⁰ Ferawuna ka a fɔ a la mɔɔilu yɛ ko alu ye Iburama ni a muso labɔ Misiran, a ni alu bolofenilu bɛɛ.

13

Luti ni Iburama farara

¹ Iburama ni a muso bɔra Misiran ka wa Nɛkɛbi. A wara a bolofenilu bɛɛ ri. Luti wara a fɛ. ² Iburama tun da kɛ fentii ba ri. Kolofen ni wodigbɛ ni sanin tɛrɛ a bolo a ja ma. ³ A bɔra Nɛkɛbi ka wa Beteli. A tun ka a la faaninbon lɔ dinkira mɛn dɔ kɔrɔman, a sera ye. Dinkira wo tɛrɛ Beteli ni Ayi soilu tɛ le, ⁴ Iburama tun ka Alla saraka bɔ diya lɔ dinkira mɛn dɔ. A se mɛn kɛni ye, a ka Allabatata matara.

⁵ Kolofenilu ni mɔɔilu tun ka siya Luti fanan bolo, mɛn tɛrɛ ye taamala Iburama fɛ. ⁶ Wo le kosɔn, dinkira wo dooyara alu fila bolo, baa alu bolofenilu ka siya kosɛbɛ. Alu fila tun ti se tola dinkira kelen dɔ. ⁷ Lon do rɔ, kɛlɛ wulira Iburama la kolofen kɔnɔmadenilu ni Luti la kolofen kɔnɔmadenilu tɛ. Wo tuma, Kanaan bɔnsɔn ni Feresikailu fanan siini jamana wo rɔ ye.

⁸ Wo rɔ, Iburama ka a fɔ Luti yɛ ko: «An kana sɔn kɛlɛ ye wuli ile ni nde tɛ ma, wala ile la kolofen kɔnɔmadenilu ni nde la kolofen kɔnɔmadenilu tɛ

ma. An ye badenma le ri. ⁹ I ye jamana mafɛnɛ. Nin bɛɛ tɛ dinkira le ri wa? An ye fara. Ni bolomaran yan fan fɛ la le duman i yɛ, i ye wo ta. Nde ri to bolokinin yan fan fɛ. Ni bolokinin yan fan fɛ la le duman i yɛ, i ye wo ta. Nde ri to bolomaran yan fan fɛ.»

¹⁰ Luti ka a ja lɔ ka Juridɛn ba lɛɛ bɛɛ ragbɛ. A ka a yen ko ji kɔ nɔɔman dinkira wo rɔ, ikomin a nɔɔman Allabatata la nakɔ juma rɔ ja mɛn ma, wala ikomin Misiran ye ja mɛn ma ji ko rɔ. A tɛrɛ wo ja haan Sowari so. Dinkira wo ka ja tɛrɛ fɔlɔ. Tuma wo, Allabatata tun ma Sɔɔmu ni Kɔmɔri soilu halaki fɔlɔ. ¹¹ Nba, Luti ka wo yen ka Juridɛn ba lɛɛ bɛɛ janatɔnbɔn ka a kɛ a ta ri. Wo rɔ, a bɔra Iburama fɛ ka wa telebɔ fan fɛ. Badenma fila wo farara wo ja le ma. ¹² Iburama ka i sii Kanaan bɔnsɔn na jamana rɔ. Luti wara i sii ba lɛɛ soilu fan fɛ, ka a la faaninbonilu lɔ Sɔɔmu so donda la. ¹³ Sɔɔmukailu tun ka juu kosɛbɛ, ka kojuu siyaman kɛ, ka Allabatata hake ta.

¹⁴ Luti ni Iburama farani kɔ rɔ, Allabatata ka a fɔ Iburama yɛ ko: «Iburama, i ja lɔ. Ka bɔ i lɔ dinkira ye i ja lawa tele kankan bolo maran fan fɛ, a ni tele kankan bolo kinin fan fɛ, telebɔ fan fɛ a ni telebe fan fɛ. ¹⁵ I ja ye jamana mɛn bɛɛ la jin, n di wo bɛɛ di i ni i bɔnsɔn ma, ka a kɛ ai ta ri kadawu! ¹⁶ N di i bɔnsɔn siyaya ka alu kɛ ikomin dununja kije. Ni mɔɔ ri se dununja kije jatela, i bɔnsɔn fanan di se jatela. ¹⁷ I wuli ka jamana rataama, ka a janyan ni a bonya ragbɛ, baa n ye a bɛɛ dila ile le ma.»

¹⁸ Iburama ka a la faaninbonilu bɔ, ka wa i sii Mamere la jirijuilu kɔrɔ. Dinkira wo ye Heburɔn so da la. A ka saraka bɔ diya wɔse rabɛn Allabatata yɛ.

14

Luti mirara

¹ Wo tuma, Amurafeli ye Sineyari jamana mansaya la. Ariyɔki ye

* 12:15 Misirankailu alu a fɔla alu la mansa ma le ko Ferawuna.

Elasari jamana mansaya la. Kedorilameri ye Elamu jamana mansaya la. Tidali ye Koyimu jamana mansaya la. ² Mansa naanin woilu ka alu ladeɗ ka wa mansa Bera keɗe, a ni mansa Birisa ni mansa Sineyabu ni mansa Semɛberi ni mansa men siini Bela so kun na. Bela tɔɔ fanan ko Sowari. Bera siini tere Sɔdɔmu so kun na. Birisa siini tere Kɔmɔri so kun na. Sineyabu siini tere Adima so kun na. Semɛberi siini tere Seboyimu so kun na. ³ Mansa loolu woilu wara i ladeɗ Sidimu kenegbe rɔ, Dalaba Kɔɔjilama ye dinkira men dɔ bi. ⁴ Alu tun da san tan ni fila ke, alu ye mansa Kedorilameri la fanka kɔrɔ. A san tan ni sawana, alu muruntira a ma. ⁵ A san tan ni naaninna, Kedorilameri ni a fe mansailu wulira ka na, ka mansa menilu keɗe; Refayikailu menilu siini Asiterɔti Karinayimu so la, Sisikailu menilu siini Hamu so la, Emukailu menilu siini Sawe Kiriyatimu so la, ka ye mɔɔilu keɗe ka alu se woilu la. ⁶ Alu wara Horilu keɗe woilu bara, koyinkema dinkira do rɔ, Seyiri la jamana rɔ, ka se woilu la. Alu ka alu gben haan Heliparan, so men ye wula kɔndɔ. ⁷ Wo kɔ, Kedorilameri ni a dafanɔɔilu ka ie kɔseyi ka na Enimisipa, men tɔɔ ko Kadɛsi. Mɔɔ menilu tere ye Amaleki bɔnsɔn na jamana rɔ, alu ka woilu keɗe ye, ka se woilu la ka ai la jamana bee ta. Alu sera Amɔrikailu fanan na, menilu siini tere Asarɔn Tamari so la.

⁸ Wo rɔ, Sɔdɔmu mansa bɔra, a ni Kɔmɔri mansa ni Adima mansa ni Seboyimu mansa ni Bela mansa. Bela wo tɔɔ fanan ko Sowari. Mansa woilu bɔra ka wa keɗe diya Sidimu kenegbe rɔ. ⁹ Alu wara ka Elamu mansa Kedorilameri keɗe, a ni Koyimu mansa Tidali ni Sineyari mansa Amurafeli ni Elasari mansa Ariyɔki. Mansa loolu woilu ka mansa naanin keɗe. ¹⁰ Nba, Sɔdɔmu mansa ni Kɔmɔri mansa ni alu la mɔɔilu ka i bori alu juuilu je. Alu siyaman borimantɔ bera tulubɔ fasani denkailu rɔ, baa wo ka siya tere Sidimu kenegbe rɔ. Menilu ma be denka rɔ, woilu ka i bori foo tindilu kan. ¹¹ Wo rɔ, Kedorilameri ni a la

mɔɔilu wara ka Sɔdɔmu ni Kɔmɔri nanfulu bee ta, a ni alu la damunun fenilu bee. Alu ka wo bee ta ka wa a ri. ¹² Alu ka Iburama badenma Luti fanan mira ka wa a ri, a ni a bolofen bee, baa ale fanan siini tere Sɔdɔmu so le kɔndɔ.

Iburama ka Luti kisi

¹³ Mɔɔ do borimantɔ nara ka wo bee nafɔ Iburama ye, a ye fɔla men ma ko Heburu ce. Wo tuma, Iburama siini tere Mamere la jirijuilu tɔrɔfe. Mamere wo tere Amɔrika mɔɔ do le ri. A badenmailu le Esikoli ni Aneri ri. Wo bee tere Iburama denkuruilu le ri. ¹⁴ Iburama badenma mira ko fɔra a ye tuma men na, a ka a la mɔɔilu kili, menilu kusan keɗeɗe. Ce farinman mɔɔ kemɛ sawa ni mɔɔ tan ni seyin men bee sɔrɔnni Iburama wara woilu bɔra, ka mansailu kɔsaran foo Daan so la. ¹⁵ Su rɔ, Iburama ka a la mɔɔilu ratala ka be mansailu kan. Iburama ka alu keɗe ka se alu la, ka alu gben haan Hoba. So wo ye Damasi so tele kankan bolo maran fan fela. ¹⁶ Mansailu tere ra nanfulu men bee ta, Iburama ka wo bee mira alu la ka na a ri. A nara a badenma Luti fanan di, a ni Luti bolofenilu bee ni muso menilu mirani tere wo ni mɔɔ tɔilu bee.

Melikisedeki ka Iburama kunben

¹⁷ Nba, Iburama ka mansa Kedorilameri ni a mansa jɔɔnilu keɗe ka se alu la, ka ban ka i kɔseyi. A kɔseyitɔ, Sɔdɔmu mansa wara a kunben Sawe kenegbe rɔ, mɔɔilu ye a fɔla men ma ko mansa la kenegbe.

¹⁸ Salemu so mansa Melikisedeki nara Iburama kunben ka sɔ buru ni resenji a rɔ. Alla Kɔrɔtaniba sarakalaseɗa le wo ri. ¹⁹ A duwara Iburama ye ko: «Alla ye jumaya ke Iburama ye, Alla Kɔrɔtaniba, men ka san dan ka duu dan. ²⁰ An ye Alla Kɔrɔtaniba tando, men ka i juuilu di i ma.» Iburama ka menilu sɔrɔn keɗe rɔ, a ka wo bee ja bɔ ka a di Melikisedeki ma.

²¹ Sɔdɔmu mansa ka a fɔ Iburama ye ko: «N na mɔɔilu laseyi n ma. Kɔni i ka nanfulu men mira, i ye wo ta.»

²² Iburama ka a jabi: «N da n bolo kɔrɔta ka n kali Allabatata la, Alla Kɔrɔtaniba, men ka san dan ka duu dan. ²³ N da n kali wo la ko n te

i bolofen si tala, hali jisikari, wala sanbara julu. N tɛ a foyi ta, sa i kana a fɔ ko ile le ka Iburama kɛ nanfulutii ri. ²⁴ N tɛ foyi tala fɔ n na mɔɔilu ka mɛn kɛ alu balo ri. Kɔni mɛnilu wara n kɔfɛ, Anɛri wo, Esikoli wo, Mamere wo, fen mɛnilu sɔrɔnda kɛɛ rɔ woilu ri alu nin bɔ wo rɔ.»

15

Alla ni Iburama la teriya

¹ Wo waati taminni kɔ rɔ, Iburama ka Allabatata kumakan mɛn kibarɔ misaliya rɔ. A kan ko: «Iburama i kana silan. N di i lantanka fen bɛɛ ma ka i sara kɔsɛbɛ.» ² Iburama ka a jabi: «N Tii Allabatata, den tɛ n bolo. I ri nfen de di n ma wo rɔ? Damasika mɛn tɔɔ ko Eliyesɛri, wo le kɛtɔ n na bon cɛtala ri.» ³ Iburama kan ko: «I ma den si di n ma. Wo rɔ, n na jɔn, mɛn ye n wara yan, wo le kɛtɔ n cɛtala ri.»

⁴ Iburama ka Allabatata kumakan mɛn jabili rɔ ko: «Wo kuma tɛ. Cɛ wo tɛ kɛla i cɛtala ri, fo i jɛrɛ den, i kɛtɔ mɛn sɔrɔnna. Wo le kɛtɔ i cɛtala.»

⁵ Allabatata ka Iburama labɔ kenɛma ka a fɔ a yɛ ko: «Iburama, i ja lɔ san dɔ, ka lolo bɛɛ jate, ni i ri se wo dan lɔnna.» Allabatata kan ko: «Loloilu siyaman ja mɛn ma, i bɔnsɔn di siyaya wo ja.»

⁶ Iburahima lara Allabatata la kuma la, wo rɔ Allabatata ka a jate mɔɔ telenni ri.

⁷ Allabatata ka a fɔ a yɛ ko: «Nde le Allabatata ri, mɛn ka lɔ i jɔrɔ ka i labɔ Uri so kɔndɔ Kalide jamana rɔ. N ka i lana yan de, ka jamana jin di i ma ka a kɛ i ta ri.» ⁸ Kɔni Iburama ka a jabi: «N tii Allabatata, n di se a lɔnna di ko jamana jin di kɛ n ta ri?» ⁹ Allabatata kan ko: «Nisi muso kelen mira ka na a di n ma, a ni ba muso kelen ni saaji kelen. Wo bɛɛ ye kɛ san sawa sawa ri. I ye kanba kelen fanan mira, a ni sokɔndɔkanbanin kelen.»

¹⁰ Iburama nara woilu bɛɛ di a ma, ka alu faa ka kolofenilu sensen a tɛma fila ri, kɔni a ma kɔnɔilu sensen. A ka kunkurun woilu bilabila ka alu jaben i jɔn na. ¹¹ Duwailu jiira soboilu ma tuma mɛn na, Iburama ka alu gbɛn.

¹² Nba, tele be tumana, sunɔɔ ba donda Iburama ja rɔ. Ka a tɛrɛn a ye sunɔɔ rɔ, silan juu ni dibi ba sera a ma. ¹³ Allabatata ka a fɔ a yɛ ko: «Iburama, i ye a lɔn ko i bɔnsɔn di kɛ lɔndanilu ri jamana gbɛrɛ rɔ. Alu ri kɛ jɔnilu ri, ka tɔrɔ kojuuya haan san kɛmɛ naanin wa dafa. ¹⁴ Kɔni jamana mɛn kɛtɔ alu bilala jɔnya rɔ, n di kititɛɛ jamana wo kan. Kiti wa kɛ, i bɔnsɔn di bɔ jamana wo rɔ nanfulu siyaman di. ¹⁵ Ile kɔnin di i la kɔrɔya diya bɔ, ka sa hɛrɛ rɔ. Alu ri i suu don. ¹⁶ I denilu bɔnsɔn naaninna ri alu kɔseyi yan, baa yan mɔɔilu, ni woilu ye Amɛrikailu le ri, alu la kojuu ma dan natamin fɔlɔ ka se alu gbɛn ma.»

¹⁷ Nba, tele bera ka dibi don tuma mɛn na, sinkɔn sisima ni kala mɛlɛn taminda sobo kunkurunilu tɛma. ¹⁸ Wo lɔn jɛrɛ rɔ, teriya donda Allabatata ni Iburama tɛma. A ka a fɔ a yɛ ko: «N di duu jin di i bɔnsɔn ma, ka bɔ Misiran ba ma, ka wa haan ba belebele ba ma, mɛn ye Efirati ba ri kɔnin. ¹⁹ Dinkira wo ye Kenikailu bolo, a ni Kenisikailu ni Kadimonikailu ²⁰ ni Hɛtikailu ni Feresikailu ni Refayikailu ²¹ ni Amɛrikailu ni Kanaan bɔnsɔn ni Kirikasikakailu ni Jebusikailu.»

16

Isumayila sɔrɔn ko

¹ Iburama muso Sarayi tun ma den sɔrɔn a yɛ. Wo tuma, Misiranka sunkurun do tɛrɛ Sarayi bolo jɔnya la, mɛn tɔɔ ko Hajara. ² Lon do rɔ, Sarayi ka a fɔ Iburama yɛ ko: «N cɛ, Allabatata ma sɔn n ye den sɔrɔn. I ye wa i la n na jɔn sunkurun Hajara fɛ. Ni Alla sɔnda, a ri den sɔrɔn n yɛ.»

Iburama sɔnda Sarayi la kuma ma. ³ Wo rɔ, a muso Sarayi ka a la jɔn Misiranka sunkurun di a ma ka a kɛ a muso ri, wo ka a tɛrɛn Iburama ra san tan kɛ Kanaan jamana rɔ. ⁴ Iburama wara a la Hajara fɛ. Hajara ka kɔnɔ ta. Hajara ka a yen tuma mɛn na ko a kɔnɔ ma le, a ma a tii Sarayi jii foyi le ri, fo ka a dooya. ⁵ Wo rɔ, Sarayi ka a fɔ Iburama yɛ ko: «Ko mɛn ye kɛla n na, wo bɔni ile le rɔ. N ka n na jɔn di i

ma ka a ke i muso ri. Koni a ka a yen tuma men na ko a konɔ ma le, a ma n jii foyi le ri. Allabatala, a ye wo kititeɛ nde ni ile tema!»

⁶ Iburama ka Sarayi jabi: «Ale le wo ri. I la jon ye i la fanka le korɔ. Men wa i diya, i ye wo ke a la.» Wo rɔ, Sarayi ka Hajara torɔ kojuyaya, foo Hajara ka i bori a korɔ ka wa.

⁷ Allabatala la meleka ka Hajara yen ko do rɔ wula kondɔ. Ko wo ye Suri sila dafɛ. ⁸ Meleka ka a fo a ye ko: «Ile, Hajara, Sarayi la jonmuso, i boni mi? I watɔ mi?» Hajara ka a jabi: «N borini n tii Sarayi le korɔ.»

⁹ Allabatala la meleka ka a fo a ye ko: «I koseyi i tii wara, ka wa i fanmajii a ye ka a kan mira.» ¹⁰ Meleka kan ko: «N di i bɔnsɔn siyaya a na ma, foo mɔɔ te wo jate lon muume!» ¹¹ Habadan Mansala la meleka ka a fo a ye iko tuun ko: «I na lo. I konɔ ma le, i ri dence sɔrɔn. I ye wo tɔɔ la ko Isumayila, baa Allabatala da i la jusukasi kan namɛn. ¹² Den wo ri ke iko waa rɔ sofali, men bilani a jere ma. A ti se a la yala a badenma tema. A ni a badenmailu te ben.»

¹³ Hajara kan ko: «Allabatala na yen n na», wo rɔ a ka tɔɔ do la ko: «Alla men korɔtanin na yen n na.»

¹⁴ Wo le rɔ, kakun men ye Kadɛsi so ni Berɛdi so te, mɔɔilu ye wo kilila ko Lasayi Rɔyi.

¹⁵ Wo taminni ko, Hajara ka dence sɔrɔn Iburama ye. Iburama ka den tɔɔ la ko Isumayila. ¹⁶ Hajara ka Isumayila sɔrɔn tuma men na, Iburama sɔrɔn tun da san biseyin ni san wɔrɔ bɔ.

17

Alla ni Iburama la teriya tɔmasere

¹ Iburama sɔrɔn ka san bikɔnɔndɔ ni san kɔnɔndɔ bɔ tuma men na, Allabatala ka a jere yiraka a la ka a fo a ye ko: «Nde le Alla Sebɛtɛtii ri. I ye n na sila taama ka ke mɔɔ telenni ba ri. ² Wo wa ke, n di an na teriya mafa i ye ka i bɔnsɔn siyaya kosebe.»

³ Iburama ka wo men ka a jakɔrɔ ben duu ma. Alla kumara a ye ko: ⁴ «An ye teriya men tala, wo le ye jin di. Jamana siyaman di bɔ i rɔ. ⁵ A

te fo i ma butun ko Iburama. I kilitɔ le sisen ko Iburahima, baa n di i ke jamana siyaman benba ri. ⁶ N di i jiri kosebe. I bɔnsɔn di siyaya ka ke jamanailu ri. Mansailu ri bɔ i bɔnsɔn dɔ. ⁷ An na teriya wo ri tɔ an tema a ni i bɔnsɔnilu fanan, menilu bee nato i ko. Teriya wo te banna habadan. N di ke i Maari Alla ri, a ni i bɔnsɔn ta. ⁸ I ye londanya la jamana men dɔ bi, n di jamana wo di ile ni i bɔnsɔn bee ma. Kanaan jamana wo ri ke ile ni i bɔnsɔn ta ri habadan. N di ke i bɔnsɔn na Maari Alla ri.»

⁹⁻¹⁰ Alla ka a fo Iburahima ye ko: «I ni i bɔnsɔn bee ye an na teriya sila taama ka n kan mira. Ai ka kan ka diyagboya ko men ke, wo le ye jin di. Ai ce kelen kelenna bee ye faaninta ke. ¹¹ Ai wa faaninta ke, wo ri ke an na teriya tɔmasere ri nde ni aile tema. ¹² Ka bɔ bi ma haan ka wa, denceilu bee ye faaninta ke alu sɔrɔn tele seyin ma. Hali jonilu. Jon fen fen wa sɔrɔn i wara, i ye a faaninta ke wo na le ma. I wa jon fen fen san wodi la siya gberɛilu ma, wo fanan ye faaninta ke na kelen wo ma. ¹³ Ni a sɔrɔnda i wara, ni i ka a san i la wodigbe la, a bee ye faaninta ke. Wo le rɔ, n na teriya tɔmasere ri ke ai fari ma, ka a yiraka ko teriya wo ri men kadawu. ¹⁴ Ni ce men ma faaninta ke ka wo no ke a fari ma, wo ye fara a badenmailu la, baa n kan men diyagboya le, a ma wo ke. Wo rɔ, a ra n na teriya sila bila.»

¹⁵ Nba, Alla ka a fo Iburahima ye ko: «I kana a fo i muso ma butun ko Sarayi. A tɔɔ le sisen ko Saran. ¹⁶ N di baraka don a rɔ. N di a ke, a ri dence sɔrɔn i ye. N di baraka don Saran na ko rɔ ka a ke siyailu ma ri. Mansailu ri bɔ a bɔnsɔn dɔ.»

¹⁷ Iburahima ka a jakɔrɔ ben duu ma. Koni a ka Alla la kuma men a yelera ka a fo a jere kondɔ ko: «Ce men sɔrɔn da san kemɛ bɔ, wo ketɔ den sɔrɔnna di? Saran fanan da san bikɔnɔndɔ sɔrɔn. Wo ri se moyila den na wa?» ¹⁸ A ka Alla madiya ko: «I jaandi. I ye baraka don Isumayila la ko rɔ, ka i janto a rɔ.»

¹⁹ Alla ka a jabi: «Wo kuma te, koni

i muso Saran di dence sərən i ye. I ri a tɔɔ la ko Isiyaka. Teriya ri don n ni Isiyaka tɛma, a ni a bənsən mənɪlu natɔ a kɔ. Teriya wo ri mən kadawu. ²⁰ Mən lɔni Isumayila la ko ma, i ka mən dali n fɛ, n di wo kɛ. N di baraka don a la ko rɔ ka den siyaman di a ma, ka a bənsən siyaya kosebɛ. A ri faama tan ni fila sərən. N di jamana ba do bɔ a rɔ. ²¹ Kɔni n na teriya ri tɔ n ni Saran dence Isiyaka le tɛma, mən Saran di sərən i ye jin tuma sandɔ.» ²² Alla banda kumala Iburahima ye tumana mən na, a bɔra Iburahima fɛ. ²³ Wo lon kelen dɔ, Iburahima ka Isumayi la faaninta kɛ, ka a la jən bɛɛ fanan faaninta kɛ, mənɪlu sərənɪni a wara a ni mənɪlu sanni a bolo. Cɛman kelen kelenna mən bɛɛ tɛrɛ a wara, Iburahima ka wo bɛɛ faaninta kɛ ikomin Alla ka a fɔ a ye ja mən ma. ²⁴ Iburahima jɛrɛ ka faaninta kɛ ka a tɛrɛn a sərən da san bikənɔndɔ ni san kənɔndɔ bɔ. ²⁵ A dence Isumayila ka faaninta kɛ ka a tɛrɛn a sərən da san tan ni sawa bɔ. ²⁶ Wo lon kelen dɔ, Iburahima ni a dence Isumayila fila bɛɛ ka faaninta kɛ, ²⁷ a ni cɛman mənɪlu bɛɛ tɛrɛ Iburahima wara. Jən mənɪlu sərənɪni a wara, a ni mənɪlu sanni a bolo siya gbɛrɛɪlu ma, woɪlu bɛɛ ka faaninta kɛ a fɛ.

18

Isiyaka sərən ko

¹ Lon do rɔ, Allabatata ka a jɛrɛ yiraka Iburahima la Mamere la jiri-juilu kɔrɔ. Wo ka Iburahima siini tɛrɛ a la faaninbon da la tele kunna rɔ. ² Iburahima ka a ja lɔ ka cɛ sawa lɔni yen. Alu tun ma jan a la. A ka alu yen tuma mən na, a borimantɔ bɔra a la faaninbon da la ka wa alu labɛn, ka a majii bakɛ ka alu fo. ³ A ka a fɔ alu ye ko: «N tiilu, ai jaandi, ai kana tamin n wara ten. ⁴ Ko ji ye na ka ai sen mako, ka ban ka ai jɔrɔn lulen na. ⁵ N ye wa damunun fen jinin a ye damunun ke. Baa, ai ra na ai la baraden wara. Ai ti se bɔla yan wo ja a ma damunun ke. A wa banda damununna a ri sila mira ka wa.» Alu ka Iburahima jabi: «Ale le wo ri, wo tɛ baasi ri.»

⁶ Iburahima borimantɔ donda a la faaninbon na ka a fɔ Saran ye ko: «I kaliya ka farɛni muu juma sumanifɛn ja sawa suman, ka a gbasi ka a kɛ buru ri.» ⁷ Iburahima ka a bori ka wa nisi warɛ rɔ, ka nisiden tɔlɔni do mira, mən sobo duman. A ka wo don a la jən do bolo. Jən wo ka a kaliya ka nisiden kannatɛɛ ka a sobo tibi. ⁸ Iburahima ka nɔnɔ sunɔni ni nɔnɔ kɛndɛ ta, ka nisiden sobo tibini la woɪlu kan ka wa wo bɛɛ sii lɔndan sawa kɔrɔ. Alu tɛrɛ ye damununna tuma mən na, Iburahima ka a lɔ alu dafɛ jiri kɔrɔ.

⁹ Alu ka Iburahima mapininka ko: «I muso Saran ye mi?» A kan ko: «A ye faaninbon na.»

¹⁰ Kelen kan ko: «N di na bɔ i fɛ jin tuma sandɔ. Wo ri a tɛrɛn i muso Saran da dence sərən.»

Saran siini tɛrɛ lɔndance wo kɔfɛ faaninbon da la, ka a tolo malɔ a la. ¹¹ Wo tuma, Iburahima ni Saran da kɔrɔ kosebɛ. Den sərən waati ra tamin Saran kan. ¹² Saran ka kuma wo mən tuma mən na, a yɛlɛra a jɛrɛ ma, ka a fɔ ko: «Nde kɔrɔni ba le. N cɛ fanan da cɛmɔɔya kosebɛ. N di se den sərənna wo rɔ, ka sewa wo rɔ wa?»

¹³ Wo rɔ, Allabatata ka a fɔ Iburahima ye ko: «Nfenna Saran ye yɛlɛla ka sika a den sərən ko rɔ a kɔrɔya waati? ¹⁴ Allabatata se kapala fen su juman de kɛla? Jin tuma sandɔ, n di na bɔ i fɛ yan. Wo ri a tɛrɛn i la muso Saran da dence sərən.»

¹⁵ Saran silanda ka wuya fɔ ko: «Nde ma yɛlɛ de!» Kɔni Allabatata kan ko: «I yɛlɛra le jɔ!»

Iburahima ka Alla tara Sɔdɔmukailu ye

¹⁶ Nba, lɔndan woɪlu wuli mən kɛni ka wa, Iburahima wara alu bilasila. Alu sera tindi do kan ka alu ja lɔ Sɔdɔmu so fan fɛ lala. ¹⁷ Allabatata ka a fɔ a jɛrɛ ma ko: «N kɛtɔ mən kɛla, n di wo dokon Iburahima ma wa? ¹⁸ Baa a ri kɛ jamatii ba ri, fanka ye mən na. Iburahima ri kɛ sababu ri, siya bɛɛ ri baraka sərən n bolo. ¹⁹ N da a jɛnematɔmɔn, kosa a ri a denɪlu ni a bənsən bɛɛ jamari ko alu ye n na sila taama telenbaya rɔ. Ni alu ka wo kɛ,

n di n na teriya mafa, n ka men ta Ibrahima ye.»

²⁰ Nba, Allabatata ka a fo Ibrahima ye ko: «Sodamukailu ni Komarikailu jalakili kan da siyaya. Alu la ko haramunnin a ra wara kosebe. ²¹ Wo ro, n wato alu ragbela, sa n di a lon ni alu ra kojuu ke ikomin a fora n jana na men ma.»

²² Ce woilu bora Ibrahima torofe ka wa Sodamu fan fe. Koni Ibrahima lani tora Allabatata jakoro. ²³ A ka a madon a la ka a fo a ye ko: «Allabatata, i ri jahadi la mao telenilu ni mao telenbalilu bee joon kan wa? ²⁴ Ni i ka mao telenni biloolu teren so kondoye, i ri jahadi la so kondoye maoilu bee kan wa? I ti se so kondoye maoilu tola ye mao telenni biloolu woilu la ko koson wa? ²⁵ Ka mao telenilu faa mao telenbalilu fe, i te ko su wo kela fewu. I te sanna ka mao teleni ni mao telenbalilu jate kelen di ka jahadi la alu bee kan. I te ko su wo kela fewu! Ile le dununa bee kititela ri, men ye kojuu ni kojuma faranfaasila.»

²⁶ Allabatata ka Ibrahima jabi: «Ni n ka mao telenni biloolu teren Sodamu, n di so kondoye mao bee to ye mao juma biloolu woilu la ko koson.»

²⁷ Ibrahima ka a fo a ye ikoo tuun ko: «Maari, i ye dijne. N te foyi ri fo banku, koni n ye n dajala ka kuma i ye. ²⁸ Ni i ka a teren mao telenni te mao biloolu bo don? Ni mao loolu daron ka mao biloolu jan, i ri jahadi la so bee kan mao loolu woilu la ko koson wa?» Allabatata ka a jabi: «Ni n ka mao telenni binaanin ni loolu teren so kondoye, n te jahadi la so kan.»

²⁹ Ibrahima kumara a ye ikoo ko: «Ni mao telenni ma tamin mao binaanin kan don?» Allabatata kan ko: «Mao binaanin woilu la ko koson, n te jahadi la so kan.» ³⁰ Ibrahima kan ko: «Maari, i jaandi, i kana diminya n ma, koni n ye kumala ikoo. Ni i ka mao telenni bisawa daron teren so kondoye don?» Allabatata kan ko: «Ni n ka mao telenni bisawa teren ye, n te jahadi la so kan.» ³¹ Ibrahima kan ko: «Maari, ye n dijne. N ye n dajala ka kuma i ye ikoo. Ni i ka a teren ko mao telenni

te tamin mao muwan kan don?» Allabatata ka a jabi: «N te jahadi la so kan mao muwan woilu la ko koson.»

³² Ibrahima kan ko: «Maari, i kana diminya n ma. N na kuma dan de jin di. Ni mao telenni muume kera mao tan di don?» Allabatata kan ko: «N te jahadi la so kan mao tan woilu la ko koson.»

³³ Allabatata banni kumala Ibrahima fe, a wara. Ibrahima ka i koseyi ka wa a wara.

19

Sodamu ni Komari soilu Jahadi na

¹ Nba, meleka fila wo sera Sodamu wura fe. Luti tere siini so donda la. A ka alu yen tuma men na, a wulira ka wa alu laben ka majii bake ka alu tuwa. ² A kan ko: «N tiilu, ai jaandi, ai ye dijne ka na jiya n wara. Ai ye ai sen mako ka sii yan. Sodama jona, n di sila di ai ma, sa ai ri wa ai la taama ro.» Melekailu ka Luti jabi: «Een. An di sii kenema yan.» ³ Koni Luti kumara alu ye ka a magbeleya, foo alu sonda ka wa jiya a wara. A la maoilu ka buru fununbali ni damunun ba raben. Luti ka wo bee sii a la londanilu koro. Alu ka damunun ke.

⁴ Ka a teren alu ma i la folo, Sodamukailu bora fan bee ro ka na bon naminin. Kamarenilu wo, mao bakoroilu wo, alu bee nara. ⁵ Alu ka alu kan nabo Luti ma ko: «Ce men nani i wara yan su jin do, alu ye mi? I ye alu lana an ma. An ye a fe ka an la alu fe.»

⁶ Luti bora bon na, ka bon da tuun londanilu ma. ⁷ A ka fo: «N badenmailu. Ai jaandi, ai kana kojuu jin ke.

⁸ N denmuso fila ye yan, wo si ma ce lon folo. N di woilu lana ai ma ka alu di ai ma. Fen fen wa diya ai ye, ai ye wo ke alu la. Koni ai kana foyi ke ce jinilu la, baa alu nani londanya le la n wara.»

⁹ So kondoye maoilu ka a fo i joo ye ko: «Ce jin te foyi le ri fo london, koni sisen a ye a fe ka ke an na kuntii ri.» Alu ka a fo Luti ye ko: «I bo sila la an tema. Ni i ma i bo an yoro, an di men ke i la, wo ri juuya i la londanilu ta ri.» Alu ka Luti tuntun fanka la ka sudunya bon na sa alu ri da kadi ka

don. ¹⁰ Kɔni cɛ fila woilu ka da laka ka alu boloilu labɔ ka Luti mira. Alu ka a ladon bon na ka da sɔɔ tuma mɛn na, ¹¹ alu ka mɔɔilu bɛɛ na fuyenya bon da kɔrɔ. Fen fen tɛrɛ don ko rɔ bon na, woilu bɛɛ na fuyenyara, kanberen wo, mɔɔbakɔrɔ wo, woilu bɛɛ. Wo rɔ, alu ka bon da jinin ka kaɲa.

¹² Cɛ fila wo ka a fɔ Luti yɛ ko: «I la mɔɔ doilu ye so kɔndɔ yan wa? I ye a bɛɛ labɔ so kɔndɔ. I biran wo, i dencɛilu wo, i denmusoilu wo, i la mɔɔ bɛɛ labɔ, ¹³ baa an kɛtɔ so jin bɛɛ halakila le. Alu jalakili kan da siyaya Allabatata ɲana. Wo rɔ, ale le ka an lɔ alu halakila.»

¹⁴ Nba, Luti bɔra ka wa kuma a biranilu yɛ, mɛnilu ka a denmusoilu mamira. A ka a fɔ alu yɛ ko: «Ai ye wuli. An ye an bori ka bɔ so kɔndɔ. Allabatata kɛtɔ so halakila le!» Kɔni, Luti biranilu ka a kuma jate yɛlɛmako le ri.

¹⁵ Sɔɔma da la, mɛlɛka woilu ka a fɔ Luti yɛ ka a magbɛleya a yɛ ko: «I kaliya! I ye i muso ni i demuso fila ta ka wa. Ni wo tɛ, ai ri halaki so jahadi rɔ.» ¹⁶ Kɔni, Luti ka a la sumaya. Wo rɔ, alu ka a mira a bolo ma, a ni a muso ni a demuso fila ka wa alu ri so kɔkan. Allabatata kinikinira alu ma wo ɲa le ma. ¹⁷ Alu bɔ mɛn kɛni so kɔndɔ, mɛlɛka kelen ka a fɔ alu yɛ ko: «Ai ye ai bori ka wa ka ai jɛrɛ kisi. Ai kana ai kɔfɛnɛ. Ai kana ai lɔ kɛnɛgbɛ yɔrɔ si rɔ. Ai ye i bori ka wa koyinkɛ kan, sa ai kana halaki.»

¹⁸ Luti ka fɔ: «ɛɛ, n tii. I jaandi. ¹⁹ I ra ban ka n kisi, kɔni n ti se n borila foo koyinkɛ kan. Sani n ye se ye, n di jahadi sɔrɔn. ²⁰ I ɲa lɔ. I ma so wo yen, mɛn ma jan yan na. So wo ka doo. N di se wo sɔrɔnna. N tii, i jaandi. N ye n bori ka wa so misɛn wo la, sa n di kisi.»

²¹ Mɛlɛka kan ko: «Ale le wo ri. N da dijɛ wo ma. I kan so mɛn ma wo ri, n tɛ jahadi la wo kan. ²² Kɔni ai ye i kaliya ka wa don ye. Ni ai ma se ye, n ti se foyi kɛla.» So mɛn Luti ka a fɔ a ma ko a dooman, so wo tɔɔ lara ko Sowari.

²³ Luti donda Sowari so kɔndɔ ka a tɛrɛn tele ra yɛlɛ. ²⁴ Wo tuma,

Allabatata ka ta tinbiriki lama lajii Sɔdɔmu ni Kɔmɔri kan ikomin sancɛ kise. Allabatata jɛrɛ le ka wo lajii ka bɔ sankolo rɔ. ²⁵ Wo rɔ, Allabatata ka so woilu bɛɛ janin, a ni kɛnɛgbɛ bɛɛ. Mɔɔilu bɛɛ halakira, a ni jiri ni bin bɛɛ. ²⁶ Alu watɔla, Luti muso ka kɔfɛnɛ dinkira mɛn dɔ, a yɛlɛmanda ka kɛ kɔɔ kaba ri.

²⁷ Wo sɔɔma da la jona, Iburahima wara kuma diya wo rɔ, a ni Allabatata tun kumara i ɲɔn fɛ dinkira mɛn kɔnin. ²⁸ A ka a ɲa lɔ ka Sɔdɔmu ni Kɔmɔri soilu ragbɛ, a ni kɛnɛgbɛ bɛɛ. A ka sisi wulitɔla yen. Sisi bɔra ikomin ta wa jiri mira furu kɔndɔ.

²⁹ Nba, Alla ka kɛnɛgbɛ so bɛɛ halaki tuma mɛn na, a ka a miri Iburahima ma ka Luti kisi ta la halakili ma. Ta wo ka so bɛɛ halaki, Luti siini tɛrɛ dinkira mɛn dɔ.

Luti ni a denmuso fila la ko

³⁰ Luti ma sɔn ka to Sowari ka a masɔrɔn a silanni. Wo rɔ, a ka a denmuso fila ta ka wa alu ri koyinkɛ kan. Alu ka alu sii falan na ye. ³¹ Lon do rɔ a denmuso kɔrɔmamɔɔ ka a fɔ a doomuso yɛ ko: «An fa ra kɔrɔya. Cɛ fanan tɛ yan, mɛn di an furu, ikomin a ye kɛla dunuɲa fan bɛɛ rɔ ɲa mɛn ma. ³² An ye dɔlɔ di an fa ma. A wa a min ka a ɲa laminin, an di an la a fɛ, sa an di den sɔrɔn, sa an fa bɔnsɔn kana tunun dunuɲa ma.» ³³ Alu ka dɔlɔ di alu fa ma su wo rɔ. A ka a min foo ka a ɲa laminin. A denmuso kɔrɔmamɔɔ wara a la a fɛ. Luti ma a la tumana lɔn. A ma a wuli tumana fanan lɔn.

³⁴ Wo sɔɔma da la, Luti denmuso kɔrɔmamɔɔ ka a fɔ a doomuso yɛ ko: «Su rɔ, n ka n la n fa fɛ. Su ba ko, an ye dɔlɔ di a ma ikɔ. A wa a min ka a ɲa laminin, ile ri wa i la a fɛ, sa an fa bɔnsɔn kana tunun dunuɲa ma.»

³⁵ Alu ka dɔlɔ di alu fa ma su wo rɔ ikɔ. A ka a min foo ka a ɲa laminin. A denmuso doomamɔɔ wara a la a fɛ. Luti ma a la tumana lɔn. A ma a wuli tumana fanan lɔn.

³⁶ Nba, Luti denmuso fila bɛɛ ka kɔnɔ ta Luti fɛ ɲa wo le ma. ³⁷ A denmuso kɔrɔmamɔɔ ka dencɛ sɔrɔn ka a tɔɔ la ko Mowabu. Mowabu bɔnsɔn mɛn ye ye bi, wo benba le wo ri. ³⁸ A

doomuso fanan ka dence sərən, ka a tɔɔ la kɔ Benami. Amoni bənsən men ye ye bi, wo benba le wo ri.

20

Ko mən taminda Iburahima ni Abimeleki tema

¹ Nba, Iburahima bəra Mamere ka wa Nəkəbi, ka taa i sii Kadəsi a ni Suri so fila tema. Ka a tərən a ye Kerari, ² Iburahima ka a fɔ ye mɔɔilu ye Saran na ko rɔ ko: «N doomuso le.» Wo le rɔ, Kerari mansa Abimeleki ka a la mɔɔilu lɔ Saran mirala kosa a ri a kɛ a la muso ri. ³ Kɔni su do rɔ, Alla ka a jere yiraka Abimeleki la sibo rɔ, ka a fɔ a ye ko: «Abimeleki i ja lɔ. A tɛ mən i ri faa dɛ, baa i nɔ muso mən mirala jin di, a furunin de.»

⁴ Wo ka a tərən, Abimeleki tun ma a la Saran fɛ fɔlɔ. Wo rɔ, a ka Alla jabi: «Faama, i ri se n na jamana halakila hali an ma kojuu kɛ wa? ⁵ A cɛ le ma a fɔ n ye ko a doomuso le jin di wa? Muso fanan ma a fɔ ko ale kərɔcɛ le wa? N kənin ka ko jin kɛ jusu gbeya le la. N ma kojuu kɛ.»

⁶ Alla ka Abimeleki jabi sibo kelen wo rɔ ko: «N ka a lɔn ko i ka ko jin kɛ jusu gbeya le rɔ. Wo le rɔ, nde le ka a kɛ, i ma i la a fɛ fɔlɔ ka ko haramunnin kɛ. ⁷ Nba, cɛ wo muso laseyi a ma. N na nabijuma de a ri. A ri madiyali kɛ i ye sa i kana faa. Ni i ma a muso laseyi a ma, i ye la a la ko i ri faa fewu, i ni i la mɔɔ bɛe!»

⁸ Sɔɔma da la jona, Abimeleki ka a la mɔɔilu kili ka ko wo bɛɛ jafɔ alu ye. Alu ka wo mən ka silan kojuuya. ⁹ Abimeleki ka Iburahima kili ka a fɔ a ye ko: «Cɛ, i ka nfen kɛ an na jin de ten? N na kojuu su juman kɛla i la fo i ra kojuu jin jɔɔn nase nde ni n na jamana mɔɔilu ma? I ra mən kɛla n na jin, mɔɔ ma kan ka wo kɛ i mɔɔjɔɔn na habadan! ¹⁰ I ka ko jin kɛ nfenna?»

¹¹ Iburahima ka a jabi: «N tɛɛ ye n mirila le ko n tɛ mɔɔ sərən jamana jin dɔ, mən silanni Alla ye. N ko yan mɔɔilu ri n faa n na muso kosən. Wo le rɔ, n ka a fɔ i ye ko n doomuso le.

¹² Wo bɛɛ ni a ta, n doomuso bɛɛ bɛɛ

le a ri. An bɛɛ ye fa kelen de la, kɔni an tɛ na kelen na. N ka a furu ka a kɛ n muso ri. ¹³ Alla ka n nabɔ n fa wara tuma mən na n ka wa taama rɔ, n ka a fɔ Saran ye ko: «I ka kan ka jumaya mən kɛ n ye wo rɔ, wo le ye jin di. An wa wa yɔrɔ yɔrɔ, i ye a fɔ ye mɔɔilu ye ko «N kərɔcɛ le a ri.»»

¹⁴ Abimeleki ka Iburahima muso Saran naseyi a ma, ka saailu ni bailu ni nisiilu la a kan, a ni jɔnilu. ¹⁵ A ka a fɔ Iburahima ye ko: «N na jamana ragbɛ. A yɔrɔ mən wa diya i ye, i ye wa i sii ye.»

¹⁶ A ka a fɔ Saran ye ko: «A ragbɛ! N da wodigbɛ waa kelen di i kərɔcɛ ma ka a yiraka ai wara mɔɔ bɛɛ la ko i ma kojuu kɛ. Mɔɔ bɛɛ ri a lɔn ko i ra jo sərən.»

¹⁷ Iburahima ka Alla tara Abimeleki ye. Wo rɔ, Alla ka Abimeleki lakendɛya, a ni a la muso ni a la jɔnmuso bɛɛ, wo le rɔ ai ri se den sərən ikɔ tuun ¹⁸ baa Allabatala tun da densərənbalija jankarɔ le bila Abimeleki muso bɛɛ la Iburahima muso Saran mira kosən.

21

Isiyaka sərən ko

¹ Allabatala hinara Saran na ikomin a tun ka a fɔ ja mən ma. A ka lahidi mən ta a ye fɔlɔ, a ka wo mafa. ² Wo rɔ, Iburahima la cɛmɔɔbaya waati rɔ, Saran ka kɔnɔ ta ka dence sərən a ye, waati mən fɔni Alla bolo kərɔmanna. ³ Saran ka dence mən sərən, Iburahima ka wo tɔɔ la ko Isiyaka*. ⁴ Isiyaka sərən tele seyin, Iburahima ka a faaninta kɛ, ikomin Alla ka a jamari a ye ja mən ma fɔlɔ. ⁵ Isiyaka sərɔnda ka a tərən Iburahima sərən da san kɛmɛ bɔ. ⁶ Saran kan ko: «ɛɛ! Alla ra n nasewa foo n da jalɛn ka yeɛ baka. Ko jin ba fɔ mɔɔ mən ye, wo fanan di sewa ka yeɛ n fɛ.» ⁷ Saran kumara ikɔ ko: «Yon tun di a fɔ Iburahima ye ko Saran di sin di den ma wa? Kɔni n da dence sərən a ye, ka a tərən a ra cɛmɔɔya kosɛbɛ.»

Hajara ni a den gbɛnda

* **21:3** Isiyaka kərɔ ye le ko a ye yeɛla

⁸ Nba, den bonyara. Ie ka a da bɔ sin na lon mɛn dɔ, Iburahima ka tolon ba kɛ. ⁹ Misiranka muso Hajara ka dence mɛn sɔrɔn Iburahima yɛ, wo tɛrɛ ye Isiyaka mayɛlɛla. Saran ka wo yen ¹⁰ ka a fɔ Iburahima yɛ ko: «I ye jɔnmuso wo ni a dence gben. N dence Isiyaka le dɔrɔn di kɛ i cɛtala ri. A dence tɛ kɛ i cɛtala ri fewu!»

¹¹ Saran na kuma wo gbara Iburahima la kosɛbɛ, ka a masɔrɔn Isumayila fanan ye a den de ri. ¹² Kɔni Alla ka a fɔ a yɛ ko: «Iburahima, wo kana gba i la i dence ni i la jɔnmuso la ko. Saran ba fen fen jinin i fɛ, i ye wo kɛ a yɛ, baa n ka bɔnsɔn mɛn lahidi ta i yɛ, bɔnsɔn wo bɔtɔ Isiyaka le rɔ. ¹³ Kɔni n di i la jɔnmuso dence bɔnsɔn fanan siyaya ka a kɛ jamatii ri ka a masɔrɔn a bɔra ile le rɔ.»

¹⁴ Wo duu sa gbɛni, Iburahima ka buru ta ka a di Hajara ma, ka ji kɛ jikɛfen gbololama kɔndɔ ka wo fanan di a ma. A ka a den di a ma ko alu ye wa. Hajara bɔra Iburahima wara wo rɔ ka wa a mataama wula kɔndɔ, Bɛri Seba so kɔkan. ¹⁵ Alu ka alu mataama wula kɔndɔ haan ji banda jikɛfen kɔndɔ. Ji banda tuma mɛn na, Hajara ka a den to jirinin do lulen na. ¹⁶ A ka a mabɔ a den na ko biyɛ sɔmɔndiya ko kelen jatela ka a sii, baa a ka a miri ko a tɛ a fɛ ka a den faatɔla yen. A ka a sii ye ka kasi kojuuya. ¹⁷ Kɔni Alla ka den kasi kan mɛn. Wo rɔ, Alla la mɛleka ka a kan nabɔ Hajara ma ka bɔ sankolo rɔ. A kan ko: «Hajara, nfen kɛni? I kana silan. Alla ra i den kasi kan mɛn. ¹⁸ I wuli ka wa den bolo mira. N di a bɔnsɔn siyaya ka a kɛ jamana ba ri.»

¹⁹ Alla ka Hajara ja laka. A ka kɔlɔn do yen. A wara jikɛfen nafa ji rɔ ka na a di den ma. Den ka ji min. ²⁰ Alla tora den fɛ. A kunbayara, ka a sii wula kɔndɔ ka a kɛ biyɛfilila ri. ²¹ A siini tɛrɛ Paran wula kɔndɔ. A na ka Misiranka muso do furu ka wo di a ma.

Iburahima ni Abimeleki la teriya

† **21:31** Bɛri Seba kɔrɔ ye le ko Teriya Kɔlɔn

²² Nba, lon do rɔ Abimeleki ka a la kelɛden kuntii Pikɔli ta ka wa Iburahima wara. A ka a fɔ Iburahima yɛ ko: «Alla ye i fɛ i la ko bɛɛ rɔ. ²³ Wo rɔ, n ye a fɛ i ye i kali Alla la yan bi, ko nde ni n denilu, a ni n mamarenilu, ko i tɛ an si janfa. I ye lɔndan de ri n na jamana rɔ yan. N ka jumaya mɛn kɛ i yɛ wo rɔ, n da wo kɛ. Wo ja kelen ma, i ka kan ka jumaya wo kɛ n yɛ, i ye wo kɛ. I ye an na jamana mɛn dɔ bi, i ka kan ka jumaya mɛn kɛ wo la mɔɔilu yɛ, i ye wo fanan kɛ.» ²⁴ Iburahima kan ko: «Ale le wo ri, n da n kali wo la.» ²⁵ Kɔni Iburahima ka Abimeleki jalaki kɔlɔn do la ko rɔ, baa Abimeleki la jɔnilu tun da wo mira fanka la. ²⁶ Abimeleki ka Iburahima jabi: «N ma a lɔn n na jɔn mɛn ka kɔlɔn mira. Ile ma foyi fɔ n ye. N ma a lɔn fo bi.»

²⁷ Iburahima ka a la saa doilu bɔ, a ni a la bailu a ni a la nisilu bɔ ka a di Abimeleki ma, alu la teriya rɔ. ²⁸ Iburahima ka saadeni musoman wɔrɔnwula gbɛrɛ fanan bɔ a la saa kuru rɔ. ²⁹ Abimeleki ka a majininka ko: «I ka saadeni musoman wɔrɔnwula jin bɔ nfenna ko rɔ?» ³⁰ Iburahima kan ko: «Saadeni wɔrɔnwula jin mira. Alu ye kɛ an sere ri ka a yiraka ko nde le ka kɔlɔn jin sen.» ³¹ Wo le rɔ, alu ka dinkira wo tɔ la ko Bɛri Seba†, baa Iburahima ni Abimeleki ka alu kali alu jɔɔn ye dinkira wo le rɔ.

³² Alu ka alu kali alu jɔɔn ye tuma mɛn na, Abimeleki ni a la kelɛden kuntii Pikɔli ka alu kɔseyi alu wara Filisiti jamana rɔ.

³³ Iburahima ka tamarisi ju turu Bɛri Seba ka Allabatala bato, Maari mɛn tɛ banna kɔnin.

³⁴ Iburahima mɛnda Filisiti jamana wo rɔ ka waati jan kɛ ye.

22

Alla ka Iburahima kɔrɔbɔ a dence la ko rɔ

¹ Nba, waati wo taminni kɔ rɔ, Alla ka Iburahima kɔrɔbɔ. A ka a kili ko: «Iburahima.» Iburahima kan ko: «Naamun.» ² Alla kan ko: «I ye Isiyaka ta, i

dence kelen pe, men duman i ye. I ye wa a ri Morija mara rɔ. N di koyinke do yiraka i la ye. I ye wa koyinke wo kan ka Isiyaka ke saraka ri ka n sɔ a la ye. I ye a faa ka a janin ka a ke buuri ri.»

³ Wo Duusa gbɛni, Iburahima wulira jona ka lɔ tɛɛ Alla sɔlifɛn janin kanma ka a la fali rabɛn. A ka a la jɔnce fila kili, a ni a dence Isiyaka. Alu bɛɛ ka sila mira ka wa. Alla ka dinkira mɛn ko fɔ a ye, alu wara ye. ⁴ Alu ka tele sawa ke taaman na. Iburahima ka a ja lɔ wula jan na ka dinkira wo yen. ⁵ Iburahima ka a fɔ a la jɔnilu ye ko: «N ni n dence watɔ koyike wo kan ka Alla bato. Ai ye an makɔnɔ fali dafɛ yan. An natɔ.»

⁶ Iburahima ka Alla sɔlifɛn janin lɔ sɔ sɔ a dence Isiyaka kun ma, ka a la muru ta, a ni takise. Alu fila wara alu jɔnɔn fɛ. ⁷ Isiyaka ka a fɔ a fa ye ko: «N fa.» Iburahima kan ko: «Naamun.» Isiyaka kan ko: «Takise ye an bolo, lɔ fanan ye an bolo. Saadennin ye mi, an ye mɛn kela saraka ri ka a di Alla ma?» ⁸ Iburahima ka a jabi: «N den, Alla ri an mako ja ka saadenin ko janabɔ.» Alu fila tora wa la i jɔnɔn fɛ.

⁹ Dinkira mɛn ko fɔni a ye Alla bolo, alu sera ye. Iburahima ka saraka bɔ diya lɔ ka lɔ la wo kan. Wo kɛni, a ka a dence Isiyaka sidi ka a lala saraka bɔ diya kan lɔ kun na. ¹⁰ A ka a la muru ta ko a ye a dence kannatɛɛla.

¹¹ Kɔni Allabatala la mɛɛka tora sankolo rɔ ka a kan nabɔ Iburahima ma ko: «Iburahima, Iburahima!» Iburahima kan ko: «Naamun.» ¹² Mɛɛka kan ko: «I kana i bolo lase i den ma de! I kana foyi ke a la. N da a lɔn sisen ko i silanni Alla ye, ka a masɔrɔn i ma i ban ka i dence kelen pe di Alla ma.»

¹³ Iburahima ka a ja lɔ ka saaji do yen. A mirani a kere ma tunin do rɔ. Iburahima wara saaji wo mira ka a ke saraka ri Allabatala sɔ kanma a dence nɔ rɔ. A ka a faa ka a janin ka a ke buuri ri. ¹⁴ Iburahima ka dinkira wo tɔ la ko: «Allabatala di mɔɔ mako ja.» Wo le rɔ, mɔɔilu ye a fɔla bi ko: «Allabatala di mɔɔ mako ja a la koyinke kan.»

¹⁵ Allabatala la mɛɛka tora sankolo rɔ ka Iburahima kili a sɔja filana rɔ, ¹⁶ ka a fɔ a ye ko: «Allabatala kan ko: «I ma i ban i dence kelen pe faala ka a ke saraka ri ka a di n ma. Ikomin i ra wo ke, n da n kali n jɛɛ tɔ la, ko ¹⁷ i ri baraka. N di i bɔnsɔn siyaya iko lolo ye sankolo rɔ ja mɛn ma, wala kɔɔji da la kijɛ siyaman ye ja mɛn dɔ. I bɔnsɔn di se alu juuilu la, foo ka woilu la soilu mira alu la. ¹⁸ Wo ri ke sababu ri, siya bɛɛ ri baraka sɔrɔn n bolo i bɔnsɔn fɛ, baa i ra n kan mira ka a ke.»»

¹⁹ Nba, Iburahima ni a dence ka alu kɔseyi ka wa a la jɔnilu tɛɛn ye. Alu bɛɛ ka sila mira ka wa Bɛri Seba. Iburahima ka a sii ye le ka mɛn.

²⁰ Waati wo taminni, a fɔra Iburahima ye ko a badenma cɛ Nakɔri muso Milika fanan da denceilu sɔrɔn. ²¹ A dence fɔlɔma tɔ ko Usi. A dence filana tɔ ko Busi. A dence sawana tɔ ko Kemuhɛli. Kemuhɛli wo ye Aramu fa le ri. ²² Milika dence naaninna tɔ ko Kesɛdi, ka Haso tuun wo la, ka Pilidasi tuun wo la, ka Yidilafe tuun wo la, ka ban ka Betuwɛli tuun wo la. ²³ Betuwɛli wo le denmuso le Rebeka ri. Milika ka dence seyɛn wo le sɔrɔn Iburahima badenma cɛ Nakɔri ye. ²⁴ Nakɔri muso filana, mɛn tɔ ko Rehuma, wo fanan ka denceilu sɔrɔn a ye. Wo denceilu tɔ le ten: Tebaki, Kahamu, Tahasi a ni Mahaka.

23

Saran na saya

¹ Saran ka san kɛmɛ ni san muwan ni wɔrɔnwula bɔ tuma mɛn na, ² a sara Kanaan jamana Kiriyati Ariba so kɔndɔ, mɛn tɔ bi ko Heburɔn. Iburahima ka a sii Saran suu kun na a ka kasi.

³ Iburahima bɔra a muso Saran suu dafɛ, ka wa kuma Hɛtika ye, ⁴ a kan ko: «Nde ye lɔndan de ri ai wara yan. Ai ye dinkira do san n ma, sa n di a ke kaburu so ri ka n muso suu don ye.»

⁵ Hɛtika ka Iburahima jabi: ⁶ «An fa, i tolo malɔ an kan na. Ile ye Alla la faamaden de ri an tɛma yan. An na kaburu so dinkira mɛn ba diya i ye, i ye i la suu don ye. An si tɛ an ban wo

ma ka an na duu di i ma. I ye i muso suu don.»

⁷ Iburahima ka a wuli ka a majii Hetikailu jana. ⁸ A ka a fɔ alu ye ko: «Nba, ni ai sɔnda n ye n muso sutura, ai jaandi, ai ye Sokari dence Efurɔn madiya n ye. ⁹ Falan men ye a bolo Makipela, a la sene kɔnkɔ fe kɔnin, a ye wo san n ma. A sankɔ wa ke wodi men di, n di wo di a ma ai jɔkɔrɔ yan, sa dinkira wo ri ke n na kaburu so ri.»

¹⁰ Wo ka a teren Efurɔn jere siini Hetika tema so donda la ye, baa ale fanan tere Hetika de ri. A ka Iburahima jabi jama bee jana ko, ¹¹ «An fa, i tolo malɔ n kan na. N di sene ni falan bee di i ma ka a la a jɔɔn kan. N ye a bee dila i ma ka n badenmailu ke a sere ri. Wa, i muso suu don.»

¹² Iburahima ka a majii so kɔndɔ mɔɔ bee jana. ¹³ A ka a fɔ Efurɔn ye wo bee jɔkɔrɔ ko: «I jaandi, i tolo malɔ n na. N di sene jin sankɔ di i ma. I ye a mira, sa n di wa n muso suu don ye.» ¹⁴ Efurɔn ka a fɔ Iburahima ye ko: ¹⁵ «N na faama, i tolo malɔ n na. Sene jin sankɔ te tamin wodigbe kilo naanin a ni tala la. Wo ri nfen ja nde ni ile tema? Wa i muso suu don.»

¹⁶ Efurɔn ka sene sankɔ men fɔ, Iburahima sɔnda wo ma. A ka wodigbe wo suman Hetika bee jana ka a di Efurɔn ma, wodigbe kilo naanin a ni tala la, ka ben julailu la sumanni ja ma.

¹⁷ Wo rɔ, Iburahima ka Efurɔn na sene san a ma, sene men tere Makipela, Mamere fan fe. Sene wo ni a falan ni a jiri bee haan ka wa se sene dan na, ¹⁸ wo bee kera Iburahima ta ri. Hetika men bee siini tere laden dɔ so donda la ye, woilu kera alu sere ri.

¹⁹ Iburahima bɔra ye ka a wa a muso Saran suu don falan na Makipela, Mamere fan fe Kanaan jamana. Mamere wo tɔɔ le fanan ko Heburɔn. ²⁰ Wo le kosɔn, sene wo ni a falan bee kera Iburahima ta ri, ka a ke a la kaburu so ri. A ka wo san Hetika de ma.

24

Isiyaka ka Rebeka furu

¹ Nba, Iburahima kɔrɔyara kosɛbe, Allabatala tun ka baraka don a la ko bee rɔ. ² Lon do rɔ, a ka a demenba kili, men ye a la nanfulu kunnasiila ri, a ka a fɔ a ye ko: «I bolo la n woro kɔrɔ ka lahidi ta n ye ka i kali. ³ An siini Kanaan bɔnsɔn de tema yan, kɔni n ye a fe i ye i kali Allabatala tɔɔ rɔ, men ye sankolo ni duukolo tii ri, ko i te Kanaan bɔnsɔn denmuso si furu ka a di n dence ma. ⁴ I ye i kali ko i ri wa n fa jamana rɔ, ka wa denmuso do furu n dence Isiyaka ye n badenmailu wara.»

⁵ Demenba wo kan ko: «Ni denmuso ma sɔn ka na nde kɔfe yan don? N ye wa i dence ri i fa jamana rɔ wa?»

⁶ Iburahima kan ko: «Een de! I kana wa n dence ri ye fewu! ⁷ Allabatala Alla, men ye sankolo tii ri, wo ka n nabɔ n fa so la, ka n nabɔ n sɔrɔn jamana rɔ. A kumara ka a kali n ye ko a ri jamana jin di n bɔnsɔn ma. Ale le jere keto a la meleka bilala i je ka wa n fa jamana rɔ, sa i ri muso do sɔrɔn n dence ye ye. ⁸ Ni muso ma sɔn ka na i kɔfe, wo kalili kunko ri bɔ i ma, kɔni i kana wa n dence ri de!» ⁹ A demenba ka a bolo la a tii Iburahima woro kɔrɔ ka a kali ko a ri wo bee ke.

¹⁰ Wo rɔ, Iburahima la demenba ka jɔɔme tan ta a tii la jɔɔmeilu rɔ ka wa Nakɔri la so la, Aramu Naharayimu mara rɔ. A tii la fen juma ba doilu wara a kun ma. ¹¹ A se men keni ye, a ka jɔɔmeilu lala kɔlɔn da la so kɔkan. A donda wura da le fe, musoilu ye wala ji ta diya kɔlɔn da la waati men dɔ.

¹² A ka Alla tara ko: «Allabatala, n tii Iburahima Maari Alla, i jaandi, i ye n na sila diya n na bi. I ye jumaya ke n tii Iburahima ye. ¹³ N lɔni kɔlɔn da la yan, so kɔndɔ sunkurunilu ri na ji ta diya yan sisen. ¹⁴ N ba a fɔ sunkurun men ye ko: «I la jitafen najii ka n sɔ ji rɔ, n ye n min», ni wo ka n sɔ, ka ban ka n na jɔɔmeilu fanan namin, nba sunkurun wo ye ke i la baarden Isiyaka muso ri, i jere ka men nateɛ a ma. Ni wo bee kera, n di a lɔn ko i ra jumaya ke n tii ye ka a masɔrɔn i ra ke a Maari Alla ri.»

¹⁵ Sani a ye ban Alla matarala, Rebeka nara ka a tereɛ a la jitafen ye a kamannakun kan. Rebeka ye Betuweli denmuso le ri. Betuweli ye Milika dence le ri. Milika ye Nakori la muso le ri, Iburahima korɔce konin. ¹⁶ Sunkurun wo keɓi kosebe. A ma ce lon folo. A wara ji ta diya, ka a la jitafen nafa ka a koseyi. ¹⁷ Iburahima demenba ka i bori ka wa a laben, ka a fo a ye ko: «N na, i jaandi, i ye n so ji ro, n ye n min.»

¹⁸ Sunkurun ka a kaliya ka a la jitafen majii, ka ce wo jabi: «N fa, i min.» A ka a la jitafen mira a bolo la ka ce so ji ro. ¹⁹ A banni ji minna, sunkurun kan ko: «I lo, n di wa ji ta ka i la joomailu fanan so ji ro. A bee ye alu min ka wasa.» ²⁰ A ka i kaliya ka a la jitafen najii ka ji ke kolofen na jiminfen kondoka i bori ka wa ji ta iko. A tora ji tala ka na haan joomailu bee banda alu minna. ²¹ A tereɛ ye baara wo kan tuma men na, ce wo ka a lo ka a mafene. A ma foyi fo. A ka sunkurun korosi ka a lon ni Allabatata da a la sila diyala.

²² Jooma bee banda ji minna tuma men na, ce ka nundalafen sanin do labo, men sumannin di karamun loolu bo. A ka bololafen sanin fila fanan nabo, men sumannin di karamun keme a ni karamun tan ni loolu bo. ²³ A ka sunkurun majininka ko: «Hake to, yon denmuso ye ile ri? I fa ri son ka nde ni n taamajoonilu jiya a wara wa?» ²⁴ Rebeka ka a jabi: «Nakori ni Milika dence Betuweli, wo denmuso le nde ri. ²⁵ Ai ri jiya diya saron an wara. Bin ni fira siyaman ye an bolo fanan ka a di i la joomailu ma.»

²⁶ Ce ka wo men ka a tin birin ka Allabatata bato. ²⁷ A kan ko: «N di Allabatata tando, n tii Iburahima Maari Alla, a ma ban a la kaninteya ma. Allabatata le ka a lo n joro ka n na n di n tii Iburahima badenmailu ma yan.»

²⁸ Sunkurun ka a bori ka wa a bee jafajoomailu ye a na wara. ²⁹ Wo ka Rebeka korocce do tereɛ ye, men too ko Laban. Wo ka wo bee men tuma men na, a bora ka a bori ka wa ce wo ko kolon da la, ³⁰ baa Laban tun ka nundalafen

ni bololafen yen a doomuso bolo la. Rebeka ka a danteli men ke, Laban tolo tereɛ ye wo bee la. A sera kolon da la, ka ce loni tereɛ a la joomailu dafɛ.

³¹ Laban ka a fo a ye ko: «N fa, ile, Allabatata ka baraka don ile men na ko ro, nfenna i loni kakan yan? An ye wa lu ma. N da dinkira raben i ye, ka dinkira fanan dabɛn i la joomailu ye.»

³² Wo ro, ce wara Laban ko fe lu ma. Alu sisen ye, Laban ka joomailu la donin bee lajii, ka bin ni fira di alu ma. A nara ji di ce ni a taamajoonilu ma. Alu ka alu sen mako. ³³ A ka damunun sii alu korɔ. Konni ce kan ko: «N te damunun kela folo, fo n ye danteli ke folo.» Laban ka a jabi: «Ale le wo ri. I ye danteli folo ke.»

³⁴ Ce kan ko: «N ye Iburahima demenba le ri. ³⁵ Allabatata ka baraka don n tii la wo ro kosebe ka a ke nanfulutii ri. A ra saa ni ba ni nisiilu di a ma, a ni wodigbe ni sanin, a ni jonilu, a ni joomailu ni faliiilu. ³⁶ N tii Iburahima muso Saran ka dence saron a ye a la musokorobaya waati ro. N tii ra a bolofen bee di a dence wo le ma. ³⁷ Nba, lon do ro, n tii ka a fo n ye ko n ye n kali a ye ko a siini Kanaan banson wara men do jin, ko n kana son ka wo denmuso si furu a dence ye. ³⁸ Ko n ye wa a fa jamana ro ka muso ninin a dence ye a badenmailu wara. ³⁹ N ka a majininka ko ni denmuso ma a son ka na n ko fe don? ⁴⁰ A ka n jabi a ye taamala ka ben Allabatata men kan ma, wo jere ri a la meleka bila n je ka n na sila diya n na, kosa n di muso furu a dence ye a badenmailu wara a fa jamana ro. ⁴¹ N tii kan ko n ba se a fa la jamana ro, ko ni a badenmailu ka i ban muso dila n ma, ko n na kalili kunko ri bo n ma wo ro. Ko kalili kunko wo te bo n ma ja gberɛ si ma fo wo ba ke.»

⁴² «Nba, n se men keni kolon da la bi, n ka Alla matara ko: «Allabatata, n tii Iburahima Maari Alla, i jaandi, i ye n na sila diya n na. ⁴³ N loni kolon da la yan. Sunkurun men ba na ji ta diya yan, ni n ka a fo wo ye ko: «Na, i ye i la jitafen najii ka n so ji ro,» ⁴⁴ ni a ka n jabi: «Do min, n ye wa do fanan

ta ka na a di i la jɔɔmɛilu ma,» nba sunkurun wo ye ke n tii la dence la muso ri, Allabatala jere ka men natεε a ma.»⁴⁵ Nba, sani n ye ban madiyali kela n kɔndɔ, n ka Rebeka natɔla yen. A la jitafen ye a kamannakun kan. A wara jitafen wo lafa. N ka a fɔ a ye ko: «N na, n sɔ ji rɔ.»⁴⁶ A ka a kaliya ka jitafen majii a kamannakun na ka a fɔ ko: «I min. N di i la jɔɔmɛilu fanan sɔ ji rɔ.» Wo rɔ, n ka n min. N banni n minna, a ka n na jɔɔmɛilu fanan sɔ ji rɔ.⁴⁷ N ka a mapininka ko: «Yon denmuso ye ile ri?» A kan ko: «Nakori ni Milika dence Betuweli denmuso le nde ri.» N ka nundɔlafafen don a nundɔ, ka a bololafen bila a bolo la.⁴⁸ N ka n tin birin ka Allabatala bato, n tii Iburahima Maari Alla kɔnin. N ka wo tando ka a masɔrɔn a ka a lɔ n jɔrɔ ka na n di n tii Iburahima badenmailu wara, ka alu denmuso sɔrɔn n tii dence ye.⁴⁹ Nba, ni alu ye a fe ka kaninteya yirika n tii la, ai ye wo fɔ n ye. Ni ai fanan ti se wo kela, ai ye wo fɔ n ye, kosa n ka kan ka men ke, n ye wo ke.»

⁵⁰ Laban ni Betuweli ka a jabili ke ko: «Ko jin bɔni Allabatala jere le rɔ. An ti se wo masɔsɔla.»⁵¹ Rebeka le jin di. A ta, i ye wa a ri. A ye ke i tii dence la muso ri, ikɔ Allabatala a ra a lateε ja men ma.»⁵² Iburahima demenba ka jabili wo men tuma men na, a ka a jakɔrɔ ben duu ma ka Allabatala bato.⁵³ A ka wodigbe masidilifen ni sanin masidilifen labɔ ka woilu di Rebeka ma, a ni faanin. A ka fen juma bailu di a kɔrɔce ni a na fanan ma.

⁵⁴ Wo rɔ, kuma wo banni, ce ni a taamajɔɔnilu ka damunun ke, ka alu min, ka su si. Alu kununni sɔɔma da la, ce ka a fɔ Rebeka la mɔɔilu ye ko, «Ai ye sila di n ma sa n di n kɔseyi n tii wara.»⁵⁵ Rebeka kɔrɔce ni a na ka jabili ke ko: «A to sunkurun ye tele tan jɔɔn ke an fe yan fɔlɔ. Wo ba tamin, a ri wa.»⁵⁶ Ce kan ko: «Ai jaandi, ai kana n nanɔɔ butun, baa Allabatala a ra n na sila diya n na. Ai ye a to n ye kɔseyi n tii wara jona.»⁵⁷ Alu ka a jabi: «Nba, an ye sunkurun kili ka a

mapininka.»⁵⁸ Alu ka Rebeka kili ka a mapininka ko: «I ri taa ce jin kɔfe sisen wa?» A kan ko: «N di wa.»

⁵⁹ Wo rɔ, alu ka alu badenma muso Rebeka bila ka wa Iburahima demenba ni a taamajɔɔnilu kɔfe. Jɔnmuso men ka a mamira, wo wara Rebeka malɔ.⁶⁰ Alu watɔla, Rebeka wara mɔɔilu duwara a ye. Alu kan ko: «An badenma muso, Alla ye i bɔnsɔn siyaya ka a ke mɔɔ waa siyaman siyaman di, Alla ma wo kera. Alla ye alu se alu juuilu la, Alla ma wo kera.»⁶¹ Rebeka ni a la jɔnmusoilu ka alu raben ka yeε jɔɔmɛilu kan, ka alu bila Iburahima demenba kɔfe. A wara Rebeka ri wo ja le ma.

⁶² Wo ka a teren, Isiyaka ra bɔ Beri Lasayi Rɔyi fan fe, Nekebi mara rɔ.

⁶³ Lon do rɔ, Isiyaka wara a mataa-mala diya wula kɔndɔ wura da fe. A ka a ja lɔ ka jɔɔmɛilu natɔla yen.

⁶⁴ Rebeka ka a ja lɔ ka Isiyaka yen tuma men na, a jiira ka bɔ a la jɔɔme kan.⁶⁵ A ka Iburahima demenba mapininka ko: «Men bɔtɔ wula rɔ ka na an kunben jin, yon de wo ri?» Ce kan ko: «N tii le wo ri.» Wo rɔ, Rebeka ka a la kunnabirin ke a kun na.

⁶⁶ Nba, ce tun ka fen fen ke a la taama rɔ, a ka wo beε jafɔ Isiyaka ye.

⁶⁷ Isiyaka wara Rebeka ri a na Saran na faaninbon na, ka a furu ka a ke a muso ri. Isiyaka ka Rebeka kanin kosεbe, a diyara a ye. Wo rɔ, Isiyaka jusu sumara a na la saya ko rɔ.

25

Iburahima la saya

¹ Nba, Iburahima ka muso gberε furu, men tɔɔ ko Ketura.² Wo ka denceilu sɔrɔn Iburahima ye: Simiran, Jokisan, Medan, Madiyan, Sisibaki a ni Suwahi.³ Iburahima dence Jokisan fanan ka dence fila sɔrɔn: Seba ni Dedan. Dedan denceilu kera Asirikailu ni Letusikailu ni Lemikailu le ri.⁴ Iburahima dence Madiyan denceilu le ten: Efa, Efεri, Henaki, Abida a ni Elida. Wo beε ye Ketura bɔnsɔn de ri.

⁵ Iburahima ka a ceε beε di Isiyaka le ma,⁶ kɔni a ka a muso tɔilu denceilu

fanan sɔ fen doilu rɔ. Sani a ye sa, Iburahima ka woilu lawa telebɔ jamana rɔ, ka alu mabɔ a dence Isiyaka la.

⁷ Iburahima si san bɛɛ ladɛnni kɛra san kemɛ ni san biwɔrɔnwula ni san loolu le ri. ⁸ A ka a la kɔrɔya diya bɔ kosɛbɛ ka sa ka la a benbailu kan. ⁹ A dence fila, menilu ye Isiyaka ni Isumayila ri, woilu ka a suu don Makipela falan na, Mamere fan fɛ. Dinkira wo tɛrɛ ye Hɛtika Sokari dence Efurɔn bolo kɔrɔman na, ¹⁰ kɔni Iburahima ka wo le san a ma. A ni a muso Saran suu donda ye.

¹¹ Iburahima sani kɔ rɔ, Alla ka baraka don a dence Isiyaka la kɔ rɔ. Isiyaka siini tɛrɛ Bɛri Lasayi Rɔyi le la.

Isumayila bɔnsɔn

¹² Nba, Iburahima dence Isumayila bɔnsɔn de jɪn di, Saran na jɔnmuso Misiranka Hajara a ka mɛn sɔrɔn Iburahima yɛ. ¹³ Isumayila denceilu tɔɔ le jɪn di, ka bɛn alu sɔrɔn waati ma. A dence fɔlɔ tɔɔ ko Nebayɔti, ka Kedari tuun wo la, ka Adibeli tuun wo la, ka Mibisamu tuun wo la, ¹⁴ ka Misima tuun wo la, ka Duma tuun wo la, ka Masa tuun wo la, ¹⁵ ka Hadadi tuun wo la, ka Tema tuun wo la, ka Seturi tuun wo la, ka Nafisi tuun wo la, ka Kedima tuun wo la.

¹⁶ Isumayila denceilu le wo ri, menilu kɛra faama tan ni fila le ri, ka alu sii kabila tan ni fila kun na, bɛɛ ni alu la so. ¹⁷ Isumayila ka san kemɛ ni san bisawa ni san wɔrɔnwula le sɔrɔn, ka sa ka la a benbailu kan. ¹⁸ A bɔnsɔn siini tɛrɛ Asiri so sila la, Misiran telebɔ fan fɛ, Habila ni Suri soilu tɛma. Alu ni alu badenma tɛrɛ ma i sii i jɔɔn fɛ.

¹⁹ Nba, Iburahima dence Isiyaka bɔnsɔn de jɪn di. Iburahima ka Isiyaka sɔrɔn. ²⁰ Isiyaka sɔrɔn ka san binaanin bɔ tuma mɛn na, a ka Rebeka furu. Rebeka fa le tɛrɛ Betuwɛli ri. Betuwɛli ye Aramu bɔnsɔn do le ri ka bɔ Padani Aramu. Rebeka kɔrɔcɛ le tɛrɛ Aramu bɔnsɔn Laban di. ²¹ Isiyaka ka Allabatata matara a muso yɛ ka a masɔrɔn a tɛrɛ densɔrɔnbali le ri. Allabatata ka a la

tarali kan mira, Rebeka ka filani kɔnɔ ta. ²² Ka a tɛrɛn alu ma sɔrɔn fɔlɔ, denilu bilara i jɔɔn na alu na kɔnɔ rɔ. Rebeka kan ko: «Nfenna jɪn ye kɛla n na?» A wara Allabatata majininka ko wo ma. ²³ Allabatata ka a jabi: «Jamana fila le ye i kɔnɔ.

Jamana fila ri bɔ i kɔnɔ rɔ.

Kelen fanka ri bonya kelen ta ri.

Kɔrɔmamɔɔ ri kɛ doomamɔɔ la baa-raden de ri.»

²⁴ Nba, Rebeka moyi lon seni, a moyira filani le la. ²⁵ Mɛn fɔlɔma sɔrɔnda, wo wulenni de tɛrɛ, si le tɛrɛ ye a fari ma. Wo rɔ alu ka wo tɔɔ la ko Esawu. ²⁶ Wo kɔ rɔ, a doocɛ nara, a kɔrɔcɛ sen tintiri mirani a bolo. Alu ka wo tɔɔ la ko Yakuba. Rebeka ka alu sɔrɔn ka a tɛrɛn Isiyaka sɔrɔn da san biwɔrɔ bɔ.

²⁷ Denilu bonyara ka kɛ kanberen di. Esawu kɛra donso fadiman di, waa rɔ taama diyara a yɛ. Kɔni, Yakuba kɛra mɔɔ masumanin di, a tun tɛ a mabɔla faaninbon na kosɛbɛ. ²⁸ Esawu duman tɛrɛ Isiyaka yɛ, ka a masɔrɔn a tɛrɛ ye sobo sɔrɔnna Esawu le sababu le rɔ. Yakuba duman tɛrɛ Rebeka yɛ.

²⁹ Lon do rɔ, Yakuba tɛrɛ ye sɔsɔ tibila. Esawu kɔnkɔto ba nara ka bɔ wula kɔndɔ. ³⁰ A ka a fɔ Yakuba yɛ ko: «Kɔnkɔ ba le n na jɪn. I jaandi, i ye n sɔ i la sɔsɔ wulen dɔ. N ye a damun.» Nba, kuma wo kɛra sababu ri, mɔɔilu ka a fɔ Esawu ma ko Edɔmu*.

³¹ Yakuba ka a jabi: «Ni i ka i la kɔrɔmamɔɔya di n ma fɔlɔ, n di i sɔ.»

³² Esawu kan ko: «Kɔnkɔ ketɔ n faala. Kɔrɔmamɔɔya ye nfen jala n ma?»

³³ Yakuba ka a jabi: «I kali Alla la fɔlɔ.» Esawu ka a kali a yɛ, ka a la kɔrɔmamɔɔya falen Yakuba ma wo ja le ma. ³⁴ Wo rɔ Yakuba ka a sɔ sɔsɔ ni buru rɔ. Esawu ka a damun ka ji min ka a wuli ka wa.

Nba, a kɛra ten de. Esawu ma a la kɔrɔmamɔɔya jate foyi ri.

26

Isiyaka wara Filisitilu la jamana rɔ

¹ Nba, wo bɛɛ taminni kɔ rɔ, kɔnkɔ donda jamana kɔndɔ. Kɔni kɔnkɔ mɛn

* 25:30 Edamu kɔrɔ ye le ko wuleman

donda Iburahima la waati rɔ, wo ni jin tɛ kelen di. Isiyaka wara Filisitilu la mansa Abimeleki wara, Kerari so la. ² Allabatala bɔra gbɛ rɔ Isiyaka yɛ, ka a fɔ a yɛ ko: «I kana wa Misiran! N ketɔ jamana mɛn yirakala i la, i ye wa i sii ye. ³ I ye mɛn jamana wo rɔ fɔlɔ. N di to i fɛ, ka baraka don i la ko rɔ, ka yɔrɔ jin bɛɛ di i ni i bɔnsɔn ma. Wo rɔ n di n na lahidi mafa, n ka mɛn ta i fa Iburahima yɛ. ⁴ Ko lolo ka siya ja mɛn ma, n di i bɔnsɔn siyaya wo ja ma, ka duu jin bɛɛ di alu ma. Siyailu bɛɛ ri baraka sɔrɔn n bolo i bɔnsɔn na sababu rɔ. ⁵ N di baraka don i la ko rɔ, ka a masɔrɔn Iburahima ka n kan mira ka a kɛ. N ka mɛn fɔ a yɛ, a ka wo bɛɛ kɛ. A ka n na jamarili ni n na sariya bɛɛ latelen.» ⁶ Wo rɔ, Isiyaka ka a sii Kerari ye.

⁷ Ye cɛilu tun ba Isiyaka mapininka a muso la ko ma, a ri a fɔ ko a doomuso le. A silanni tɛrɛ a fɔla alu yɛ ko a muso le, sa alu kana a faa ka Rebeka ta, baa Rebeka kɛni ba le tɛrɛ.

⁸ Nba, Isiyaka mɛnda Kerari. Lon do rɔ, Filisiti la mansa Abimeleki ka a ja labɔ a la bon na ka Isiyaka ni a muso Rebeka yen. Alu ye tolon kɛla i jɔɔn fɛ. ⁹ Abimeleki ka Isiyaka kili ka a fɔ a yɛ ko: «I muso le jin di jɔ! Nfenna i ka a fɔ an yɛ ko i doomuso le?» Isiyaka ka a jabi: «N ka a fɔ ka a masɔrɔn a tɛrɛ n kɔndɔ ko ai ri n faa ka a ta.» ¹⁰ Abimeleki kan ko: «I ka nfen ko kɛ an na jin de ten? Ni n na jamana mɔɔ do tun ka a la i muso fɛ wo rɔ don? Ni wo tun kɛra, i tun di an lɔ ko haramunnin kɛla ri!»

¹¹ Abimeleki ka a jasere mala a la mɔɔ bɛɛ yɛ ko: «Mɔɔ mɛn ba a maa Isiyaka la, wala a muso la, n di wo tii faa.»

¹² Nba, wo san kelen Isiyaka ka suman sɛnɛ jamana wo rɔ. A la suman sɔnda kosɛbɛ, a ka suman si mɛn foyi, a ka wo jɔɔn kɛmɛ sɔrɔn, baa Allabatala ka baraka don a la suman dɔ. ¹³ Isiyaka bolofen siyayara, foo ka a kɛ nanfulutii ba ri. ¹⁴ Saa ni ba ni nisi ni jɔnilu tɛrɛ a bolo. Wo rɔ, a la ko nangboya ka Filisitilu sɔrɔn. ¹⁵ Wo bolo ma, alu ka bɔɔ kɛ

a la kɔlɔn bɛɛ kɔndɔ fo ka alu ja. A fa Iburahima la jɔnilu le tun ka kɔlɔn woilu sen a la tele rɔ.

¹⁶ Abimeleki ka Isiyaka kili ka a fɔ a yɛ ko: «I ye bɔ an wara yan. I fanka ka bon an ta ri.»

Filisitilu ka Isiyaka kɛlɛ a la kɔlɔnilu fɛ

¹⁷ Wo rɔ, Isiyaka bɔra ye ka wa a la faaninbon lɔ Kerari kɛnɛgbɛ rɔ, ka a sii dinkira wo rɔ. ¹⁸ A fa Iburahima tun ka kɔlɔn mɛnilu sen dinkira wo rɔ a tele rɔ, Filisitilu nara ka woilu bɛɛ lafa a la saya kɔ rɔ. Isiyaka ka kɔlɔn wo bɛɛ rabɔ ko kura. A fa tun ka tɔɔ mɛn la kɔlɔnilu la, Isiyaka ka tɔɔ kelen kelenna kɔlɔnilu la alu la.

¹⁹ Lon do rɔ, Isiyaka la jɔnilu ka kɔlɔn do sen kɛnɛgbɛ rɔ ka se ji ma.

²⁰ Kerari kolofen kɔnɔmadenilu nara ka Isiyaka la kolofen kɔnɔmadenilu kɛlɛ, ka a fɔ ko: «Kɔlɔn jin ye an ta le ri.» Isiyaka ka kɔlɔn wo tɔɔ la ko Eseki, ka a masɔrɔn alu kɛlɛra a fɛ. ²¹ Isiyaka la jɔnilu ka a kɔlɔn dɔgbɛrɛ sen. Kɔni Kerarikailu nara ka alu kɛlɛ wo fanan fɛ. Isiyaka ka wo tɔɔ la ko Sitina. ²² A ka yɔrɔ wo bila ka wa yɔrɔ gbɛrɛ, ka kɔlɔn gbɛrɛ sen ye ikɔ. Mɔɔ si ma alu kɛlɛla wo fɛ. Wo rɔ, Isiyaka ka wo tɔɔ la ko Rehoboti. A kan ko: «Sisen Allabatala da dinkira di an ma. An di sabati jamana jin kɔndɔ.»

²³ Isiyaka bɔra ye ka wa Beri Seba.

²⁴ Su wo rɔ, Allabatala bɔra gbɛ rɔ a yɛ, ka a fɔ a yɛ ko: «Nde ye i fa Iburahima Maari Alla le ri. I kana silan, baa n ye i fɛ. N di jumaya kɛ i yɛ ka i bɔnsɔn siyaya n na baaraden Iburahima la ko kosɔn.»

²⁵ Isiyaka ka Alla saraka bɔ diya lɔ ye Allabatala bato kanma. A ka a la faaninbon lɔ dinkira wo rɔ. A la jɔnilu ka kɔlɔn gbɛrɛ sen.

Abimeleki ni Isiyaka ka lahidi sidi

²⁶ Lon do rɔ, mansa Abimeleki ni a lalila Ahusati ni a la kɛlɛden kuntii Pikɔli bɔra Kerari ka na Isiyaka wara.

²⁷ Isiyaka ka alu mapininka ko: «Waati taminni, ai ka n tɔrɔ ka n gbɛn ka n nabɔ ai la jamana rɔ. Nfenna ai nani n wara yan sisen?» ²⁸ Alu ka a jabi: «An da a yen ko Allabatala ye i fɛ. An ye

teriya sidi an jɔɔn tɛma, ka bɛn kan kelen ma. ²⁹ Ikomin an ma kojuu kɛ i la, i fanan tɛ kojuu kɛ an na. An ka kojuma le kɛ i yɛ. I bɔra an tɔrɔfɛ hɛrɛ le rɔ. An da a yen sisen ko Allabatala ra baraka don i la ko rɔ.» ³⁰ Isiyaka ka tibili ba kɛ alu yɛ. Alu ka damunun kɛ ka alu min.

³¹ Wo duusa gbɛ jona, alu ka alu kali i jɔɔn yɛ ko alu tɛ kojuu kɛ i jɔɔn na. Wo banni, Isiyaka ka sila di alu ma. Alu bɔra hɛrɛ le rɔ ka wa.

³² Nba, wo lon kelen, Isiyaka la jɔnilu bɔra kɔlɔn sen diya ka na a fɔ a yɛ ko: «An da kɔlɔn sen ka se ji ma.»

³³ Isiyaka ka kɔlɔn wo tɔɔ la ko Seba. Wo le ka a kɛ, so wo tɔɔ lara ko Bɛri Seba haan bi.

Esawu musoilu

³⁴ Nba, Esawu sɔrɔn ka san bi-naanin bɔ tuma mɛn na, a ka Hɛtika sunkurun fila furu. Kelen tɔɔ ko Yuditi. Wo fa tɛrɛ Bɛɛri le ri. A tɔ kelen tɔɔ ko Basimati. Wo fa tɛrɛ Elɔn de ri. ³⁵ Muso woilu la ko ka Isiyaka ni Rebeka jusu tɔrɔ kɔsɛbɛ.

27

Isiyaka Duwara Yakuba yɛ

¹ Nba, Isiyaka kɔrɔra kɔsɛbɛ. A ja tɛrɛ tɛ fen na sa la wula rɔ. Lon do rɔ, a ka a dence fɔlɔ Esawu kili ko: «N dence.» Esawu ka a jabi: «Naamun.» ² Isiyaka kan ko: «A ragbɛ, n da kɔrɔ. N ma n sa waati lɔn. ³ I ye i la donsoya muran ta, i la biɛkɛla ni i la biɛ, ka wa sobo jinin wula kɔndɔ. I ye na sobo di n ma. ⁴ Suman mɛn duman n yɛ, i ye wo tibi ka a sii n kɔrɔ. N di wo damun ka duwa i yɛ sani n ye sa waati mɛn dɔ.»

⁵ Jaa, Isiyaka ka mɛn fɔ a dence Esawu yɛ, Rebeka tolo tɛrɛ ye wo bɛɛ la. Esawu bɔra ka wa sobo jinin diya wula kɔndɔ tuma mɛn na, ⁶ Rebeka ka a fɔ a dence Yakuba yɛ ko: «N da i fa kumakan mɛn. A ra a fɔ i kɔrɔcɛ Esawu yɛ ko: ⁷ «i ye na sobo ri. Ko suman mɛn duman n yɛ, ko i ye wo tibi ka a sii n kɔrɔ. Ko n di wo damun ka duwa i yɛ Allabatala jana sani n ye sa waati mɛn dɔ.» ⁸ Rebeka kan ko: «Nba, n dence, i tolo malɔ. N ye mɛn

fɔla i yɛ, i ye wo kɛ. ⁹ Wa badennin juma fila mira ba kuru rɔ ka na alu ri. Suman mɛn duman i fa yɛ, n di wo tibi. ¹⁰ N ba ban wo tibila, i ri wa a di i fa ma. A ri wo damun ka duwa i yɛ sani a ye sa waati mɛn dɔ.»

¹¹ Yakuba ka a na jabi: «Kɔni i ka a lɔn ko n kɔrɔcɛ Esawu fari fan bɛɛ ye si le ri. Si don tɛ nde ma. ¹² Ni n fa ka a maa n na don? Ni wo kɛra, a ri n jate janfate ri. N tɛ duwa si sɔrɔn, fo danka.» ¹³ A na kan ko: «N dence, Alla ye a kɛ danka wo kana i mira fo nde. N ka mɛn fɔ, i ye wo kɛ dɔrɔn. Wa bailu mira ka na alu ri.»

¹⁴ Yakuba wara ba fila mira ka na alu di a na ma. A na ka a fa diyanan tibili kɛ. ¹⁵ Esawu la faanin juma tɛrɛ ye a na bolo bon na. Rebeka ka faanin wo ta ka wo don a dence doomani Yakuba bolo. A ka a bila a ma. ¹⁶ Rebeka ka ba gbolo ta ka Yakuba bolokailu masidi. A ka a kan fanan masidi, si tun tɛ a fan mɛnilu ma. ¹⁷ A ka suman tibini wo don Yakuba bolo, ka buru la a kan, a tun ka mɛn gbasi.

¹⁸ Yakuba wara wo ri a fa wara, ka a fa kili ko: «N fa.» Isiyaka kan ko: «Naamun. N dence juman de kan?»

¹⁹ Yakuba ka a fa jabi: «I dence fɔlɔ Esawu le kan. I ka mɛn fɔ n yɛ, n da wo kɛ. I wuli ka i sii ka n na sobo damun, sa i ri duwa n yɛ.» ²⁰ Isiyaka ka a fɔ a dence yɛ ko: «ɛɛ, n dence! I ra kaliya. I ka sobo sɔrɔn jona di?» Yakuba kan ko: «Allabatala, i Maari Alla, wo le ka n harijee fulen.» ²¹ Isiyaka kan ko: «N dence, i madon n na yan. N ye n bolo maa i la ka a lɔn ni Esawu le ile ri.» ²² Yakuba ka a madon a fa la. A fa ka a maa a la ka a fɔ ko: «I kan bɔni Yakuba kan na, kɔni i boloilu ye Esawu boloilu le ri.» ²³ Isiyaka filira Yakuba ma, ka a masɔrɔn si tɛrɛ ye a boloilu ma iko Esawu boloilu tɛrɛ ye ja mɛn ma, wo bolo ma a duwara a yɛ.

²⁴ Isiyaka ka Yakuba majininka ko: «Tɔɔa le wa, ko n dence Esawu le ile ri?» Yakuba ka a jabi «Nde le.»

²⁵ Isiyaka kan ko: «Suman di n ma. N di i la sobo damun ka duwa i yɛ.» Yakuba ka suman sii a kɔrɔ. A ka

damunun ke. Yakuba nara resenji fanan di. A ka wo min. ²⁶ Isiyaka banda damununna ka a fo a ye ko: «N den, i madon n na ka n sunbu.» ²⁷ Yakuba ka a madon a la ka a sunbu. Isiyaka ka a la faanin suma men tuma men na, a ka a duwa a ye ko: «N dence suma ye ikomin sene suma duman na men ma, Allabatala ka baraka don sene men do.»

²⁸ N dence, Alla ma i la seneke duu jumaya ka sancu juma lana a kan,

Alla ma wo kera.

Ka i la suman ni i la resenji siyaya kosebe,

Alla ma wo kera.

²⁹ Ka mawilu bila i la fanka koru,

Alla ma wo kera.

Ka siyailu lana ka alu majii i koru,

Alla ma wo kera.

Ka i lasii i badenmailu kun na,

Alla ma wo kera.

Ka i na la den bee lana ka alu majii i koru,

Alla ma wo kera.

Maw men ba i danku,

Alla ma taraya lara wo kan.

Maw men ba duwa i ye,

Alla ma jumaya kera wo ye.»

Esawu kan ko Isiyaka ye duwa a fanan ye

³⁰ Nba, Isiyaka banni duwala Yakuba ye, Yakuba bara a fa tarafe. A ma men baka wo koru, a koru Esawu nara ka bo donsoya diya wula kondo.

³¹ A ka suman duman tibi, ka wa a di a fa ma. A ka a fo a fa ye ko: «N fa, i ye i wuli. I ye i dence la sobo damun, ka duwa n ye.» ³² A fa kan ko: «Yon de kan?» A ka a jabi: «Nde le kan, i dence folo Esawu.» ³³ Isiyaka yereyerera kojuuya. A kan ko: «Yon wara sobo faa ka wo tibi ka na a sii n koru? N ka wo damun ka duwa a tii ye sani i ye na. N da duwa a ye, n ti se wo yelemanna butun.»

³⁴ Nba, Esawu ka a fa la kuma wo men tuma men na, a jusu kasira. A kulera kojuuya ka a fo a fa ye ko: «N fa, i ye duwa n fanan ye!» ³⁵ Isiyaka

ka a jabi: «I dooce le nara janfa ru ka i la duwawu soron.»

³⁶ Esawu kan ko: «Men ka a taro la ko Yakuba*, jo ye wo fe, baa a ra janfa don n ma sina fila. A taro benni a ma fewu! A ka n na koromamawa mira n na ka wo ke a ta ri. A ra n na duwawu fanan ta. N fa, i ma duwa si bila n ye wa?» ³⁷ Isiyaka ka a jabi: «A ragbe! N da a lasii i kun na, ka a badenma to bee ke a la baarden di. N da suman ni resenji siyaman baraka don a la ko ru. N dence, n ye nfen ke i ye?» ³⁸ Esawu ka a fa madiya iko tuun ko: «N fa, duwa kelen pe wo le teren i bolo wa? I ye duwa n fanan ye.» Esawu kulera ka woyo ka kasi kosebe. ³⁹ A fa ka a fo a ye ko: «Duu juma ye yoro men do, sancu juma ye na la a kan, i ri janyan wo la. ⁴⁰ I ri i balo soron i la fanmuru le la. I ri ke i dooce la baarden de ri, kuni i ba murunti tuma men na, i ri i jere bo a la fanka koru.»

Yakuba ka i bori ka wa a barince wara

⁴¹ Nba, Isiyaka ka duwawu men ke Yakuba ye, wo kera sababu ri, Yakuba gboyara Esawu ye. Esawu ka a miri ko: «N fa la sa waati a ra sudunya. Ni a sara, an ba ban a suu don na, n di n dooce Yakuba faa.»

⁴² Esawu miri tere ye men di, wo fora Rebeka ye. Wo ru, a ka a dence Yakuba kili ka a fo a ye ko: «I tolo mala. A loo ye i koru Esawu la ka i faa ka a la mane bo i ru. ⁴³ N den, i ye n kan mira ka a ke. I bori sisen ka wa n koru Laban wara Haran. ⁴⁴ I ye men a wara ye dooni, foo i koru jusu ye ban sumala. ⁴⁵ I koru la diminya ba mala, i ka men ke a la, a ri jina wo koru. Wo ba ke, n di kela di i ma ko i ye na. Ni wo te n kana bono ai fila bee la ko ru lon kelen do.»

⁴⁶ Nba Rebeka ka a fo Isiyaka ye ko: «N koru, Esawu ka Hetika sunkurun menilu furu jin, woilu ra n see kojuuya, foo ka dunuwa loo bo n na. Ni Yakuba fanan ka Hetika sunkurun do ta, men ye woilu jaron di, wo ri n taro wo na jere jere ma. Saya ka fisa wo ri paa!»

* **27:36** Yakuba koru ye le ko sen tintiri a fo na gberu ye ko janfate

28

¹ Wo rɔ, Isiyaka ka Yakuba kili ka duwa a ye, ka a fɔ a ye ko: «I kana muso ta Kanaan bɔnsɔn denmusoilu rɔ de! ² Wa i benba Betuwɛli wara Padami Aramu, ka i barincɛ Laban denmuso do furu. ³ Alla Seebɛɛtii ye baraka don i la ko rɔ ka i jiri ka i bɔnsɔn siyaya. Alla ye jama siyaman bɔi rɔ. ⁴ Alla ka baraka mɛn kɛ i benba Iburahima la ko rɔ, a ye baraka wo jɔɔn kɛ i ni i bɔnsɔn na ko rɔ, kosa jamana jɛn di kɛ i ta ri, i yɔrɔ mɛn dɔ jɛn di i ye lɔndan de ri haan bi, baa Alla ka jamana jɛn di Iburahima le ma.»

⁵ Isiyaka ka Yakuba lawa Padani Aramu, ko a ye wa Laban wara, mɛn ye Aramu bɔnsɔn Betuwɛli dencɛ ri. Laban de Yakuba ni Esawu na Rebeka kɔrɔcɛ ri.

Esawu ka muso gbɛrɛ furu

⁶ Nba, Esawu ka a yen ko Isiyaka ra duwa Yakuba ye ka a lawa Padani Aramu, ko a ye muso do ta ye. A ka a yen fanan ko a fa ra duwa Yakuba ye tuma mɛn na, a ka a fɔ a ye ko a kana muso ta Kanaan bɔnsɔn denmusoilu rɔ de! ⁷ Esawu ka a yen fanan ko Yakuba ka a fa ni a na kan mira ka wa Padani Aramu. ⁸ Esawu ka a lɔn wo le rɔ ko Kanaan bɔnsɔn sunkurun ma di a fa Isiyaka ye. ⁹ Wo rɔ, a wara Isumayila wara, mɛn ye Iburahima dencɛ ri. A ka wo denmuso do furu ka a la a musoilu kan. Sunkurun wo tɔɔ le ko Mahalati. A kɔrɔcɛ tɔɔ ko Nebayɔti.

Yakuba sibora

¹⁰ Nba, Yakuba bɔra Bɛri Seba ka wa Haran. ¹¹ A ye sila kan tuma mɛn na, a sera dinkira do rɔ ka si ye, baa su tun da ko a ma. A ka a la, ka kabakurun do ta ka a don a kun kɔrɔ a sunɔra. ¹² Ka a tɔ sunɔɔ rɔ a ka sankale do yen sibo rɔ. Wo lɔni duu ma, a kun seni foo bandakolo ma. Alla la mɛlekailu ye jii ni yelela sankale wo ma. ¹³ Allabatata jɛrɛ kan ko: «Nde le Allabatata ri, i benba Iburahima ni i fa Isiyaka Maari Alla. I lani duu mɛn kan jɛn de, n di wo di i ni i bɔnsɔn ma. ¹⁴ I bɔnsɔn di siyaya iko duukolo kijɛ, ka jɛnsɛn ka wa telebɔ

ni telebe rɔ, ka wa tele kankan bolo maran ni tele kankan bolo kinin dɔ. I ni i bɔnsɔn di kɛ sababu ri, siyailu bɛɛ di baraka sɔrɔn n bolo. ¹⁵ I tolo malɔ. N ye i fɛ tuma bɛɛ rɔ. I wa kɛ wa la yɔrɔ yɔrɔ rɔ, n di i latanka kojuu ma. N di i kɔseyi ka i lana jamana jɛn dɔ ikɔ. N tɛ bɔ i fɛ haan n da n lahidi mafa, mɛn n da ta i ye.»

¹⁶ Yakuba kunura sunɔɔ rɔ tuma mɛn na, a ka a fɔ ko: «Allabatata ye dinkira jɛn dɔ yan. N tun ma a lɔn.»

¹⁷ Yakuba silanda. A kan ko: «Dinkira masilannin de jɛn di de! Dinkira jɛn tɛ foyi di fo Alla la bon! Sankolo don dinkira ri tɛrɛn yan.» ¹⁸ Yakuba wulira sɔɔma da la jona. A tun ka kabakurun mɛn don a kun kɔrɔ, a ka wo ta ka a lalɔ ka a kɛ tɔɔmasere ri ka tulu kɛ a kan. ¹⁹ A ka dinkira wo tɔɔ la ko Beteli. A tɔɔ fɔlɔ le tɛrɛ ko Lusi.

²⁰ Yakuba ka dakan ta Alla ye ko: «Ni Alla tora n fɛ ka n natanka n na taama jɛn dɔ, ka suman ni firiyabɔ di n ma, ²¹ sa n di n kɔseyi hɛrɛ rɔ ka na n fa so la, ni i ka wo bɛɛ kɛ ten, Allabatata ri kɛ n Maari Alla ri. ²² N da kabakurun mɛn nalɔ ka a kɛ tɔɔmasere ri yan, wo ri kɛ Alla la bon di. I wa fen fen di n ma, n di wo ja di i ma.»

29

Yakuba sera a barincɛ Laban wara

¹ Yakuba ka sila mira ka wa telebɔ jamana rɔ. ² A seni yɔrɔ do rɔ, a ka kɔlɔn do yen wula rɔ. Saa kuru sawa lani tɛrɛ kɔlɔn da la. Wo ye laminna kɔlɔn wo le rɔ. Kɔlɔn wo da tuunni kabakurun mɛn na, wo ka bon tɛrɛ kɔsɛbɛ.

³ Kolofen kɔnɔmadenilu alu wa alu la saa bɛɛ ladɛn tuma mɛn na, alu ri kabakurun makurukuru ka a labɔ kɔlɔn da la, ka saa ie lamin. Saa wa ban alu minna tuma mɛn na, alu ri kabakurun makurukuru ka kɔlɔn da latunun a la ikɔ.

⁴ Yakuba ka kolofen kɔnɔmadenilu majininka ko: «N badenmailu, ai bɔni mi?» Alu ka a jabi: «An bɔni Haran de.» ⁵ Yakuba kan ko: «Ai ka Laban lɔn wa, Nakɔri mamaren?» Alu ka a jabi: «An ka a lɔn.» ⁶ Yakuba ka alu majininka ko: «Tana tɛ a la ye?» Alu kan ko: «Tana si tɛ a la ye. I ma

a denmuso Raseli yen? A natōla a la saailu ri.»

⁷ Yakuba kan ko: «Ai ja lɔ. Tele ka jan fɔlɔ, saailu ladɛn waati ma se fɔlɔ. Ai ye saailu lamin ka wa alu ri bin damun diya.» ⁸ Kolofen kɔnɔmadenilu ka a jabi: «An ti se wo kɛla, foo saa bɛɛ wa ban nala fɔlɔ. Alu wa na, an di kabakurun makurukuru ka a bɔ kɔlɔn da la ka saailu lamin.»

⁹ Yakuba ye kumala kolofen kɔnɔmadenilu fɛ tuma mɛn na, Raseli nara a fa la saailu ri. Ale le tɛrɛ ie kɔnɔmaden de.

¹⁰ Yakuba ka a barincɛ Laban denmuso Raseli ni a la saailu yen tuma mɛn na, a wara kabakurun makurukuru ka a bɔ kɔlɔn da la, ka a barincɛ la saailu lamin. ¹¹ Yakuba ka Raseli sunbu ka sewa kosɛbɛ fo ka kasi. ¹² A ka a fɔ Raseli ye ko, a ye a fa doomuso Rebeka den de ri. Raseli borimantɔ wara wo fɔ a fa ye.

¹³ Laban ka a doomuso dencɛ Yakuba la ko mɛn tuma mɛn na, a ka a bori ka wa a kɔfɛ. A seni a tɔrɔfɛ, a ka a bolo mininminin a kan ma ka a sunbu, ka wa a ri lu ma. Yakuba ka dantɛɛli kɛ Laban ye. ¹⁴ Laban ka kuma wo mɛn tuma mɛn na, a ka a jabi: «An bɛɛ ye buruju kelen de ri jɔ!» Yakuba ka karo kelen kɛ Laban tɔrɔfɛ.

¹⁵ Lon do rɔ, Laban ka a fɔ Yakuba ye ko: «N badenma le i ri fewu, kɔni wo bɛɛ ni a ta, i ma kan ka baara kɛ n ye ni n ma i sara. I sara ka kan ka kɛ mɛn di, i ye wo fɔ n ye.»

¹⁶ Wo ka a tɛrɛn, denmuso fila ye Laban bolo. Kɔrɔmamɔɔ tɔɔ ko Leya. A doomuso tɔɔ ko Raseli. ¹⁷ Leya jakisɛ tɛrɛ ye kɛɲi, kɔni Raseli kɛɲi ja bɛɛ ma. ¹⁸ Raseli diyara Yakuba ye kosɛbɛ. Wo rɔ, a ka Laban jabi: «N di san wɔrɔnwula kɛ baara la i ye yan, kosa i ri i denmuso filana Raseli di n ma.» ¹⁹ Laban kan ko: «N wa a di ile ma, wo ka fisa a dini ri mɔɔ gbɛrɛ ma. To n tɔrɔfɛ yan.»

²⁰ Wo rɔ, Yakuba ka san wɔrɔnwula kɛ baara la Raseli sɔrɔn kanma, kɔni Raseli ladiyayɛ kosɔn san wɔrɔnwula wo kɛra a pana iko tele dandɔ

²¹ San wɔrɔnwula dafanin, Yakuba ka a fɔ Laban ye ko: «N muso di n ma sisen. Waati mɛn fɔni, wo ra dafa. N ye a fɛ an ye dɛn.»

²² Nba, Laban ka a siijnɔɔn bɛɛ kili ka tibili ba kɛ, ²³ kɔni su wo rɔ, a ka a denmuso Leya ta ka wa a di Yakuba ma. Yakuba ni Leya dɛnda. ²⁴ Laban ka a la jɔnmuso do di Leya ma ka a kɛ a la jɔn di. Jɔnmuso wo tɔɔ ko Silipa. ²⁵ Duu sa gbɛni, Yakuba ka Leya le yen ye! A wara a fɔ Laban ye ko: «I nɔ nfen de kɛla n na jin ten? N ka baara kɛ i ye Raseli le sɔrɔn ko rɔ. Nfenna i ra n janfa?» ²⁶ Laban ka a jabi: «Ka doomamɔɔ furu kɔrɔmuso jɛ, wo tɛ kɛla an wara yan. ²⁷ I sabari ka lookun jin dafa Leya la kɔnɔ bon na. Wo wa tamin, n di Raseli fanan di i ma. Wo rɔ, i ri san wɔrɔnwula gbɛrɛ kɛ n ye.»

²⁸ Yakuba sɔnda wo ma. A ka lookun wo dafa Leya fɛ. Wo taminni, Laban ka a denmuso Raseli fanan di a ma. ²⁹ Laban ka a la jɔnmuso Bilaha di Raseli ma ka a kɛ a la jɔnmuso ri. ³⁰ Yakuba ni Raseli dɛnda. Raseli diyara a ye ka tamin Leya kan. Yakuba ka san wɔrɔnwula kɛ baarala Laban ye ikɔ tuunni.

³¹ Allabatala ka a yen ko Leya ma duman Yakuba ye kosɛbɛ, tuma mɛn na, a ka den sɔrɔn nɔɔya Leya ye, kɔni Raseli tɛrɛ ye densɔrɔnbali le ri.

³² Leya ka kɔnɔ ta ka dencɛ sɔrɔn. A kan ko: «Allabatala ra n na tɔrɔya yen. N di diya n cɛ ye sisen.» Wo le rɔ, a ka den tɔɔ la ko Rubɛn*. ³³ A ka kɔnɔ ta ikɔ tuunni ka dencɛ sɔrɔn. A kan ko: «Allabatala ra a mɛn ko n ma duman n cɛ ye. Wo rɔ, a ra den jin fanan di n ma.» Wo le rɔ, a ka den wo tɔɔ la ko Simeyɔn†.

³⁴ Leya ka kɔnɔ ta ikɔ tuunni ka dencɛ sɔrɔn. A kan ko: «Sisen kɔni, n cɛ ri i fasa n ma, ka a masɔrɔn n da dencɛ sawa sɔrɔn a ye.» Wo le rɔ, a ka den wo tɔɔ la ko Lebi‡.

³⁵ A ka kɔnɔ ta ikɔ tuunni ka dencɛ sɔrɔn. A kan ko: «Sisen, n di Allabatala tando.» Wo le rɔ, a ka den wo tɔɔ la

* 29:32 Rubɛn kɔrɔ ye le ko «i ja lɔ, dencɛ le» † 29:33 Simeyɔn kɔrɔ ye le ko Alla ye n kan mɛnna

‡ 29:34 Lebi kɔrɔ ye le ko masidi § 29:35 Yahuda kɔrɔ ye le ko bato

ko Yahuda§. Wo kɔ, a ka den sɔrɔn madooya.

30

Yakuba den tɔilu

¹ Nba, Raseli ka a yen tuma mɛn na ko a ma den sɔrɔn Yakuba yɛ, a kɔrɔmuso la keleya ka a mira. A ka a fɔ Yakuba yɛ ko: «I ye den di n fanan ma. Ni wo tɛ n di faa.» ² Yakuba jusu bɔra. A ka a fɔ a yɛ ko: «N ye Alla le jɔɔn jala wo rɔ wa? Ale le ma i lakanya den sɔrɔnna wa?» ³ Raseli kan ko: «Nba, n na jɔnmuso Bilaha ta, i ye si a fɛ, sa a ri den sɔrɔn n yɛ, sa n fanan di kɛ denbatii ri.»

⁴ Wo rɔ, Raseli ka a la jɔnmuso Bilaha di Yakuba ma, ka a kɛ a muso ri. Yakuba ni wo sira. ⁵ Bilaha ka kɔnɔ ta Yakuba la, ka dence sɔrɔn a yɛ. ⁶ Raseli kan ko: «Alla ra jo di n ma. N ka mɛn fɔ, a ra wo mɛn ka n sɔ dence la.» Wo le rɔ, Raseli ka den wo tɔɔ la ko Daan*.

⁷ Raseli la jɔnmuso Bilaha ka kɔnɔ ta Yakuba la ikɔ, ka a dence filanan sɔrɔn a yɛ. ⁸ Raseli kan ko: «Nde ni n kɔrɔmuso bilani tɛrɛ an jɔɔn na kojuuya. Sisen, n kɔnin da se a la.» Wo le rɔ, a ka den wo tɔɔ la Nefitali†.

⁹ Nba, Leya ka a yen tuma mɛn na ko a tɛ kɔnɔ ta la butun, a ka a la jɔnmuso Silipa ta ka a di Yakuba ma ka a kɛ a muso ri. ¹⁰ Silipa ka kɔnɔ ta. A ka dence sɔrɔn Yakuba yɛ tuma mɛn na, ¹¹ Leya kan ko: «N da kunnadiya.» Wo le rɔ, a ka den wo tɔɔ la ko Kadi‡.

¹² Silipa ka kɔnɔ ta ikɔ tuunni. A ka a dence filanan sɔrɔn Yakuba yɛ tuma mɛn na, ¹³ Leya kan ko: «ɛɛ, n da sewa kɔsɛɛ. Musoilu ri a fɔ n ma sisen ko mɔɔjalenni le n di.» Wo le rɔ, a ka den wo tɔɔ la ko Aseri§.

¹⁴ Suman ka waati, Rubɛn wara jiri lulu doilu tɛrɛn sɛnɛ rɔ. A ka lulu woilu bɔ ka na alu di a na ma. Raseli ka jiri lulu woilu yen Leya bolo tuma mɛn na, a kan ko: «I jaandi, i ye n sɔ i dence la jɔnman basi jiri lulu doilu rɔ.»

¹⁵ Kɔni Leya ka a jabi: «I ra n cɛ bɔ n bolo kɔni wo ma i wasa, ko di? I ri n dence la jɔnman basi jiri lulu fanan bɔ n bolo wa?» Raseli kan ko: «Ale le wo ri. Ni i ka n sɔ i dence la jɔnman basi jiri lulu rɔ, n na cɛ Yakuba ri si i fɛ su jɔn dɔ.» Leya sɔnda wo ma.

¹⁶ Wura fɛ, Yakuba nara ka bɔ sɛnɛ rɔ. Leya ka i bori ka wa a kunbɛn, ka a fɔ a yɛ ko: «I sitɔ nde le wara bi. N da i sɔrɔn n dence la jɔnman basi jiri lulu la.» Yakuba sira Leya fɛ su wo rɔ.

¹⁷ Alla tolo tɛrɛ ye Leya la tarali kan na. Wo rɔ, Leya ka kɔnɔ ta ka a dence looluna sɔrɔn Yakuba yɛ. ¹⁸ Leya kan ko: «Alla ra n sara ka a masɔrɔn n ka n na jɔnmuso di n cɛ ma.» Wo le rɔ, a ka dence wo tɔɔ la ko Isakari*.

¹⁹ Leya ka kɔnɔ ta ikɔ tuunni ka a dence wɔɔrɔna sɔrɔn Yakuba yɛ. ²⁰ A kan ko: «Alla ra ko ba kɛ n yɛ. N cɛ ri n bonya sisen, ka a masɔrɔn n da dence wɔɔrɔ sɔrɔn a yɛ.» Wo le rɔ, a ka den wo tɔɔ la ko Sabulɔn†.

²¹ Wo kɔ rɔ, a ka den muso fanan sɔrɔn, ka wo tɔɔ la ko Dina.

²² Nba, Alla hankili tora Raseli la ko kɔ, ka a la tarali kan namɛn, ka den ko nɔɔya a yɛ. ²³ Wo rɔ, a ka kɔnɔ ta ka dence sɔrɔn. A kan ko: «Alla ra maloya bɔ n na. ²⁴ Allabatata ye dence gbɛrɛ la jɔn kan.» Wo le rɔ, a ka den wo tɔɔ la ko Yusufu‡.

Yakuba kɛra nanfulutii ri.

²⁵ Nba, Raseli ka Yusufu sɔrɔn tuma mɛn na, Yakuba ka a fɔ Laban yɛ ko: «Sila di n ma. N ye n kɔseyi n wara. ²⁶ I ye n musoilu ni n denilu di n ma. N ka baara kɛ i yɛ, woilu le la ko rɔ. I ye alu di n ma, sa n di wa. N da baara mɛn kɛ i yɛ, i jɛrɛ ka wo lɔn.» ²⁷ Laban ka a jabi: «N fa, i sabari. N da jɔjɔninnin kɛ ka a yen ko Allabatata ka baraka don n ko rɔ ile le la ko kɔsɔn. ²⁸ Wo rɔ, i sara ka kan ka bɛn mɛn na, i ye wo fɔ n yɛ. N di wo di i ma.» ²⁹ Yakuba ka a jabi: «Nde ka baara kɛ i yɛ jɔn mɛn ma, i jɛrɛ ka wo lɔn. I la kolofenilu siyayara jɔn mɛn ma nde bolo, i ka wo

* **30:6** Daan kɔrɔ ye le ko n da jo sɔrɔn † **30:8** Nefitali kɔrɔ ye le ko n da sɛɛdon ‡ **30:11** Kadi kɔrɔ ye le ko kunnadiya § **30:13** Aseri kɔrɔ ye le ko sewa * **30:18** Isakari kɔrɔ ye le ko sara † **30:20** Sabulɔn kɔrɔ ye le ko bonya ‡ **30:24** Yusufu kɔrɔ ye le ko ka do la a kan

fanan lɔn. ³⁰ N nara kolofen mɛn tɛrɛn i bolo, woilu ma siya tɛrɛ, kɔni sisen, alu ra siyaya ka kɛ kolofen kuru ba ri. Allabatala ka baraka don i la ko rɔ nde le la ko kosɔn. Wo rɔ, n tɛ baara kɛ n jɛrɛ yɛ sisen, ka n na denbaya balo wa?»

³¹ Laban kan ko: «N ye nfen di i ma ka a kɛ i sara ri?»

Yakuba ka a jabi: «I kana foyi di nde ma, kɔni ni i ka ko kelen pe jɔn kɛ n yɛ, n di to yan ka i la saailu gbɛn ka alu kanda. ³² I ye dijɛ, n ye wa i la kolofen bɛɛ kɔrɔsi bi. N wa kolofen finman mɛnilu yen, n di woilu bɔ a rɔ, a ni kolofen manjɛɛnman. Woilu ri kɛ n sara ri. ³³ Lon do natɔ, ni i ka n na kolofen kɔrɔsi i ri a lɔn ni n telenni wala n telenni tɛ. Ni i ka ba do yen n bolo, mɛn manjɛɛnman tɛ, i ri a lɔn ko n da wo sonya ile ma. Ni i ka saa do yen n bolo, mɛn finni tɛ, i ri a lɔn ko n da wo sonya ile ma.» ³⁴ Laban kan ko: «Ale le wo ri. I ka a fɔ ja mɛn ma, a ri kɛ wo ja ma.»

³⁵ Wo lon kelen, Laban wara bakɔrɔn manjɛɛnman ni bamuso manjɛɛnman bɛɛ bɔ a la kolofenilu rɔ. Fen fen, ni gbɛ ye a rɔ, a ka wo bɛɛ bɔ alu rɔ. A ka saa finilu la woilu kan ka a bɛɛ karifa a dencɛilu la. ³⁶ Alu ka tele sawa taama kɛ kolofen woilu ri ka alu mabɔ Yakuba la fewu! Yakuba tora Laban na kolofenilu gbɛnna ka alu lakanda.

³⁷ Nba, Yakuba ka jiribolo kɛndɛ doilu tɛɛ jiri su sawa la, pepiliye, amandɛʒ, a ni pilatani. A ka jiribolo kɛndɛ woilu fara doilu bɔ alu ma ka jiribolo woilu manjɛɛn. ³⁸ A ka jiribolo kɛndɛ manjɛɛnnin woilu bilabila bailu la jiminfen kɛndɔ, sa bailu wa na alu min diya, alu ri jiribolo manjɛɛnnilu yen, baa bailu ye yɛlɛla i jɔɔn kan i min waati le. ³⁹ Alu wa yɛlɛ i jɔɔn kan jiribolo woilu jɛ, alu ri den manjɛɛnilu sɔrɔn.

⁴⁰ Yakuba ka saamusoi lu bɔ kolofen tɔilu rɔ, ka alu bila Laban na saa manjɛɛnilu ni finmanilu jakɔrɔ, sa alu ri Laban na saa woilu yen. Wo rɔ, Yakuba la saa woilu ka den manjɛɛnman ni den finmanilu sɔrɔn.

Wo bolo ma, Yakuba ka kolofen kuru sɔrɔn a jɛrɛ yɛ. A ma sɔn a ta ni Laban ta ye basan.

⁴¹ Ni kolofen tɔlɔnninilu nara ka i min, Yakuba ri jiribolo manjɛɛnilu bila jiminfen kɛndɔ alu jakɔrɔ. Wo rɔ, alu ri yɛlɛ i jɔɔn kan jiribolo dafɛ, ⁴² kɔni ni kolofen baraninilu nara ka i min, Yakuba tɛ jiribolo bila jiminfen kɛndɔ alu jakɔrɔ. Wo bolo ma, kolofen baranin denilu kɛra Laban ta ri, kɔni kolofen tɔlɔnni denilu kɛra Yakuba ta ri.

⁴³ Nba, Yakuba kɛra fentii ri wo ja le ma. A ka kolofen misɛn siyaman sɔrɔn. A ka jɔnɔlu fanan sɔrɔn, a ni jɔɔmɛilu ni falilu.

31

Yakuba ka a dokon ka bɔ Laban wara

¹ Laban dencɛilu tɛrɛ ye a fɔla ko: «Yakuba ra an fala nanfulu bɛɛ ta. A ra a jɛrɛ kɛ fentii ri wo rɔ an fa bolofen dɔ.» Wo kuma fɔra Yakuba yɛ. ² Yakuba ka Laban nakɔrɔsi ka a yen ko Laban tɛrɛ ye a mirila a ma ja mɛn ma fɔlɔ, a tɛ a mirila a ma wo ja ma butun.

³ Lon do rɔ, Allabatala ka a fɔ Yakuba yɛ ko: «I kɔseyi i fa so la, ka wa i badenmailu tɛma. N di to i fɛ.» ⁴ Wo rɔ, Yakuba ka kela di Raseli ni Leya ma ko alu ye na a tɛrɛn wula kɛndɔ, a la kolofen ye yɔrɔ mɛn. ⁵ Alu seni ye, Yakuba ka a fɔ alu yɛ ko: «N da a yen ai fa ja rɔ ko a tɛrɛ ye mirila n ma ja mɛn ma fɔlɔfɔlɔ, a tɛ mirila n ma wo ja ma butun, kɔni n fa Maari Alla ra to n fɛ. ⁶ Ai jɛrɛ ka a lɔn ko n da baara kɛ ai fa ye n fanka bɛɛ la. ⁷ Hali wo, ai fa ka n janfa, ka do bɔ n sara la ko tan, kɔni Alla ma sɔn a ye kojuu kɛ n na. ⁸ Ni ai fa ka a fɔ ko finman ni gbɛman ye kolofen mɛnilu rɔ, ko woilu ri kɛ n sara ri, nba, kolofen bɛɛ ra kɛ finman ni gbɛman di. Ni a ka a fɔ ko kolofen mɛnilu manjɛɛnnin, ko woilu ri kɛ n ta ri, nba, kolofen bɛɛ ri manjɛɛn. ⁹ Alla le ka ai fa la kolofenilu bɔ a bolo ka alu di nde ma.»

¹⁰ Yakuba ka a fɔ a musoilu ye ikɔ tuun ko: «Kolofen ye yeɛɛla i jɔɔn kan waati mɛn na, n sibora. N ka a yen sibo rɔ ko bakɔrɔn mɛnilu ye yeɛɛla bamusoilu kan, wo bɛɛ manjɛɛnnin de. ¹¹ Wo waati rɔ, Alla la mɛɛka ka a fɔ n ye ko: «Yakuba.» N kan ko: «Naamun.» ¹² A kan ko: «Bakɔrɔn mɛnilu ye yeɛɛla bamusoilu kan, i ye woilu kɔrɔsi. A bɛɛ manjɛɛnnin de. A ye wo ja le ka a masɔrɔn Laban ka fen fen kɛ i la, n ka wo bɛɛ yen.» ¹³ A kan ko: «Alla le nde ri, mɛn ka a jɛɛ yiraka i la Betɛli. I ka tulu kɛ kabakurun kan dinkira mɛn dɔ ka a kɛ tɔmasere ri, ka i dakan ta n ye. Nba, sisen, i wuli ka bɔ jamana jin dɔ, ka i kɔseyi i fa so la.»

¹⁴ Raseli ni Leya ka a jabi: «An tɛ foyi sɔrɔnna yan an fa la cɛɛrɔ a la saya kɔrɔ. ¹⁵ An fa jɛɛ tɛ an jatela foyi ri sisen fo siya gbɛɛ mɔɔ. A ra an san, ka an furu fen bɛɛ damunun ka a ban.» ¹⁶ Alu kan ko: «Alla ra nanfulu mɛn bɛɛ mira an fa la ka a di i ma, an ta le wo bɛɛ ri, a ni an denilu. Nba, Alla ka mɛn fɔ i ye, i ye wo kɛ fasayi.»

¹⁷ Wo rɔ, Yakuba wulira ka a musoilu ni a denilu layɛɛ jɔɔmɛilu kan, ka sila mira ka wa. ¹⁸ A ka a la kolofen bɛɛ bila a jɛ ka wa a fa Isiyaka wara, Kanaan jamana rɔ. A ka a la kolofenilu ni a bolofen bɛɛ ta, a tun ka fen fen sɔrɔn Padani Aramu.

¹⁹ Alu watɔla, Raseli ka a fa Laban na jooilu sonya ka wa alu ri a bolo. A ka woilu sonya a fa kɔ ma, baa Laban wani tɛɛ a la saailu si mali diya.

²⁰ Yakuba ka Aramu bɔnsɔn Laban janfa wo ja le ma. A ma a sara a la fo ka a dokon a ma ka wa. ²¹ A ka a bolofen bɛɛ ta ka a bori. A ka Efirati ba tɛɛ, ka wa Kiliyadi koyinkɛ jamana fan fɛ.

Laban ka Yakuba kɔsaran

²² Yakuba wa tele sawanan lon, a fɔra Laban ye ko Yakuba ra a bori.

²³ Laban ka a badenmailu laden ka wa Yakuba kɔ. Alu ka tele wɔrɔnwula kɛ a kɔsaranna. Alu ka Yakuba tɛɛn Kiliyadi koyinkɛ yɔrɔ rɔ, ²⁴ kɔni sani alu ye i jɔɔn yen, Alla ka a jɛɛ yiraka Aramu bɔnsɔn Laban na sibo rɔ, ka a fɔ a ye ko: «Laban, i ye a kɛ kojuma. I

kana Yakuba danka, i kana duwawu kɛ a ye!»

²⁵ Nba, Laban wara Yakuba tɛɛn tumana mɛn na, Yakuba tun da a la faaninbonilu lɔ koyinkɛ do le kan. Laban ni a badenmailu ka alu la faaninbonilu lɔ Kiliyadi koyinkɛilu kɔrɔ.

²⁶ Laban wara ka a fɔ Yakuba ye ko: «I ka nfen de ko kɛ n na jin ten? I ra janfa don n ma ka n denmusoilu ta ikomin jɔn ye mirala kɛɛ rɔ ja mɛn ma. ²⁷ Nfenna i ka i dooko n ma ka i bori? I ma i sara n na fo ka n janfa. Ni wo tɛ, n tun di tolon ba kɛ i ye. An tun di sewa ka donkilila, ka dundun fɔ, ka kora fɔ ka i bilasila. ²⁸ Hali ka n denmusoilu ni n mamarenilu kɔndɔn, i ma wo fɛɛ di n ma. I na nfen nalonmaya ko kɛla jin di? ²⁹ An ye yɔrɔ mɛn dɔ jin, a se ye n ye ka kojuu kɛ i la, kɔni su taminni, i fa Maari Alla kumara n ye sibo rɔ. A kan ko: «Laban, i ye a kɛ kojuma. I kana Yakuba danka, i kana duwawu kɛ a ye.» ³⁰ Nba, n ka a lɔn ko i kunfani ba le tɛɛ ka wa i fa so la, kɔni nfenna i ka n na jooilu sonya?» ³¹ Yakuba ka Laban jabi: «N ka n bori ka a masɔrɔn n silanni tɛɛ i jɛ. A tɛɛ ye n kɔndɔ ko i ri i denmusoilu bɔ n bolo fanka la ³² kɔni i la jooilu ta fan fɛ, ni i ka woilu tɛɛn mɔɔ mɛn bolo yan, wo tii ri faa de! An badenmailu siini yan ka kɛ an sereilu ri. Wa i jalankalan an na dinkira bɛɛ rɔ. Ni i ka i la fen do yen, i ye a ta.» Yakuba tun ma a lɔn ko Raseli le ka a fa Laban na jooilu sonya.

³³ Laban wara a jalankalan Yakuba la faaninbon na, ka bɔ ye ka wa a jalankalan Leya la faaninbon na, ka bɔ ye ka wa a jalankalan jɔnmuso fila la faaninbonilu la. A ma fen si yen ye. A bɔra ye ka wa a jalankalan Raseli la faaninbon na. ³⁴ Jaa, Raseli le tun ka a fa la jooilu dookoma jɔmɛ siifen kɔrɔ, ka a sii a kan. Laban ka a jalankalan fan bɛɛ rɔ bon na, kɔni a ma foyi yen. ³⁵ Raseli ka a fɔ a ye ko: «N fa, i ri hakɛ to. N ye musoilu la landa karɔyen na bi. Wo rɔ, n ti se n wulila.» Laban ka a la jooilu jinin fan bɛɛ rɔ, kɔni a ma alu

yen.

³⁶ Wo rɔ, Yakuba jusu bɔra Laban kanma fo ka a keɛ loo tɛɛ ye a la. A ka a fo a ye ko: «I ra n kɔsaran ten nfenna? N ka kojuu su juman de ke i la? N ka hake su juman ta i la? ³⁷ Nba, i ra i jalankalan ka n bolofen bɛɛ mafenɛ sisen, i ka i la fen su juman yen? I ka mɛn yen, wo labɔ an badenma bɛɛ jana yan, sa alu ri kititɛɛ an tɛma. ³⁸ Nde ka san muwan ke i wara. I la saamusoi lu ni i la bamusoi lu fen fen kɔnɔ ma tjan. N ma i la saaji si mafaa ka a damun. ³⁹ Wara wa mɛn mira ka wo faa, n tɛ wo yiraka i la. N jɛɛ ri wo jɔɔn sara. Mɛn wa sonya su rɔ, a ni mɛn wa sonya tele rɔ, i ri a fo ko n ye wa wo jɔɔn jinin. ⁴⁰ Tara gbara n na tele rɔ. Nɛnɛ ka n mira su rɔ. N ma se sunoola. ⁴¹ N ka san muwan ke i wara. N ka san tan ni naanin ke baarala i ye i denmuso fila ko kosɔn. N ka san wɔɔrɔ ke baarala ka kolofen doilu sɔrɔn, kɔni i ka do bɔ n sara la sija tan. ⁴² N benba Iburahima Maari Alla, n fa silanni Maari Alla mɛn ye kɔnin, ni wo tun ma ke n fɛ, sa i ra n bolokolon gbɛn a to, kɔni Alla ka n na tɔrɔya le yen. N ka baara mɛn ke, ale le ka wo lɔn. Wo le kosɔn, a ka kititɛɛ ile ni nde tɛ su taminni jin dɔ.»

⁴³ Laban ka Yakuba jabi: «Muso jin ye n denmusoi lu le ri. Alu den ye n mamaren de ri. Kolofen jin ye n na kolofen de ri. I ja yen fen fen na jin, n ta le wo bɛɛ ri, kɔni n ti se n denmusoi lu ni n mamarenilu bɔla i bolo butun. ⁴⁴ Wo rɔ, an ye bɛn kan kelen ma an ni i jɔɔn tɛma, sa sereya ri ke nde ni ile tɛma.»

⁴⁵ Yakuba ka kabakurun do ta ka a lalɔ ka a ke tɔɔmasere ri. ⁴⁶ A ka a fo a badenmailu ye ko: «Ai ye na kabakurun di.» Alu ka kabakurun ta ka a ton i jɔɔn kan. Wo kɛni, alu bɛɛ ka i ladɛn ka damun ke kabakurun ton tɔrɔfɛ. ⁴⁷ Laban ka kabakurun ton wo tɔɔ la ko Sekari Sahaduta. Yakuba ka a tɔɔ la ko Kalɛdi. ⁴⁸ Laban kan ko: «Kabakurun ton mɛn ye sereya le ri nde ni ile tɛma bi.» Wo le kosɔn yɔrɔ wo tɔɔ lara ko Kalɛdi. ⁴⁹ A ye kilila fanan ko Misipa, ka a masɔrɔn Laban ka a fo

Yakuba ye ko: «An wa fara, Allabatala ye an fila bɛɛ kɔrɔsi. ⁵⁰ Ni i ka kojuu ke n denmusoi lu la, ni i ka muso gbɛɛilu ta, hali n ma ko lɔn a rɔ, Alla ja yen an fila bɛɛ la. I kana jina wo kɔ rɔ.»

⁵¹ Laban ka a fo Yakuba ye ko: «I ja lɔ kabakurun ton jin dɔ, ka i ja lɔ kabakurun jin dɔ, n ka mɛn lɔ ka a ke tɔɔmasere ri. ⁵² Kabakurun ton jin di ke sereya ri. Kabakurun lɔni jin fanan di ke sereya ri. Wo rɔ, n kana tamin alu la ka wa i keɛ. I fanan kana tamin alu la ka na n keɛ. ⁵³ I benba Iburahima ni n benba Nakɔri a ni alu failu Maari ri kititɛɛ nde ni ile tɛma.»

Yakuba ka a kali Alla la, a fa Isiyaka silanni mɛn ye. ⁵⁴ Yakuba ka kolofen do faa ka Alla sɔ wo rɔ koyinke kan ye, ka a janin ka a badenma bɛɛ kili ko alu ye na damun ke. Alu ka damun ke ka si koyinke kan ye.

32

Yakuba ka kela lawa Esawu ma

¹ Wo sɔɔma da la jona, Laban wulira ka a denmusoi lu ni a mamarenilu kɔndɔn ka duwa alu ye, ka ban ka sila mira ka a kɔseyi a wara.

² Yakuba ni a la mɔɔilu ka sila mira ka wa. Alu watɔla, Alla la mɛleka doilu nara bɛn Yakuba la. ³ A ka alu yen waati mɛn na, a kan ko: «Dinkira jin ye Alla la daa make diya le ri.» Wo rɔ, a ka dinkira wo tɔɔ la ko Mahanimu.

⁴ Yakuba ka keladenilu lawa a jɛ a kɔrɔcɛ Esawu ma Seyiri la jamana rɔ, Edɔmu mara rɔ kɔnin. ⁵ A ka alu kelaya ko: «Ai ye wa a fo n tii Esawu ye ko a la jɔncɛ Yakuba kan ko n wani tɛɛ Laban wara. Ko n tun da mɛn ye, kɔni sisen n da n kɔseyi. ⁶ Ko nisi ye n bolo, a ni fali, a ni saa, a ni ba, a ni jɔnilu. Ko n ye kela la wala a ma, sa n na ko ri diya n tii Esawu ye.»

⁷ Keladenilu wara kela wo fo Esawu ye. Alu ban mɛn kɛni kela fo la, alu ka alu kɔseyi Yakuba ma ka a fo a ye ko: «An wara i kɔrɔcɛ Esawu tɛɛn ye. A natɔ i labenna. Cɛ kɛmɛ naanin ye a bolo.»

⁸ Yakuba silanda kojuuya foo ka a kɔnɔ rakaliya. A ka a la mɔɔilu ratala

ka alu ke kuru fila ri, ka a la saa a ni ba a ni nisi a ni jɔɔmɛilu fanan datala wo ja ma. ⁹ A tere ye a mirila ko: «Ni Esawu nara be kuru kelen kan, a tɔ kelen di i bori ka bɔ a bolo.»

¹⁰ A ka Alla tara ko: «Eɛ Allabatala, n benba Iburahima ni n fa Isiyaka Maari, ile le ka a fɔ n ye ko n ye n kɔseyi n fa so la, ka wa n badenmailu tema. I kan ko i ri here ke n ye ye. ¹¹ I la kaninteya ka bon nde ma. N ka Juriden ba tee fɔlɔman, foyi tere te n bolo, fɔ n na taama gbeleke dɔrɔn, kɔni bi, n na mɔɔilu ra siyaya kosebe, foo ka ke kuru fila ri. ¹² I jaandi, i ye n bɔ n kɔrɔce Esawu bolo. N silanni a je. A kana na be n kan, ka n na denilu ni ie nailu faa. ¹³ I jere le ka a fɔ ko i ri here ke n ye ka n bɔnsɔn siyaya iko kɔɔji kije, mɔɔ te wo men dan lɔnna.»

¹⁴ Yakuba banda Alla matarala ka su si dinkira wo rɔ. A ka a la kolofen doilu jɛnematɔmɔn, ka alu sanba a kɔrɔce Esawu ma. ¹⁵ A ka bamuso kemɛ fila ni bakɔrɔn muwan bɔ, ka saamuso kemɛ fila ni saaji muwan la woilu kan. ¹⁶ A ka jɔɔmemuso bisawa ni woilu sinmindenilu fanan bɔ. Ka la woilu bee kan, a ka nisimuso binaanin ni tora tan fanan bɔ, a ni falimuso muwan ni falice tan. ¹⁷ A ka kolofen woilu ke kuru doilu ri, bee ni a ta. A ka kuru kelen kelenna bee karifa a la jɔn kelen kelenna la. A ka a fɔ alu ye ko: «Alu ye wa n je, ka tee ladon kolofen kuruilu tema.» ¹⁸ A ka a fɔ jɔn fɔlɔ ye ko: «I wa n kɔrɔce Esawu yen, a ri i majininka ko: «I tii ye yon di? I watɔ mi ten? Kolofen jinilu ye yon ta ri?» ¹⁹ A wa jininkali ke ten, i ye a jabi: «I la jɔnce Yakuba ta le. A ka alu lana ile le ma, ko ka a tii Esawu sanba. A jere natɔ kɔ fe.»»

²⁰ Yakuba ka kuma kelen wo fɔ jɔn filanan ye, a ni jɔn sawanan, a ni a tɔ bee, kolofen kuruilu karifani menilu la. A ka a fɔ alu ye ko: «Ai wa n kɔrɔce Esawu yen, ai ye jabili kelen wo di a ma. ²¹ Ai ye a fɔ a ye fanan ko a la jɔnce Yakuba natɔ le jin di.» Yakuba ye a mirila ko: «Ni n ka a ladiya kolofenilu la fɔlɔ, a jusu ri suma. Wo rɔ, an wa an jɔɔn yen, n na ko ri diya a ye.» ²² Nba,

Yakuba ka sanba fen woilu lawa a je, kɔni ale jere ka su si dinkira wo rɔ ye.

Yakuba ka seɛdon

²³ Su kelen wo rɔ, Yakuba wulira. A ka a muso fila ni a la jɔnmuso fila, a ni a dence tan ni kelen, natamin Jabɔki ba kɔma. ²⁴ A ka alu latamin ba kɔ, ka ban ka a bolofenilu bee fanan natamin. ²⁵ Yakuba kelen pe tora ba fan kelen wo fe. Su wo rɔ, ce do nara be Yakuba kan. Alu ka seɛdon foo ka kene bɔ. ²⁶ Ce wo ka a yen ko a ti na lasela Yakuba la waati men na, a ka Yakuba gbasi a worokudu rɔ. Wo rɔ, Yakuba woro kolo mukara. ²⁷ Ce kan ko: «I ye n bila. Kene bɔtɔ le.» Yakuba ka a jabi: «N te! Ni i ma baraka don n dɔ, n te i bila fewu!» ²⁸ Ce kan ko: «I tɔɔ di?» A ka a jabi: «N tɔɔ le Yakuba.» ²⁹ Ce kan ko: «I tɔɔ te wo ri butun. I tɔɔ le sisen ko Isirayeli, ka a masɔrɔn i ni Alla ra seɛdon, i ni mɔɔilu ra seɛdon, wo bee rɔ fanka ye i bolo.»

³⁰ Yakuba ka a fɔ a ye ko: «I jaandi, i tɔɔ fɔ n ye.» Ce kan ko: «Nfenna i ye n tɔɔ majininkala?» A ka baraka don Yakuba la ko rɔ. ³¹ Yakuba ka wo dinkira tɔɔ la ko Penuyeli. Wo kɔrɔ le ko: «N da Alla yen ja ni ja, kɔni n ma faa.»

³² Yakuba bɔra Penuyeli telebɔ waati. A tere ye taamala ka jii a sen kelen ma ka a masɔrɔn a sen da muka. ³³ Nba, Yakuba gbasira a worokudu le rɔ wo ja le ma. Wo le ka a ke, Isirayelika te kolofen worokudu fasa damunna, haan bi.

33

Yakuba ni Esawu ka i jɔɔn ben

¹ Nba, Yakuba ka a ja lɔ ka Esawu natɔla yen. Ce mɔɔ kemɛ naanin ye a kɔfe. Wo rɔ, Yakuba ka a denilu ratala Raseli ni Leya tema, a ni jɔnmuso fila tema, bee ni a na. ² A ka jɔnmusoilu ni alu den bila je fe, ka Leya ni a denilu tuun woilu la, ka Raseli ni Yusufu bila kɔ fe. ³ A jere taminda je fe. A wara ka i majii bake sija wɔrɔnwula, ka i madon a kɔrɔce Esawu la. ⁴ Esawu ka i bori ka na a laben. A ka a to a kan ka a sunbu. Alu fila bee kasira. ⁵ Esawu ka a ja lɔ ka Yakuba musoilu ni a denilu

yen. A kan ko: «Menilu nani i fe jin di, yon de woilu ri?» Yakuba kan ko: «N tii, Alla kininkininda n ma ka den menilu di n ma, woilu le ten.»

⁶ Jɔnmusoilu ni alu deni ka ai madon ka ai majii ka a fo. ⁷ Leya ni a denilu fanan nara ka alu majii. A laban, Raseli ni Yusufu nara ka alu majii.

⁸ Esawu ka Yakuba maɲininka ko: «N benda kolofen kuru siyaman di. Wo kɔrɔ ye nfen di?» Yakuba ka a jabi: «N tii, n ka alu lawa i ma, kosa n na ko ri diya i ye.» ⁹ Esawu kan ko: «N doo, fen siyaman ye nde fanan bolo. I bolofenilu ye to i bolo.» ¹⁰ Kɔni Yakuba kan ko: «I jaandi. Ni n na ko ra diya i ye, i ye woilu mira. N ja la i kan sisen, wo le iko n da n ja la Alla kan ka a masɔrɔn i ra n damira koɲuma. ¹¹ I jaandi. N ka i sanba fen menilu la, i sabari ka woilu mira. Alla ra kininkinin n ma. N bolofen ka siya, n deseni te foyi la.» Yakuba ka wo magbɛleya kosɛbe foo Esawu dijɛra wo ma.

¹² Esawu ka a fɔ a ye ko: «An ye wa. N di wa i malɔ.» ¹³ Yakuba ka a jabi: «N tii, i jɛɛ ka a lɔn ko denilu la ko ka gbɛlen. Fanka te alu la. Kolofenilu ni alu sinmindenilu ye n bolo fanan. N kana ɲina woilu kɔ. Ni n ka taama lakaliya tele kelen kɔrɔ dɔrɔn, wo te ben. Kolofenilu ri faa. ¹⁴ N tii, i ye wa n ɲɛ sisen. N di wa dooni dooni, ka ben kolofenilu ni denilu taama ɲa ma. N di i tɛren Seyiri la jamana rɔ.» ¹⁵ Esawu kan ko: «Ale le wo ri. N na mɔɔ doilu ri to n kɔ ka i malɔ.» Yakuba kan ko: «N tii, i kana i jɛɛ tɔrɔ butun. Ni n diyara i ye, wo ri n wasa.»

¹⁶ Wo rɔ, Esawu ka sila mira wo lon kelen ka wa Seyiri la jamana rɔ.

¹⁷ Kɔni Yakuba wara Sukɔti. A ka a la bon lɔ ye, ka gba lɔ a la kolofenilu ye. Wo le kosɔn, alu ka dinkira wo tɔɔ la ko Sukɔti.

Yakuba sera Sikemu so kɔndɔ

¹⁸ Yakuba bɔra Padani Aramu ka wa. A ɲuma donda Sikemu so kɔndɔ, mɛn ye Kanaan jamana rɔ. A seni ye, a ka a la faaninbon lɔ so kɔkan. ¹⁹ A la faaninbon lɔni dinkira mɛn, a ka wo

dinkira san Sikemu fa Hamɔri bɔnsɔn de ma. A ka a san wodigbɛ kemɛ le la. ²⁰ A ka Alla saraka bɔ diya lɔ dinkira wo rɔ, ka wo tɔɔ la ko Alla ye Isirayeli Maari le ri.

34

Dina ni Sikemu la ko

¹ Nba, Leya ka denmuso mɛn sɔrɔn Yakuba ye, wo tɔɔ le tɛɛ ko Dina. Lon do rɔ, Dina wara bɔ diya sunkurunilu fe so kɔndɔ. ² Kanberen do tɛɛ ye, mɛn tɔɔ ko Sikemu. Wo fa le Hifika Hamɔri ri, mɛn ye jamanatiiya la. Sikemu ka Dina yen waati mɛn na, a ka a mira fanka la ka a la a fe ka a ratɲan.

³ Yakuba denmuso Dina diyara Sikemu ye kosɛbe. A ka a kanin. Wo rɔ, Sikemu kumara a ye koɲuma, kosa a la ko ri diya sunkurun ye.

⁴ Sikemu ka a fɔ a fa Hamɔri ye ko: «I ye sunkurun ɲin furu n ye.»

⁵ A fɔra Yakuba ye ko Sikemu ra a denmuso ratɲan. Wo tuma, a denceilu ye kolofen dafɛ wula kɔndɔ. Wo rɔ, Yakuba ma foyi fɔ fo ka alu makɔnɔ.

⁶ Sikemu fa Hamɔri nara bɔ Yakuba fe, ka na kuma a ye. ⁷ Yakuba denceilu nara ka bɔ wula kɔndɔ. A fɔra alu ye tuma mɛn na ko Sikemu ra alu doomuso ratɲan, alu dunyara ka mɔnɛ kojuuya, baa Sikemu na mɛn kɛla, kojuu ba le wo ri Isirayeli la mɔɔilu wara. Mɔɔ te wo kɛla muumɛ!

⁸ Hamɔri ka a fɔ Yakuba ye ko: «I denmuso duman n dence Sikemu ye kosɛbe. N ye ai madiyala, ai ye a di n ma, a ye kɛ a muso ri. ⁹ An ye kɛ furuɲɔnmailu ri. Ai ye ai denmusoilu di an ma. An fanan di an denmusoilu di ai ma. ¹⁰ Ai di to an fe an wara yan. Jamana bɛɛ labilani ai ye. Ai ye i sii yan ka a julaya kɛ. Ai ye duu san ka a kɛ ai ta ri.»

¹¹ Sikemu ka a fɔ Dina fa ni a kɔrɔɛilu ye ko: «Ai jaandi, ai ye hina n na. Ai ye dijɛ n ye. Ai wa fen fen ɲinin n fe, n di wo bɔ ka a di ai ma. ¹² Ai ye furu nanfulu ba ni wodi siyaman fɔ. N di wo bɛɛ bɔ ikomin ai ka a fɔ ɲa mɛn ma, sa ai ri denmuso di n ma ka a kɛ n muso ri.»

¹³ Ikomin Sikemu tun da ban alu doomuso ratijanna, Yakuba denceilu ka Sikemu ni a fa Hamari jabi janfa kuma la. ¹⁴ Alu kan ko: «Ka an doomuso di kojiibali ma, wo te ben. Maloya ko ba le wo ri an wara. ¹⁵ An te son wo ma foo ai ceman bee ye a wara foo wo bee wa faaninta ke ikomin an bee faaninta keni ja men ma. ¹⁶ Ni wo kera, an di an denmusoilu di ai ma. An fanan di ai denmusoilu furu. An di an sii ai tema yan ka ke maa kelen di. ¹⁷ Ni ai konin ma son faaninta ke ko ma, an di an denmuso mira ka wa a ri.»

¹⁸ Kuma wo diyara Hamari ni a dence Sikemu ye. ¹⁹ Sikemu bora ye i koru ka wa ko wo raben, baa Yakuba denmuso duman a ye kosabe. Sikemu wo bonyani tere ka tamin maa bee kan a fa wara. ²⁰ Hamari ni a dence Sikemu wara ladan diya so donda la ka kuma so kondoo maailu ye. ²¹ Alu kan ko: «Maa men ye an dunaailu le ri. An ye diya alu ye to an na jamana kondoo ka julaya ke an na jamana ru, baa an na jamana ka bon, an bee ri kun a kondoo. An di alu denmusoilu furu ka an denmusoilu di alu ma. ²² Koni ko do ye an tema. Ni ce bee ma son ka faaninta ke, iko alu bee faaninta keni ja men ma, alu te son ka alu sii an tema ka an ke maa kelen di. ²³ Ni alu ka alu sii an tema yan, alu la kolofen ni alu bolofen bee te ke an ta ri wa? An ye son faaninta ke ko wo ma, sa alu ri to an tema yan.»

²⁴ So kondoo maailu bee sonda Hamari ni a dence Sikemu la kuma wo ma. Wo ru, ce menilu tere ye so kondoo, wo bee faanintara.

²⁵ Nba, alu la faaninta ke tele sawana lon, ka dimin to alu kan, Yakuba dence fila, Simeyon ni Lebi konin, menilu ni Dina ye fa kelen ni na kelen na, woilu ka alu la fanmuruilu ta ka na be so kondoo maailu kan, maailu men hankili te kele wo ma. Alu nara don so kondoo maailu jenama, ka cilu bee faa. ²⁶ Alu ka Hamari ni a dence Sikemu fanan faa, ka alu doomuso Dina ta Sikemu la bon na ka wa a ri.

²⁷ Yakuba dence tailu nara fureilu lani teren ye tuma men na, alu ka

so kondoo maailu bolofen bee ta, ka a masaron Sikemu ka alu doomuso ratijan. ²⁸ Alu ka saa ni ba ni nisi ni falilu ta. Alu ka fen menilu yen so kondoo a ni senailu ru, alu ka wo bee ta. ²⁹ Alu ka nanfulu bee mira, ka musoilu ni denilu bee mira. Fen fen tere ye bon na so kondoo, alu wara wo bee ri.

³⁰ Yakuba ka a fo Simeyon ni Lebi ye ko: «Ai ka men ke jin di, wo ri ke ko ba ri n kun na. Ai ra n gboya yan maailu ye, Kanaan bonsen ni Feresikailu konin. N na maailu ma siya. Ni yan maailu ka alu ladan ka be an kan, n ni n na denbaya bee ri faa.»

³¹ Alu ka a jabi: «A ka an doomuso jate iko sunkurunba. Wo benni wa?»

35

Yakuba wara Beteli

¹ Lon do ru, Alla ka a fo Yakuba ye ko: «I ye wa i sii Beteli. I wa se ye, i ye saraka bo diya do lu Alla ye, men ka a jere yiraka i la wo lon ka a teren i borito i koruce Esawu koru.»

² Wo ru, Yakuba ka a fo a la denbaya ni a la maailu bee ye ko: «Joo menilu ye ai bolo, ai ye wo bee lafili. Ai ye ai jere seniya, ka ai la faanin senimanilu bila ai kan na. ³ An botu yan ka wa Beteli. N watu saraka bo diya do lu Alla ye ye, men ka n na tarali lamen ka n demen n na taraya waati ru. A ra to n fe n na taama bee ru.»

⁴ Joo menilu tere ye alu bolo, alu nara wo bee di Yakuba ma, a ni tololafen menilu tere ye alu tolo la. Yakuba ka denka sen jiriju do koru Sikemu so dafu, ka wo fen bee dokon. ⁵ Alu wulira ka wa tuma men na, Alla ka silan ba bila ye maailu la so bee kondoo. Wo le ka a ke, maa si ma bo ka bila Yakuba ni a denceilu ko.

⁶ Yakuba ni a la maailu sera Lusi, so men too bi ko Beteli. Wo ye Kanaan de ru. ⁷ Yakuba ka saraka bo diya lu Alla ye ye, ka a too la ko Beteli, baa a ka a bori a koruce Esawu je tuma men na, Alla ka a jere yiraka a la dinkira wo le ru.

⁸ Wo tuma, Debora sara, men tun ka Rebeka lamu. Alu ka wo suu don jiriju

do kərə Beteli so dafɛ, ka jiri wo tɔɔ la ko An Ye Kasila Jiri Nin Kərə.

⁹ Yakuba nara Beteli ka bɔ Padani Aramu tuma mɛn na, Alla ka a jɛɛ yiraka a la ikɔ tuunni, ka kuma ka baraka don a la ko rɔ. ¹⁰ Alla ka a fɔ a yɛ ko: «I tɔɔ le tɛɛ ko Yakuba, kɔni i tɔɔ tɛ ten butun ko Yakuba. I tɔɔ le sisen ko Isirayeli.» Alla ka a tɔɔ la ko Isirayeli wo ja le ma. ¹¹ Alla ka a fɔ a yɛ ikɔ tuunni ko: «Alla Sebɛɛtii le nde ri. I ye jiri ka siyaya. Jamana siyaman di bɔ i rɔ. I bɔnsɔn doilu ri kɛ mansailu ri. ¹² N ka duu mɛn di Iburahima ni Isiyaka ma, n di wo di i ma. I bɔnsɔn mɛnilu natɔ i kɔ, n di a di woilu fanan ma.»

¹³ Alla kumara Yakuba yɛ dinkira mɛn na, a wara. ¹⁴ Yakuba ka tɔɔmasere kabakurun do lɔ dinkira wo rɔ, Alla kumara a yɛ dinkira mɛn dɔ kɔnin. A ka rɛsɛnji labɔn kabakurun wo kan, ka Alla sɔ wo rɔ. A ka tulu fanan nabɔn a kan. ¹⁵ Alla kumara a yɛ dinkira mɛn na, Yakuba ka wo dinkira tɔɔ la ko Beteli.

Raseli la saya ko

¹⁶ Alu bɔra Beteli ka wa. Alu tun ma sudunya Efirata la tuma mɛn na, Raseli moyi lon sera. A la tin gbɛɛyara kosɛɛ. ¹⁷ A ye tin kan tuma mɛn na, tinkɔrɔsilali ka a fɔ a yɛ ko: «I kana silan, i ra dence kura sɔrɔn.»

¹⁸ Kɔni Raseli ma bɔ a rɔ. A satɔla ka a den tɔɔ la ko Benoni*. A sanin kərə, Yakuba ka den tɔɔ la ko Beniyaminu†.

¹⁹ Nba, Raseli sara. Alu ka a suu don Efirata sila da la. Efirata wo tɔɔ le bi ko Betilehemu. ²⁰ Yakuba ka tɔɔmasere kabakurun do lɔ Raseli kaburu kan. Kabakurun wo lɔni ye haan bi.

Yakuba denceilu

²¹ Isirayeli ni a la mɔɔilu bɔra ye ka wa ai la faaninbonilu lɔ Mikidali Ederi kɔma.

²² Ai siini ye tuma mɛn na, Ruben ka i la Bilaha fɛ, mɛn ye a fa Isirayeli muso do ri. Ruben ka mɛn kɛ, wo fɔra a fa Isirayeli yɛ.

Yakuba denceilu tɛɛ mɔɔ tan ni fila le ri. ²³ Leya ka Ruben de fɔlɔ

sɔrɔn, ka Simeyɔn tuun wo la, ka Lebi tuun wo la, ka Yahuda tuun wo la, ka Isakari tuun wo la, ka Sabulɔn tuun wo la. Ruben tɛɛ Yakuba den fɔlɔ le ri. ²⁴ Raseli denceilu tɛɛ ye Yusufu ni Beniyaminu ri. ²⁵ Raseli la jɔnmuso Bilaha ka Daan ni Nefitali sɔrɔn. ²⁶ Leya la jɔnmuso Silipa ka Kadi ni Aseri sɔrɔn. Nba, woilu le Yakuba denceilu le ri, a musoilu ka mɛn sɔrɔn a yɛ Padani Aramu.

Isiyaka la saya ko

²⁷ Nba, Yakuba sera a fa Isiyaka wara Mamere, Kiriya Ariba so da la. Bi, mɔɔilu ye a fɔla Kiriya Ariba le ma ko Heburɔn. Iburahima siini tɛɛ dinkira wo le rɔ. Isiyaka fanan siini tɛɛ ye le. ²⁸ Isiyaka sɔrɔn ka san kɛmɛ ni san biseyin bɔ tuma mɛn na, ²⁹ a sara ka la a benbailu kan. A kərəra ka a la kərəya diya bɔ. A dence fila Esawu ni Yakuba ka a suu don.

36

Esawu ka i mabɔ Yakuba la

¹ Esawu bɔnsɔn de jɔn di. Mɔɔilu ye a fɔla Esawu le ma ko Edɔmu.

² Esawu ka Kanaan bɔnsɔn sunkurun doilu furu. Do tɔɔ ko Ada, mɛn tɛɛ Hɛtika Elɔn denmuso le ri. Do fanan tɔɔ ko Olibama, mɛn tɛɛ Ana denmuso le ri. A benba tɛɛ Hifi do le ri, mɛn tɔɔ ko Sibeyɔn. ³ Esawu ka Basimati fanan furu, Isumayila denmuso kɔnin. Basimati kərəɛ tɔɔ ko Nebayɔti.

⁴ Ada ka Elifasi sɔrɔn Esawu yɛ. Basimati ka Reweli sɔrɔn a yɛ.

⁵ Olibama ka Jesi ni Jalamu ni Kore sɔrɔn. Esawu denceilu le woilu ri, a musoilu ka mɛnilu sɔrɔn a yɛ Kanaan jamana rɔ.

⁶ Nba, lon do rɔ, Esawu wara jamana gbɛɛ rɔ ka a mabɔ a doocɛ Yakuba la. A ka a musoilu ta, a ni a denceilu ni a denmusoilu a ni a la mɔɔ tɔɔlu bɛɛ. A ka a la kolofen ni a bolofen fanan bɛɛ ta, a tun ka mɛn bɛɛ sɔrɔn Kanaan jamana rɔ. A ka wo bɛɛ mira ka wa yɔrɔ gbɛɛ rɔ, ⁷ baa a ni a doocɛ Yakuba bolofenilu ka siya tɛɛ kosɛɛ. Wo kɛra sababu ri alu fila ma

* **35:18** Benoni kərə ye le ko «tərəya dence» † **35:18** Beniyaminu kərə ye le ko «bolokinima dence»

se tola i jɔn kan yɔrɔ kelen dɔ. Alu siini tɛɛ jamana mɛn dɔ, wo dooman tɛɛ alu fila bolo ka a masɔrɔn alu la kolofenilu wara kojuuya. ⁸ Wo rɔ, Esawu bɔra ye ka wa i sii koyinkɛma yɔrɔ do rɔ, Seyiri la jamana rɔ. Mɔɔilu ye a fɔla Esawu ma ko Edɔmu.

⁹ Esawu le kɛra Edɔmu bɔnsɔn bɛɛ benba ri, mɛnilu siini Seyiri la koyinkɛma jamana rɔ. A bɔnsɔn de jɛn di. ¹⁰ Esawu dencɛilu le ten: Elifasi, Esawu muso Ada dencɛ. Rewɛli, Esawu muso Basimati dencɛ.

¹¹ Esawu dencɛ Elifasi dencɛilu le ten: Teman, Omar, Sefo, Katamu a ni Kenasi.

¹² Esawu dencɛ Elifasi ka jɔnmuso do fanan ta. Wo tɔɔ ko Tima. Ale le ka Amalɛki sɔrɔn a yɛ. Esawu muso Ada bɔnsɔn de woilu ri.

¹³ Esawu dencɛ Rewɛli dencɛilu le ten: Nahati ni Seraki ni Sama ni Misa ri. Esawu muso Basimati bɔnsɔn de woilu ri. ¹⁴ Esawu muso Olibama, wo tɛɛ Ana denmuso le ri. A benba tɛɛ Sibeyɔn de ri. Olibama ka dencɛ mɛnilu sɔrɔn Esawu yɛ, woilu le tɛɛ Jɛsi ni Jalamu ni Kore ri.

¹⁵ Nba, mɛnilu kɛra kabilabatii ri Esawu bɔnsɔn dɔ, woilu le ten. A dencɛ fɔlɔ Elifasi dencɛ woilu rɔ, mɛnilu kɛra kabilatii ri, woilu le ten: Teman, Omar, Sefo, Kenasi, ¹⁶ Kore, Katamu a ni Amalɛki. Kabilatii mɛnilu bɔra Elifasi rɔ Edɔmu bɔnsɔn na jamana rɔ, woilu le le tɛɛ jɛn di. Esawu la muso Ada bɔnsɔn de woilu ri.

¹⁷ Esawu dencɛ Rewɛli dencɛ mɛnilu kɛra kabilabatii ri, woilu le ten: Nahati, Seraki, Sama a ni Misa. Kabilatii mɛnilu bɔra Rewɛli rɔ Edɔmu bɔnsɔn na jamana rɔ, woilu le tɛɛ jɛn di. Esawu muso Basimati bɔnsɔn de woilu ri.

¹⁸ Esawu muso Olibama dencɛ mɛnilu kɛra kabilabatii ri, woilu le ten: Jɛsi, Jalamu a ni Kore. Esawu muso Olibama dencɛ mɛnilu kɛra kabilatii ri, woilu le tɛɛ jɛn di. Olibama tɛɛ Ana denmuso le ri.

¹⁹ Nba, woilu le Esawu dencɛ ri, a ni kabilatii. Edɔmu bɔnsɔn de woilu ri.

Seyiri dencɛilu

²⁰ Nba, Esawu ka Hori Seyiri dencɛilu mɛnilu tɛɛn Edɔmu bɔnsɔn na jamana rɔ, woilu le ten Lotan, Sobali, Sibeyɔn, Ana, ²¹ Disɔn, Esɛri a ni Disɔn. Seyiri dencɛilu le woilu ri, mɛnilu kɛra Horilu la kabilabatii ri Edɔmu bɔnsɔn na jamana rɔ. ²² Lotan dencɛilu le tɛɛ Hori ni Hɛman ri. Lotan doomuso le tɛɛ Tima ri. ²³ Sobali dencɛilu le ten: Aliban, Manahati, Ebali, Sefo a ni Onamu. ²⁴ Sibeyɔn dencɛilu le tɛɛ Aja ni Ana ri. Ana wo tɛɛ ye a fa la falilu gbɛnna tuma mɛn na, ale le fɔlɔfɔlɔ ka ji kaliman yen bɔ duu rɔ wula kɔndɔ ye. ²⁵ Ana dencɛ le tɛɛ Disɔn di. A denmuso tɛɛ Olibama ri. ²⁶ Disɔn dencɛilu le ten: Hɛmɛdan, Esiban, Itiran a ni Keran. ²⁷ Esɛri dencɛilu le tɛɛ Bilan ni Saban ni Akan di. ²⁸ Disɔn dencɛilu le tɛɛ Usi ni Aran di.

²⁹ Nba, Horilu la kabilabatii le ten: Lotan, Sobali, Sibeyɔn, Ana, ³⁰ Disɔn, Esɛri a ni Disɔn. Mɛnilu kɛra Horilu la kabilabatii ri Seyiri la jamana rɔ, woilu le tɛɛ jɛn di.

Edɔmu mansailu

³¹ Sani mansa ye a sii Isirayɛlika kun na, mansa mɛnilu tɛɛ ye mansaya la Edɔmu bɔnsɔn na jamana rɔ, woilu le jɛn di. ³² Beyɔri dencɛ Bela kɛra mansa ri Edɔmu bɔnsɔn na jamana kun na. A siini tɛɛ so mɛn na, wo le tɔɔ ko Dinhaba. ³³ Bela sani, Seraki dencɛ Jobabu kɛra mansa ri a nɔ rɔ. Wo siini tɛɛ so mɛn na, wo le tɔɔ ko Bɔsira. ³⁴ Jobabu sani, Usamu siira mansaya la a nɔ rɔ. Ale bɔra Temanka jamana le rɔ. ³⁵ Usamu sani, Bedadi dencɛ Hadari siira mansaya la a nɔ rɔ. Wo le ka Madiyan bɔnsɔn kɛlɛ Mowabu bɔnsɔn na jamana rɔ ka se alu la. A siini tɛɛ so mɛn na, wo le tɔɔ ko Abiti. ³⁶ Hadari sani, Samula siira mansaya la a nɔ rɔ. Ale bɔni Masirekan de. ³⁷ Samula sani, Sawuli le kɛra mansa ri a nɔ rɔ. Wo bɔra Rehoboti, mɛn ye ba da la. ³⁸ Sawuli sani, Akibori dencɛ Bahali Hanani siira mansaya la a nɔ rɔ. ³⁹ Akibori dencɛ Bahali Hanani sani, Hadari siira mansaya la a nɔ rɔ. Ale siini tɛɛ so mɛn na, wo le tɔɔ ko Pawu. A

muso tɔɔ le ko Matabeli. Matabeli tɛrɛ Matiredi denmuso le ri. A benba le tɛrɛ Masabu le ri.

⁴⁰ Nba, kabilabatii mɛnilu bɔra Esawu denilu rɔ, woilu tɔɔ le jin di, a bɛɛ ni a la mɔɔilu, a bɛɛ ni a la duu. Alu tɔɔ le ten: Tima, Aliba, Jeteti, ⁴¹ Olibama, Ela, Pinon, ⁴² Kenasi, Teman, Misari, ⁴³ Madiyeli a ni Iramu. Woilu le kɛra kabilabatii ri Edɔmu bɔnsɔn na jamana rɔ, a bɛɛ ni a la duu. Esawu le kɛra Edɔmu bɔnsɔn bɛɛ benba ri.

37

Yusufu la siboilu kan

¹ Nba, Yakuba ka i sii Kanaan jamana rɔ, a fa siini tɛrɛ dinkira mɛn dɔ kɔnin. ² Yakuba denceilu la ko le jin di.

Yusufu sɔrɔn ka san tan ni wɔrɔnwula bɔ tuma mɛn na, a tɛrɛ ye saai ni bailu gbɛnna a kɔrɔɔcilu fɛ. A tɛrɛ ye a fa la jɔnmusoilu Bilaha ni Silipa denceilu dɛmɛnna. Dence woilu tɛrɛ ye ko benbali mɛnilu kɛla la, Yusufu tɛrɛ ye wo bɛɛ jafɔla a fa yɛ.

³ Yusufu duman tɛrɛ Isirayeli yɛ ka tamin a den tɔ bɛɛ la ka a masɔrɔn a ka Yusufu sɔrɔn a la cɛmɔɔbaya waati le rɔ. Wo rɔ, Yakuba ka durukiba juma manjɛɛnman do di Yusufu ma. ⁴ Yusufu kɔrɔɔcilu ka a yen ko a duman alu fa yɛ ka tamin alu tɔ bɛɛ la. Wo rɔ, Yusufu gboyara alu yɛ foo alu ka alu ban kuma juma fɔla a yɛ.

⁵ Lon do rɔ, Yusufu sibora. A ka wo jafɔ a kɔrɔɔcilu yɛ tuma mɛn na, do lara a la gboyarɛ kan. ⁶ A ka a fɔ alu yɛ ko: «Ai ye i tolo malɔ n na sibo kan na! ⁷ N sibora an bɛɛ ye sɛnɛ rɔ. An tɛrɛ ye suman kala ka a lasidi. Wo yɔrɔni bɛɛ, n ta sumansidi ka i wuli ka i lɔ. Ai la sumansidilu nara n ta laminin ka i majii a kɔrɔ.» ⁸ A kɔrɔɔcilu ka a jabi: «A ye di? A loo ye i la ka i sii an kun na ka kɛ an na mansa ri wa?» A gboyara alu yɛ ikɔ tuunni ka tamin fɔlɔman na a la sibo ni a la kumailu kosɔn.

⁹ Yusufu sibora ikɔ. A ka wo fanan jafɔ a kɔrɔɔcilu yɛ. A kan ko: «Ai la tolo malɔ n na. N da sibo ikɔ tuun.

N ka tele yen a ni karo ni lolo tan ni kelen. Wo bɛɛ ka i majii n kɔrɔ.»

¹⁰ A ka sibo jafɔ a fa ni a kɔrɔɔcilu yɛ tuma mɛn na, a fa jamanda a ma ko: «Sibo su juman de wo ri? I ye a fɛ nde ni i na ni i kɔrɔɔcilu bɛɛ ye na an majii i kɔrɔ wa?» ¹¹ A la ko jangboya ka a kɔrɔɔcilu mira, kɔni a fa tɛrɛ ye i mirila sibo wo ma waati bɛɛ rɔ.

Yusufu kɔrɔɔcilu ka a san

¹² Nba, lon do rɔ Yusufu kɔrɔɔcilu wara alu fa la kolofenilu gbɛn diya Sikɛmu. ¹³ Isirayeli ka a fɔ Yusufu yɛ ko: «I kɔrɔɔcilu ra wa kolofenilu gbɛn diya Sikɛmu. N ye a fɛ i ye wa bɔ ye.» Yusufu kan ko: «Ale le wo ri.»

¹⁴ Yakuba ka a fɔ a yɛ ko: «Wa bɔ alu fɛ. Ni alu kɛndɛ, ni ko tɛ kolofenilu fanan na, i ye na wo fɔ n yɛ.» Wo rɔ, a ka Yusufu lawa ka bɔ Heburɔn kɛnɛgbɛ rɔ.

A se mɛn kɛni Sikɛmu, ¹⁵ a tɛrɛ ye a mataamala wula kɔndɔ. Cɛ do ka a tɛrɛn ye ka a manininka ko: «I ye nfen jininna?» ¹⁶ Yusufu kan ko: «N ye n kɔrɔɔcilu le jininna. Alu ye kolofenilu gbɛnna. I ka alu diya lɔn wa?» ¹⁷ Cɛ kan ko: «Alu ra bɔ yan. N ka alu kan mɛn ko alu watɔ Dotan.» Yusufu bɔra ye ka wa alu kɔ. A ka alu tɛrɛn Dotan. ¹⁸ A kɔrɔɔcilu ka a natɔla yen foo yɔrɔ jan. Sani a ye se alu ma, a kɔrɔɔcilu ka janfa don a ma ko alu ri a faa. ¹⁹ Alu ka a fɔ i jɔɔn yɛ ko: «Ai ja lɔ, sibotii wo natɔ la le ten! ²⁰ An ye an wuli ka a faa. An ye a lafilu kɔlɔn jaran kɔndɔ ka a fɔ ko wara juu le ka a faa ka a damun. A la sibo ri kɛ mɛn di wo rɔ, an di wo yen.»

²¹ Rubɛn ka kuma wo mɛn tuma mɛn na, a loo tɛrɛ ye a la ka Yusufu kisi alu ma. A kan ko: «An kana a faa. ²² Ai kana a jeli labɔ. Ai ye a lafilu kɔlɔn jaran jin kɔndɔ wula kɔndɔ yan, ai kana ko kɛ a la.» Rubɛn ka wo fɔ kosa a ri wa alu kɔfɛ ka Yusufu layɛlɛ kɔlɔn dɔ ka wa a di a fa ma.

²³ Nba, Yusufu se mɛn kɛni alu ma, alu ka a la durukiba juma manjɛɛnman wo bɔ a kan na. ²⁴ Alu ka a mira ka a lafilu kɔlɔn do kɔndɔ. Kɔlɔn wo jani le tɛrɛ, ji tun tɛ a kɔndɔ. ²⁵ Alu siini tɛrɛ damunna tuma

mɛn na, alu ka alu ja lɔ ka jula doilu tamintala la yen. Woilu tɛrɛ ye Isumayila bɔnsɔn de ri. Alu bɔtɔ Kiliyadi ka wa Misiran. Wusulan ni tulu suma duman ni latikɔlɔn tɛrɛ ye alu la jaɔmɛilu la donin dɔ.

²⁶ Yahuda ka a fɔ a badenmailu ye ko: «Ni an ka an doocɛ faa ka a dokon, an di tɔnɔ su juman sɔrɔn wo la? ²⁷ An ye a san Isumayila bɔnsɔn julailu ma. An jɛrɛ kana a faa. An doocɛ le. An bɛɛ ye badenma le ri.» A badenmailu sɔnda wo ma.

²⁸ Wo rɔ, Madiyan bɔnsɔn julailu tamintala, Yusufu kɔrɔcɛilu ka a layɛlɛ kɔlɔn kɔndɔ, ka a san Isumayila bɔnsɔn woilu ma wodigbɛ muwan na. Woilu ka a san ka wa a ri Misiran.

²⁹ Nba, Rubɛn nara kɔlɔn da la alu kɔfɛ, kɔni a ma Yusufu tɛrɛn kɔlɔn kɔndɔ. Wo gbara a la kojuuya foo a ka a la duruki rafarafara. ³⁰ A wara a doocɛilu tɛrɛn ye ka a fɔ alu ye ko: «Kanberɛn tɛ kɔlɔn kɔndɔ ye butun! N ye wala di?»

³¹ Wo rɔ, alu ka baakɔrɔn do faa ka Yusufu la durukiba ta ka a bila wo jeli rɔ. ³² Alu wara durukiba di alu fa ma ka a fɔ ko: «An ka durukiba jin tɛrɛn wula rɔ. I ye a ragbɛ ni i dencɛ ta le.»

³³ Yakuba ma fili a ma. A kan ko: «N dencɛ la duruki le jɔ. Wara juu ra a faa ka a damun. ɛɛ, n dencɛ Yusufu! Wara ra a rafarafara.»

³⁴ Yakuba ka a la duruki rafarafara jusukasi kosɔn, ka landa faanin bila a kan na ikomin landa faanin. A ka tele siyaman kɛ kasila kojuuya a dencɛ la saya ko rɔ. ³⁵ A dencɛilu ni a denmusoilu tɛrɛ ye nala ko alu ye alu fa jusu sumala. Kɔni a ma sɔn a jusu suma ko ma. A kan ko: «N kasimantɔ ri to n dencɛ la ko la haan n di faa.» Yusufu fa kasira ten de a la saya ko rɔ.

³⁶ Nba, Madiyan bɔnsɔn julailu sera Misiran ka Yusufu san Ferawuna jɛmɔɔ Potifari ma. Potifari tɛrɛ Ferawuna la kandalilailu la kuntii le ri.

38

Yahuda ni Tamari la ko

¹ Nba, a ma mɛn bakɛ, Yahuda bɔra a badenmailu tɛma, ka wa a sii Adulamuka do tɔrɔfɛ mɛn tɔɔ ko Hira.

² Yahuda ka Kanaan bɔnsɔn sunkurun do yen ye, mɛn fa tɔɔ ko Suwa.

A ka sunkurun wo furu. Alu dɛnda.

³ Muso ka kɔnɔ ta ka dencɛ sɔrɔn Yahuda ye. Yahuda ka den wo tɔɔ la

ko Eri. ⁴ A ka kɔnɔ gbɛrɛ ta, ka dencɛ

sɔrɔn. A ka wo tɔɔ la ko Onan. ⁵ A

ka kɔnɔ gbɛrɛ ta ikɔ tuun ni, ka dencɛ

sɔrɔn. A ka wo tɔɔ la ko Sela. Den wo

sɔrɔnda ka Yahuda tɛrɛn Akesibu so

kɔndɔ.

⁶ Waati wo taminni kɔ, Yahuda ka

muso do furu Eri ye, a dencɛ fɔlɔ

kɔnin. Muso wo tɔɔ le tɛrɛ ko Tamari.

⁷ Kɔni, Eri kɛra mɔɔ juu le ri Allabatala

jana. Wo rɔ, Allabatala ka a faa.

⁸ Yahuda ka a fɔ a dencɛ Onan ye

ko: «I ye i numɔɔmuso ta, i kɔrɔcɛ

muso kɔnin. Ai ye dɛn, sa den di sɔrɔn

i kɔrɔcɛ ye, sa i kɔrɔcɛ bɔnsɔn kana

tunun.»

⁹ Kɔni Onan ka a yen ko ni den wo

sɔrɔnda, a tɛ jate ale ta ri, fo a kɔrɔcɛ

ta ri. Wo rɔ, Onan ni muso wo wa

dɛn, a tɛ sɔnna a siji ye don a rɔ. A ri

wo bɛɛ kɛ duu ma, kosa a kana bɔnsɔn

di a kɔrɔcɛ ma. ¹⁰ Onan tɛrɛ ye mɛn

kɛla, wo ma diya Allabatala ye. Wo rɔ,

Allabatala ka ale fanan faa.

¹¹ Yahuda ka a fɔ Tamari ye ko: «I

kana sii cɛ gbɛrɛ kun. I wa, to i fa

wara fo n dencɛ Sela wa se i furu

ma.» Yahuda ka wo fɔ ka a masɔrɔn a

silanni ka Tamari di Sela ma, baa Sela

kana faa ikomin a kɔrɔcɛilu faara ja

mɛn ma. Tamari wara a fa wara wo

rɔ.

¹² Waati wo taminni kɔ, Yahuda

muso sara, Suwa denmuso kɔnin.

Yahuda la jusukasi sumara tuma mɛn

na, a wara Timaha, mɔɔilu tɛrɛ ye

a la saailu si malila dinkira mɛn dɔ.

A dupɔncɛ Adulamuka Hira wara a

fɛ. ¹³ A fɔra Tamari ye ko a birancɛ

Yahuda watɔ a la saailu si mali diya

Timaha. ¹⁴ Tamari ka a lɔn ko a

numɔɔcɛ Sela ra se furu ma, kɔni a

birancɛ Yahuda ma sɔn a ye sii wo

kun. Wo rɔ, Tamari ka a la landa

faanin bɔ a fari ma, ka a la bitiran

birin a kun na, ka a ja latunun. A

wara ka a sii a jɛrɛ ma Enayimu so

donda la, Timaha sila la ye.

¹⁵ Yahuda tamintɔ ka Tamari siini

yen. A ka a jate jatɔmuso le ri, ka

a masɔrɔn Tamari tun da a ja matu-
nun. ¹⁶ Yahuda filira a ma fewu! A
ma a lɔn ko a biranmuso le. A wara
a fɔ a ye ko: «N ye a fe ka n la i fe.»
Tamari kan ko: «Ni n dijɛra, i ri nfen
di n ma?» ¹⁷ Yahuda ka a jabi: «N
di badenni kelen bɔ n na bailu rɔ ka
a lana i ma.» Tamari kan ko: «I ri
nfen bila a kun kɔrɔ sani i ye ba lana
n ma?» ¹⁸ Yahuda kan ko: «N ye nfen
di i ma?» Tamari ka a jabi: «I tɔɔ
tɔɔmasere ye fen mɛn kan, i ye wo
ni a julu di n ma, ka i la gbeleke la
woilu kan.» Yahuda ka wo bɛɛ di a
ma. Alu dɛnda. Wo rɔ, Tamari ka kɔnɔ
ta Yahuda fe. ¹⁹ Tamari ka a kɔseyi a
wara. A ka bitiran bɔ a kun na ka a la
landa faanin bila a kan na ikɔ.

²⁰ Yahuda ka badenni lawa muso
ma a dɔɔɔncɛ Adulamuka bolo, kosa
a ka fen mɛnilu di muso ma, a
dɔɔɔncɛ ye woilu mira ka na. Cɛ
wo wara, kɔni a ma muso yen. ²¹ A
ka cɛ doilu maɲininka Enayimu ko:
«Jatɔmuso mɛn tɛrɛ ye a siila sila la
yan so donda la, a ye mi?»

Alu ka a jabi: «An ma jatɔmuso si
yen yan fɔlɔ.»

²² Cɛ ka a kɔseyi ka a fɔ Yahuda
ye ko: «N ma muso wo tɛrɛn ye. Ye
cɛilu kan ko alu ma jatɔmuso si yen ye
fɔlɔ.» ²³ Yahuda kan ko: «Baasi tɛ wo
ri. Fen woilu ye to a bolo. An kana
an jɛrɛ lamaloya a ɲininna. Kɔni n ka
baden nawa a ma. Ni i ma a yen, a ma
ban?» ²⁴ Nba, karo sawa taminni kɔ
rɔ, a fɔra Yahuda ye ko a biranmuso
Tamari ra jatɔya ke. Ko sisen, ko a
ra kɔnɔ ta. Yahuda ka kuma wo mɛn
tuma mɛn na, a kan ko: «Ai ye wa a
labɔ kenɛma ka a janin!»

²⁵ Mɔɔilu wara Tamari mira. Alu ye
a labɔla kenɛma tuma mɛn na, a ka
kela lawa a birancɛ ma ko: «Mɛn ka
kɔnɔ la n na, a la fenilu le ɲin di. I ye
tɔɔmasere fen ɲin ni a julu ragbɛ, ka
gbeleke fanan dagbɛ ni i ka woilu tii
lɔn.»

²⁶ Yahuda ka wo fenilu ragbɛ ka a
yen ko a ta le. A kan ko: «Muso ɲin
telenni ka tamin nde la, baa n tun ka
kan ka a di n dencɛ Sela le ma ka a

ke a muso ri, kɔni n ma sɔn wo ma.»
Yahuda ma a la Tamari fe wo kɔ.

²⁷ Nba, a moyi waati sera tuma mɛn
na, den kɛra filani ri. ²⁸ A moyitɔla,
den kelen ka a bolo labɔ. Tinkɔrɔsilali
ka a bolo mira ka kari wulen do sidi
a la ka a fɔ ko: «Nin de ye fɔlɔ ri.»
²⁹ Kɔni den ka a bolo ladon ikɔ tuunni.
A filani-ɲɔn bɔra. Tinkɔrɔsilali le kan
ko: «Ile le ra sila bɔ jɔ!» Wo rɔ, a ka wo
tɔɔ la ko Pɛrɛsi*.

³⁰ A doomanin bɔra a kɔ, kari wulen
sidini wo bolo la. Alu ka wo tɔɔ la ko
Seraki†.

39

Yusufu sanda Potifari ma

¹ Nba, Isumayila bɔnsɔn jula woilu
wara Yusufu ri Misiran ka a san Fer-
awuna la ɲɛmɔɔ Potifari ma. Potifari
tɛrɛ mansa la kandalilailu la kuntii le
ri. ² Allabatata tora Yusufu fe ka a
la ko bɛɛ sabati. A tɛrɛ ye baarala a
tii Potifari la bon na, Misiranka wo
kɔnin.

³ A tii ka a yen ko Allabatata ye
Yusufu fe ko bɛɛ rɔ, baa a wa a bolo
bila fen fen dɔ, Allabatata di wo bɛɛ
sabati. ⁴ Yusufu diyara a tii ye. Wo
rɔ, a ka Yusufu ke a jɛrɛ demenba
ri, ka a lasii a la mɔɔilu bɛɛ kun na,
ka a ke a la nanfulu kunnasiiba ri.
⁵ Kɛbi Misiranka cɛ wo ka Yusufu lasii
a la nanfulu ni a la mɔɔ bɛɛ kun na,
Allabatata ka ɲumaya ke a ye ka ko bɛɛ
sabati a wara ka a masɔrɔn Yusufu la
ko rɔ. Allabatata ka Potifari bolofɛn
bɛɛ ɲumaya, mɛnilu ye so kɔndɔ, a ni
mɛnilu ye sɛnɛ rɔ.

⁶ Potifari ka a la ko bɛɛ to Yusufu
bolo. A ma a jɛrɛ tɔrɔ foyi la fo a tɛrɛ
ye mɛnilu damunna.

Yusufu tɛrɛ ye kanberɛn kɛɲanin
de ri. A fari dafanin a kan. A ɲada
fanan kɛɲi.

Potifari muso ɲabɔra Yusufu la

⁷ Lon do rɔ, Potifari muso ɲabɔra
Yusufu la. A ka a fɔ Yusufu ye ko: «Na,
i la n fe.» ⁸ Yusufu ma sɔn fewu. A
ka a fɔ muso wo ye ko: «I ɲa lɔ. N tii
tɛ a jɛrɛ tɔrɔla foyi la a wara yan ka a
masɔrɔn n ye yan. A ra a bolofɛn bɛɛ

* 38:29 Pɛrɛsi kɔrɔ ye le ko a gberɛnda † 38:30 Seraki kɔrɔ ye le ko kari wulen

karifa n na. ⁹ A la fanka ni n ta bεε ka kan a wara yan. N sawo ye fen bεε rɔ lu ma yan fo ile, baa i ye a muso le ri. N ti se kojuu su wo kɛla, ka haramu kɛ Alla ɲana.» ¹⁰ Hali wo, muso wo ma a boloka wo si rɔ. Lon lon a tɛrɛ ye Yusufu madiyala, kɔni Yusufu ma sɔn ka i la a fɛ.

¹¹ Lon do rɔ, Yusufu wara baara diya bon na. Wo ka a tɛrɛn bonkɔndɔ jɔn si tun tɛ ye. ¹² Muso ka Yusufu mira a la duruki ma, ko a ye a la a fɛ. Kɔni Yusufu ka a bori a yɛ ka bɔ bon na ka a la duruki to muso bolo.

¹³ Muso ka a yen tuma mɛn na ko Yusufu borimantɔ ra bɔ bon na ka a la duruki to a bolo, ¹⁴ a ka a kan nabɔ bonkɔndɔ jɔnilu ma. Woilu nani, a ka a fɔ alu yɛ ko: «Ai la ragbɛ. N cɛ ka Heburu cɛ mɛn nana an ma, wo ra an dooya. A ra don n kan ko a ye i lala n fɛ. Kɔni n kulera fanka la. ¹⁵ A ka n kule kan mɛn tuma mɛn na, a borimantɔ bɔra bon na ka a la duruki to n dafɛ yan.»

¹⁶ Muso ka duruki wo lamara a dafɛ ka Yusufu tii Potifari makɔnɔ. ¹⁷ Wo nani, muso ka dantɛli bεε kɛ a cɛ ye ɲa kelen wo ma ko: «I ka Heburu jɔncɛ mɛn nana an ma, wo ra don n kan ka n dooya. ¹⁸ Kɔni n kulera tuma mɛn na, a borimantɔ bɔra bon na ka a la duruki to n dafɛ yan.»

¹⁹ Nba, a ka a muso la kuma mɛn Yusufu la ko rɔ tuma mɛn na, a jusu bɔra kojuyaya. ²⁰ Wo rɔ, a wara Yusufu mira ka a bila kaso la, mansa la kasodeni bilani dinkira mɛn. Yusufu tora kaso la ye.

²¹ Kɔni Allabatata tora Yusufu fɛ. A ka ɲumaya kɛ Yusufu yɛ. Wo rɔ, a ka Yusufu dɛmɛn ka a la ko diya kaso bon kuntii yɛ. ²² Wo rɔ, kaso bon kuntii ka Yusufu lasii kasoden tɔ bεε kun na kaso bon na. Yusufu le tɛrɛ ko bεε ɲanabɔla ye. ²³ Kasobon kuntii ka ko mɛn bεε tɔ Yusufu bolo, a ma hamin wo si la butun baa Allabatata tɛrɛ ye Yusufu fɛ. A ka fen fen kɛ, Allabatata ka wo bεε sabati.

40

Yusufu ka siboilu kɔrɔ fɔ

¹ Waati wo taminni kɔ, Misiran mansa la minninfendila ni a la burugbasila ka kojuu do kɛ a la.

² Ferawuna jusu bɔra mɔɔba fila woilu kanma, a la minninfendilailu la kuntii ni a la burugbasilailu la kuntii kɔnin. ³ A ka alu mira ka alu bila kaso la, Yusufu bilani dinkira mɛn dɔ. Kaso wo tɛrɛ ye kasoden kandalila kuntiiba la bon dafɛ. ⁴ Kasoden kandalila kuntiiba ka alu karifa Yusufu la, ko a ye kɛ alu dɛmɛnba ri. Alu mɛnda kaso la.

⁵ Lon do rɔ, mansa la minninfendila ni a la burugbasila sibora su rɔ. Wo ka a tɛrɛn alu ye kaso la fɔlɔ. Alu fila sibora, kɔni sibo kelen tun tɛ. Alu kɔrɔilu tun tɛ kelen di fanan. ⁶ Wo duusa gbɛ, Yusufu ka a yen ko hamin ba ye alu la. ⁷ A ka mansa la ɲɛmɔɔ maɲininka ko: «Nfen kɛni ai sewani tɛ bi?» ⁸ Alu ka a jabi: «An fila ra sibo, kɔni mɔɔ tɛ yan mɛn di sibo woilu kɔrɔilu fɔ an yɛ.» Yusufu kan ko: «Sibo kɔrɔ lɔnba tɛ Alla le ri wa? Ai ka mɛnilu yen sibo rɔ, ai ye woilu ɲafɔ n yɛ.»

⁹ Wo rɔ, mansa la minninfendilailu la kuntii ka mɛn yen, a ka wo fɔ Yusufu yɛ. A kan ko: «N siboni le, n ka rɛsɛnju do yen n ɲɛ. ¹⁰ Bolo sawa ye a la. A fira wa bɔ damira, a ri a fɛrɛn ka den ka kɛ rɛsɛn mɔninilu ri i kɔrɔ. ¹¹ Misiran mansa la minninfen tɛrɛ ye n bolo. Wo rɔ, n ka rɛsɛn mɔni woilu kadi, ka alu rabirin mansa la minninfen kɔndɔ, ka a di a ma.»

¹² Yusufu kan ko: «Wo kɔrɔ le ɲin di. Bolo sawa wo ye tele sawa le ri. ¹³ Tele sawa wa tamin, mansa ri i bɔ kaso la, ka i bila i la baara kɔrɔ la. I ri a la minninfen don a bolo iko i darini a kɛla ɲa mɛn ma kɔrɔman. ¹⁴ I wa hɛrɛ wo sɔrɔn tuma mɛn na, i jaandi, i kana ɲina n kɔ. I ka kan ka ɲumaya kɛ n yɛ baa n ka i dɛmɛn. I ye n na ko fɔ Ferawuna yɛ wo rɔ, kosa a ri n nabɔ kaso la, ¹⁵ baa mɔɔilu ka n mira fanka le la ka n nabɔ Heburuilu la jamana rɔ. Kɛbi alu ka n nana yan, n ma kojuu kɛ, mɔɔ ri mɔɔ bila kaso la mɛn dɔ.»

¹⁶ Nba, burugbasilailu la kuntii ka a yen ko Yusufu ka a duɲɔncɛ la sibo kɔrɔ fɔ ka a diya. Wo rɔ, ale ka a fɔ

Yusufu yε ko: «N fanan sibora. N ka seye sawa yen n kun ma. ¹⁷ Seye mēn tere ye sanfe, buru su bεε tere ye wo kəndɔ. Wo bεε rabenni tere Ferawuna ye, kəni kəɔilu tere ye jiila a ma ka fen woilu damun seye kəndɔ n kun dɔ ma.» ¹⁸ Yusufu kan ko: «Sibo wo kəɔ le jin di. Seye sawa wo fanan ye tele sawa le ri. ¹⁹ Tele sawa wa tamin, Ferawuna ri i bɔ kaso la, ka i kun tεε a la ka i suu dun jiri la. Kəɔilu ri na i sobo damun.»

²⁰ Nba, tele fila a sawana, wo kera Ferawuna sərən lon sankunbēn tolon di. Wo rɔ, Ferawuna ka tibili ba ke a la jamana mɔɔbailu ye. A ka minninfendilailu la kuntii ni burugbasilailu la kuntii labɔ kaso la ka alu lana mɔɔbailu bεε jana. ²¹ A ka minninfendilailu kuntii bila a la baara kəɔ la, kosa a ri Ferawuna la minninfendon a bolɔ ikɔ. ²² Kəni Ferawuna ka burugbasilailu la kuntii wo dun jiri la iko Yusufu ka a fɔ ja mēn ma.

²³ Minninfendilailu la kuntii ma a miri Yusufu ma wo kɔ. A jinara a kɔ fewu.

41

Misiran mansa la siboilu

¹ San fila taminnin kɔ rɔ, Misiran mansa sibora ka a jere lɔni yen Nili ba dala. ² A lɔnin tora ye tuma mēn na, nisi tɔlɔni wərənwula bɔra ji rɔ ka na bin damun diya ba dala. ³ A ma mēn bake, nisi barani wərənwula fanan bɔra Nili ba ji rɔ. Woilu nara alu lɔ nisi tɔlɔni woilu tərɔfe ba dala. ⁴ Nisi barani kojuuyani woilu ka nisi juma tɔlɔni wərənwula woilu damun ka ban. Wo keni, mansa kunura sunɔ rɔ.

⁵ A sunɔra ikɔ ka sibo gberε fanan la. A ka sumantənsən wərənwula yen. Wo bεε bəni sumangbala kelen de la. Alu kise bεε kunba. Alu ka ji. ⁶ A ma mēn bake, sumantənsən wərənwula gberε bɔra. Woilu kise misenman. Alu keni iko fɔjɔ ba wa suman janfɔ a gban na. ⁷ Sumantənsən mēnilu kiseni misenman, woilu ka suman juma wərənwula woilu damun, mēnilu kise kunba. Wo keni, mansa kunura ka a yen ko sibo le tere.

⁸ Wo duu sa gbēni, mansa jusumakasara. Wo rɔ, a ka Misiran jamana fɛlɛlilailu bεε ni a hankilimailu bεε kili. A ka mēn yen sibo rɔ, a ka wo jafɔ alu ye, kəni wo si ma se ka a la sibo kəɔ fɔ a ye. ⁹ A la minninfendilailu la kuntii kumara a ye ko: «Mansa, n hankili ra bila n na kojuu keni rɔ sisen. ¹⁰ I mənɛra an, i la jɔnilu ma tuma mēn na wo lon, i ka nde ni i la burugbasilailu la kuntii bila kaso la kasoden kandalila kuntiiba la jala kaso la. ¹¹ An mɔɔ fila bεε sibora su kelen dɔ. Sibo woilu kəɔilu tun tε kelen di. ¹² Heburu kanberen do tere ye an fe kaso la. Kasoden kandalila kuntiiba la jɔn de tere. An mɔɔ fila ka mēn yen sibo rɔ, an ka wo jafɔ a ye. A ka woilu kəɔilu fɔ an ye. ¹³ A ka a kəɔ mēn fɔ, a kera wo ja le ma! I ka nde laseyi n na baara kəɔ la, ka ban ka burugbasilailu la kuntii dun jiri la.»

Yusufu ka Misiran mansa la sibo kəɔ fɔ

¹⁴ Mansa ka kela lawa ko Yusufu ye na. Mɔɔilu borimantɔ wara Yusufu labɔ kaso la. Yusufu ka a bonbosi li ka a la faanin mayeleman, ka wa i lɔ Misiran mansa jəkəɔ. ¹⁵ A seni ye, mansa ka a fɔ a ye ko: «N da sibo le ke. Mɔɔ si ma se ka wo kəɔ fɔ n ye. A fɔra n ye ko i ri se sibo kəɔ fɔla.» ¹⁶ Yusufu ka mansa jabi: «Mansa, nde ti se, kəni Alla ri a kəɔ juma di i ma.»

¹⁷ Mansa ka a fɔ a ye ko: «N sibora ka n lɔni yen Nili ba dala. ¹⁸ N lɔni tora ye tuma mēn na, nisi wərənwula bɔra ji rɔ ka na bin damun diya ba dala. Alu ka ji kosebe. Alu tɔlɔni. ¹⁹ A ma mēn, nisi wərənwula gberε fanan bɔra ji rɔ. Woilu barani tere kojuuya. Alu kejuuyani ka tamin. Sobo jɔnjɔn tun tε alu la. N tun ma nisi gberε kejuuyani woilu jɔn yen fɔlɔ munun Misiran jamana muume rɔ yan. ²⁰ Nisi barani woilu, mēnilu kejuuyani kənin, woilu ka nisi tɔlɔni wərənwula wo damun, mēnilu fɔlɔma bɔra ji rɔ. ²¹ Hali alu ka woilu damun, mɔɔ ti se wo lɔn na, ka a masərən alu fari barani tere ja

mɛn ma fɔlɔ, a ye ɲa kelen wo ma munun. Wo kɛni, n kunura sunɔɔ rɔ. ²² N sunɔɔra ikɔ ka sibo. N ka sumantɔnsɔn ɲuma wɔrɔnwula yen. Woilu bɔni sumangban kelen de la. Alu bɛɛ kisɛ kunba. ²³ A ma mɛn bakɛ, sumantɔnsɔn wɔrɔnwula gbɛrɛ bɔra. Woilu tun kisɛni tɛ jɔnjɔn. Alu bɛɛ kisɛ misɛnman. Alu kɛni iko fɔɲɔ ba wa suman janfɔ a gban na. ²⁴ Sumantɔnsɔn misɛnman woilu ka Sumantɔnsɔn ɲuma wɔrɔnwula wo damun. Nba, n ka wo bɛɛ fɔ n na fɛlɛlɛlailu yɛ, kɔni woilu si ma se wo kɔrɔ fɔla n yɛ.»

²⁵ Yusufu ka a fɔ mansa yɛ ko: «I la sibo fila bɛɛ ye kɔrɔ kelen de ri. Alla natɔ mɛn kɛla, a ra wo le yiraka i la. ²⁶ Nisi ɲuma wɔrɔnwula wo misaliya ye san wɔrɔnwula le ri. Sumantɔnsɔn ɲuma wɔrɔnwula wo fanan misaliya ye san wɔrɔnwula le ri. Sibo fila wo bɛɛ ye kɔrɔ kelen de ri. ²⁷ Nisi barani kejuuyani wɔrɔnwula mɛn bɔra ji rɔ kɔ fɛ, wo ye san wɔrɔnwula le ri. Sumantɔnsɔn misɛnman wɔrɔnwula wo, fɔɲɔ ka mɛnilu ja, wo fanan ye san wɔrɔnwula kɔnkɔ le ri. ²⁸ Mansa, n ka a fɔ i yɛ ɲa mɛn ma, a ye wo ɲa le ma. Alla kɛtɔ mɛn kɛla, a ra wo le yiraka i la. ²⁹ San wɔrɔnwula mɛnilu natɔ, suman di sɔn a ɲa jɛrɛ jɛrɛ ma Misiran jamana fan bɛɛ rɔ. ³⁰ San woilu wa tamin, kɔnkɔ ri na ka san wɔrɔnwula kɛ. Mɔɔilu ka suman ba mɛn sɔrɔn san diyani wɔrɔnwula woilu kɔrɔ, alu ri ɲina wo bɛɛ kɔ, kɔnkɔ ri juuya jamana bɛɛ rɔ. ³¹ Kɔnkɔ ri juuya kosɛbɛ. Mɔɔilu ka suman mɛn sɔrɔn san diyani wɔrɔnwula wo rɔ, wo bɛɛ ri ɲina alu la fewu. ³² Mansa, i ka sibo ɲin kɛ sɲa fila. Wo kɔrɔ le ko Alla ra ban wo ko latɛɛ la. Alla ri wo kɛ lakaliyali bolo ma.

³³ «Wo rɔ, mansa, i ye mɔɔ hankiliman do ɲinin, mɛn ka ko kɔrɔ lɔn, ka wo lasii Misiran jamana kun na. ³⁴ I ye mɔɔba doilu lasii jamana kɔndɔ, sa mɔɔ woilu wa suman mɛn sɔrɔn, mɔɔba woilu ye a tala looluna lamara. Alu ye a kɛ wo ɲa jamana fan bɛɛ rɔ san diyani wɔrɔnwula bɛɛ kɔrɔ. ³⁵ I ye a fɔ alu yɛ ko ie ye suman woilu bɛɛ

laden wo ɲa le ma san woilu kɔrɔ, ka wo bɛɛ laden jamana soilu la i tɔɔ rɔ ka a kɔnɔgbɛn. ³⁶ Sa san wɔrɔnwula kɔnkɔ ba don Misiran jamana rɔ tuma mɛn na, suman lamarani woilu ri kɛ jamana mɔɔilu la balo ri.»

Misiran mansa ka Yusufu lasii jamana kun na

³⁷ Yusufu ka mɛn fɔ, wo diyara Misiran mansa ni a la ɲɛmɔɔilu bɛɛ yɛ. ³⁸ Mansa ka a fɔ a la ɲɛmɔɔilu yɛ ko: «An di mɔɔ sɔrɔn Misiran yan, Alla la Nin ye mɛn dɔ ikomin cɛ ɲin?»

³⁹ Mansa ka a fɔ Yusufu yɛ ko: «Alla ra wo bɛɛ yiraka i la. Wo rɔ, mɔɔ si tɛ yan, mɛn hankili ka bon i ta ri, mɛn ka ko kɔrɔ lɔn ile ri. ⁴⁰ N di i lasii n na jamana kun na. I ba mɛn fɔ, n na mɔɔilu ri wo kɛ. Mansaya dɔrɔn de ri kɛ i ni nde tɛma. ⁴¹ N da i lasii Misiran jamana bɛɛ kun na.»

⁴² Mansa ka a la bolola koyini bɔ a bolo la, a la mansaya tɔomasere ye mɛn kan, ka wo don Yusufu bolo la. A ka faanin ɲumajuma di a ma, ka kanna nɛɛ saninnaman bila a kan na. ⁴³ A ka a la sowontoro filana don Yusufu bolo. Mɔɔilu wara sowontoro wo ɲɛ ka alu kan nabɔ ko: «Bɛɛ ye alu majii!» Misiran mansa ka Yusufu lasii Misiran jamana bɛɛ kun na wo ɲa le ma.

⁴⁴ Mansa ka a fɔ Yusufu yɛ ko: «Nde le Misiran mansa ri, kɔni mɔɔilu kana foyi kɛ Misiran jamana rɔ butun fo ile wa sɔn mɛn ma.» ⁴⁵ Mansa ka Yusufu tɔɔ la ko Safinati Paneya, ka Potifera denmušo Asanati di a ma ka a kɛ a muso ri. Potifera wo tɛrɛ ye Ōni so mɔɔilu la joo sarakalasele le ri.

Nba, Yusufu kɛra Misiran jamana kunnasiila ri wo ɲa le ma. ⁴⁶ A ka baara wo damira Ferawuna yɛ ka a tɛrɛn a sɔrɔn da san bisawa bɔ. A bɔra mansa dafɛ, ka wa Misiran jamana rataama.

⁴⁷ Awa, san wɔrɔnwula kɛra, suman ye sɔnna a ɲa jɛrɛ jɛrɛ ma. ⁴⁸ San san, Yusufu ri suman nadɛn suman ka waati la Misiran jamana fan bɛɛ rɔ a so misɛn a ni a so kunba. Suman kanin yɔrɔ yɔrɔ a ka suman namara wo yɔrɔ kelen de bɛɛ rɔ. ⁴⁹ Wo

rɔ, Yusufu ti se a jatela butun baa a tere ka siya kojuuya ikomin ba kijɛ.

⁵⁰ Sani san wɔrɔnwula kɔnkɔ ye don jamana kɔndɔ, Yusufu muso Asanati ka dence fila sɔrɔn a ye. Asanati wo tere ye ɔni so mɔɔilu la joo sarakalasila Potifera denmuso le ri. ⁵¹ Yusufu ka a dence fɔlɔ tɔɔ la ko Manase, baa a kan ko Alla ra a laɲina a la tɔrɔya bɛɛ kɔ rɔ, ka a hankili bɔ a fa wara rɔ.

⁵² A ka a dence filana tɔɔ la ko Efirayimu, baa a kan ko Alla ka a ke, a tɔrɔni tere jamana mɛn dɔ, a ra jiri ye.

⁵³ San diyani wɔrɔnwula wo da-fara Misiran tuma mɛn na, ⁵⁴ san wɔrɔnwula kɔnkɔ donda iko Yusufu ka a fɔ ɲa mɛn ma. Kɔnkɔ donda jamana gbɛɛilu bɛɛ rɔ, kɔni suman namarani tere fan bɛɛ rɔ Misiran. ⁵⁵ Kɔnkɔ sera Misirankailu ma tuma mɛn na, alu wara Misiran mansa madiya ko a ye suman di alu ma. Mansa ka alu jabi: «Ai ye wa Yusufu tɛrɛn ye. A wa mɛn fɔ ai ye, ai ye wo ke.» ⁵⁶ Kɔnkɔ juuyara ka se Misiran jamana yɔrɔ bɛɛ rɔ, tuma mɛn na, Yusufu ka suman namara bondonilu da laka, ka suman san Misirankailu ma. ⁵⁷ Mɔɔilu bɔra jamana bɛɛ rɔ ka na suman san diya Yusufu ma Misiran, baa kɔnkɔ gbɛɛyara dunuɲa fan bɛɛ rɔ.

42

Yusufu kɔrɔɛilu wara suman san diya Misiran

¹ Nba, a fɔra Yakuba ye ko suman ye sɔrɔnna Misiran tuma mɛnna, a ka a fɔ a denceilu ye ko: «Nfenna ai siini ai ɲɔn dagbɛla yan ten? ² N da a mɛn ko suman ye sɔrɔnna Misiran. Ai ye wa do san an ye, sa an kana faa kɔnkɔ bolo yan.» ³ Wo rɔ, Yusufu kɔrɔɛilu mɔɔ tan wulira ka wa suman san diya Misiran, ⁴ kɔni Yakuba ma sɔn Yusufu dooce Beniyaminu ye wa a kɔrɔɛilu kɔfɛ, baa Yakuba silanni tere ko kojuu kana a sɔrɔn sila la.

⁵ Isirayɛli denceilu ni mɔɔ gbɛɛilu wara suman san diya Misiran, baa kɔnkɔ tere ye Kanaan bɔnsɔn na jamana rɔ. ⁶ Wo ka a tɛrɛn, Yusufu ye

jamana kuntiyya la Misiran. Ale le tere suman sanna mɔɔ bɛɛ ma. Wo le ka a ke, a kɔrɔɛilu nara Yusufu ma, ka alu majii a kɔrɔ, ka alu kun majii. ⁷ Yusufu ka a kɔrɔɛilu yen tuma mɛn na, a ma fili alu ma, kɔni a ka a ke ikomin a ma alu lɔn. A jamanda alu ma ka a fɔ ko: «Ai bɔni mi?» Alu ka a jabi: «An bɔni Kanaan bɔnsɔn na jamana le rɔ, ka na suman ɲinin diya yan.»

⁸ Yusufu ma fili a kɔrɔɛilu ma, kɔni woilu filira ale ma. ⁹ Yusufu hankili bilara a la siboilu rɔ, a ka a kɔrɔɛilu yen sibo rɔ ɲa mɛn ma. A ka a fɔ alu ye ko: «Ai nani jamana lakɔrɔsi diya le, sa ai ri a lɔn ai ri se an na ɲa mɛn ma.» ¹⁰ Alu ka a jabi: «An tii, wo kuma tɛ! Ande, i la ɲɔnilu nani suman san diya le dɔrɔn. ¹¹ An bɛɛ ye ce kelen den de ri. Mɔɔ telenilu le ande ri. An tɛ jamana si lakɔrɔsila.» ¹² Yusufu kan ko «Eɛn de! Ai nani jamana lakɔrɔsi diya le.» ¹³ Alu kan ko: «An ye i la ɲɔnilu le ri. An bɛɛ ye fa kelen de la. An fa siini Kanaan bɔnsɔn na jamana le rɔ. A denceilu tere mɔɔ tan ni fila le ri. An dooce ye an fa dafɛ ye bi. A tɔ kelen da sa.» ¹⁴ Yusufu kan ko: «N ka a fɔ ɲa mɛn ma, a ye wo ɲa kelen de ma jɔ! Ai nani jamana lakɔrɔsi diya le! ¹⁵ N di alu la kuma fɛsɛfɛsɛ ɲa mɛn ma, wo le ye ɲin di. Ni ai dooce doomani ma na yan, ai tɛ bɔ yan fewu. N ye n kali la wo la Misiran mansa tɔɔ le rɔ. ¹⁶ Ai mɔɔ kelen ye wa ai dooce ta ka na a ri. Ai tɔilu ri wo makɔnɔ kaso la yan. Wo rɔ, n di ai la kuma fɛsɛfɛsɛ. Ni ai ka tɲa le fɔ, n di wo lɔn. Ni wo tɛ, ai ma na foyi kanma, fo ka an na jamana lakɔrɔsi dɔrɔn. N ye n kalila wo rɔ Misiran mansa tɔɔ le rɔ!»

¹⁷ Wo rɔ, a ka alu bila kaso la. Alu ka tele sawa ke ye.

¹⁸ A tele sawana, Yusufu ka a fɔ alu ye ko: «Nba, n silanni Alla ye. Wo rɔ, n ye mɛn fɔla ai ye, ai ye wo mira, sa ai ri kisi. ¹⁹ Ni mɔɔ telenilu le ai ri, mɔɔ kelen ye to kaso la yan ai bɛɛ nɔ rɔ. Ai tɔilu ye wa suman di ai la denbaya kɔnkɔto ma, ²⁰ kɔni a fɛrɛ tɛ fo ai ye na ai dooce doomani ri yan. A wa na, n di a lɔn ko ai ka tɲa le fɔ n ye, sa ai kana faa.» Alu sɔnda wo ma.

²¹ Alu ka a fɔ i jɔɔn ye ko: «Sika tɛ a rɔ, tɔrɔya jin da an sɔrɔn Yusufu le kosɔn. Wo lon, a tɔrɔra an jakɔrɔ. A ka an madiya ko an ye hina a la, kɔni an ka an ban a rɔ. Wo le kosɔn kojuu jin da an sɔrɔn bi.»

²² Rubɛn ka a fɔ alu ye ko: «N ma a fɔ ai ye ko ai kana kojuu kɛ den na wa, kɔni ai ma sɔn n na kuma ma? Nba, a jeli jininkali le jin ka a hake bɔ an dɔ.»

²³ Alu ma a lɔn ko Yusufu tolo ye alu kan na, baa alu ni Yusufu wa kuma, kan nataminna ri alu kan natamin i jɔɔn ma. ²⁴ Yusufu ka a mabɔ alu la ka wa kasi. A kɔseyi mɛn kɛni, a kumara alu ye, ka ban ka Simeyɔn bɔ alu rɔ ka a bolo sidi alu jana.

Yusufu kɔrɔcɛilu ka i kɔseyi Kanaan bɔnsɔn na jamana rɔ

²⁵ Yusufu ka a fɔ a la mɔɔilu ye ko alu ye a kɔrɔcɛilu la bɔrɔilu lafa suman na, ka alu kelen kelenna bɛɛ la wodi bila ei la bɔrɔ woilu kɔndɔ, ka suman fanan di alu ma ka a kɛ ei sila fanda ri. Alu ka wo bɛɛ kɛ ikomin Yusufu ka a fɔ ja mɛn ma. ²⁶ Alu ka bɔrɔilu la alu la falilu kɔ kan, ka sila mira ka wa.

²⁷ Su kora alu ma tuma mɛn na, alu ka alu lɔ yɔrɔ do rɔ ka sii ye. Mɔɔ kelen ka a la bɔrɔ da laka ko a ye damunun dila a la fali ma. A ka a la wodi yen bɔrɔ kɔndɔ. ²⁸ A ka a fɔ a badenmailu ye ko: «N na wodi a ra laseyi n ma. A ye n na bɔrɔ kɔndɔ yan.» Alu kɔndafilira kojuyaya. Alu kɔndakaliyara ka a fɔ alu jɔɔn ye ko: «Alla ra nfɛn de kɛ an na jin de ten?»

²⁹ Nba, alu se mɛn kɛni alu fa Yakuba wara Kanaan bɔnsɔn na jamana rɔ, ko mɛn ka alu sɔrɔn, alu ka wo bɛɛ dantɛɛli kɛ a ye. Alu kan ko: ³⁰ «Misiran jamana kuntii jamanda an ma kɔsɛbɛ! A ka an jalaki ko an wani alu la jamana lakɔrɔsi diya le. ³¹ An ka a jabi an ye mɔɔ telenilu le ri, ko an ma jamana si lakɔrɔsi fɔlɔ habadan. ³² An kan ko an bɛɛ ye fa kelen de la, ko an mɔɔ tan ni fila le tɛrɛ an fa bolo. Ko kelen da sa. Ko an doocɛ doomani ye an fa dafɛ ye Kanaan bɔnsɔn na jamana rɔ, ³³ kɔni jamana kuntii wo

kan ko a ri a lɔn ko an ye mɔɔ telenilu ri ja mɛn ma, ko wo le ye jin di. Ko an ye mɔɔ kelen to a bolo ye, ka na suman di an wara mɔɔilu kɔnkɔto ma. ³⁴ Ko an ye wa an doocɛ doomani ri a ma. Wo wa kɛ, ko a ri a lɔn ko an ma wa jamana lakɔrɔsi kanma, ko a ri a lɔn ko an ye mɔɔ telenilu le ri, kosa a ri an badenma bɔ kaso la. Ko a ri jamana bɛɛ labila an ye.»

³⁵ Nba, alu ka suman nabɔ alu la bɔrɔilu kɔndɔ tuma mɛn na, alu bɛɛ ka alu la wodi bila bɔrɔneilu sidini yen suman bɔrɔilu kɔndɔ. Alu ni alu fa ka wodi sidini wo yen tuma mɛn na, alu bɛɛ silanda.

³⁶ Alu fa Yakuba ka a fɔ alu ye ko: «ɛɛ! Ai ye n denilu bɔla n bolo. Yusufu tɛ yan butun. Simeyɔn fanan tɛ yan butun. Sisen ai ye a fɛ ka Benijaminu fanan mira ka wa wo ri. Nin tɔrɔya bɛɛ ye nde le kan.»

³⁷ Rubɛn ka a fɔ a fa ye ko: «I ye Benijaminu karifa nde la. N di a laseyi i ma. Ni n ma na Benijaminu ri, i ye n denceɛ fila bɛɛ faa Benijaminu nɔ rɔ.» ³⁸ Yakuba kan ko: «ɛɛn de! N denceɛ tɛ wala ai kɔfɛ! A kɔrɔcɛ Yusufu ra sa ka wo kelen pe to. Sisen n da kɔrɔ. Ni ko ka ale fanan sɔrɔn taama rɔ, n di faa jusumakasa bolo.»

43

Yusufu kɔrɔcɛilu wara Misiran ikɔ

¹ Nba, kɔnkɔ juuyara jamana kɔndɔ. ² Yakuba denceɛilu nara suman mɛn di ka bɔ Misiran, wo bantɔla le tɛrɛ. Wo rɔ, Yakuba ka a fɔ alu ye ko: «Ai ye wa suman do san an ye Misiran.»

³ A denceɛ Yahuda ka a jabi: «Cɛ wo ka a fɔ an ye le ka a magbɛɛya kɔsɛbɛ ko an tɛ a yen butun fo an doocɛ wa kɛ an kɔfɛ. ⁴ Ni i sɔnda an doocɛ Benijaminu ye wa an kɔfɛ, an di wa ka suman san i ye. ⁵ Ni i kɔnin ma sɔn, an tɛ wa ye, baa cɛ wo ka a fɔ an ye ko an tɛ a yen butun fo an doocɛ wa kɛ an kɔfɛ.»

⁶ Isirayɛli kan ko: «Ai ra kojuu kɛ n na de! Nfenna ai ka a fɔ cɛ wo ye ko ai doocɛ ye ai kɔma?»

⁷ A dencailu ka a jabi: «Cε wo ka jininkali siyaman ke an kun, ka an majininka an na ko ma, a ni an na denbaya la ko ma. A kan ko: «Ai fa kende wa? Ai dooce ye ye?» An ka a jabi ten tuun. An ma wo lon ko a ri a fo an ye ko an ye wa an dooce ri.»

⁸ Yahuda ka a fo a fa Isirayeli ye ko: «N fa, i ye n dooce karifa n na, sa an di wa i korɔ. Wo wa ke, konko te ile ni ande a ni an denilu faa yan. ⁹Nde jere ri n lo den kunko la. Ni ko ka a saron, i ye nde majininka. Ni n ma na a ri i ma, ka a lalo i jakoro, wo jalakili te bo n kan habadan. ¹⁰Ni an konin tun ma lanoo yan, sa an da wa ka na sija fila.»

¹¹ Alu fa Isirayeli kan ko: «Nba, diyagboya le. Wo ro, ai ye an na jamana fenjuma doilu bila ai la borailu kondɔ ka jamana kuntii wo sanba. Ai ye tulu do ta, a ni li ni wusulan ni latikolon ni jiriden doilu, pisitasi ni amande konin. ¹²Ai wara wodi men di folo, ai ye wo jooon fila ta, baa wodi men bilani tere ai la borailu kondɔ, fo ai ye ai koseyi wo ri. Ai ri a saron, alu jinanan de. ¹³Nba, ai ye ai dooce ta ka wa ce wo teren ye sisen. ¹⁴Alla Sebetii ye ai la hina don a ro, kosa a ri Beniyaminu ni Simeyon naseyi ai ma, koni ni n bonora n deni la, n di bono wo ro kosebe.»

¹⁵ Wo ro, alu ka Beniyaminu ta, a ni sanba fenilu, a ni wodi wo jooon fila, ka sila mira ka wa Misiran. Alu se men keni ye, alu wara Yusufu torofe, ka alu lo a jakoro. ¹⁶Yusufu ka Beniyaminu yen alu fe tuma men na, a ka a fo a la bon kunnasiila ye ko: «Wa moo jinilu ri n na bon na, ka kolofen do faa ka a tibi. Alu keto telerɔ damunun kela nde le fe bi.»

¹⁷ Cε wo ka alu malɔ Yusufu la bon na iko Yusufu ka a fo a ye ja men ma.

¹⁸ Alu watola Yusufu la bon na, wo ka alu masilan. Alu kan ko: «An da lana yan wodi ko le ro, wodi men bilara an na borailu kondɔ an na ko folo ro. Alu keto bela an kan de, ka an na falilu ta, ka an mira ka an ke jonilu ri.» ¹⁹Wo ro, alu ka i madon Yusufu la bon kunnasiila la bonda la ka kuma a ye. ²⁰Alu kan ko: «An fa, hake to an ye. Waati taminni, an nara

suman san diya yan. ²¹An bo men keni yan, an ka an lo an sii diya. An ka an na borailu da laka ka wodi bilani yen borailu kondɔ. An na wodi bee le tere, an ka men san suman na. Wodi wo nani an bolo ka a laseyi ai ma. ²²Suman sanko fanan nani an bolo, koni men ka wodi do wo bila an na borailu ro wo lon, an ma wo lon.»

²³Bon kunnasiila ka alu jabi: «Ai kana hamin wo la. Ai kana silan. Ai Maari Alla a ni ai fa Maari Alla, wo le ka wodi wo bila borailu kondɔ ai ye. Ni wo te, ai ka suman sanko men bo, n ka wo saron.»

Wo ro, ce wo wara Simeyon ta ka na a di alu ma, ²⁴ka alu bee ladon Yusufu la bon na. A ka ji di alu ma ko alu ye alu sen mako. A ka damunun di alu la falilu fanan ma. ²⁵Alu nara sanba fen menilu ri, alu ka woilu labo ka Yusufu makono, baa a fora alu ye ko a ri na telerɔ damunun diya alu fe ye.

²⁶Yusufu sera a wara tuma men na, alu nara a la sanbailu di a ma bon na ka alu majii a korɔ. ²⁷Yusufu ka alu fo ko: «Tana te ai la? Wo lon, ai ka ai fa la ko fo n ye ko a ra koroya. Ale don? A kende folo?»

²⁸Alu ka Yusufu jabi: «Tana si te an fa la, i la jonce konin. A kende.» Alu ka alu kun majii Yusufu korɔ.

²⁹Yusufu ka a janakalan ka a dooce Beniyaminu yen, a jere na la den. A kan ko: «Ai ka ai dooce men na ko fo, wo le ye jin di wa?» Alu kan ko: «Don, ale le.» Yusufu ka a fo a ye ko: «N den, Alla ma here kera i ye.»

³⁰Beniyaminu hina donda Yusufu la kosebe. Wo ro, a kasitola le tere. A ka bo alu torofe i korɔ ka wa a jere la bon kondɔ ka kasi. ³¹A ka ban kasila tuma men na, a ka a ja lako, ka wa alu teren ye. A ka a jere mira ka a fo a la mooilu ye ko alu ye na balo di alu ma. ³²Alu ka Yusufu la balo bo a la a dan na, ka a badenmailu ta bo a dan na. Misiranka menilu tere ye, alu ka woilu fanan ta bo a dan na, baa Misirankailu ti son ka damunun ke Heburuulu fe. Alu tana le wo ri. ³³Yusufu ka a badenmailu lasii a jakoro, ka alu tuun i jooon na ka ben alu si kasabiya ma, ka a damira koromamoo ma ka wa se doomamoo

ma. Alu ka alu siija wo yen tuma men na, alu ka i jɔɔn dagbe ka kaban-nakoya. ³⁴ Balo men tere ye Yusufu korɔ, a la mɔɔilu ka a badenmailu beɛ sɔ wo le rɔ. Beniyaminu ka men sɔrɔn, wo kera a korɔɛilu ta jɔɔn loolu le ri. Alu ka damunun ke ka alu min, ka sewa Yusufu la kosebe.

44

Yusufu ka a korɔɛilu korɔbo

¹ Nba Yusufu ka a fɔ a la bon kunnasiila ye ko: «Alu la bɔrɔilu lafa suman na. Alu la falilu di se donin men korɔ, i ye wo jate di alu ma. I wa bɔrɔilu lafa, i ye alu kelen kelenna beɛ la wodi la suman kan alu la bɔrɔilu kɔndɔ. ² I ye n na wodigbe minninfen bila doomamɔɔ la bɔrɔ kɔndɔ a la wodi kan.» Bon kunnasiila ka wo beɛ ke ikomin Yusufu ka a fɔ a ye ja men ma.

³ Wo duu sa gbeni jona Yusufu ka sila di alu ma. Alu ka alu la doninilu la alu la falilu kɔ kan, ka wa. ⁴ Ka a teren alu ma janfa so la fɔlɔ, Yusufu ka a fɔ a la bon kunnasiila ye ko: «Wa alu kɔ! I wa se alu ma tuma men na, i ye a fɔ alu ye ko: «Nfenna ai ka kojuma sara kojuu la? ⁵ Nfenna ai ka n tii la minninfen sonya? A ye a minna wo le la, a ye jɔɔnin kela wo le la. Ai ra kojuu ba le ke jin di de!»

⁶ Bon kunnasiila wara se alu ma tuma men na, a kumara alu ye ikomin Yusufu ka a fɔ a ye ja men ma. ⁷ Alu ka a jabi: «An tii, nfenna i ye an jalakila ten? An te ko su wo kela fewu! ⁸ I jere ka a lon ko an nani wodi ri an na bɔrɔilu kɔndɔ wo lon, ka bɔ Kanaan jamana rɔ ka na wodi wo di i ma. A ye di? An di wodigbe wala sanin sonya i tii la bon na wo rɔ wa? ⁹ An tii, ni i ka minninfen yen an si kunma, wo tii ri faa. Ka a la wo kan fanan, an tɔilu ri ke i la jɔnilu ri.»

¹⁰ Bon kunnasiila kan ko: «Ale le wo ri, n da dije wo ma, kɔni minninfen wa yen mɔɔ men kunma, wo ri ke n na jɔn di. Ai tɔilu te jalakili.»

¹¹ Wo yɔrɔ wo rɔ, alu ka alu la bɔrɔilu lajii duu ma ka alu da laka. ¹² Bon kunnasiila ka bɔrɔilu ragbe. A ka a damira korɔmamɔɔ ta ma, ka wa

se doomamɔɔilu ta ma. A ka minninfen yen Beniyaminu la bɔrɔ kɔndɔ.

¹³ Wo le rɔ, alu ka alu la durukilu rafara alu kan na jusukasi bolo ma. Alu ka alu la bɔrɔilu la falilu kɔ kan, ka alu koseyi so kɔndɔ. ¹⁴ Yahuda ni a badenmailu sera Yusufu wara ka a teren a ye ye fɔlɔ. Alu ka alu la duu ma a korɔ. ¹⁵ Yusufu ka a fɔ alu ye ko: «Ai na nfen ko kela jin ten? Ai ma a lon ko nde jɔɔn di jɔɔnin ke ka koilu lon wa?» ¹⁶ Yahuda kan ko: «N tii, an ti se foyi fɔla. Kuma te an bolo butun. An ti se an bɔla ko jin dɔ. Alla jere le ra an sonjuu labɔ gbe rɔ. An beɛ ye i la jɔnilu le ri sisen, minninfen yenni men kunma, a ni an tɔilu beɛ.» ¹⁷ Yusufu ka a jabi kɔnin ko: «Ka alu beɛ jalaki ten, n te ko su wo kela fewu! Minninfen yenni men kunma, wo le ketɔ n na jɔn di. Ai tɔilu ye wa here rɔ ai fa wara.»

Yahuda ka Yusufu madiya Beniyaminu la ko rɔ

¹⁸ Yahuda ka a madon Yusufu la, ka a fɔ a ye ko: «N tii, i jaandi, i ye dije n ye kuma i ye. N ka a lon ko i ni Misiran mansa beɛ ka kan. I kana mɔɔe n ma. ¹⁹ N tii, an na ko fɔlɔ yan, i ka an jɔɔninika an fa ni an badenmailu ma. ²⁰ An ka i jabi an fa ye ye, ko a ra korɔya kosebe. Ko an dooce doomani fanan ye ye, an fa korɔyanin ka men sɔrɔn. Doomamɔɔ wo korɔɛ ra faa, ka a kelen pe to. Dogbere te ye butun, a ni men ye na kelen na. A la ko duman an fa ye kosebe. ²¹ I ka a fɔ an ye ko an ye na a ri yan, kosa i ja ri la a kan. ²² An ka a fɔ i ye wo lon ko den ti se bɔ la an fa tɔrɔfe. Ni a bɔra a tɔrɔfe an fa ri faa, ²³ kɔni, an tii, i ka an jabi ni an dooce ma na an kɔfe yan, ko an te i yen butun.

²⁴ «Wo rɔ, an ka an koseyi an fa wara tuma men na, an ka i la kuma lase a ma. ²⁵ Lon do rɔ, an fa ka a fɔ ko an ye na suman do san ikɔ. ²⁶ An ka a jabi an ti se nala suman san diya fo an dooce wa na an kɔfe, baa ce wo kan ko an te a yen butun fo an dooce wa ke an kɔfe. ²⁷ An fa ka a fɔ an ye ko an ka a lon ko a muso Raseli ka dence fila-pe le

sɔrɔn a yɛ. ²⁸ Ko kelen da tunun a ma. Ko a miri rɔ, ko wara juu le ka a mira ka a rafarafara. Ko kɛbi wo lon, a ma a yen butun. ²⁹ Ko ni an wara do jin fanan di don? Ni ko ka a sɔrɔn taama rɔ, ko a kɔrɔyani ri faa ninnafin dɔ. An fa kan ten.

³⁰ «Nba, ni n ka n kɔseyi i la jɔnce, n fa, ma sisen ka den to n kɔ yan, wo tɛ bɛn. Den wo le ye n fa la ko bɛɛ ri. ³¹ N fa wa a yen tuma mɛn na ko den wo ma a kɔseyi an fɛ, a ri faa. An fa kɔrɔyani ri faa jusumakasa rɔ, wo le rɔ an di kɛ wo sababu ri. ³² Ka a la wo kan, n ka n lɔ den na kunko la. N ka a fɔ n fa yɛ ko ni n ma kɔseyi den di a ma, n fa hake ri to nde kan kadawu. ³³ I jaandi, i ye n kɛ i la jɔn di den nɔ rɔ, kosa den di a kɔseyi a kɔrɔcɛilu kɔ fɛ. ³⁴ N ye n kɔseyila n fa ma di, ni den tɛ n bolo? N tɛ i se n fa jusumakasani yenna fewu.»

45

Yusufu ka a jɛrɛ yiraka a baden-mailu la

¹ Nba, Yahuda banni kumala, Yusufu ma se a jɛrɛ mirala a la jɔnilu jana. A ka alu jamari ko alu bɛɛ ye bɔ. Mɔɔ gbɛrɛ si tun tɛ ye tumana mɛn na, fo Yusufu ni a badenmailu, Yusufu ka a jɛrɛ yiraka alu la. ² A kasira kɔsɛbɛ, fo Misirankailu ka a kasi kan mɛn kɔkan. Wo ko fɔra mɔɔilu jana Misiran mansa wara.

³ Yusufu ka a fɔ a badenmailu yɛ ko: «Yusufu le nde ri! N fa kɛndɛ wa?» Yusufu badenmailu ma se a jabila, baa alu silanni tɛrɛ kojuuya. ⁴ Yusufu kan ko: «Ai ye i madon n na.» Alu ka i madon a la tuma mɛn na, a kan ko: «Ai badenma Yusufu le nde ri, ai ka mɛn san Isumayila bɔnsɔn julailu ma mɛn ye taala Misiran. ⁵ Ai jusu kana a lafin. Ai kana mɔnɛ ai jɛrɛ ma n san ko rɔ. Alla le ka n nana ai jɛ yan sa n di kɛ sababu ri ka mɔɔilu kisi kɔnkɔ ma. ⁶ Kɔnkɔ san fila le jamana kɔndɔ jin. A ra to san loolu le ma, sɛnɛkelailu ti nala foyi sɔrɔnna sɛnɛ rɔ. ⁷ Alla le ka n lɔ ai jɛ yan ka an to yan an fa bɔnsɔnilu kisibaya kanma, sa ai bɔnsɔn kana tunun dunuya ma.

⁸ Ai le ma n nana yan de. Alla le ka n nana yan ka n kɛ Misiran mansa lalila ri, ka n nasii mansa la bon kun na, ka n nasii Misiran jamana bɛɛ kun na.

⁹ Ai ye ai kaliya ka i kɔseyi n fa ma. Ai ye a fɔ a yɛ ko a dence Yusufu kan ko Alla ra a lasii Misiran jamana bɛɛ kun na. Ko a ye a kaliya ka na n tɛrɛn yan. ¹⁰ Ko a ri a sii Koseni jamana rɔ, ka to n tɔrɔfɛ yan. Ko a ye na, a ni a la denilu ni a la mamarenilu ni a la kolofenilu ni a bolofen bɛɛ. ¹¹ Ko n di alu balo, baa kɔnkɔ ri san loolu kɛ fɔlɔ. Sa a ni a la mɔɔ bɛɛ kana bolokolonya kojuuya.»

¹² Yusufu kan ko: «Nba, ai jɛ yan n na sisen. N dooce Beniyaminu fanan jɛrɛ le kumala ai yɛ. ¹³ Mɔɔilu ye n bonyala jɛ mɛn ma Misiran yan, ai ye wo fɔ n fa yɛ. Ai ra fen fen yen ai jɛ la yan, ai ye wa wo bɛɛ fɔ a ye, ka ban ka na a ri jona.»

¹⁴ Nba, Yusufu ka a ton a dooce Beniyaminu kan ka kasi. Beniyaminu fanan ka a ton a kan ka kasi. ¹⁵ Yusufu kasimantɔ ka a ton a kɔrɔcɛ kelen kelenna bɛɛ kan ka alu sunbu. Wo le ka a kɛ, a kɔrɔcɛilu ka kuma damira a fɛ.

Misiran mansa kan ko Yakuba ye na Misiran

¹⁶ Nba, Yusufu badenmailu na ko fɔra Ferawuna wara tuma mɛn na, wo diyara mansa ni a la jɛmɔɔ bɛɛ yɛ. ¹⁷ Mansa ka Yusufu kili ka a fɔ a yɛ ko: «A fɔ i badenmailu yɛ ko alu ye alu doninilu la alu la falilu kɔ kan ka alu kɔseyi Kanaan jamana rɔ. ¹⁸ Alu wa se ye, alu ye alu fa ni alu la mɔɔ bɛɛ ta ka na alu ri n ma. N di duu juma di alu ma, mɛn ka jɛ duu bɛɛ ri Misiran. Alu ri an na jamana balo juma damun. ¹⁹ I ye a fɔ i badenmailu yɛ fanan ko alu wa kɛ wala, alu ye wontoro doilu ta Misiran yan. Alu wa se alu fa wara, alu ri alu musoilu ni alu denilu ni alu fa lasii wontoro woilu kɔndɔ ka na woilu ri yan. ²⁰ Ni alu bolofen doilu tora alu kɔ ye, alu kana hamin woilu la, baa Misiran fen jumajumailu le ditɔ alu ma yan.»

²¹ Nba, Misiran mansa ka men fɔ Isirayeli denilu ye, alu ka wo ke. Yusufu ka wontoroilu di alu ma, ka ben mansa la kuma ma. A ka sila fanda suman fanan di alu ma.

²² A ka faanin kura di alu kelen kelenna bee ma, kɔni a ka wodigbe kemε sawa ni faanin kura loolu di Beniyaminu ma. ²³ A ka a fa sanba falice tan ni falimuso tan na. A ka falice woilu donin Misiran fen jumailu la, ka falimusoilu donin sumankise ni buru ni damununfen gberεilu la, menilu ri a fa balo taama rɔ. ²⁴ A ka sila di a badenmailu ma wo rɔ ka a fɔ alu ye ko: «Ai kana silan de!»

²⁵ Alu bɔra Misiran ka wa alu fa Yakuba teren Kanaan jamana rɔ. ²⁶ Alu seni ye, alu ka a fɔ a ye ko: «Yusufu kende le! Ale le jere siini Misiran jamana bee kun na sisen.» Kuma wo bararɔ Yakuba rɔ fo ka a dan natamin. A ma la a la fewu.

²⁷ A denceilu ka Yusufu la kuma bee lase a ma tuma men na, Yakuba ka wo bee men ka wontoroilu yen fanan, Yusufu ka menilu lana a ta kanma. Wo le rɔ, a sewara ka a jaalen. ²⁸ A kan ko: «N dence Yusufu kende fɔlɔ! Nde te foyi jininna butun ka tamin wo kan. N di wa n ja la a kan sisen sani n ye sa.»

46

Yakuba watɔla Misiran

¹ Wo rɔ, Isirayeli ka a bolofen bee ta ka sila mira ka wa Misiran. A sera Beri Seba, a ka saraka bɔ ka a di a fa Isiyaka Maari Alla ma.

² Su wo rɔ, Alla ka Isirayeli kili ko: «Yakuba, Yakuba!» A ka jabi: «Naamun.» ³ Alla kan ko: «N ye i fa Maari Alla le ri. I kana silan Misiran taa ko rɔ, baa n di i bɔnsɔn siyaya ye kosebe kosebe. ⁴ N jere di wa i kɔfe Misiran. N jere le ketɔ i bɔnsɔn nanala yan fanan. I sa tuma wa se, Yusufu jere ri i jakise latunun.»

⁵ Wo rɔ, Yakuba wulira ka bɔ Beri Seba. A denceilu ka a ladon wontoro kɔndɔ, Misiran mansa ka men nana a ta kanma. Alu ka alu denilu ni alu musoilu fanan nadon wontoroilu kɔndɔ. ⁶ Alu ka alu la kolofenilu fanan ta, a ni alu bolofenilu bee, alu

ka menilu sɔrɔn Kanaan bɔnsɔn na jamana rɔ. Yakuba ni a la denbaya bee wara Misiran wo ja le ma. ⁷ A denceilu bee wara a kɔfe, a ni a denmusoilu, a ni a mamarenilu, a la denbaya bee kɔnin. Woilu bee wara Misiran Yakuba kɔfe.

⁸ Nba Isirayelika menilu wara Misiran, Yakuba ni a la denceilu kɔnin, wo tɔɔilu le jin di.

Yakuba dence fɔlɔ tɔɔ le ko Ruben. ⁹ Ruben denceilu le ten: Henaki, Palu, Həsirɔn a ni Karimi.

¹⁰ Simeyɔn, wo denceilu le ten: Yemuweli, Yamini, Owadi, Yakɛn, Sokari, Sawuli. Sawuli na tere Kanaan bɔnsɔn do le ri.

¹¹ Lebi, wo denceilu le Kerisɔn ni Kohati ni Merari ri.

¹² Yahuda, wo denceilu le ten: Eri, Onan, Sela, Peresi a ni Seraki, kɔni Eri ni Onan sara Kanaan jamana rɔ. Peresi denceilu le Həsirɔn ni Hamuli ri.

¹³ Isakari, wo denceilu le ten: Tola, Puwa, Yɔbu a ni Simirɔn.

¹⁴ Sabulɔn, wo denceilu le Seredi ni Elɔn ni Jalɛli ri.

¹⁵ Leya ka dence menilu sɔrɔn Yakuba ye Padani Aramu, woilu le woilu ri. A ka denmuso do fanan sɔrɔn a ye ye, men tɔɔ ko Dina. Yakuba bɔnsɔn menilu bɔni Leya rɔ, wo bee ladenni kera mɔɔ bisawa ni mɔɔ sawa le ri.

¹⁶ Kadi, wo denceilu le ten: Sefɔn, Haki, Suni, Esibɔn, Eri, Arɔdi, a ni Arelɛli.

¹⁷ Aseri, wo denceilu le ten: Imina, Isiba, Isibi a ni Beyira. Aseri denmuso tɔɔ ko Sera. Beyira denceilu le Keberi ni Malikiyeli ri. ¹⁸ Silipa wo tere jɔnmuso le ri, Laban ka men di a denmuso Leya ma. Yakuba bɔnsɔn menilu bɔni Silipa rɔ, wo bee ladenni kera mɔɔ tan ni wɔrɔ le ri.

¹⁹ Yakuba muso Raseli denceilu le Yusufu ni Beniyaminu ri. ²⁰ Asanati ka dence fila sɔrɔn Yusufu ye Misiran. Do tɔɔ ko Manase. Do tɔɔ ko Efirayimu. Asanati tere Potifera denmuso le ri, men tere ye ɔni so mɔɔilu la joo sarakalase la ri. ²¹ Beniyaminu denceilu le ten: Bela, Bekeri, Asibeli, Jera, Naman, Ehi, Rəsi, Mupimi,

Hupimi a ni Aridi. ²² Raseli ka dence menilu sɔrɔn Yakuba ye, woilu le woilu ri. Yakuba bɔnsɔn menilu bɔni Raseli rɔ, wo bɛɛ ladɛnni kɛra mɔɔ tan ni naanin le ri.

²³ Daan, wo dence le Husimu ri.

²⁴ Nefitali, wo denceilu le ten: Jaseli, Kuni, Jeseri, a ni Silɛmu.

²⁵ Bilaha ka dence menilu sɔrɔn Yakuba ye woilu le woilu ri. Bilaha wo tɛrɛjɔnmuso le ri, Laban ka mɛn di a denmuso Raseli ma. Yakuba dence menilu bɔni Bilaha rɔ, wo bɛɛ ladɛnni kɛra mɔɔ wɔrɔnwula le ri.

²⁶ Mɔɔ menilu wara Misiran Yakuba kɔfɛ, menilu bɔni ale rɔ kɔnin, woilu bɛɛ ladɛnni tɛrɛ mɔɔ biwɔrɔ ni mɔɔ wɔrɔ le ri. A biranmusoilu ma jate. ²⁷ Yusufu ka dence fila sɔrɔn Misiran. Nba, Yakuba la mɔɔ menilu nara Misiran, wo bɛɛ ladɛnni kɛra mɔɔ biwɔrɔnwula le ri.

Yakuba sera Misiran

²⁸ Nba, Yakuba ka Yahuda lawa a jɛ Misiran, ka wa a fɔ Yusufu ye ko alu ye i jɔɔn bɛn Kosɛni jamana rɔ. Yakuba ni a la mɔɔilu sera Kosɛni tuma mɛn na, ²⁹ Yusufu donda a la sowontoro kɔndɔ ka wa a fa kunbɛn Kosɛni. A ka a fa yen tuma mɛn na, a ka a fa labɛn ka a kɛ a kɔnkɔndɔ ka kasi. A mɛnda kasila kɔsɛbɛ.

³⁰ Yakuba ka a fɔ Yusufu ye ko: «Hali ni n sara bi, wo tɛ baasi ri, baa n da i yen, ka a lɔn ko i kɛndɛ le.»

³¹ Yusufu ka a fɔ a badenmailu ni a fa la tɔilu ye ko: «N di wa a fɔ mansa ye ko n badenmailu ni n fa la mɔɔilu bɛɛ ra bɔ Kanaan bɔnsɔn na jamana rɔ ka na n ma. ³² N di a fɔ a ye ko ai bɛɛ ye kolofen kɔnɔmadenilu le ri, ko ai la baara le kolofen namara ri. N di a fɔ a ye ko ai ra na ai la kolofen bɛɛ ri, a ni ai bolofenilu bɛɛ. ³³ Wo rɔ, ni mansa ka ai kili ka ai la baara majininka, ³⁴ Ai ye a jabi: «An tii, an ye kolofen namarala le ri kɛbi an na denniya tumana. An benbailu bɛɛ ka wo baara le kɛ.» Ni ai ka a jabi wo jɔ mɛn ma, a ri sɔn ai ye ai sii Kosɛni jamana rɔ, baa kolofen kɔnɔmadenilu ma di Misirankailu ye muumɛ.»

47

Yusufu ka a la mɔɔilu yiraka Misiran mansa la

¹ Wo rɔ, Yusufu wara a fɔ Misiran mansa ye ko: «N fa ni n badenmailu ra na ka bɔ Kanaan bɔnsɔn na jamana rɔ. Alu nani alu la kolofenilu ri, a ni alu bolofen bɛɛ. Alu ye Kosɛni sisen.» ² Yusufu ka a badenma loolu yiraka mansa la, a ka menilu lana wo kanma mansa wara. ³ Mansa ka woilu majininka ko: «Ai la baara ye nfen di?» Alu ka mansa jabi: «An tii, an ye kolofen kɔnɔmadenilu le ri, iko an benbailu tɛrɛ ye jɔ mɛn ma. ⁴ An nani sii diya jininna i wara yan, ka a masɔrɔn kɔnkɔ ra gbɛleya an kan Kanaan bɔnsɔn na jamana rɔ. Kolofenilu la damunun tɛ ye butun. Wo rɔ, an tii, an ye i madiyala, i jaandi, i ye dijɛ an ye an sii Kosɛni jamana rɔ.»

⁵ Mansa ka a fɔ Yusufu ye ko: «I fa ni i badenmailu ra na i ma. ⁶ An na jamana Misiran ye i ta le ri. Wa i fa ni i badenmailu lasii yɔrɔ numajuma rɔ, yɔrɔ mɛn ka jɔ a tɔ bɛɛ ri. Alu ye alu sii Kosɛni. Ni i ka doilu sɔrɔn alu rɔ, menilu kusan kolofen marala kɔsɛbɛ, i ye n na kolofen fanan don woilu bolo.»

⁷ Yusufu ka a fa Yakuba lana ka a yiraka mansa la. Yakuba duwara mansa ye. ⁸ Mansa ka Yakuba majininka ko: «N fa, i sɔrɔn da san yeli bɔ?» ⁹ Yakuba kan ko: «N da san kɛmɛ ni san bisawa sɔrɔn n na dunɔjɔrateɛ bɛɛ rɔ, wo bɛɛ rɔ, n si ma siya a ni n da tɔrɔya siyaman sɔrɔn. N si ma siyaya ikomin n failu ka si sɔrɔn alu la dunɔjɔrateɛ rɔ jɔ mɛn ma.»

¹⁰ Yakuba duwara mansa ye iko ka wa.

¹¹ Yusufu ka duu di a fa ni a badenmailu ma ka alu lasii Misiran jamana rɔ iko mansa ka a fɔ a ye jɔ mɛn ma. Duu wo tɛrɛ ye Ramɛsisi le. Yɔrɔ wo ka jɔ jamana yɔrɔ tɔ bɛɛ ri. ¹² Yusufu ka a fa ni a badenmailu ni a fa la mɔɔ balo, bɛɛ ni a la denbaya.

Kɔnkɔ juuyara

¹³ Nba, kɔnkɔ juuyara kɔsɛbɛ, ka a masɔrɔn suman tun tɛ sɔrɔnna fan si. Mɔɔilu fanka tɛrɛ ye dɛsɛla kɔnkɔ

bolola Misiran jamana ni Kanaan bɔnsɔn na jamana rɔ. ¹⁴ Misirankailu ni Kanaankailu ka alu la wodi bɛɛ san Yusufu ma suman na. Yusufu ka wodi wo mira Misiran mansa yɛ ka wa a di a la bon na. ¹⁵ Wodi banda Misirankailu ni Kanaan bɔnsɔn bolola tuma mɛn na, Misiranka bɛɛ nara Yusufu tɛrɛn ka a fɔ a yɛ ko: «Suman di an ma. I kana sɔn an ye faa i jana ten. An na wodi bɛɛ ra ban fewu.»

¹⁶ Yusufu ka alu jabi: «Ni ai la wodi banda, ai ye na ai la kolofenilu ri, ka wa woilu falɔn suman na.»

¹⁷ Wo rɔ, alu nara alu la kolofenilu ri Yusufu ma. Soilu ni saailu ni bailu ni nisilu ni falilu, alu nara wo bɛɛ ri. Yusufu ka kolofen wo bɛɛ falɛn suman na, ka mɔɔilu balo san kelen wo kɔrɔ.

¹⁸ San wo taminni, alu nara Yusufu tɛrɛn ikɔ, ka a fɔ a yɛ ko: «An fa, i ka a lɔn ko an na wodi ra ban. An na kolofen bɛɛ ra kɛ i ta ri fanan. Foyi ma to an bolo fo an jɛrɛ ni an na duu. ¹⁹ I jaandi, i kana sɔn an ye faa i jana ten, sa an na duu rakolon kana to. I ye an ni an na duu san suman na. An di kɛ mansa la jɔnilu ri. An na duu ri kɛ a ta ri. I ye suman di an ma, sa an di balo. I ye si di an ma, sa an na sɛnɛilu lakolon kana to.»

²⁰ Wo rɔ, Yusufu ka Misiran duu bɛɛ san mansa yɛ. Misirankailu bɛɛ ka alu la sɛnɛilu san, ka a masɔrɔn kɔnkɔ ra juuya foo ka a dan natamin. Jamana duu bɛɛ kɛra mansa ta ri jana wo le ma.

²¹ Ka bɔ jamana kun do la, ka wa bila a kun do la, Yusufu ka jamana mɔɔilu kɛ jɔnilu ri. ²² A ka duu bɛɛ san, fo duu mɛn tɛrɛ ye mɔɔilu la joo sɔlailu bolo, baa mansa tɛrɛ ye mɔɔilu la joo sɔlailu sɔla suman na tuma bɛɛ. Suman wo kɛra woilu balo ri. Wo le kosɔn woilu ma alu la duu san.

²³ Yusufu ka a fɔ mɔɔilu yɛ ko: «N da ai ni ai la duu san mansa yɛ bi. Nba, ai ye si jɔn ta ka wa a foyi ai la sɛnɛilu rɔ, ²⁴ kɔni ai wa suman mɛn ka, ai ye wo tala loolu ri, ka tala kelen di mansa ma. A tɔ naanin, ai ta le wo ri. Ai ye do kɛ si ri, ka do kɛ balo ri, sa ai ri ai jɛrɛ ni ai denilu ni ai wara mɔɔilu bɛɛ balo.» ²⁵ Alu ka Yusufu jabi: «An fa, i

ra kɔjuma kɛ an yɛ ka an kisi kɔnkɔ ma. An di kɛ mansa la jɔnilu ri.»

²⁶ Yusufu ka sariya sii Misiran jamana rɔ ko mɔɔilu wa suman mɛn ka, wo ye tala loolu ri, ka tala kelen di mansa ma. Sariya wo siini ye fɔlɔ haan bi. Mɔɔilu la joo sarakalaselailu la duu le dɔrɔn ma kɛ mansa ta ri.

²⁷ Nba, Isirayɛli la mɔɔilu ka alu sii Kosɛni jamana rɔ Misiran. Alu ka nanfulu sɔrɔn ye ka jiri kosɛbɛ.

²⁸ Yakuba si bɛɛ ladɛnni kɛra san kɛmɛ ni san binaanin ni san wɔrɔnwula le ri. A ka san tan ni wɔrɔnwula kɛ Misiran jamana rɔ. ²⁹ A sa waati sudunyanin tuma mɛn na, a ka a dɛncɛ Yusufu kili ka a fɔ a yɛ ko: «Ni n duman i yɛ, i ye i bolo la n woro kɔrɔ ka lahidi ta n yɛ ko i ka kan ka jumaya mɛn kɛ n yɛ, i ri wo kɛ ka kankelentiiya kɛ n yɛ n na saya kɔ rɔ, ko i tɛ n suu don Misiran jamana rɔ yan fewu. ³⁰ N ye a fɛ i ye n suu don n benbailu suu don diya. I ye n suu ta ka bɔ Misiran ka wa a don diya wo rɔ.» Yusufu kan ko: «N di a kɛ ikomin i ka a fɔ jana mɛn ma.»

³¹ Yakuba kan ko: «I kali n yɛ.» Yusufu ka a kali a yɛ. Wo rɔ, Yakuba ka i birin a la lafen kun na ka Alla bato.

48

Yakuba duwara Yusufu dɛncɛilu ye

¹ Waati wo taminni a fɔla Yusufu yɛ ko a fa ma kɛndɛ. Wo rɔ, a ka a dɛncɛ fila ta, Manase ni Efirayimu kɔnin, ka wa a fa tuwa. ² A fɔra Yakuba ye tuma mɛn na ko a dɛncɛ Yusufu ra na, a ka a raja ka i wuli, ka i sii a la lafen kan. ³ Yakuba ka a fɔ Yusufu yɛ ko: «Alla Sebɛɛtii bɔra gbɛ rɔ n ye Lusi so dafɛ Kanaan jamana rɔ, ka jumaya kɛ ka baraka don n na kɔ rɔ.

⁴ A ka a fɔ n yɛ ko: «N di i jiri, ka i bɔnsɔn siyaya ka a kɛ jama siyaman ba ri. N di jamana jɔn di i bɔnsɔn ma i kɔma rɔ, ka a kɛ alu ta ri kadawu.»

⁵ Yakuba ka a fɔ Yusufu yɛ ko: «I ka i dɛncɛ Efirayimu ni i dɛncɛ Manase sɔrɔn Misiran yan ka a tɛrɛn n tun ma na i tɔrɔfɛ fɔlɔ, kɔni sisen, n da woilu kɛ n denilu ri. Efirayimu ni Manase

ra ke n ta ri sisen ikomin Ruben ni Simeyon ye n ta ri ja men ma. ⁶ Ni i ka den menilu saron woilu ko, woilu ri ke i ta ri. Woilu bonsen di duu saron Efirayimu ni Manase bonsen ta ni ro. ⁷ N bora Padani Aramu ro ka n koseyi n fa wara tuma men na, Raseli sara ka n ninnafin kojuuya. A sara sila la Kanaan bonsen na jamana ro, ka a teren an tun da sudunya Efirata so la. N ka a suu don Efirata sila la ye.» Efirata men tao bi ko Betilehemu.

⁸ Isirayeli ka Yusufu denceilu yen tuma men na, a kan ko: «Yon de jinilu ri?» ⁹ Yusufu ka a fa jabi: «Alla ka dence fila men di n ma yan, woilu le jin di.» Yakuba kan ko: «Alu lana n ma yan, sa n di duwawu ke alu ye.» ¹⁰ Isirayeli ja lafinni tere. A tun te fen nasala kosebe butun. Yusufu ka a denceilu madon a la tuma men na, Isirayeli ka a ton alu kan ka alu sunbu. ¹¹ A ka a fo Yusufu ye ko: «N ma a lon fewu ko n di i yen butun, koni Alla ra a ke n da i denceilu fanan yen sisen.» ¹² Yusufu ka a denceilu ta ka alu bo a fa sen kan, ka a majii, ka a kun majii a fa koru. ¹³ A wulira ka a denceilu madon a fa la, ka Efirayimu lasii a fa bolomaran fe, ka Manase lasii a fa bolokinin fe. ¹⁴ Hali wo, Isirayeli ka a bolo latamin a jon ko ro. A ka a bolokinin natamin ka a la Efirayimu kun do, ni a ye doomamoo ri. A ka a bolomaran natamin ka a la Manase kun do, wo men ye den folo ri. ¹⁵ Wo ro, a duwara Yusufu ye ko: «N benba Iburahima ni n fa Isiyaka tere ye taamala ka ben Alla men kan ma, wo ye jumaya ke den jinilu ye. Alla men ka a lo n joro ka a damira n saron waati ma haan ka se bi ma, wo ye jumaya ke den jinilu ye. ¹⁶ Alla men nara n ma iko meleka, ka n kisi kojuu be ma, Wo ye jumaya ke den jinilu ye. Denilu sababu la n tao kana tunun, A ni n benba Iburahima tao ni n fa Isiyaka tao. Ka alu bonsen siyaya a ja jere jere ma duukolo kan, Alla ma wo kera.»

¹⁷ Yusufu ka a yen tuma men na ko a fa ra a bolokinin la Efirayimu kun do, wo ma diya Yusufu ye. A ka a fa bolo mira ka a bo Efirayimu kun do, ka a la a dence folo Manase kun do. ¹⁸ A ka a fo a fa ye ko: «N fa, i filinin de. Den folo le Manase ri. I bolokinin la wo kun do.»

¹⁹ A fa, konin, ma son wo ma. A kan ko: «N dence, n ye men kela, n ka wo lon jo. Manase bonsen fanan di siyaya ka ke kabila ba ri. A ri bonya, koni a dooce ri bonya ka tamin a kan. A dooce bonsen di ke jama siyaman di.»

²⁰ A duwara alu ye wo lon. A kan ko: «Isirayelika di duwa mooilu ye ai tao le ro ka a fo ko: «Alla ma i kera iko Efirayimu ni Manase ye ja men ma.»

Wo ro, Yakuba ka Efirayimu bila Manase je. ²¹ A ka a fo Yusufu ye ko: «N satu le, koni Alla ri to ai fe. A ri ai laseyi ai fa wara Kanaan jamana ro iko. ²² N di i so ka tamin i badenmailu kan, ka Sikemu koyinkema yoro di i ma. N ka Amarikailu kele n na fanmuru ni kalabiye la ka yoro juma wo mira alu la.»

49

Yakuba ka men fo a satala la

¹ Yakuba ka a denceilu kili ko: «Ai ye na ai laden n tarofe. N ye a fe ka koilu lase ai ma, menilu keto alu la sini nato konin. ² N denceilu, ai ye na ai tolo malu nde ai fa Yakuba la, a ye fola n ma ko Isirayeli. ³ Ruben, ile le n dence folo ri. I folo le kera n na ceya ni n na fanka folo ri. Bonya ni sebaaya ye i bolo ka tamin i dooceilu kan, ⁴ koni i ye ikomin ji ba woyeto, men ti se a jere mirala. I ti nala kela bonkun ri fewu, baa i ra i la i fa la lafen kan ka si a muso fe. A ka a la n na lafen kan ka a manoo. ⁵ Simeyon ni Lebi miriya ye ko kelen de ri. Alu ka ie la fanmuruilu ta ka wa tijnannin ke. ⁶ Alu wa kuma gbundu ro, n te son ka n sen bila wo ro.»

Alu wa laɗen ke, n di n ban wala,
 baa alu mɔnɛra ka mɔɔilu faa.
 Alu juuyara ka nisilu sen fasailu tɛɛ.
 7 Alla ye tɔrɔya la alu kan alu la mɔnɛ
 wo kosɔn, baa alu la mɔnɛ ka
 juu,
 a ni alu la jɛnikɛjuuya wo kosɔn, baa
 alu la jɛnikɛjuuya ka alu ke
 hinabaliilu le ri.
 N di alu bɔnsɔn data la Yakuba bɔnsɔn
 na jamana rɔ.
 N di alu la jɛnsɛn Isirayɛlika la jamana
 yɔrɔ bɛɛ rɔ.
 8 Yahuda, i badenmailu ri ile le tando.
 I ri se i juuilu la.
 I faludenmailu ri alu majii i kɔrɔ.
 9 Yahuda ye ikomin yara kanberen
 de,
 mɛn di wa sobo faa ka wo damun,
 ka na i rasɔmɔn ka i la.
 Yon di a lawuli?
 10 Faamaya gbeleke tɛ bɔ Yahuda
 bolo.
 Mansaya gbeleke ri to a bɔnsɔn bolo
 fo mansaya tii wa na,
 dunuɲa bɛɛ ri i majii mɛn kɔrɔ.
 11 A ri a la fali sidi rɛsɛnju la,
 ka a la faliden sidi rɛsɛnju ɲuma
 ɲuma la.
 A ri a la faanin ko rɛsɛnji la,
 ka a la durukiba ko rɛsɛnji la, mɛn
 wulenni ikomin jeli.
 12 A ri rɛsɛnji min fo ka a ɲailu lafin.
 A ri nɔnɔ min fo ka a ɲi gbɛ.
 13 Sabulɔn di i sii kɔɔji da la.
 Kulunbailu lɔ diya ri ke a wara ri.
 A la duu ri wa foo Sidɔn so fan fɛ.
 14 Isakari ye ikomin fali, fanka ba ye
 mɛn na.
 A ri a la a la donin bɔrɔilu tɛma.
 15 Ni a ka a yen tuma mɛn na
 ko jamana wo ka ɲi,
 ko yɔrɔ wo duman kosɛbɛ,
 a ri a kɔ rabɛn donin ta kanma
 ka ke jɔn di ka diyagboya baara ke.
 16 Daan di a sii a la mɔɔilu kun na ka
 alu la kiti tɛɛ,
 a ri ke ikomin Isirayɛli kabila tɔilu
 fanan.
 17 Daan ye ikomin sa, mɛn lani sila
 dafaɛ,
 ikomin fɔnfɔnni, mɛn ye sila misɛnilu
 la.
 A ri so cin a sen ma,

ka so tii labe a kɔ kan.»
 18 Yakuba kan ko: «ɛɛ Allabatala, n
 ye i makɔnɔla, i ye n kisi.»
 19 A kan ko:
 «Benkanninnailu ri na be Kadi kan,
 kɔni a ri alu gbɛn ka alu kɔsaran koju-
 uya.
 20 Asɛri ri suman duman sɔrɔn;
 a ri damunun fen duman di mansailu
 ma.
 21 Nɛfitali a la fɛrɛnin ikomin minan-
 muso, mɛn ye a jɛrɛ ma,
 mɛn ye den ɲumailu sɔrɔnna a jɛrɛ
 ma.
 22 Yusufu ye ikomin jiri mɛn ye a
 denna kosɛbɛ,
 jiri mɛn lɔni kɔ dafaɛ,
 mɛn bolo ye janyanna foo ka tamin
 dandan kun na.
 23 Kalabijɛtiilu wulira a kanma koju-
 uya.
 Alu ka bijɛilu lafili a ma ka a tɔrɔ
 kosɛbɛ,
 24 kɔni Yusufu la kala ma yɛrɛyɛrɛ.
 A boloilu ka fanka sɔrɔn Alla Sebɛɛtii
 bolo,
 mɛn ye Yakuba dɛmɛnna.
 Wo le ye mɔɔ latankala le ri,
 mɛn ye Isirayɛli lakandala,
 mɛn barakani ikomin farakolo.
 25 I fa Maari ye i dɛmɛnna.
 Alla Sebɛɛtii ye ɲumaya kɛla i yɛ.
 A ri fen ɲumailu di i ma ka bɔ san ma.
 A ri ji di i ma ka bɔ duu kɔrɔ.
 A ri i denilu ni i la kolofenilu siyaya.
 26 Fen ɲumailu ye bɔla koyinkɛ kɔrɔilu
 la,
 nanfuluilu ye bɔla fɔlɔ tindilu la,
 kɔni Alla ka ɲumaya mɛnilu ke i fa yɛ,
 woilu ka bon woilu bɛɛ ri.
 Alla ye wo ɲɔɔn ke Yusufu yɛ.
 Alla ye a ke, ɲumaya woilu ye mɛn
 Yusufu fɛ,
 mɛn jɛnematɔmɔnni ka bɔ a baden-
 mailu rɔ.
 27 Bɛniyaminu fadima ikomin wara.
 Sɔɔma a ye sobo mirala ka do damun.
 Wura la, a ri a tɔ ratala.»
 28 Nba, Isirayɛli kabila tan ni fila
 le woilu ri. Alu fa duwara alu ye
 tuma mɛn na, a ka kuma woilu fɔ. A
 duwara alu kelen kelenna bɛɛ ye, bɛɛ
 ni a la duwa.

Yakuba la saya

²⁹ Nba, Yakuba ka a fɔ a denceilu yε ko: «N satɔla le ka la n benbailu kan. Ni n sara, ai ye wa n suu don n benbailu dafε falan na, falan mɛn ye Hɛtika Efurɔn na sɛnɛ rɔ. ³⁰ Falan wo ye Makipela, Mamere telebɔ fan fε Kanaan bɔnsɔn na jamana rɔ. N benba Iburahima ka dinkira wo le san Hɛtika Efurɔn ma, ka a kε a la suu don diya ri. ³¹ N benba Iburahima ni a muso n ma Saran suu don diya ye ye le. N fa Isiyaka ni a muso n na Rebeka fanan suu don diya ye ye le. N ka Leya suu don ye le fanan. ³² Duu wo ni falan bεε sanda Hɛtika de ma.»

³³ Nba, Yakuba banni kumala, a ka a la a la lafen kan ka sa, ka la a benbailu kan.

50

¹ Yusufu ka a ton a fa suu kan ka a sunbu ka kasi. ² Nba, Yusufu ka a fɔ a la dandalilailu yε ko alu ye a fa fure rabɛn ka baara kε kosa a kana toli, ka ban ka a mamininminin. Alu wara Isirayeli fure rabɛn. ³ Alu ka tele binaanin kε baarala. Alu la fure rabɛn na le wo ri. Misirankailu ka tele biwɔrɔnwula kε a saya kasila.

⁴ Saya kasi waati wo taminni, Yusufu ka a fɔ Misiran mansa la mɔɔbailu yε ko: «Ni n na ko diyara ai ye ai ye wa kuma mansa ye. Ai ye a fɔ a ye ko ⁵ n fa ka kuma do fɔ n ye a sa tumana la. A kan ko n ye n kali a ye ko ni a sara, ko n di wa a suu don Kanaan bɔnsɔn na jamana rɔ. Ko a ka suu don diya mɛn dabɛn a jεrε ye, ko n ye wa a suu don dinkira wo rɔ. N fa kan de wo ri. Wo rɔ, n ye mansa madiyala, a ye sɔn n ye wa n fa suu don. N wa ban, n di na.»

⁶ Ferawuna ka jabi: «Wa i fa suu don iko i ka i kali a ye na mɛn ma.»

⁷ Wo rɔ, Yusufu wara a fa suu don diya. Misiran mansa la jεmɔɔ bεε wara a malɔ, a ni mansa wara mɔɔbailu ni Misiran jamana mɔɔbailu. ⁸ Yusufu wara mɔɔ bεε fanan wara, a ni a kɔrɔcɛilu ni a doocε ni a fa wara mɔɔ bεε. A den ni ala kolofenilu le tora alu kɔ ma Koseni. ⁹ Sowontoro tiilu ni so tiilu

fanan wara Yusufu malɔ. A kɛra jama siyaman ba le ri.

¹⁰ Alu sera Atadi la gberema Juriden ba da waati mɛn na, alu bεε ka san kasi kε ye, ka kule kan ba labɔ. Yusufu ka tele wɔrɔnwula kε san kasila ye. ¹¹ Ye duurenilu, Kanaan bɔnsɔn kɔnin, woilu ka wo yen tuma mɛn na alu kan ko: «Misirankailu ra saya kasi ba le kε ten de!» Wo le kɔsɔn dinkira wo tɔɔ lara ko Abela Misirayimu, yɔrɔ mɛn ye Juriden ba da la.

¹² Nba, Yakuba satɔla ka mɛn fɔ a denceilu yε, alu ka wo kε. ¹³ Alu wara a suu ri Kanaan jamana rɔ, ka a suu don falan na Makipela, Mamere telebɔ fan fε, falan a ni duu mɛn Iburahima ka san Hɛtika Efurɔn ma, ka a kε a la suu don diya ri. ¹⁴ Yusufu banda a fa suu donna tuma mɛn na, a ka a kɔseyi Misiran. A badenmailu ni mɛnilu bεε wara a fε a fa suu don diya, woilu bεε ka alu kɔseyi a fε.

¹⁵ Nba, Yusufu kɔrɔcɛilu ka a yen ko alu fa Yakuba tε alu fε butun. Wo rɔ, alu ka a fɔ i jɔɔn yε ko: «An ka kojuu mɛn kε Yusufu la, ni an gboyara a ye don? A tε wo julu sara an na wa?»

¹⁶ Wo le rɔ, alu ka kela lawa Yusufu ma ko: «Sani i fa ye sa, a ka kuma do fɔ. ¹⁷ A kan ko an ye a fɔ i ye. Ko i jaandi, i ye i kɔrɔcɛilu la hake ni alu la juluman yafa alu ma, alu ka mɛn kε i la. An fa kan de wo ri. Wo rɔ, an ye i madiyala, i ye yafa an ma an na kojuuilu rɔ, ande mɛnilu ye i fa Maari la jɔnɪlu ri.» Kela wo fɔra Yusufu ye tuma mɛn na, a kasira.

¹⁸ A kɔrɔcɛilu jεrε nara alu majii a kɔrɔ duu ma, ka a fɔ a ye ko: «Ande ye i la jɔnɪlu le ri.» ¹⁹ Yusufu ka a fɔ alu ye ko: «Ai kana silan. N ye Alla nɔ le rɔ wa? ²⁰ Mɛn kɛra n na, ai ka wo kε kojuu kε kanma, kɔni Alla ka wo kε kojuma le kε kanma, kosa mɔɔ siyaman di kisi n bolola yan bi. ²¹ Wo rɔ, ai kana silan. N di n janto ai rɔ, ai ni ai denilu bεε.» Yusufu kumara alu ye kaninteya la, ka alu jusu suma.

Yusufu la saya

²² Nba, Yusufu ni a fa la mɔɔilu tora Misiran. Yusufu si bεε ladɛnni kɛra

san kemε ni san tan de ri. ²³ A ka a tolo mirailu yen, a dence Efirayimu ni a dence Manase mamarenilu kōnin. Manase dence Makiri,* wo ka denilu sōrōn tuma mēn na, alu nara a la Yusufu sen kan.

²⁴ Lon do rō, Yusufu ka a fō a baden-mailu yε ko: «N satōla le, kōni Alla ri a janto ai rō ka ai ta ka bō jamana jin dō ka wa ai ri lahidi jamana rō, baa a ka kali an benba Iburahima ni an benba Isiyaka ni an fa Yakuba yε ko jamana wo ri ke alu ta ri.» ²⁵ Yusufu ka a fō a badenmailu yε ko: «Ai ye i kali n yε ko Alla wa na ai demēn ka ai labō Misiran yan, ko ai ri wa n koloilu ri.»

²⁶ Yusufu sara Misiran ka a tēren a sōrōn tun da san kemε ni san tan bō. Misirankailu ka a suu raben ka baara ke sa a kana toli. Wo banda mēn ke, alu ka a mamininminin ka a la suu balankari kōndō Misiran.

* **50:23** Yusufu le ka Makiri la den nabalo

Kitabu mɛn sɛbɛni Nabi Luka bolo

Kitabu mɛn sɛbɛni Nabi Luka bolo

¹ Ko ba doilu dafanin an tɛma yan. Wo bolo ma, mɔɔ siyaman da wuli ka wo kibaro mafɛnɛ ka a sɛbɛ damira. ² Mɛnilu ka wo bɛɛ kɛni yen ie ja la ka sereya kɛbi a damira waati la, a ni mɛnilu kelayani wo kibaro lasela, woilu ka a bɛɛ lase an ma. Alu ka a lase ja mɛn ma, a sɛbɛbailu ye a sɛbɛla wo ja le ma. ³ N tericɛ juma Teyofili, n fanan da ko wo bɛɛ fɛsɛfɛsɛ kɛbi a damira waati. Wo le rɔ, n da a yen ko n ka kan ka a bɛɛ sɛbɛ ko juma ka a lawa i ma, ⁴ kosa i ri a lɔn ko i karanni ko mɛn na, wo ye tɔja jɛrɛ jɛrɛ le ri.

Mɛlɛka ka Yaya sɔrɔn ko fɔ

⁵ Waati wo rɔ, Herodi tɛrɛ ye Jude maratiiyala. Wo tuma, sarakalase la do tɛrɛ ye, mɛn tɔɔ ko Sakariya. A tɛrɛ ye Abiya la sarakalase la dɛkuru le rɔ. A muso, Elisabeti, fanan tɛrɛ sarakalase la kuntiiba Haruna bɔnsɔn de ri. ⁶ Sakariya ni a muso, alu fila tɛrɛ ye mɔɔ telenin de ri Alla ja kɔrɔ. Alu tɛrɛ ye Maari Alla la sariyailu ni jamari bɛɛ bonyala. ⁷ Kɔni den tun tɛ ie bolo, baa Elisabeti tɛrɛ ye densɔrɔnbali le ri. Alu fila tun da kɔrɔya.

⁸ Lon do rɔ, dakun sera Sakariya la sarakalase la dɛkuru ma ko alu ye wa sarakalase diya Allabatobonba la. ⁹ Ka bɛn ie la namun ma, Sakariya suwandira ko a ye don Allabatobonba la ka wusulan janin yɔrɔ sɛniman kɔndɔ. ¹⁰ Wusulan wa kɛ janinna waati mɛn na, jama ba ye Alla matarala kɛnɛ ma Allabatobonba kɔma.

¹¹ Wo tuma, Maari Alla la mɛlɛka nara i lakɛnɛmaya Sakariya ja kɔrɔ. Mɛlɛka wo ka i lɔ wusulan saraka bɔ diya bolokinin fɛ. ¹² Sakariya ka mɛlɛka yen tuma mɛn na ka a magban. A silanda kojuuya. ¹³ Kɔni mɛlɛka ka a fɔ a ye ko: «Sakariya, i kana silan. I ra mɛn ja nin matarali

rɔ, Alla ra wo mɛn. I muso Elisabeti ri dence sɔrɔn i ye. I ye den tɔɔ la ko Yaya. ¹⁴ Den wo ri i diya kosɛbɛ. A wa sɔrɔn, mɔɔ siyaman di sewa bake wo, ¹⁵ baa den wo ketɔ mɔɔ ba le ri Maari ja kɔrɔ. A tɛ rɛsɛnji wala dɔlɔ su su min habadan. Kɛbi a na kɔnɔ ma ye a la Alla la Nin Sɛniman ye a fɛ. ¹⁶ A ri kɛ sababu juma ri, mɛn di Isirayeli mɔɔilu siyaman laseyi Maari Alla ma. ¹⁷ A ri wa Maari ja fɛfɛ, ka Alla la baara kɛ. A la hankili ni a la fanka ye ikomin Nabi Eli fanan tɛrɛ ye ja mɛn ma. Wo rɔ, a ri deni ni ie failu tɛ rabɛn, ka mɔɔ muruntini ye lɛman ka kɛ mɔɔ sɛbɛ ri, ka Alla la mɔɔilu rabɛn ka ie bila sila bɛrɛ kan.»

¹⁸ Sakariya ka mɛlɛka majininka ko: «N di la wo la ja juman de ma? I ma a lɔn ko n da kɔrɔya wa? N muso fanan da kɔrɔya.» ¹⁹ Mɛlɛka ka Sakariya jabi: «Jibirila ye nde ri. N ye n lɔla Alla dafɛ. Ale jɛrɛ ra n kelaya i ma ko n ye na kibaro juma ja nin lase i ma. ²⁰ Awa n da kelaya mɛn fɔ i ye, i ma la wo la. Wo rɔ, i ketɔ bobo ri fo n na kela wa ban dafala lon mɛn na. Wo lon wa se, kela wo ri dafa fewu!»

²¹ Nba, mɔɔilu tɛrɛ ye Sakariya makɔnɔ la kɛnɛ ma. Alu kɔndafilira ka a masɔrɔn a tun da mɛn yɔrɔ sɛniman kɔndɔ. ²² Sakariya bɔ mɛn kɛni kɛnɛ ma, a ma se kumala ie ye. Alu ka a yen ko Sakariya ra fen do yen yɔrɔ sɛniman kɔndɔ, baa a tɛrɛ ye kuma tɔɔmasereyala a bolo le la jama ja na, kɔni a mɛnda boboya rɔ.

²³ Sakariya la baara waati banda tuma mɛn na, a ka kɔseyi a wara. ²⁴ A ma mɛn bake wo kɔ, a muso ka kɔnɔ ta. Wo kɔ, Elisabeti ka karo loolu kɛ a ma bɔ a la wara. ²⁵ A ko: «A ragbɛ! Maari ka ko mɛn kɛ n ye waati mɛnna, a ka miriya ta ka maloya bɔ n na mɔɔilu ja na.»

Mɛlɛka ka Isa sɔrɔn ko fɔ

²⁶ Elisabeti la kɔnɔmaya karo wɔrɔna, Alla ka mɛlɛka Jibirila kelaya Nasarɛti so la, Kalile mara rɔ. ²⁷ A wara se sunkurun do ma ye, mɛn tɔɔ ko Mariyamu. Mariyamu wo tun ma cɛ lɔn fɔlɔ. A mamirani tɛrɛ ye cɛ

do bolo la, men tɔɔ ko Yusufu. Yusufu tere ye Mansa Dawuda bɔnsɔn de ri.

²⁸ Mɛlɛka donda Mariyamu kan ka a fɔ a ye ko: «N na tuwali ye i ye, ile, barakaden. Alla ye ile fe.» ²⁹ Tuwali kan wo ka Mariyamu kɔndafili kosebe. A ma a kɔrɔ lon. ³⁰ Mɛlɛka ka a fɔ a ye ko: «Mariyamu, i kana silan. I la ko ra diya Alla ye. ³¹ Awa i ri kɔnɔ ta ka dence sɔrɔn. I ye a tɔɔ la ko Isa. ³² A ri ke mɔɔba ri. Mɔɔilu ri a fɔ ale ma ko Alla Kɔrɔtaninba Dence. Maari Alla ri a benba Mansa Dawuda la mansaya di a ma. ³³ A ri i sii Yakuba bɔnsɔn kun na foo habadan. A la mansaya ti ban fewu!»

³⁴ Mariyamu ka mɛlɛka maɓininka wo ma ko: «Wo ri se kɛla di, baa ce si ma se n ma fɔlɔ?» ³⁵ Mɛlɛka ka a jabi: «Alla la Nin Seniman di jii i ma. Alla Kɔrɔtaninba seɛbe ri birin i kun na. Wo bolo ma, i ye dence men sɔrɔnna a ye den seniman de ri, a ri kili ko Alla Dence. ³⁶ I badenma muso Elisabeti ra harijee dence la a la musokɔrɔbaya waati rɔ. Ale tun da jate densɔrɔnbali le ri, kɔni a kɔnɔ karɔ wɔɔrɔna le ten. ³⁷ Alla bali ko sa ye.» ³⁸ Mariyamu ka jabili ke ko: «N ye Maari la jɔn de ri. I ra a fɔ na men ma, Alla ye a ke wo na.» Mɛlɛka bɔra Mariyamu wo jana le ma ka wa.

Mariyamu wara Elisabeti fo diya

³⁹ A ma men bake wo kɔ, Mariyamu ka a rabɛn ka a kaliya ka wa so do la Jude mara koyinke yɔrɔ rɔ. ⁴⁰ A se men kenɛ ye, a donda Sakariya la bon na ka Elisabeti tuwa. ⁴¹ Elisabeti ka Mariyamu tuwali kan men tuma men na, a den ka a lamaa bake a kɔnɔ rɔ. Wo tuma, Alla la Nin Seniman jiira Elisabeti rɔ. ⁴² Elisabeti ka a kan nabɔ wo baraka rɔ ka a fɔ Mariyamu ye ko: «Alla ra jumaya ke i ye ka tamin muso beɛ la. I harijeene den men na, Alla ra jumaya ke wo fanan ye!» ⁴³ Elisabeti ka a fɔ ikɔ tuun ko: «Nde ye mɔɔ su juman de ri fo n Maari na jere ra nabɔ n fe yan? ⁴⁴ I ma a yen? N ka i tuwali kan men tuma men na, n den sewara ka a lamaa bake n kɔnɔ rɔ. ⁴⁵ Maari Alla ka men fɔ i ye wo lon, i lani a

la ko wo ri dafa. Wo bolo ma, muso barakanin de ile ri.»

Mariyamu ka Alla tando

⁴⁶ Mariyamu ka a ko: «N ye Maari bonyala n solɔme rɔ. ⁴⁷ N nin da sewa ka jaalen n Kisiba Alla ko rɔ. ⁴⁸ A sɔnda ka a janto n dɔ, a la jɔnmuso fanmajiini. Wo bolo ma, ka damira bi haan ka wa, mɔɔ ri a fɔ n ma ko barakaden, ⁴⁹ baa Alla Seɛɛtii ra ko ba ke n ye. A tɔɔ seniman de! ⁵⁰ Alla ri kininkinin mɔɔilu ma menilu ka a bonyala, a ni ie denilu ni ie mamarenilu. ⁵¹ A ra ko ba siyaman ke a la fanka rɔ. A ra doilu gben a rɔ, menilu ye jereɛdaba ri. ⁵² A ra mansaya bɔ mansailu bolo, kɔni a ka mɔɔ fanmajiininilu kɔrɔta. ⁵³ A ra kɔnkɔtoilu sɔ damunun juma rɔ foo ka iwasa, kɔni a ka nanfulutiilu gben ka ie lawa bolokolonya rɔ. ⁵⁴ A ma jina a la kininkinin mɔɔilu kɔ. Wo rɔ, a ra a la jɔnilu demen, Isirayeli mɔɔilu kɔnin. ⁵⁵ A tun ka wo lahidi ta an benba Ibrahima ni a bɔnsɔn ye foo ka wa kadawu.» ⁵⁶ Nba, Mariyamu mɛnda Elisabeti tɔrɔfe ye. A ka karo sawa jɔɔn ke, ka ban ka wa a wara.

Yaya sɔrɔn ja

⁵⁷ Nba, Elisabeti moyi lon sera. A moyira dence la. ⁵⁸ A siijɔɔnilu ni a badenmailu ka a men ko Maari Alla ra kininkinin a ma ka ko ba ke a ye. Alu beɛ sewara. ⁵⁹ A sɔrɔn tele seyin, alu beɛ nara ka den kojiiya ke. Alu tere ye a fe ka a tɔɔ la a fa Sakariya la. ⁶⁰ Kɔni a na ka ie jabi: «Wo te ben. A tɔɔ le ko Yaya.» ⁶¹ Alu ka a sɔsɔ ko: «Ai badenmailu rɔ mɔɔ si tɔɔ te Yaya.» ⁶² Alu ka kuma Sakariya ye ie bolo la, ka a maɓininka den tɔɔ ma. ⁶³ Sakariya ka ie jabi a la kuma la a bolo la ko alu ye walan do don a bolo. Alu ka do don a bolo. A ka a ta ka seɛbɛli ke a kan ko: «Den tɔɔ le Yaya.» Alu beɛ ka wo yen ka kabannakoya.

⁶⁴ I kərə ye, Sakariya da lakara. A sera kumala ikə tuun. A ka Alla tando bakε.

⁶⁵ Wo ka ye məəilu bεε masilan. Məəilu bεε tεrε ye a barola ko j̄inilu kan Jude koyinkε yərə wo fan bεε rə.

⁶⁶ Mēnilu ka kibaro wo lamēn, woilu tεrε ye i mirila ko: «Den wo ri kε məə su j̄uman di?» Baa, alu ka Alla la baraka yen den kan.

Sakariya ka Alla tando

⁶⁷ Alla la Nin Sēniman jiira Sakariya rə, ka kelaya ko:

⁶⁸ «Tandoli ye Isirayelikailu Maari Alla yε,

baa a ra na ka a la məəilu hərəya.

⁶⁹ A ra Kisiba di an ma ka bə a la j̄on Mansa Dawuda bənsən də.

⁷⁰ A ra wo kε iko a la nabij̄uma sēnimanilu

ka a fə j̄a mēn ma kēbi waati jan.

⁷¹ Kisiba wo ri an kisi an juuilu ma, ka an bə an kəniyabailu bεε bolo.

⁷² A ra hina an failu la, baa a ra a janto a la teriya sēniman də,

⁷³ a ka mēn sidi an benba Iburahima yε kənin.

⁷⁴ A ko, ko a ri an kisi an juuilu fanka ma.

Kosa an kana silan məəilu kərə, fo ka Alla bato

⁷⁵ sēniya rə, a ni telenbaya rə.

An di baara kε a j̄ana wo j̄a ma, haan ka an si tele bεε ban.»

⁷⁶ «N den, məəilu ri i kili ko: «Alla Kərətaninba la nabij̄uma.»

Ka a masərən i ri wa Maari jε, ka a la sila raben a yε.

⁷⁷ A ri kisi ko lənniya di a la məəilu ma,

tuma mēn na alu julumun ye a makotola,

⁷⁸ baa an na Maari Alla ye kininkinin tii le ri.

Wo bolo ma, a ri kεnε labə an ye ikomin tele bətəla.

⁷⁹ Sa mēnilu ye Alla lənbaliya dibi rə, a ni mēnilu silanni saya dibi yε,

woilu ri bə dibi wo bεε rə. Sa an di se ka jusu suma sila taama.»

⁸⁰ Nba, den wo bonyara ka kε məə ri, ka sεεbε sərən a nin də. A wara

to wula kəndə foo a ka a jεrε yiraka Isirayeli məəilu la lon mēn.

2

Isa sərən j̄a

¹ Nba, lon do rə, Rəmu mansa ba ŋjusiti ka a fə ko a la mansaya yərə bεε məəilu bεε ye wa təə sēbeli diya.

² Kirinisi le tεrε ye jamanatiiya la Siri waati wo la, wo təə sēbeli fəb.

³ Ka bēn təə sēbε ko ma, məə bεε wara a fa so kəndə.

⁴ Wo rə, Yusufu bəra Nasarēti, mēn ye Kalile mara rə, ka wa Jude mara rə.

A wara Bētilēhemu, Mansa Dawuda la so kənin, ka a masərən ale ye Mansa Dawuda bənsən de ri.

⁵ Mariyamu wara a kəfε, mēn mami-rani a bolo la. Alu fila wara ie təə sēbeli diya Bētilēhemu.

Wo tuma, Mariyamu kənəma le tεrε.

⁶ Ka ie to Bētilēhemu, Mariyamu moyi lon sera.

⁷ A moyira a dence fəb la. A ka faanin miniminin den jεrēnni ma ka a la kolofen na damun-kε fen kəndə, baa alu tun ma jiya diya sərən ləndan jiya bon na.

⁸ Ka ie to Bētilēhemu, Mariyamu moyi lon sera.

⁷ A moyira a dence fəb la. A ka faanin miniminin den jεrēnni ma ka a la kolofen na damun-kε fen kəndə, baa alu tun ma jiya diya sərən ləndan jiya bon na.

Meleka ka Isa sərən ko fə saagbengbenna doilu yε

⁸ Wo tuma, saagbengbenna doilu tεrε ye Bētilēhemu so da la. Alu tεrε ye sila ie j̄ana waa rə ye, ka ie janto ie la saa kuruilu rə.

⁹ Su wo rə, Maari Alla la meleka do ka a jεrε yiraka woilu la. Maari Alla nəərə mēlenda ka ie laminin, ka ie masilan kojuuya.

¹⁰ Kəni meleka ka a fə ie yε ko: «Ai kana silan, baa n nani kibaro j̄uma fəla ai yε, mēn di ai la jamana məəilu bεε lasewa kosεbε.

¹¹ Kisiba ra sərən ai ye bi, Mansa Dawuda la so kəndə. Ale le Maari ri, Alla la Məə Nēnematomənin kənin.

¹² N ye təəmasere mēn yirakala ai la: Ai ye wa den jεrēnni sərən, a mamini faanin də, a lani soboilu la damun-kε fen kəndə.»

¹³ I kərəkərə wo rə, wo yərə kelen də, meleka siyaman ba bəra ka na la meleka fəloman wo kan. Alu bεε ladēnni ka Alla tando ko:

¹⁴ «Gbiliya ye kε Alla yε mēn ye sankolo rə. Jusu suma ye kε məəilu ye duukolo kan, məə mēnilu duman a ye kənin.»

Saagbengbennailu wara den jɛrɛnni mafɛɛ diya

¹⁵ Mɛlɛkailu koseyi mɛn kɛni sankolo rɔ, saagbengbennailu ka a fɔ iɲɔɔn yɛ ko: «An ye wa Bɛtilɛhɛmu. Alla ra ko mɛn lase an ma, an ye wa wo lakɔrɔsi.» ¹⁶ Alu ka ikaliya ka wa Mariyamu ni Yusufu tɛrɛn. Alu ka den jɛrɛnni lani tɛrɛn kolofenilu la damunun kɛ fen kɔndɔ. ¹⁷ Alu ka den wo yen ɲa mɛn ma, alu ka wo bɛɛ dantɛɛli kɛ mɔɔilu yɛ. ¹⁸ Mɛnilu ka ie la dantɛɛli kan namɛn, woilu bɛɛ kabannakoyara. ¹⁹ Kɔni Mariyamu ka wo bɛɛ to a jusu rɔ ka imiri wo ma kosebɛ. ²⁰ Saagbengbennailu wo ka ie koseyi waati mɛn na, alu bɛɛ ka Alla gbiliya ka a tando, alu ka mɛn bɛɛ lamɛn a ni alu ka mɛn bɛɛ yen, a bɛɛ kɛra ikɔ mɛlɛka ka a fɔ ie yɛ ɲa mɛn ma.

Den sɔrɔnbailu wara a ri Allabatobonba kɔndɔ

²¹ Den sɔrɔn ka tele seyin bɔ tuma mɛn, alu ka a la kojii kɛ. A tɔɔ lara ko Isa, mɛlɛka ka tɔɔ mɛn fɔ Mariyamu yɛ, ka a tɛrɛn a tun ma kɔnɔ ta burun. ²² Alu sɛniya waati dafara tuma mɛn, sɛniya waati mɛn sɛbɛni Nabi Musa la sariya rɔ kɔnin, Yusufu ni Mariyamu wara den di Jerusalemu. Alu wara a yiraka kanma Maari Alla la, ²³ baa a sɛbɛni Maari Alla la sariya rɔ ko: «Ni i den fɔlɔ kɛra cɛman di, den wo ye a bila a dan na Maari Alla yɛ.» ²⁴ Maari Alla la sariya ka saraka mɛn fɔ, ko kanba fila wala so kɔndɔ kanba fila, Yusufu ni Mariyamu ka wo bɔ.

Simeyɔn ni Ana ka den jɛrɛnni yen

²⁵ Wo tuma, cɛ do tɛrɛ ye Jerusalemu ye, mɛn tɔɔ ko Simeyɔn. Mɔɔɲuma le tɛrɛ; a silanni Alla yɛ a ɲa jɛrɛ jɛrɛ ma. Alla tun ka kisiba lahidi mɛn ta Isirayɛli mɔɔilu yɛ, Simeyɔn tɛrɛ ye wo dafa makɔnɔla. Alla la Nin Sɛniman tɛrɛ ye Simeyɔn kan. ²⁶ Alla la Nin Sɛniman tun da a yiraka a la ko a tɛ sa fewu foo a ɲa wa ban lala Maari la ɲɛnematɔmɔnin kan.

²⁷ Nba, Alla la Nin Sɛniman ka Simeyɔn nana Allabatobonba kɔndɔ.

Wo waati kelen, Yusufu ni Mariyamu nara den di ye ka sariya ko ɲanabɔ. Alu don mɛn kɛni Allabatobonba la, alu bɛnda Simeyɔn na. ²⁸ Simeyɔn ka den jɛrɛnni ta ka Alla tando. A kan ko:

²⁹ «Sisen, n Maari Alla,

i ri i la jɔn boloka ka wa jususuma rɔ ka bɛn i la kumakan ma.

³⁰ N jɛrɛ ɲa ra la i la kisiba kan bi,

³¹ i ka mɛn dabɛn adamadenilu bɛɛ ɲana.

³² A kɛtɔ kɛnɛbɔlan di,

mɛn di i la sila yiraka siya gbɛrɛilu la. A ri bonya di i la mɔɔilu Isirayɛli ma.»

³³ Mɛn fɔni Isa ma Simeyɔn bolo, wo ka a fa ni a na kabannakoya.

³⁴ Simeyɔn duwara ie yɛ, ka ban ka a fɔ Isa na Mariyamu yɛ ko: «I tolo malɔ! Den ɲin di Isirayɛli mɔɔilu siyaman nabe, ka siyaman fanan kɔrɔta. A ri kɛ Alla la tɔɔmasere ri, mɔɔ siyaman di iban mɛn dɔ kɔnin. ³⁵ Wo rɔ, miriya mɛnilu ye mɔɔ siyaman kɔndɔ, woilu ri bila gbɛ rɔ. Kɔni ile, i ri dunin ba sɔrɔn i jusu rɔ. A ri kɛ iko fan wa i sɔɔ.»

³⁶ Wo ka Alla la nabijuma muso do fanan tɛrɛn Allabatobonba kɔndɔ, mɛn tɔɔ ko Ana. A fa, mɛn bɔni Aseri bɔnsɔn dɔ, a tɔɔ tɛrɛ ye ko Fanuyɛli. Ana ra kɔrɔya bakɛ. A sunkurunya waati, a furura a cɛ bolo ka san wɔrɔnwula kɛ. ³⁷ A furu san wɔrɔnwula, a cɛ sara ka a kelen to ye. Sisen, a sɔrɔn tun da san biseyin a ni san naanin bɔ. A ye Allabatobonba kɔndɔ tuma bɛɛ, ka Alla bato su ni tele. A la baara ye sun don di, a ni Alla matara. ³⁸ Ana nara se Yusufu ni Mariyamu kɔfɛ. A ka baraka bila Alla yɛ kosebɛ, ka ban ka wo den na ko fɔ mɔɔilu yɛ, mɛnilu jii lani Alla kan ko a ri Jerusalemukailu hɔrɔya ka bɔ ie la tɔrɔya rɔ.

Yusufu ni Mariyamu wara Isa ri Nasarɛti so kɔndɔ

³⁹ Fen fen fɔni Alla la sariya rɔ, Yusufu ni Mariyamu ka wo bɛɛ kɛ, ka ban ka ikɔseyi Kalile mara rɔ. Alu wara isii ie jɛrɛ la so la, Nasarɛti kɔnin. ⁴⁰ Denni kunbayara, ka fanka

sɔrɔn a fari rɔ. A walijiyara. Alla la jumaya ye a kan.

Isa wara Taminkunna Sali rɔ

⁴¹ San san Isa sɔrɔnbailu tun di wa Taminkunna Sali ke Jerusalemu. ⁴² Ka ben Isirayeli mɔɔilu la namun ma, Isa ka san tan ni fila sɔrɔn san men na, a fanan wara sali rɔ a sɔrɔnbailu kɔfɛ. ⁴³ Sali ban men keni, Isa sɔrɔnbailu ka sila ta ka wa so. Jaa, Isa ra to ie kɔma Jerusalemu ye, kɔni alu ma wo lɔn. ⁴⁴ Iko alu mɔɔ siyaman ba tere ye sila kan ka wa so, alu lara a la ko Isa ye ie taama jɔɔn do bolo jama tema ye. Wo bolo ma, alu ka tele wo muume ke taamala. Kɔni fitiri waati seni, alu ma Isa yen fewu! Alu ka a jinin ie wara mɔɔilu tema, a ni ie taama jɔɔnilu. ⁴⁵ Alu ma a yen. Wo rɔ, alu ka ikɔseyi ka wa a jinin Jerusalemu. ⁴⁶ A tele sawanan lon, alu donda Allabatobonba kɔndɔ ka Isa siini teren dina karanmɔɔilu tema. A tere ye a tolo malɔla ie la ka jininkali ke ie kun ma. ⁴⁷ A la hankilimaya ni a la jabili ka woilu bee kabannakoya. ⁴⁸ A sɔrɔnbailu ka a yen tuma men, alu fanan kabannakoyara. A na ka a majininka ko: «N dence, nfenna i ra ko su jin ke an na? An haminni tere kojuyaya. An tun da i jinin fan bee ka kɔna.» ⁴⁹ Isa ka a jabi: «Nfenna ai tere ye n jininna ten? Ai ma a lɔn ko n ye n fa la bon na wa?» ⁵⁰ Kɔni a sɔrɔnbailu ma wo kɔrɔ lɔn. ⁵¹ Isa wara ie kɔfɛ Nasareti, ka to ie bolo ye. A tere ye ie kan mirala tuma bee ka bonya di ie ma. Ko menilu bee taminni, a na kɔnin ka woilu bee to a jusu rɔ. ⁵² Isa tora kunbayala a fari rɔ. A walijiyara. A diyara Alla ye, a ni mɔɔilu fanan ye.

3

Yaya ka kawandili ke

¹ Nba, Rɔmu mansa ba Tiberi la mansaya san tan ni looluna, Ponse Pilate tere ye Jude mara kun na, ni Herodi tere ye Kalile mara kun na, ni a kɔrɔce Filipe tere ye Iture ni Tirakoniti marailu kun na, a ni Lisaniyasi tere ye Abileni mara

kun na. ² Anasi ni Kayifasi tere ye sarakalase la kuntiibaya la.

Wo tuma, Alla ka a la kuma lase Sakariya dence Yaya ma wula kɔndɔ. ³ Yaya wulira wo rɔ, ka wa kawandili ke Juriden ba fan dɔ. A ka a fɔ mɔɔilu ye ko alu ye sun ji rɔ tubi kanma, sa Alla ri yafa ie julumun dɔ. ⁴ Wo kera iko Nabi Esayi ka a seɓe ja men ma ko: «Mɔɔ do ri na a kan nabɔ wula kɔndɔ ka a fɔ mɔɔilu ye ko alu ye sila ba raben Maari ye,

ka ban ka sila denni bee latelen a ye.

⁵ Dinban kɔndɔla bee ye lafa.

Koyinke ni tindi bee ye rakanya.

Sila rakundunilu ye latelen.

Sila juu ye raben ka nunku.

⁶ Wo wa ke, adamadenilu bee ri Alla la kisi ko yen.»

⁷ Jama tere ye nala Yaya ma sun ji rɔ kanma. A ka a fɔ doilu ye ko: «Aileilu fɔnfɔnni, yon ka Alla la kititeɛ jafɔ ai ye? ⁸ Ai ye kewali ke ikomin jiri den men da yiraka ko ai tubini. Ai kana a fɔ ai jere ye ko «Ibrahimia ye an fa le ri.» Baa n ye fɔla ai ye ko Alla ri se kaba jin kela Ibrahimia denilu di. ⁹ Sisen, teeran da wuli jiri lulu tee kanma. Jiri menilu te den juma kela, woilu ri tee ka lafili ta rɔ.»

¹⁰ Mɔɔilu ka Yaya majininka ko: «An ye nfen de ke wo rɔ?» ¹¹ Yaya ka ie jabi: «Duruki fila ye men bolo, wo ye feriyatɔ sɔ duruki kelen na. Damunun fen tii, wo fanan ye mɔɔ sɔ wo ja ma.» ¹² Nisɔnkɔmirala doilu fanan nani sun ji rɔ kanma. Alu ka Yaya majininka ko: «Karanmɔɔ, an ye nfen de ke wo rɔ?» ¹³ A ka a fɔ ie ye ko: «Ai ka kan ka jate men mira mansa ye, ai ye dan wo ma. Ai kana foyi la wo kan.» ¹⁴ Sorodasi doilu fanan nara a majininka ko: «Andeilu don? Andeilu ka kan ka nfen de ke wo rɔ?» A ka ie jabi: «Ai kana mɔɔ bolofen si mira a la fanka la. Ai kana maborili ke wuya la fanan. Ai ye ai wasa don ai sara rɔ.»

¹⁵ Alu bee tere ye imirila ie jusu rɔ ko: «Alla la Mɔɔ Nenematɔmɔnin men ko fɔni, Yaya le wo ri wo rɔ wa?» Baa, mɔɔilu tere ye wo kisiba makɔnɔla.

¹⁶ Ka ben ie miriya wo ma, Yaya ka a

fɔ ie ye ko: «Nde ye ai sunna ji rɔ, kɔni dɔgbere natɔ n kɔ, mɛn fanka ka bon n ta ri. Hali ka n birin ka a la sanbara julu fuli a ye, wo ka bon nde ma. Ale natɔ ai sunna Alla la Nin Sɛniman dɔ, a ni ta! ¹⁷ A la fere ye a bolo, a ri a la sene suman bu ni a fofoni a kise bɔ a jɔɔn dɔ fere men na. A wa wuli wo baara kanma, a ri suman kise ni a bu bɔ jɔɔn dɔ. A ri suman kise ke bondon kɔndɔ, ka ban ka bu bee janin ta la. Ta wo ye ta sabali ri, men te ban habadan.» ¹⁸ Yaya ka fen siyaman fɔ ie ye, ka ie kawandi, ka Alla la kibaro numa lase ie ma.

¹⁹ Yaya ka jamanatii Herodi jalaki fanan, ka a masɔrɔn a tun da a kɔrɔce muso Herodiyasi mira a la. Yaya ka Herodi jalaki kojuu siyaman dɔ. ²⁰ Jalakili wo gbara Herodi la, foo ka Yaya mira ka a bila kaso la. Herodi ka kojuu ke wo rɔ, ka wo fanan la a la kojuu tɔilu bee kan.

Isa sun ji rɔ ko

²¹ Mɔɔilu ye nala sun ji rɔ kanma tuma men na, Isa fanan nara a sun diya ji rɔ*. Ka Isa to Alla matarala sun ji rɔ diya ye, sankolo lakara. ²² Alla la Nin Sɛniman ka kanba fari jɔɔn ta ka jii Isa kan. Kuma kan do bɔra sankolo rɔ ka a fɔ ko: «N ninkan dence le i ri. I duman n ye kosebe!»

Isa buruju

²³ Isa bɔra sun ji rɔ diya ka a la baara damira. Wo ka a teren a ra san bisawa jɔɔn sɔrɔn. Mɔɔilu tere a jatela Yusufu dence le ri.

Yusufu tere Heli den de ri.

²⁴ Heli tere Matati den de ri.

Matati tere Lebi den de ri.

Lebi tere Meleki den de ri.

Meleki tere Janayi den de ri.

Janayi tere Yusufu den de ri.

²⁵ Yusufu tere Matatiyasi den de ri.

Matatiyasi tere Amosi den de ri.

Amosi tere Nahamu den de ri.

Nahamu tere Esili den de ri.

Esili tere Nakayi den de ri.

²⁶ Nakayi tere Maati den de ri.

Maati tere Matatiyasi den de ri.

Matatiyasi tere Semi den de ri.

Semi tere Joseki den de ri.

Joseki tere Joda den de ri.

²⁷ Joda tere Jowanan den de ri.

Jowanan tere Resa den de ri.

Resa tere Sorobabeli den de ri.

Sorobabeli tere Salatiyeli den de ri.

Salatiyeli tere Neri den de ri.

²⁸ Neri tere Meleki den de ri.

Meleki tere Adi den de ri.

Adi tere Kosamu den de ri.

Kosamu tere Elimada den de ri.

Elimada tere Eri den de ri.

²⁹ Eri tere Yosuwe den de ri.

Yosuwe tere Eliyɛseri den de ri.

Eliyɛseri tere Jorimu den de ri.

Jorimu tere Matati den de ri.

Matati tere Lebi den de ri.

³⁰ Lebi tere Simeyɔn den de ri.

Simeyɔn tere Juda den de ri.

Juda tere Yusufu den de ri.

Yusufu tere Jonamu den de ri.

Jonamu tere Eliyakimu den de ri.

³¹ Eliyakimu tere Meliya den de ri.

Meliya tere Mena den de ri.

Mena tere Matata den de ri.

Matata tere Natan den de ri.

Natan tere Mansa Dawuda den de ri.

³² Mansa Dawuda tere Jese den de ri.

Jese tere Obedi den de ri.

Obedi tere Bowosi den de ri.

Bowosi tere Salimɔn den de ri.

Salimɔn tere Nasun den de ri.

³³ Nasun tere Aminadabu den de ri.

Aminadabu tere Adimen den de ri.

Adimen tere Arini den de ri.

Arini tere Hesirɔn den de ri.

Hesirɔn tere Peresi den de ri.

Peresi tere Juda den de ri.

³⁴ Juda tere Yakuba den de ri.

Yakuba tere Isiyaka den de ri.

Isiyaka tere Iburahima den de ri.

Iburahima tere Tera den de ri.

Tera tere Nakori den de ri.

³⁵ Nakori tere Seruki den de ri.

Seruki tere Rakawu den de ri.

Rakawu tere Faleki den de ri.

Faleki tere Eberi den de ri.

Eberi tere Sala den de ri.

³⁶ Sala tere Kanaan den de ri.

Kanaan tere Arifasadi den de ri.

Arifasadi tere Semu den de ri.

Semu tere Nuhan den de ri.

Nuhan tere Lameki den de ri.

³⁷ Lameki tere Metusalemu den de ri.

Metusalemu tere Enaki den de ri.

Enaki tere Yaredi den de ri.

* **3:21** Wo tuma, Yaya ma bila kaso la burun.

Yareɗi tere Malaleli den de ri.
 Malaleli tere Kenan den de ri.
 38 Kenan tere Enosi den de ri.
 Enosi tere Seti den de ri.
 Seti tere Adama den de ri.
 Adama tere Alla den de ri.

4

Ibulusa ka Isa manee

1 Nin Seniman tora Isa fe. Awa, Isa tere ye bola Juriden ba da la tuma men na Alla la Nin Seniman lora a joro ka wa a ri wula kondo. 2 A ka tele binaanin ke wula kondo ye, Ibulusa ye a magberen kela. A ma foyi si damun waati wo koro. Tele binaanin dafanin, kanko gbara a la a na ma. 3 Wo ro Ibulusa nara ka a fo a ye ko: «Ni ile le ye Alla Dence ri, i ye a fo kaba wo ye ko wo ye yelaman ka ke buru ri.» 4 Isa ka Ibulusa jabi: «A sebeni Alla la kitabu kondo ko: «Moo ti se balola buru gbansan na.»»

5 Isa banni wo fola Ibulusa ye, Ibulusa ka a ta ka wa a ri san ma, ka dununa mansaya bee yiraka a la waati kelen na. 6 Ibulusa ka a fo a ye ko: «Jamana woilu bee dini nde ma. N wa son moo men do, n di a bee di wo ma. N di i lasii jamana woilu bee kun na sa i ri bonya ba saron. 7 Ni i ka nde bato, i ri woilu bee saron.» 8 Isa ka a jabi: «A sebeni Alla la kitabu kondo ko: «I ye i Maari Alla le bato ka ale kelen pe gbiliya.»»

9 Ibulusa ka Isa ta ka wa a ri Jerusalem wo ro. A wara Isa lalo Allabatobonba kun na, ka a fo a ye ko: «Ni ile le ye Alla Dence ri, i ye igban de ka bo yan. 10 Ka a masaron a sebeni Alla la kitabu kondo ko: «Alla ri a fo a la melekailu ye ko alu ye i lakanda, 11 ka i korota ie bolo la, sa i sen kana se kaba ma.»» 12 Koni Isa ka Ibulusa jabi: «A fora Alla la kitabu kondo fanan ko: «I kana i Maari Alla korobo.»» 13 Ibulusa banda Isa manela, a kapara a ma tuma men na, a bora a kofe ka lon gberere makono.

Isa ka a la baara damira Kalile mara ro

14 Isa bora ye ka wa Kalile mara ro Nin Seniman na seebaya ro. A la ko fora mara wo fan bee ro. 15 A tere ye

wala mooilu karanna salibonilu la ye. Bee tere ye a too juma fola.

Nasaretikailu ka iban Isa ro

16 Isa wara se Nasareti, a makolara yoro men do. Naron lon seni, a wara salibon na, ikomin a darini a kela na men ma. A se men keni karan diya ye, a wulira ka ilo kitabu karan kanma. 17 Nabi Esayi la kitabu donda a bolo. A ka yoro do jinin kitabu ro, yoro men karan loo tere ye a la. A sebeni yoro wo ro ko:

18 «Maari Alla la Nin Seniman ye n kan, ka a masaron a ra nde jenematoman ko n ye wa kibaro juma fo fantanilu ye.

A ra n kelaya ko n ye a laseyi kasodenilu ma ko alu ra kanhoro ya, ko n ye a fo na fuyen ye ko ie na ri laka. A ka n kelaya ko n ye moo taronilu kanhoro ya,

19 ko n ye a fo mooilu ye ko Maari la san ba ra se, a la kininkin di yiraka ie la san men na konin.»

20 A banni wo karanna, a ka kitabu datuun ka a don a lamara bolo ka isii. Mooilu bee na lani tere a ro. 21 A ka a fo ie ye ko: «N da ban kitabu yoro men karanna, wo kuma ra dafa ai jana bi.»

22 Alu bee tere ye a too juma fola, baa alu kabannakoyani a la kuma jumailu ro. Wo ro, alu ka joron manininka ko: «Yusufu dence te jin di wa?»

23 Isa ka a fo ie ye ko: «Sika te a ro, ai ri sanda jin la n ye ko: «Dandalila, i ka kan ka i jere lakendeya folo.» Ai ri a fo n ye fanan ko: «I ka ko menilu ke Kaperinahumu, an ye woilu kalama. I ye woilu joron ke i jere fanan wara ro yan.»» 24 A ka a fo ie ye ko: «Tuna le! Nabijuma si te jatela a wara mooilu bolo. 25 N di misali doilu yiraka ai la. Nabi Eli la tele ro, san sawa ni karo woro dafara sancu ma se nala Isirayeli jamana duu kan. Wo le ka a ke, kanko ba donda jamana kondo. Wo tuma, cesamuso ka siya Isirayeli jamana ro yan. 26 Koni Alla ma Nabi Eli lawa wo si demenna. Alla ka Nabi Eli lawa cesamuso do wara Sarepita

so kɔndɔ, mɛn ye Sidɔn mara rɔ. ²⁷ Ka la wo bɛɛ kan, Nabi Elise la tele rɔ, kunatɔ tun ka siya Isirayɛli jamana rɔ yan. Kɔni wo si ma kɛndɛya Nabi Elise bolo fo Naaman kelen Sirijɛka.»

²⁸ Nba, wo ka mɛnilu siini tɛrɛn ye salibon na, woilu ka kuma wo mɛn ka monɛ kojuuya. ²⁹ Alu bɛɛ wulira ka Isa gbɛn ka labɔ so kɔndɔ. Iko so wo lɔni tindi ba kan, alu ka Isa ta ka wa a ri tindi ba wo kun dɔ ko ka a lafilɛ, kosa a ri be ka faa. ³⁰ Kɔni a taminda ie tɛma ka wa.

Isa ka jina gbɛn

³¹ Nba, Isa wara Kapɛrinahumu, so mɛn ye Kalile mara rɔ. Nɔrɔn lon sera, a wara mɔɔilu karan salibon na. ³² Alu kabannakoyara a la mɔɔ karan ja ma, ka a masɔrɔn a tɛrɛ ye mɔɔilu karanna kuma mɛn na sebaaya ba tɛrɛ ye wo rɔ. ³³ Wo ka kɛ jinatɔ do tɛrɛ ye jama tɛma ye. Ka Isa to karanna, jinatɔ wo kulera fanka la ka a fɔ ko: ³⁴ «ɛɛ, Isa Nasaretika! I ye nfen kɛla andeilu tɛma yan? I nani an halaki kanma wa? I ye mɔɔ su mɛn di, n ka wo lɔn. Alla la Mɔɔ sɛniman de i ri.» ³⁵ Isa jamanda jina ma ka a fɔ a ye ko: «I makun! Bɔ cɛ wo fɛ!» Jina ka cɛ wo labe duu ma jama bɛɛ jana, ka ban ka bɔ a fɛ. Foyi si ma kɛ cɛ la. ³⁶ Mɔɔilu kabannakoyara a ja jɛrɛ jɛrɛ ma wo rɔ. Alu ka a fɔ jɔɔn ye ko: «Kuma su juman ye jin di? A ragbɛ! A ye jinailu jamarila fanka ni sebaaya la. A wa a fɔ ie ye ko alu ye bɔ, alu ri bɔ.» ³⁷ Wo rɔ, Isa tɛrɛ ye mɛn kɛla, wo kibaro fɔra fan bɛɛ yɔrɔ wo laminin dɔ.

Isa ka Simɔn biran muso lakɛndɛya

³⁸ Isa bɔra salibon na ka wa Simɔn wara. A sera ye ka a tɛrɛn Simɔn biran muso tɔrɔni kosɛbɛ, a muso na kɔnin. A fari kalayani kojuuya. Simɔn wara mɔɔilu ka Isa madiya ko a ye muso dɛmɛn. ³⁹ Isa wara se a fɛ, ka ilɔ a kun na. A ka fari makaliya makuma, ko a ye bɔ muso rɔ. A bɔra. Muso wulira ikɔrɔ ye, ka damunun di ie ma.

Isa ka jankarɔ to siyaman nakɛndɛya

⁴⁰ Fitiri waati se mɛn kɛni, mɔɔilu nara jankarɔ tɔilu ri Isa ma. Jankarɔ

su siyaman tɛrɛ ye ie kan. Isa ka a bolo la a kelen kelenna bɛɛ kanma ka ie lakɛndɛya. ⁴¹ Jinailu bɔra mɔɔ siyaman fɛ fanan. Alu bɔ waati, alu kulera ka a fɔ Isa ma ko: «Alla Dɛncɛ le ile ri.» Kɔni Isa ka ie makuma ka ie makun! A ma sɔn ie ye kuma, ka a masɔrɔn alu ka a lɔn ko ale le ye Alla la Mɔɔ Nenematɔmɔnin di.

Isa wara kawandili kɛ Jude mara rɔ

⁴² Wo duusa gbɛ jona, Isa bɔra so kɔndɔ ka wa wula kɔndɔ. Mɔɔilu ka a jinin haan ka a sɔrɔn wula kɔndɔ ye. A loo tɛrɛ ye ie la ka a laseyi ie wara, baa alu tɛ a fɛ a ye bɔ ye. ⁴³ Kɔni Isa ka a fɔ ie ye ko: «A fɛrɛ tɛ fo n ye wa Alla la mansaya kibaro juma lase mɔɔilu ma so ba gbɛɛilu la. N kelayani wo le la.» ⁴⁴ A tora Jude mara rataamala, wo rɔ, ka mɔɔilu kawandi salibonilu la.

5

Simɔn ka jɛɛilu mira Isa baraka rɔ

¹ Nba, lon do rɔ, Isa lɔni tɛrɛ Kɛnesaretɛ Dala tɔrɔfɛ. Jama nara a laminin fan bɛɛ rɔ ka ie tolo malɔ Alla la kuma la. ² A ka kulun fila lani yen ji dafɛ. Kulun tiilu tun da bɔ ji kan ka kulunilu to ye. Alu tɛrɛ ye ie la jɔɔilu makola ji dala. ³ Isa wara don kulun wo kelen kɔndɔ, mɛn tɛrɛ ye Simɔn ta ri kɔnin. A ka a fɔ Simɔn ye ko a ye a kulun mabɔ gbelemala la dooni. Isa ka isii kulun kɔndɔ ka mɔɔilu karan, mɛnilu lɔni gbelema.

⁴ A banni mɔɔilu karanna, a ka a fɔ Simɔn ye ko: «I ye kulun nawa ji kan bɛrɛ kɛ ka ai la jɔɔilu bila ji rɔ, sa ai ri jɛɛ mira.» ⁵ Simɔn ka a jabi: «Karanmɔɔ, an da su muume kɛ jɛɛ jininna ka kɔna. An ma foyi sɔrɔn. Kɔni n di jɔɔilu kɛ ji rɔ ikɔ tuun i la kuma sababu la.» ⁶ Wo rɔ, Simɔn wara jɔɔilu kɛ ji rɔ. Nba, alu ka jɛɛ siyaman ba mira. Jɛɛ warara foo ka jɔɔilu farafara damira. ⁷ Alu ka ie baara jɔɔilu kili, mɛnilu tɛrɛ ye ji kan kulun gbɛrɛ kɔndɔ, ko woilu ye na ie dɛmɛn. Alu nara ie la kulun dɔ. Kulun fila woilu bɛɛ fara jɛɛ la kojuuya, foo kulunilu jiitɔ tɛrɛ ji kɔrɔ.

8 Simōn Piyeri ka wo yen tuma mēn, a ka imajii Isa sen kōrō ka a madiya ko: «Maari, i kana i madon n na, baa kojuukela le ye nde ri.»⁹ A ka wo fō ka a masōrōn jēē jate wo tun da Simōn ni a la mōōilu bēē kabannakoya foo ka silan.¹⁰ A baara jōōn mēnilu tēē ye Sebede denceilu Yakuba ni Yuhana ri, woilu fanan kabannakoyara.

Kōni Isa ka a fō Simōn ye ko: «I kana silan. I kusan jēē jininna. Kōni ka damira bi haan ka wa, i ri mōōilu jinin ka ie kē Alla ta ri.»¹¹ Alu bōra ji kan tuma mēn na, alu ka kulunilu ni jēē mira fen bēē to ye ka bila Isa kō.

Isa ka kunatō do lakēndēya

¹² Nba, lon do rō, Isa tēē ye Kalile mara rō. Ka a to so da la, a bēnda kunatō do ma. Kuna juu ba le tēē ye a ma. A ka Isa yen ka a jākōrō bēn duu ma, ka a madiya ko: «Maari, ni i sōnda, a se ye i ye ka n fari sēniya foo ka n nakēndēya.»¹³ Isa ka a bolo maa a la ka a fō a ye ko: «N sōnni. I ye sēniya.» Kuna ka a bila ikōrō ye.¹⁴ Isa ka a fō a ye ko: «I kana a fō mōō si ye. Wa i fari yiraka sarakalase la. Alla ka saraka mēn fō Nabi Musa la sariya rō, i ye wo bō i la sēniyali kosōn, ka ban ka i la sereya yiraka.»¹⁵ Kōni hali wo, Isa tōō tēē ye fōla ka jēnsen fan bēē rō. Wo le ka a kē, jama tēē ye nala ka ie tolo malō a la. Jankarōtoilu tēē ye nala kēndēya jininna fanan.¹⁶ Kōni Isa kelen tēē ye wala Alla matara diya wula rō ko siyaman.

Isa ka kōrōngbōnin do lakēndēya

¹⁷ Lon do rō, Isa tēē ye mōōilu karanna bon do la. Farisilu ni sariya karanmōōilu siini tēē ye. Woilu nani ka bō Kalile mara ni Jude mara so siyaman na, a ni Jerusalemu so kōndō. Wo tuma, Maari Alla la sebaaya ye Isa kan ka mōōilu lakēndēya.

¹⁸ Ka Isa to mōōilu karanna, mōō doilu nara cē kōrōngbōnin do ri. A lani tēē lafen kan. Alu tēē ye don ko rō bon na, ko ka jankarōto la Isa jākōrō. Alu ka fēre bēē kē ka a don jō jinin.¹⁹ Kōni jama warani tēē kojuuya. Wo rō alu ma don jō sōrōn. Wo

le kosōn, alu yelera bon kan ka yōrō do waranka. Alu ka kōrōngbōbatō ni a la lafen ta ka a lajii woo wo la. Alu ka a lajii haan ka wa a la Isa jākōrō jama tēma.²⁰ Isa ka wo bēē ragbē ka a yen ko mōō woilu lani ale la. Wo rō, a ka a fōcē kōrōngbōbatō ye ko: «N duu jōōnce, i ra makoto i la kojuuilu la bi.»

²¹ Sariya karanmōōilu ni Farisi mēnilu tēē ye ye, woilu ka imiri ko: «Yon de jōin di mēn ye Alla tanama kuma fōla ten? Yon di se mōō makotola a julumunna ten, fō Alla kelen pe?»²² Isa ka ie la miriya lōn. Wo rō, a ka a fō ie ye ko: «Nfenna miriya su wo ye ai jusu rō?»²³ A ye di? Ka a fō cē wo ye ko a ra makoto a la julumun na, wala ka a fō a ye ko a ye i wuli ka i taama, juman kē duman wo fila rō?»²⁴ N di a yiraka ie la, bi, ko a se ye n ye, Mōō Dence kōnin, ka mōō makoto kojuuilu la, dunu jōin dō.» Wo rō, a ka a fō kōrōngbōbatō ye ko: «I wuli. I la lafen ta. I ye wa i wara.»²⁵ A wulira ikōrō ye jama bēē jana ka a la lafen ta ka wa a wara. A watōla, a tēē ye Alla tandola kosebē.²⁶ Mōōilu bēē kabannakoyara ka Alla tando ka ban ka silan. Alu kan ko: «Ee! An da ko bailu yen bi!»

Isa ka Lebi kili

²⁷ Wo kō, Isa bōni ye, a ka nisōnkōmirala do siini yen nisōnkōmira diya. A tōō ko Lebi. Isa ka a fō a ye ko: «I ye bila n kō.»²⁸ Lebi wulira ka a la baara to ye ka bila Isa kō.

²⁹ Kōfē, Lebi ka damunun ba raben Isa ye ka mōōilu kili a wara. Nisōnkōmirala siyaman nara, a ni mōō gbereilu. Alu bēē tēē ye damunun kela jōōn fē.³⁰ Farisi doilu ni sariya karanmōō doilu nara ka ie bēē siini tēēn yōrō kelen dō. Wo gboyara ie ye. Wo rō, alu ka Isa la karandenilu mājnininka ko: «Nfenna ai ra sōn ka damunun kē nisōnkōmiralailu fē, a ni kojuukela gbereilu?»³¹ Isa ka ie jabi: «Mōō mēnilu kēndē, woilu mako tē dandalila la. Jankarōtoilu mako ye dandalila la.»³² N ma na mōō teleninilu kili kanma. N nani

kojuukelailu le kili kanma, sa alu ri tubi.»

Fen kərə ni fen kura tɛ kelen di

³³ Doilu ka a fɔ Isa yɛ ko: «A ye di? Yaya la karandenilu ni Farisilu la karandenilu ye sun donna waati do la a ni alu ye Alla matara. Kɔni i la karandenilu ri damunun kɛ ka minnin waati bɛɛ.» ³⁴ Isa ka ie jabi sanda do rɔ ko: «A ye di? Ni kərə kura sera do wara, i ri se ka kərə kura tii ni a terilu jamari ko alu kana damunun kɛ iɲɔn fɛ wa? Wo ti se kɛla! ³⁵ Baa lon do natɔ, kərə kura tii ri bɔ a terilu rɔ. Wo lon, ɲɛnɛsuma ri gba ie la. Wo rɔ, alu ri sun don wo lon.»

³⁶ Isa ka sanda do fanan la ie ye ko: «Mɔɔ tɛ faanin kura kunkurun tɛɛ faanin kərə rabɛn kanma. Ni i ka wo kɛ, faanin kura ri tɲan. Ka la wo kan fanan, i ri a tɛrɛn faanin kura kunkurun wo ti se bɛnna faanin kərə ma. ³⁷ Wo ɲa kelen ma, mɔɔ tɛ minnin fen fadiman kura kɛ foroko kərə kɔndɔ. Ni i ka wo kɛ, minnin fen fadiman kura ri foroko kərə wo te ka a tɲan. Minnin fen bɛɛ ri bɔ. Foroko ni minnin fen bɛɛ ra tɲan wo rɔ. ³⁸ Wo le kosɔn, minnin fen fadiman kura ka kan ka kɛ foroko kura le kɔndɔ. ³⁹ Ni mɔɔ kɔni darira minnin fen fadiman kərə minna, a kura loo tɛ gba a la fewu! A ri a fɔ ko: «Kərəman duman.»»

6

Isa ka mɛn fɔ Nɔɲɔn lonna ko rɔ

¹ Nɔɲɔn lon do rɔ, Isa ni a la karandenilu tamintɔ tɛɛ ye sɛnɛ do tema. Ka ie to sɛnɛ tema, Isa la karandenilu ka sɛnɛ suman tonson do bɔrɔndɔ ka a toto ka a damun. ² Wo kɛra Farisi doilu ɲana. Alu ka a fɔ karandenilu ye ko: «Kɔ mɛn ma kan ka kɛ Nɔɲɔn lon ma, ai ye wo kɛla nfenna?» ³ Isa ka ie jabi: «Kɔnkɔ tɛɛ ye Mansa Dawuda ni a taama ɲɔɲɔnilu la, a ka mɛn kɛ, ai ma wo karan wa? ⁴ A donda Alabatobonba kɔndɔ, saraka buru tɛɛ ye yɔrɔ mɛn. Ka bɛn sariya ma, mɔɔ si ma kan ka buru wo damun foo sarakalaselailu. Kɔni mansa Dawuda ka wo ta ka a damun, ka do di a taama

ɲɔɲɔnilu ma.» ⁵ Wo rɔ, Isa ka a fɔ ie ye ko: «Mɔɔ Dɛnɛ le ye Nɔɲɔn lon tii ri.»

Isa ka kɛ bolo faanima do lakɛndɛya

⁶ Nba, Nɔɲɔn lon gbɛɛ, Isa donda salibon do la ka mɔɔilu karan. Cɛ do tɛɛ ye, mɛn bolokinin janin a la. ⁷ Nba sariya karanmɔɔ doilu ni Farisi doilu fanan tɛɛ ye ye, mɛnilu tɛɛ ye kərəsila kojuuya, baa alu tɛɛ ye fɛɛ ɲininna ka Isa jalaki. Ni a ka bolo janintɔ wo lakɛndɛya Nɔɲɔn lon, alu ri a jalaki sababu sɔrɔn. ⁸ Kɔni Isa ka ie miriya lɔn. A ka a fɔ bolo sabatɔ ye ko: «Iwuli ka ilɔ an tɛma.» A ka ilɔ. ⁹ Isa ka jama maɲininka ko: «A ye di? A daani ka koɲuma kɛ Nɔɲɔn lon, wa kojuu? Ka mɔɔ kisi, wa ka a faa?» ¹⁰ A ka a ɲa lɔ ie bɛɛ rɔ, ka ban ka a fɔ cɛ wo ye ko: «I bolo rasɔmɔn!» A ka a bolo rasɔmɔn. Ikərə ye, a kɛndɛyara. ¹¹ Farisilu ni sariya karanmɔɔilu ka wo yen tuma mɛn, ie jusu bɔra kojuuya. Alu wara iɲɔn yen ka a fɔ ko: «An ye nfen kɛ Isa la?»

Isa ka keladenba tan ni fila ɲɛnematɔmɔn

¹² Lon gbɛɛɛ, Isa wara Alla matara diya koyinkeilu yɔrɔ rɔ. A ka su muumɛ kɛ Alla matarala. ¹³ Duusa gbɛni, a ka a la karandenilu bɛɛ kili ka mɔɔ tan ni fila ɲɛnematɔmɔn ie rɔ, ka kɛ a la keladenbailu ri. ¹⁴ Wo mɔɔ tan ni fila tɔɔ le ɲin: Simɔn, Isa ka mɛn tɔɔ la ko Piyɛri, a ni a doocɛ Andere; Yakuba ni Yuhana; Filipe ni Bartɔlɔmi; ¹⁵ Matiyu ni Tomasi; Alifɛ dɛnɛ Yakuba ni Simɔn, a ye fɔla mɛn ma ko Fabaden; ¹⁶ Yakuba dɛnɛ Judasi; a ni Judasi Sikariyɔti, mɛn ye a janfa mɔɔ ri.

Isa ka jama ba karan ka jankarɔtoilu lakɛndɛya

¹⁷ Nba, Isa ni keladenba woilu jiira koyinke la ka wa se gbɛkula do rɔ. Alu bɛnda karanden siyaman di ye. Jama ba fanan tɛɛ ye ka bɔ yɔrɔ siyaman. Doilu bɔni Jerusalemu, doilu bɔni Jude mara rɔ. Doilu fanan bɔni kɔɲi da la, so mɛnilu tɔɔ ko Tiri ni Sidɔn. Alu bɛɛ nani ka ie tolo malɔ Isa la, ka lakɛndɛya. ¹⁸ Jinailu tɛɛ

ye menilu tərɔla, woilu lakendeyara fanan. ¹⁹ Mɔɔ bɛɛ tɛɛ ye a ɲa ɲininna ka i maa Isa la, ka a masɔɔn fanka tɛɛ ye a la jankarɔtoilu bɛɛ lakendeya.

Menilu ye barakadenilu ri

²⁰ Isa ka a ɲa lɔ a la karandenilu rɔ ka a fɔ ie ye ko:

«Aile barakaden menilu ye fantanya rɔ,
baa Alla la mansaya ye ai ta le ri.

²¹ Aile barakadenilu, kɔnkɔ ye aileilu mɛn na bi,

baa ai ri fa.

Aile barakadenilu ai mɛn ye kasila bi,
baa ai ri yeɛ.

²² Aile barakadenilu ni mɔɔilu ka ai lagboyajɛ, ka iban ai rɔ, ka ai nanin, ka ai tɔɔ tɔɲan Mɔɔ Dence kosɔn. ²³ Ai ye sewa wo rɔ kosɛbɛ fo ka ɲaalen, baa ai barayi ka bon harijeene rɔ. Menilu ri kojuu su wo kɛ ai la, woilu benbailu ka wo ɲɔɔn kɛ Alla la nabijumailu fanan na.

²⁴ Gbalo ye ai ye, menilu ye nanfulutii ri sisen,

baa ai ra ai la hɛɛ sɔɔn ten.

²⁵ Gbalo ye ai ye, ai menilu ye damunna ka fa sisen. Ai ri kɔnkɔ.

Gbalo ye ai ye, ai menilu yeɛɛɛ sisen. Ai ri kasi ka kasi.

²⁶ Gbalo ye ai ye, ni mɔɔilu ka ai tɔɔ ɲuma fɔ tuma bɛɛ,

baa woilu benbailu tɛɛ ye wuya nabijumailu bonyala wo ɲa kelen ma.»

An ye an juuilu kanin

²⁷ Isa kan ko: «Ai, menilu tolu ye n kan na, ai ye ai juuilu kanin, ka koɲuma kɛ ai lagboyajɛbailu ye. ²⁸ Mɔɔ menilu ye ai dankala, ai ye duwa woilu ye. Mɔɔ menilu karagbeɛman ai ma, ai ye Alla matara woilu ye. ²⁹ Ni mɔɔ ka i da fan kelen gbasi, i ye a tɔ kelen lɔ a ye fanan. Ni mɔɔ ka i la durukiba bɔ i bolo, i kana a mabali i la duruki kɔɔbɛɛla fanan tala. ³⁰ Ni mɔɔ mɔɔ ka i tara, i ye wo sɔ. Ni mɔɔ ka fen do ta i bolo, i kana a fɔ a ye ko: «A di n ma.»

³¹ Ai ye a fɛ mɔɔilu ye ko mɛn kɛ ai ye, ai jɛɛ ye wo ɲɔɔn kɛ mɔɔilu ye.

³² «Ni ai ka ai kaninba dɔɔn kanin, julu su ɲuman de wo ri? Hali kojuukɛlailu fanan ye mɔɔ kaninna mɛn fanan ka ai kanin. ³³ Ni ai ye mɔɔ ladiyala mɛn ka ai ladiya fanan, julu su ɲuman de wo ri? Hali kojuukɛlailu ye wo ɲɔɔn kɛla. ³⁴ Ni ai ka julu don julu saralailu dɔɔn na, julu su ɲuman de wo ri? Hali kojuukɛlailu ye julu donna a sara ko le rɔ. ³⁵ Ai kɔni ye ai juuilu kanin, ka koɲuma kɛ ai ye. Ai ye julu don ie la, ka ban ka a sara ko to ye. Ni ai ka a kɛ ten, ai barayi ri wara; ai ri kɛ Alla Kɔɔtaninba denilu jɛɛ jɛɛ ri. Ka a masɔɔn ale ka ɲi mɔɔ bɛɛ ma, hali fisiriwali ni mɔɔ juuilu. ³⁶ Ai ye kɛ hinaba ri, iko ai Fa Alla hinaba ri ɲa mɛn ma.»

Ai kana mɔɔilu jii kojuukɛlailu ri

³⁷ Isa ka a fɔ ie ye ko: «Ai kana mɔɔilu jii kojuukɛlailu ri. Wo rɔ, ai fanan tɛ jii kojuukɛla ri. Ai kana mɔɔ jalaki. Wo rɔ, ai fanan tɛ jalaki. Ai ye mɔɔilu makoto. Wo rɔ, Alla fanan di ai makoto. ³⁸ Ai ye mɔɔilu sɔ, ai fanan di sɔ. Ai ri sɔ iko mɔɔ ye mɔɔ sɔla suman na ka a wara ɲa mɛn ma. A ri fɛ lafa, ka a juujuu, ka a madii, ka do fanan la a kan, fo ka bon. Ai ri sɔ ten. Ai wa mɔɔilu sɔ ɲa mɛn ma, Ai fanan di sɔ wo ɲa ma.»

³⁹ Wo rɔ, Isa ka sanda doilu la ie ye, ko: «A ye di? Na fuyen di se ka ɲa fuyen na gbeleke mira wa? Alu fila bɛɛ tɛ be denka rɔ wa? ⁴⁰ Karanden ti se taminna a karanmɔɔ la, kɔni ni a ka iraja karanna kosɛbɛ, a ri kɛ a karanmɔɔ ɲɔɔn di.

⁴¹ «Namanin mɛn ye i badenma ɲa ma, i ye wo mafɛnɛla nfenna, ka a tɛɛn fɛɛn mɛn ye i jɛɛ ɲa ma, i tɛ wo kɔɔsɛɛla? ⁴² I ri se ka a fɔ i badenma ye di ko: «N badenma, ɲamanin mɛn ye i ɲa ma, n di wo bɔ i ɲa ma», ka a tɛɛn fɛɛn ye i jɛɛ ɲa ma? Filankafu! I ye fɛɛn wo bɔ i jɛɛ ɲa ma fɔlɔ. Kosa i jɛɛ ɲa ri laka. Wo rɔ, i ri se ka ɲamanin bɔ i badenma ɲa ma.»

Jiri su ri lɔn a den fɛ

⁴³ Nba, Isa kan ko: «Jiri ɲuma ti se den juu kɛla. Jiri juu fanan ti se den

ɲuma kɛla. ⁴⁴ Jiri su ri lɔn a den fɛ. Toro den ni rɛsɛn den, wo si tɛ sɔrɔnna jiri wɔnenma la. ⁴⁵ Koɲuma ye bɔla mɔɔ ɲuma solɔmɛ rɔ. Kojuu ye bɔla mɔɔ juu solɔmɛ rɔ. Mɛn ye mɔɔ solɔmɛ rɔ, wo kuma ri bɔ a da rɔ.»

Bonlɔla fila

⁴⁶ Isa ko: «Nfenna ai ye a fɔla nde ma «Maari, Maari» ka a tɛrɛn ai tɛ n na kumakan bonyala? ⁴⁷ Mɔɔ mɔɔ nani nde ma, ka a tolo malɔ n kan na ka wo mira, n di se ka wo la mɔɔ mɛn ma, n di wo fɔ ai ye. ⁴⁸ A ye iko bonlɔla, mɛn ka duu sen ka a la bon ju birin farakolo kan. Sanci ba nara, ji bɔra. Ji woyora kojuuya ka se bon wo ma. Kɔni a ma foyi si kɛ bon na, ka a masɔrɔn bon lɔni farakolo kan. ⁴⁹ Mɔɔ mɛn tɛ n na kuma mirala, n di wo fanan la bonlɔla do ma. Bonlɔla wo ka a la bon lɔ kijɛ kan. A ma a juu sii farakolo kan. Sanci nara, ji bɔra. Ji woyo se mɛn kɛni bon ma, bon bera kojuuya ka tiɲan fewu!»

7

Isa ka sofaden kuntii la jɔn nakɛndɛya

¹ Isa banni wo fɔla jama ye, a donda Kapɛrinahumu so kɔndɔ. ² Rɔmuka sofaden kuntii do tɛrɛ ye so kɔndɔ, mɛn diyana jɔn tun ma kɛndɛ. Wo faatɔ le tɛrɛ jankarɔ bolo. ³ Sofaden kuntii wo ka Isa mankutu mɛn waati mɛn na, a ka Yahudiya mɔɔbailu kelaya ka Isa madiya, ko a ye na a la jɔn nakɛndɛya. ⁴ Mɔɔbailu se mɛn kɛni Isa ma, alu ka a madiya kɔsɛbɛ ka a fɔ a ye ko: «Sofaden wo la hakan de. I ka kan ka a dɛmɛn, ⁵ baa an na jamana mɔɔilu duman a ye kɔsɛbɛ. A jɛrɛ ka an na salibon lɔ an ye.» ⁶ Wo rɔ, Isa wara ie kɔfɛ. Alu sudunyani sofaden kuntii wara, sofaden kuntii ka a teri doilu lawa Isa ma, ka a fɔ a ye ko: «Maari, i kana i jɛrɛ tɔrɔ. N na hakan tɛ i ye don n wara, ka a masɔrɔn i ka bon nde ri paaɔn! ⁷ Wo bolo ma, n ma sɔn n jɛrɛ ye wa i kunbɛn, ka a masɔrɔn wo ka bon nde ma. Kɔni ni i ka kuma kelen fɔ, n na jɔn di kɛndɛya. ⁸ Ka a masɔrɔn n ye do la

fanka kɔrɔ, sofaden doilu fanan ye n na fanka kɔrɔ. N wa mɛn kelaya, wo ri wa. N wa mɛn kili, wo ri na. N wa a fɔ n na jɔn ye ko a ye kɛ ten, a ri a kɛ ten.» ⁹ Isa ka kela wo mɛn waati mɛn na, a kabannakoyara kɔsɛbɛ. A ka iyɛlɛman ka a ɲa lɔ jama rɔ, jama mɛn bilani a kɔfɛ, ka a fɔ ie ye ko: «N ye a fɔla ai ye ko hali Isirayɛlikailu rɔ n ma lemɛniya wo ɲɔɔn yen ye.» ¹⁰ Nba, keladenilu bɔra Isa kɔfɛ, ka ikɔseyi sofaden kuntii wara. Alu wara a tɛrɛn ye jɔn wo ra kɛndɛya fewu!

Isa ka kanberen suu lakunun

¹¹ Wo kɔ, Isa bɔra Kapɛrinahumu ka wa so do la, mɛn tɔɔ ko Nahini. A la karandenilu ni jama ba bilani tɛrɛ a kɔ. ¹² A sudunyani so da la, a ka iɲɔɔn bɛn suu la, alu ye wala a madon diya kaburu so la. Dɛncɛ kelen pe wo le tɛrɛ cɛsamuso bolo. So kɔndɔ mɔɔilu siyaman ba le nara muso wo tɔrɔfɛ. ¹³ Maari ka muso wo kasitɔ yen ka kininkinin a ma. A ka a fɔ muso ye ko: «I kana kasi.» ¹⁴ Ka ban ka imadon suu ta fen na ka a bolo maa a la. Suu talailu ka ilo. A ka a fɔ ko: «Kanberen, iwuli.» ¹⁵ Wo fɔni, suu kununda. A wulira ka isii ka kuma damira. Isa ka a di a na ma. ¹⁶ Mɔɔ bɛɛ silanda ka kabannakoya wo rɔ. Alu ka Alla tɔɔ bonya ka a fɔ ko: «Alla la nabijuma ba do ra na an tɛma.» A ni, «Alla ra na a la mɔɔilu dɛmɛn kanma.» ¹⁷ Nba, Isa kibaro jɛnsɛnda Jude mara ni a laminin bɛɛ rɔ.

Yaya ka a la karandenilu lawa Isa ma

¹⁸ Yaya la karandenilu ka Isa la kibaro lase Yaya ma. Wo rɔ, a ka karanden fila kili ¹⁹ ka ie kelaya ko alu ye wa Maari Isa maɲininka ko: «Alla la Mɔɔ Nɛnematɔmɔnin mɛn natɔ, wo ye ile ri wa, wala an ye dɔgbɛrɛ makɔnɔ?» ²⁰ Karanden fila woilu wulira ka wa Isa maɲininka ko: «Maari, Yaya ra an lɔ i ma. A ko an ye na i maɲininka ko: «Alla la Mɔɔ Nɛnematɔmɔnin mɛn natɔ, wo le ile ri wa, wala an ye dɔgbɛrɛ makɔnɔ?»» ²¹ Wo tuma, Isa ye a kan ka mɔɔ siyaman nakɛndɛya, jankarɔto a ni lanjiritɔilu, ka jinailu gbɛn jinatɔilu fɛ, ka

ƚa fuyen siyaman ƚa laka. ²² Wo rɔ, Isa ka keladen fila wo jabi: «Mɛn da kɛ ai ƚana yan, mɛn fanan da dantɛɛ ai ƚana, ai ye wa wo bɛɛ fɔ Yaya yɛ. Ai ye a fɔ a yɛ ko: Fuyenilu ƚa ra laka. Senkelenilu ra taama koƚuma. Kunatɔilu ra kɛndɛya. Tologbedenilu tolo ra laka. Suilu ra kunun ka wuli. Kibaro ƚuma ra lase bolokolonilu ma. ²³ Ni mɔɔ mɔɔ ma tɛɛ n dɔ, wo ye barakaden de ri.»

²⁴ Yaya la keladenilu bɔ mɛn kɛni ye, Isa kumara jama ye Yaya la ko rɔ. A kan ko: «Ai wa mɛn kɛra waa rɔ, ai wara nfen mafɛnɛ ye? Ai wara bin de mafɛnɛ wa, fɔɔ ye mɛn lamaala? Wo kuma tɛ! ²⁵ Ai wara ka nfen mafɛnɛ sa? Faanin dagbɛlɛn tii wa? Wo kuma tɛ. Mɛnilu ye faanin dagbɛlɛn donna, ka ie diyana koilu kɛ, woilu tɛ sɔrɔnna waa rɔ, fɔ mansa wara. ²⁶ Ai wara nfen mafɛnɛ diya waa rɔ? Ai ma wa nabijuma do mafɛnɛ wa? Nabijuma le tɛrɛ jɔ! Kɔni ale ka bon nabijuma ri paaɔn! ²⁷ A sɛbɛni a la ko rɔ Alla la kuma rɔ ko:

«A ragbɛ, n di n na keladen nawa i ƚɛ ka i la sila rabɛn i ƚɛ.»

²⁸ A ragbɛ! Muso si ma den sɔrɔn fɔlɔ, mɛn ka bon Yaya ri. Kɔni mɔɔ mɔɔ ye Alla la mansaya rɔ, hali mɛn ye a bɛɛ kɔrɔ, wo bɛɛ ka bon Yaya ri.

²⁹ Mɔɔ mɛnilu ka Isa la kawandili kan namɛn, hali nisɔnkɔmiralailu, alu bɛɛ ka Alla gbiliya, ka a masɔrɔn alu tɛrɛ ye sunna ji rɔ Yaya la sun ji rɔ kɔrɔ.

³⁰ Kɔni Farisilu ni sariya karanmɔɔilu ka iban Alla sawo rɔ. Alu ma sɔn Yaya ye ie sunna ji rɔ.»

³¹ Isa ka a fɔ ikɔ tuun ko: «N ye bi mɔɔilu la nfen ma? Alu ni nfen de munuƚani? ³² Alu bɔni denninilu la, mɛnilu siini ƚanateɛla lɔfɛ rɔ. Alu ye a fɔla ie dupɔɔnilu ye ko:

«A ragbɛ. An ka fule fɔ ai ye kɔni ai ma sɔn ka don kɛ. An ka saya dɔnkili la ai ye, kɔni ai ma kasi.»

³³ I ma a yen, Yaya nara, a ma damunun kɛ, a ma minnin fen fadi-man min. Wo rɔ, ai ka a jate ji-

natɔ ri. ³⁴ Mɔɔ Dence ra na sisen. A ye damunun kɛla, a ye minnin kɛla. Wo rɔ, ai ye a fɔla a ma ko a ma foyi si lɔn fo nɔɔmaya a ni dɔlɔ min, ko nisɔnkɔmiralailu ni ko-juukɛla gbɛɛilu duman a ye kojuuya. ³⁵ Kɔni mɔɔ mɛn ye Alla la walijiya gbiliyala, wo tii ye walijiya kelen wo yirakala ko a telenni.»

Kaninteya den de ye makoto le ri

³⁶ Lon do rɔ, Farisi cɛ do tɛrɛ ye mɛn ka Isa kili damunun kanma. Wo rɔ, Isa wara a wara. Alu ka damunun kɛ iƚɔɔn fɛ. ³⁷ Ka ie to damununna, muso donda bon na. Muso ƚin tɛrɛ ye kojuukɛla le ri. Muso wo tun da a mɛn ko Isa ra wa damunun diya Farisi cɛ wara. Wo rɔ, a wulira ka na daa alabasitari ri, mɛn fani latikɔlɔn tulu la. ³⁸ A donda bon na ten. A taminda Isa *kɔfɛ ka i lɔ a sen kɔrɔ ka kasi. Ka a to kasila, a ƚaji bɔra ka buruburu Isa sen kan ka ie suma. Wo rɔ, a ka Isa sen jɔsi a jɛrɛ kungsi la ka ie sunbu, ka ban ka ie mamun latikɔlɔn tulu la.

³⁹ Farisi cɛ mɛn ka Isa kili damunun kanma ka wo bɛɛ lakɔrɔsi ka a fɔ a jɛrɛ kɔndɔ ko: «Ni cɛ ƚin tun kɛra Alla la nabijuma jɛrɛ jɛrɛ ri, a tun di muso suu ƚin lɔn, mɛn da a bolo maa a la ten. A tun di a lɔn ko muso ƚin tɛrɛ ye kojuukɛla le ri.» ⁴⁰ Isa ka a fɔ Farisi cɛ ye ko: «Simɔn, n ye a fɛ ka kuma do fɔ i ye.» Simɔn ka a jabi: «Karanmɔɔ, i ye a fɔ.»

⁴¹ Isa ko: «Cɛ do la julu tun ye mɔɔ fila la. Kelen ta bɛnni wodigbɛ kɛmɛ loolu la. A tɔ kelen ta bɛnni wodigbɛ biloolu la. ⁴² Wo fila si ma se julu sarala. Wodi tii wo hinara ie la, ka diƚɛ ka ie fila la julu to ye. A ye di? Alu fila rɔ, cɛ ri diya yon ye ka tamin?»

⁴³ Simɔn ka a jabi: «N hankili rɔ, mɛn na julu tun ka bon, cɛ ri diya wo le ye ka tamin.» Isa ko: «Ale le wo ri jɔ!»

⁴⁴ Isa ka a ƚa lɔ muso rɔ, ka a fɔ Simɔn ye ko: «Simɔn, i ma muso ƚin yen wa? N nara i wara, i ma ji di n ma ka n sen mako. Kɔni a ka n sen suma a ƚaji la, ka a jɔsi a kungsi la. ⁴⁵ I ma n sunbu foli rɔ. Kɔni kɛbi n donda

* **7:38** Waati wo la, Yahudiya tɛrɛ ye isilla tabali majiinin de la, ka ie sen dasama iƚɔɔn kɔ ma damunun diya. Wo rɔ muso ka a madon Isa sen na.

yan, ale ma n sen sunbu boloka. ⁴⁶ I ma n kun mamun tulu la, kɔni a ka latikolon mun n sen na. ⁴⁷ Tuɲa ka fisa. Muso ɲin da kojuu siyaman ke kɔrɔman. Kɔni a la hake beɛ a labe ka a masɔrɔn a la kaninteya ra wara. A ragbe! Mɔɔ mɛn ma makotoli ba sɔrɔn ten, a la kaninteya te ke ten.»

⁴⁸ Wo rɔ, Isa ka a fɔ muso ye ko: «I ra makoto i la kojuu beɛ la.»

⁴⁹ Menilu siini tere ye, woilu ka a fɔ ie jere kondɔ ko: «Eɛ! Yon ye ɲin di, mɛn di mɔɔ makoto a la kojuu la?»

⁵⁰ Kɔni Isa ka a fɔ muso ye ko: «I ra ikisi bi i la lemeniya sababu la. Wa! Alla ye hera ke i ye!»

8

Muso menilu bilani tere Isa ko

¹ Kɔfe, Isa tere ye iwala ka mɔɔilu kawandi so bailu ni so misenilu la. A tere ye Alla la mansaya kibaro ɲuma lasela ie beɛ ma. A la keladenba mɔɔ tan ni fila tere ye a kɔfe. ² Musoilu fanan bilani tere ye a ko, Isa tun da menilu lakendeya. Doilu fanan tere ye ie fe, Isa ka jinailu gben ka bɔ menilu fe. Do tɔɔ tere ye ko Mariyamu Maki-dalaka. Isa tun ka jina wɔrɔnwula gben ka bɔ ale kɔfe. ³ Ce mɛn tɔɔ ko Cusa, wo muso fanan tere ye, mɛn tɔɔ ko Yohani. Cusa wo tere ye Mansa Herodi la nanfulu kunnasiila ri. Muso mɛn tɔɔ ko Susana fanan tere ye, a ni muso dɔgbereilu. Muso woilu beɛ tere ye Isa ni a la karandenilu mademenna ie bolofenilu la ko rɔ.

Si foyila la sanda

⁴ Mɔɔilu bɔra so siyaman na ka na Isa ma. A ka sanda do la jama ba wo ye. A ko: ⁵ «Senekela do bɔra ka wa si foyi diya a la sene rɔ. A seni ye, a ka si foyi. Si do bera sila dafe. Taminbatɔilu ka si wo radɔn ie sen na ka a tɲan. Kɔnɔilu nara a tɔ ta ka a damun. ⁶ Si do fanan bera farakoloma yɔrɔ kan. Si wo ferenda, kɔni a ma mɛn. A beɛ jara, ka a masɔrɔn sumaya tun te yɔrɔ wo rɔ. ⁷ Si do fanan bera yɔrɔ do rɔ, bin wɔnenmailu ye bɔla yɔrɔ mɛn. Si wo ferenda, bin wɔnenmailu

fanan ferenda. Kɔfe, bin wɔnenmailu warara si ferennilu ma ka ie mabali bonyala. ⁸ Si do fanan bera duu duman dɔ. Si wo ferenda koɲuma ka bonya ka den kosebe. Si jate mɛn bera duu duman wo rɔ, wo ɲɔɔn keme sɔrɔnda.» Isa banni sanda lala ka a kan nabɔ ko: «Tolo ye menilu kun ma, woilu ye ie tolo malɔ sanda ɲin na kosebe.»

⁹ A la karandenilu ka a maɲininka ko: «Sanda wo kɔrɔ ye nfen di?» ¹⁰ Isa ka a fɔ ie ye ko: «Alla la mansaya koilu suturani, aile ra famunyali do sɔrɔn ie rɔ. Kɔni wo koilu ye fɔla mɔɔ tɔilu ye sandailu le rɔ. Wo rɔ, <alu ɲa ye ie la, kɔni alu kana fen yen; alu tolo ye ie la, kɔni alu kana fen famun.>

¹¹ «Nba, sanda wo kɔrɔ le ɲin di. Si wo ye Alla la kuma munuɲa le ri. ¹² Si do bera sila dafe. Si mɛn bera yɔrɔ wo ye mɔɔ doilu munuɲa le ri. Mɔɔ woilu ra Alla la kuma mɛn, kɔni Ibulusa ra na wo bɔ ie jusu rɔ. Kosa alu kana se lala Alla la kuma la ka kisi. ¹³ Si do mɛn bera farakoloma yɔrɔ kan, wo fanan ye mɔɔ doilu munuɲa le ri. Mɔɔ woilu ka Alla la kuma mɛn ka a mira sewa rɔ. Kɔni kuma wo ma don ie jusu rɔ bere bere ke. Alu ri to lemeniya rɔ dooni. Gbeliya waati wa se ie ma, alu ri sila ɲuma bila. ¹⁴ Si do mɛn bera bin wɔnenmailu yɔrɔ rɔ, wo fanan ye mɔɔ doilu munuɲa le ri, mɔɔ menilu ka Alla la kuma mɛn fewu! Kɔni dunuɲarateɛ hamin da wara ie ma, a ni nanfulu ko nata a ni ie jere diyana koilu. Wo bolo ma, Alla la kuma ri mabali ie jusu rɔ, ka ke iko sene fen, mɛn jara ka a den kobali to ye. ¹⁵ Nba, si do fanan bera duu duman dɔ. A ferenda koɲuma ka bonya ka den kosebe. Si mɛn bera duu duman yɔrɔ, wo ye mɔɔ doilu munuɲa le ri mɛn da Alla la kuma lamɛn ka a mira. Alu jusu telenni rɔ, alu ye kankelentiilu ri. Wo mɔɔilu ye irajala ka Alla sawo ke kosebe waati beɛ.»

Fitina la sanda

¹⁶ Isa ka a fɔ ie ye ikɔ tuun ko: «Mɔɔ si te fitina lamɛn, ka ban ka fen birin a kan na, wala ka a sii lafen kɔrɔ.

Alu ri a lamelen ka a sii fen kərətani kan. Kosa mɔɔ mənɪlu ye donna bon na, woilu ri fitina melen yen. ¹⁷ Nba, mɔɔɪlu ra fen fen dokon, wo bɛɛ ri yen. Alu ra fen fen sutura, wo bɛɛ ri bɔ gbɛ rɔ. ¹⁸ Alu ye a kɛ kunyɛ ie la tolo malɔ rɔ! Baa ni fen do kɛra mɔɔ do bolo a ri do kura sərɔn, kɔni ni fen sa mɛn bolo wo ti fen fen sərɔnna.»

Isa na ni a badenmailu

¹⁹ Isa na ni a doocɛilu nara Isa ma, kɔni alu ma se ka imadon a la jama bolo la. ²⁰ Isa a lalɔnnira ko: «I na ni i doocɛilu lɔni da la, ko alu ye a fɛ ka i yen.» ²¹ Isa ka jabili kɛ ko: «Mɔɔ mənɪlu ye ie tolo malɔla Alla la kuma la ka a mira, woilu le n na ni n badenmailu ri.»

Isa ka fɔɔ ba lalɔ

²² Lon do rɔ, Isa ka a fɔ a la karandenilu ye ko: «An ye wa dala kɔma.» Wo rɔ, alu bɛɛ donda kulun dɔ ka wa. ²³ Ka alu to ji kan kulun dɔ, Isa sunɔra. Wo kɔrɔ, fɔɔ ba wulira ji kan ka kulun namaa fɔ ka ji don a kɔndɔ. Ji siyayara kulun kɔndɔ. Wo rɔ kulun jɪtɔla tɛɛ ye ji kɔrɔ. ²⁴ Alu ka ibori ka Isa lakunun ka a fɔ a ye ko: «Maari, Maari an tununtɔ le ji rɔ.» A wulira ka fɔɔ ni ji makuma. Fɔɔ ni ji ka ilɔ ka masuma. ²⁵ A ka a fɔ ie ye ko: «Ai la lemɛniya ɲa le wo ri wa?» Alu bɛɛ silanda ka kabannakoya, ka a fɔ iɲɔn ye ko: «ɛɛ! Mɔɔ su ɲuman de ɲin di? A ye fɔɔ ni ji marala, hali woilu bɛɛ ye a kumakan mirala.»

Isa ka jina gben ka bɔ cɛ do fɛ

²⁶ Wo kɔ, Isa ni a la karandenilu ka dala tɛɛ ka se Jerasa mara rɔ. Dala wo tɛɛ ye Jerasa mara ni Kalile mara tɛma. ²⁷ Isa jii mɛn kɛni ka bɔ kulun kɔndɔ, cɛ jinatɔ do nara a labɛn. Kɛbi waati jan jinatɔ wo tun tɛ feriyabɔ donna muumɛ. A tun tɛ sɔnna ka to so kɔndɔ. A tɛɛ ye sila kaburu wo le rɔ. ²⁸ A ka Isa yen tuma mɛn na, a kulera bakɛ. A nara ibe duu ma Isa sen kɔrɔ, ka a kan nabɔ ko: «Ile Isa, Alla Kərətaniɲa Dence! N bila! I nani an jakankata kanma wa?» ²⁹ A ka wo kuma fɔ, ka a masərɔn Isa tun da jina jamari ko a ye bɔ a fɛ. Jina tun

da wo mira siɲa siyaman kərɔman. A wa a mira, so kɔndɔ mɔɔɪlu ri a bolo sidi jɔlɔkɔ la, ka a sen don nɛɛ la, ka ie janto a rɔ. Kɔni a ri jɔlɔkɔ ni nɛɛ kadi ka wa. Jina ri a gbɛngbɛn fo wula jan.

³⁰ Isa ka a maɲininka ko: «I tɔɔ di?» A ka a jabi: «An tɔɔ le ko jama ba, baa an ye ikomin kɛɛden jama ba.» Wo kɔrɔ le, jina siyaman tɛɛ ye a fɛ. ³¹ Jina woilu ka Isa madiya ko a kana ie lawa denka dun ba rɔ, jakankata yɔrɔ kɔnin.

³² Wo tuma, kosɛ kuruba tɛɛ ye damunun kɛla tindi kan ye. Jinailu ko Isa ye diɲɛ alu ye don kosɛilu kɔndɔ. Isa sɔnda alu ye wa. ³³ Jinailu bɔra jinatɔ fɛ ka wa don kosɛilu kɔndɔ. Wo rɔ, kosɛilu ka ibori kosɛbɛ ka jii tindi la ka wa don ji rɔ. Alu bɛɛ tununda ji rɔ. ³⁴ Nba, wo bɛɛ kɛra kosɛ gbɛngbɛnnailu ɲana. Alu ka ibori ka wa a ɲafɔ so kɔndɔ mɔɔɪlu ye, a ni bonda la mɔɔɪlu. ³⁵ So kɔndɔ mɔɔɪlu bɔra ka wa ka wo mafɛnɛ. Alu seni yɔrɔ wo rɔ, alu ka jinatɔ kɔrɔ masumani siini yen Isa sen kɔrɔ. Jina si tun tɛ a fɛ. Duruki tɛɛ ye a kan na. So kɔndɔ mɔɔɪlu silanda kojuuya wo rɔ. ³⁶ Jinailu gbɛnda mənɪlu ɲana, woilu ka dantɛɛli kɛ mɔɔ tɔɪlu ye. ³⁷ Jerasakailu bɛɛ silanda a ɲa jɛɛ jɛɛ ma, ka a fɔ Isa ye ko a ye bɔ ie la jama rɔ. Awa Isa ni a la karandenilu donda kulun dɔ ka ikɔseyi. ³⁸ Isa wa tuma, jinatɔ kɔrɔ nara a madiya ko a ye a fɛ ka to Isa kɔfɛ, kɔni Isa ma sɔn fo ka a kelaya ko: ³⁹ «I ye wa i wara. Alla ra ko ba mɛn kɛ i ye, i ye wo kibaro lase i wara mɔɔɪlu ma.» Isa tun da mɛn kɛ a ye, a wara ka to wo kibaro lasela a so fan bɛɛ rɔ.

Sunkurun faani a ni muso jankarɔto

⁴⁰ Isa kɔseyitɔla, jama ba ka a labɛn baa alu tɛɛ ye a makɔnɔla ⁴¹ Wo tuma, cɛ do nara se a ma, ka ila a sen kɔrɔ. Wo cɛ, mɛn tɔɔ ko Jayirusi, tɛɛ ye salibon kuntiɪya la. A ka Isa madiya ko a ye diɲɛ ka wa a wara, ⁴² baa a denmuso kelen pe faatɔ le. Den wo ra san tan ni fila sərɔn. Wo rɔ, Isa ka Jayirusi wara sila ta. Kɔni a

watola, jama warara a kofe kojuuya, fo ka a ragbeden ie tema.

⁴³ Muso jankaroto do tere ye jama wo tema. Jigbe jankaroto tere ye a la kebi san tan ni fila. Dandalilailu tun da a bolofen bee damun, koni wo si ma se ka a lakendeya. ⁴⁴ A ka imadon Isa la ka imaa a la duruki ko la. A la jigbe ka ilo ikoro ye. ⁴⁵ Isa ka jininkali ke kelendi ko: «Yon ka a bolo maa na?» Bee ka a fo ko: «Nde te.» Piyeri ka a fo ko: «N Maari, i ma jama warani yen fo ka i ragbeden ie tema.» ⁴⁶ Isa ka a jabi: «Jama ko te de! Maa kelen da imaa n na. N ye a kalama ko sebaaya ra bo n do ka ko ke do ye sisen!»

⁴⁷ Muso ka wo lakorasi ka a yen ko a ti se ka idoon Isa ma. A yeyeyeni nara ila Isa sen koru. A ka imaa Isa la duruki ko la kun men na, a ni a kendeyara kelendi na men ma, a ka wo bee nafo Isa ye jama bee nana. ⁴⁸ Isa ka a fo a ye ko: «N denmuso, i ra bo jankaroto ka kisi ila lemeniya sababu ru. I ye wa hera ru.» ⁴⁹ Ka Isa to wo fola, keladen nara ka bo salibon kuntii Jayirusi wara. Wo nara a fo Jayirusi ye ko: «I denmuso ra ban. I kana karanmoo toru butun.» ⁵⁰ Isa ka kela wo men ka a fo Jayirusi ye ko: «I kana jiitee. I ye la n na doron. I denmuso ri kendeya.»

⁵¹ Isa se men keni Jayirusi wara, a ma son moo si ye don a kofe bon kondo, fo Piyeri, ni Yuhana, ni Yakuba, a ni den fa ni a na. ⁵² Mooilu tere ye kasila ka kule, ko den da faa. Isa ka a fo ie ye ko: «Ai kana kasi. Den ma faa. A ye sunoo ru.» ⁵³ Alu ka Isa mayele, baa alu bee ka a lon fewu ko den da faa. ⁵⁴ Isa ni a la mooilu donda bon kondo. A wara den mira a bolo ma ka a kan nabo ko: «Dennin, iwuli!» ⁵⁵ Dennin nin koseyira a ru. A wulira ka ilo kelendi. Isa ka a fo ko alu ye damunun di a ma. ⁵⁶ Den fa ni a na kabannakoyara, koni Isa ka ie jamari ko alu ra men yen bon kondo ye, alu kana wo fo moo si ye.

9

Isa ka a la keladenbailu kelaya

¹ Wo ko, Isa ka a la keladenba tan ni fila kili. A ka fanka ni sebaaya di ie ma, kosa alu ri jinailu gben ka bo mooilu fe, ka jankarotoilu lakendeya. ² A ka ie kelaya ko alu ye wa Alla la mansaya ko lase mooilu ma, ka jankarotoilu fanan lakendeya. ³ A ka a fo ie ye ko: «Ai kana demen fen si ta taama jin do, gbeleke wo, boru wo, damunun fen wo, wodi wo, ai kana wo si ta. Hali duruki fila, ai kana wo ta. ⁴ Ai wa jiya yoru men do, ai kana bo ye. Ai ye to ye fo ai bo tuma wa se so wo kondo. ⁵ Ni mooilu ka iban ai jiyala, ai ye bo ie wara, ka ye gbangban bo ai sen ma. Wo ri ke sereya ri ye mooilu ma, ko alu ka juu.» ⁶ Nba, alu bora ye ka itaama ka se so siyaman do. Alu ka kibaro puma lase ka jankarotoilu lakendeya fan bee ru.

Isa la ko ka Herodi kondafili

⁷ Nba, ko ko keni tere ye Isa bolo, Mansa Herodi tere ye wo kibaro kalama. Wo kibaro ka a kondafili kosebe, baa doilu tere ye Isa jatela Yaya le ri. Alu kan ko Yaya ra wuli ka bo saya ru. ⁸ Doilu tere ye Isa jatela Nabi Eli le ri. Alu kan ko Eli ra na iko tuunni. Doilu tere ye Isa jatela nabipuma gberu ri, bi ma men ban. Alu kan ko wo ra bo saya ru ka na iko tuunni. ⁹ Herodi kan ko: «N ka moo lo Yaya kun tala a la. A ye di wo ru? N ye kibaro men soronna jin, wo tii ye yon de ri wa?» Wo ru, a loo tere ye Herodi la ka a na la Isa kan.

Isa ka damunun di jama ma

¹⁰ Isa la keladenbailu bora taama ru ka na danteeli ke Isa ye. Alu tun da ko ko ke, alu ka wo bee fo a ye. Wo banni, Isa ka ie ta, ko ka wa janan diya Betisayida so fan do. ¹¹ Koni moo siyaman kolonda ie wa ko ru, ka ibori ie ko. Isa ka ie bee ramira koruma. A ka Alla la mansaya ko lase ie ma, ka ban ka jankarotoilu lakendeya. ¹² Alu bee menda ye fo ka fitiri sudunya. Keladenba tan ni fila wo nara, wo ru, ka a fo Isa ye ko: «An Maari, i ye sila di jama ma. Sa alu ri wa si diya a ni damunun jinin yan laminin soilu la, a ni todailu la. I ma a lon, an ye

waa le rɔ yan? Foyi tɛ yan.» ¹³ Isa ka ie jabi: «Ai jɛɛ ye damunun di ie ma.» Keladenbailu ka a fɔ ko: «Buru kala loolu ni jɛɛ fila-pe ye an bolo yan. Nba, i ye a fɛ an ye wa damunun san jama jin bɛɛ ye wa?» ¹⁴ Jama wo ka siya bale. Cɛ mɛnilu ye a rɔ, woilu jate ri mɔɔ waa loolu bɔ.

Nba, Isa ka a fɔ a la karandenilu ye ko: «Ai ye jama lasii mɔɔ biloolu biloolu dekuruilu rɔ.» ¹⁵ Karandenilu ka jama laden ka ie lasii ten. ¹⁶ Wo banni, Isa ka buru kala loolu ni jɛɛ fila ta, ka a ja lɔ san ma ka baraka bila Alla ye. A ka buru ni jɛɛ rakadikadi ka a di karandenilu ma, ko ka a rafara jama tema. ¹⁷ Mɔɔ bɛɛ ka damunun kɛ fo ka ie fa. Alu bɛɛ ban mɛn kɛni damununa, karandenilu ka buru ni jɛɛ kunkundun tɔilu laden. Wo kunkundunilu ka seye tan ni fila lafa.

Piyeri ka mɛn fɔ Isa ma

¹⁸ Lon do rɔ, Isa kelen tɛɛ ye Alla matarala yɔrɔ do rɔ. A la karandenilu tɛɛ ma jan ale bakɛ. Isa ka ie mapininka ko: «Mɔɔilu ye n jatela yon di?» ¹⁹ Alu ka a jabi: «Doilu kan ko i ye Yaya le ri. Doilu kan ko i ye Nabi Eli le ri. Doilu fanan kan ko nabijuma do ra bɔ saya rɔ ka na, bi ma mɛn ban.»

²⁰ A ka ie mapininka ko: «Ai don? Ai ye n jatela yon di?» Piyeri ka a jabi: «Alla la Mɔɔ Nenematɔmɔnin de ile ri.»

²¹ Isa ka a fɔ ka a magbeleya ie ye ko alu kana wo kuma fɔ mɔɔ si ye. ²² A kan ko: «A fɛɛ tɛ, fo Mɔɔ Dence ye jakankata. Mɔɔbailu ni sarakalasila kuntiilu ni sariya karanmɔɔilu, alu bɛɛ ri iban a rɔ, ka a mira ka a faa. Kɔni a faa tele sawana, a ri lawuli ka bɔ saya rɔ.»

²³ A banni wo fɔla a la karandenilu ye, a ka a fɔ mɔɔilu bɛɛ ye ko: «Ni mɔɔ ye a fɛ ka na n ma, wo ye ban a jɛɛ rɔ. Lon lon a ye a la gbɔngbɔn jiri ta ka bila n kɛfɛ. ²⁴ Nba, ni mɔɔ mɔɔ ka a si kɔngbɛn a la dunɔparatɛɛ rɔ, wo tii ti jenemayala, kɔni ni mɔɔ mɔɔ bɔnɔra a si rɔ a la dunɔparatɛɛ rɔ nde la ko rɔ a ri jenemaya. ²⁵ A ye di? Ni mɔɔ do ka dunɔna fen bɛɛ sɔrɔn yan, ka wa bɔnɔ a nin dɔ sini, wo tɔnɔ ye nfen di?

²⁶ Mɛn di maloya ka iban i lɔla n na ko rɔ, a ni n na kuma rɔ, Mɔɔ Dence wa na lon mɛn, a ri maloya wo tii la ko la fanan. Wo lon, a natɔ a la nɔɔrɔ rɔ, a ni a Fa Alla ta, a ni mɛlɛka sɛnimanilu ta. ²⁷ Sika tɛ a rɔ: doilu ye ai tema yan, mɛnilu tɛ sa fewu ni alu ma Alla la mansaya yen fɔlɔ.»

Isa fari yeleman ko

²⁸ Wo fɔ tele seyin jɔɔn, Isa ka Piyeri ni Yuhana ni Yakuba ta ka wa Alla matara diya koyinkɛ do kan. ²⁹ Ka Isa to Alla matarala, a jɔkɔrɔ yelemanda. A la faanin gbera fo ka mɛlɛnmɛlɛn iko sanmɛlɛnmɛlɛn. ³⁰ Ikɔrɔkɔrɔ cɛ fila kumara a ye mɛn ye Nabi Musa a ni Nabi Eli. Bi tɛɛ ma cɛ fila wo sa. ³¹ Alu lɔni tɛɛ nɔɔrɔ ba rɔ ka Isa baro. Alu barora Isa faa ko kan, a natɔ mɛn dafala Jerusalemu. ³² Wo ka a tɛɛn Piyeri ni a dafɔjɔɔnilu ra sunɔɔ. Alu kununda ka Isa nɔɔrɔni yen, a ni cɛ fila wo. ³³ Ka sɔrɔn Nabi Musa ni Nabi Eli watɔ le tɛɛ, Piyeri ka a fɔ Isa ye ko: «Karanmɔɔ, yan bɛnni an ma. An ye to yan. An di gba sawa lɔ, i ta kelen, Nabi Musa ta kelen, a ni Nabi Eli ta kelen.» Piyeri tɛɛ ye kumala tuun, kɔni a ma wo kɔrɔ lɔn. ³⁴ Ka Piyeri to kumala, banda do jiira ka birin ie kun na, ka ie latunun, wo rɔ alu silanda a ja ma. ³⁵ Wo tuma, kumakan do bɔra banda rɔ ko: «N Dence le jin di, n da mɛn Nenematɔmɔn. Bɛɛ ye a tolo malɔ a la.» ³⁶ Kuma banni, karandenilu ma mɔɔ si tɛɛn ye fo Isa kelen pe. Alu bɛɛ ka imakun wo ko ma. Alu ka mɛn yen, alu ma wo fɔ mɔɔ si ye.

Isa ka den jinatɔ do lakɛndɛya

³⁷ Wo duusa gbɛ, Isa ni karanden sawa wo jiira koyinkɛ kɔrɔ tuma mɛn na, mɔɔ siyaman ka Isa labɛn. ³⁸ Nba, cɛ do tora jama wo tema ka a kan nabɔ ko: «Karanmɔɔ, n ye i madiyala, i ye n dence demɛn. A kelen pe le n bolo. ³⁹ Jina ye a tɔrɔla. A wa a mira, den di kule ikɔrɔ ye. Jina ri a lajɛɛjɛɛ, fo ka a da kanfa ji labɔ. A ti sɔn fewu ka den bila fo a wa ban a seɛla kojuuya. ⁴⁰ N nara ka i la karandenilu madiya ko alu ye jina gbɛn. Alu ma se a la.» ⁴¹ Isa ka jabili kɛ ko: «Ai bi mɔɔilu ka

juu. Ai tɛ la Alla la muumɛ! N ye to ai tɛma haan waati ɲuman ka ai la lemɛniyabaliya muɲun?» A ka a fɔ cɛ wo yɛ ko: «Na i dence ri yan.»
⁴² Den ka imadon Isa la waati mɛn na, jina ka den wo labe duu ma, ka a yɛyɛyɛ kojuuya. Isa ka jina makuma ko a ye bɔ den fɛ. Jina bɔra, den kɛndɛyara. Isa ka den naseyi a fa ma.
⁴³ Mɔɔilu bɛɛ kabannakoyara wo rɔ, ko Alla makabani ba le.

Isa ka a la saya ko fɔ ikɔ tuun

Isa tɛrɛ ye ko mɛnilu kɛla, woilu ka ie bɛɛ kabannakoya. Ka alu to wo la, a ka a fɔ a la karandenilu yɛ ko:
⁴⁴ «Ai ye ai tolo malɔ koɲuma kuma ɲin na. Janfa natɔ donna Mɔɔ Dence ma, sa a ri don mɔɔ juuilu bolo.»
⁴⁵ Karandenilu ma kuma wo ɲayen. A kɔrɔ dooni tɛrɛ ie ma. Hali alu ma a famun, alu ma sɔn ka Isa ɲininka a kɔrɔ ma ka a masɔrɔn alu silanni kojuuya.

Yon ye ɲɛmɔɔ ri?

⁴⁶ Wo tuma, sɔsoli do wulira karandenilu tɛma, ko yon kɛtɔ ɲɛmɔɔ ri ie dɛkuru rɔ? ⁴⁷ Isa ka ie miriya lɔn. Wo rɔ, a ka dennin do ta ka a lalɔ a tɔrɔfɛ. ⁴⁸ A ka a fɔ karandenilu yɛ ko: «Mɔɔ mɛn wa dennin ɲin ɲɔɔn damira koɲuma nde kosɔn, wo ra n jɛrɛ ramira. Mɔɔ mɛn wa nde ramira koɲuma, wo ra n kelayaba ramira koɲuma fanan, baa mɛn di sɔn ka a jɛrɛ kɛ dooman mɔɔ ri ai tɛma, wo le ka bon a tɔ bɛɛ ri.»

Mɛn tɛ ie juu ri, wo ye ie ɲiin de ri

⁴⁹ Isa la karanden mɛn tɔɔ ko Yuhana, wo ka a fɔ ko: «Maari, an ka cɛ do yen, a tɛrɛ ye jinailu gbɛnna ka bɔ mɔɔilu fɛ i tɔɔ rɔ. An ka a fɔ a yɛ ko a ye wo boloka, baa a tɛ an na dɛkuru mɔɔ ri.» ⁵⁰ Isa ka a fɔ ie yɛ ko: «Ai kana a mabali wo la. Mɔɔ mɛn tɛ i kanma, wo ye i fɛ.»

Samarikailu ka iban Isa rɔ

⁵¹ Nba, ka a tɛrɛn a waati tun da sudunya ka ikɔseyi a Fa Alla wara, Isa ka a jusu lateɛ ko a fɛrɛ tɛ fo a ye wa Jerusalemu. ⁵² A ka keladen doilu

lawa a kɔrɔ. Woilu wara don Samari so do la, ka jiya diya ɲinin a yɛ. ⁵³ Kɔni ye mɔɔilu ma sɔn ka Isa jiya, ka a masɔrɔn a watɔ Jerusalemu. ⁵⁴ Wo rɔ Yakuba ni Yuhana ka Isa maɲininka ko: «An tɛ ta lajii ka bɔ san dɔ ka ie janin wa?» ⁵⁵ Isa ka iyɛlɛman ka ie makuma, ko alu jo tɛ. ⁵⁶ Alu taminda ye, ka wa so gbɛrɛ ɲinin.

Ka bila Isa kɔ

⁵⁷ Alu watɔla, mɔɔ do ka a fɔ Isa ye ko: «I wa kɛ wala fan fan, n di to i kɔ.»

⁵⁸ Isa ka a jabi: «Tɔɔn ye sɔyaninilu bolo. Naan ye kɔnɔilu bolo. Kɔni si diya si tɛ Mɔɔ Dence bolo, a ri se ka ɲɔɲɔn yɔrɔ mɛn.»

⁵⁹ Isa ka a fɔ cɛ gbɛrɛ ye ko: «I ye bila n kɔ.» Wo ka a jabi: «Maari, i ye diɲɛ n ye wa n fa suu don fɔlɔ.» ⁶⁰ Isa ka a fɔ a yɛ ko: «Mɛnilu faani, mɛnilu ma ɲenema bɛrɛ lɔn, i ye a to woilu yɛ ie ɲɔɔn suu don. Ile kɔni ye wa Alla la mansaya ko lase mɔɔilu ma.»

⁶¹ Dogbɛrɛ ka a fɔ Isa yɛ ko: «Maari, n ye a fɛ ka bila i kɔ. Kɔni, n ye wa n sara n wara mɔɔilu la fɔlɔ ko an bɛn sɔɔma.» ⁶² Isa ka a jabi: «Mɔɔ mɛn wa nisi daba mira ka sɛnɛ kɛ damira, ka ban ka to a kɔfɛ mafɛnɛla, wo ti se Alla la mansaya baara nɔɔla.»

10

Isa ka keladen biwɔrɔnwula ni fila kelaya

¹ Wo kɔ rɔ, Isa ka mɔɔ biwɔrɔnwula ni mɔɔ fila gbɛrɛ kili ka ie kelaya. A ka ie mɔɔ fila fila lawa a kɔrɔ. A jɛrɛ watɔ yɔrɔ mɛnilu rɔ, a ka ie lawa a kɔrɔ, yɔrɔ woilu bɛɛ rɔ. ² A ka a fɔ ie yɛ ko: «Suman ka waati ra se. Suman ka siya. Kɔni wo baaralailu ma siya. Ai ye Suman Fɛ Tii* madiya, kosa a ri do kafo baaralailu ma suman fɛ rɔ.

³ «Ai ye wa sisen. N ye ai kelayala ka kɛ iko saa dennin, mɛn bilani nɔɔso wuluilu tɛma. ⁴ Ai kana wodi bila ai kun. Ai kana bɔrɔ ta. Ai kana sanbara gbɛrɛ ta. Ai kana sɔn foli ye ai la baara lanɔɔ sila la.

⁵ «Ai wa jiya yɔrɔ mɛn dɔ, ai ye ye mɔɔilu fo fɔlɔ ko: «Jusu suma ye don

* **10:2** Suman Fɛ Tii wo ye Alla le ri.

bon jin na.» ⁶ Ni wo ka do teren ye, men ye jususuma jininna, ai la duwawu ri mira a ye. Ni wo te, ai la duwawu ri ikoseyi ai ma. ⁷ Menilu wa son ka ai jiya, ai ye to woilu bolo. Alu wa damunun fen fen di ai ma, ai ye wo damun. Alu wa minnin fen fen di ai ma, ai ye wo min. Baaraden ni a sara ka kan. Ai kana ai jiya diya yeleman.

⁸ «Ai wa don so fen fen kando, ni ye moilu ka ai ramira ka na damunun fen do sii ai koro, ai ye a damun. ⁹ Jankaroto menilu ye so kando ye, ai ye woilu lakendeya. Ai ye a fo moilu ye ko: «Alla la mansaya ra imadon ai la!»

¹⁰ «Koni ai wa don so fen fen kando, ka a teren ye moilu ma son ai jiyala, ai ye bo. Ai ye wa ilo sila tema, ka ai kan nabo ie ma ko: ¹¹ «Hali ai la so gbangban, men tere ye an sen ma, an da wo bo an sen ma. Wo ri ke toomasere ri ai kan yan, koni ai ye a lon ko Alla la mansaya ra imadon ai la.» ¹² N di a fo ai ye ko kiti lon wa se, jahadi juuman di la so wo kan ka tamin Sodomu kan.»

So menilu ka iban lemniya la

¹³ «Korasenkailu, gbalo ye ai ye. Betisayidakailu, gbalo ye ai fanan ye. Ka a masoron kabannako bailu kera ai tema. Ni woilu joon tun kera Tiri so kando, wala Sidon so kando, sa wo moilu ra tubi kebi waati jan. Alu tun di isii buurigbe ro ka kasaboro bila ie kan na, ka ke nimisa toomasere ri, ka tubi. ¹⁴ Wo le koson, kiti lon wa se, Tirikailu ni Sidonkailu la jahadi ri noya ka tamin ai ta kan. ¹⁵ Kaperinahumukailu ai don? Ai ri bonya haan ka se sankolo ro wa? Wo kuma te! Ai ri jii fo ka se jahanama kando!»

¹⁶ Isa ka a fo a la karandenilu ye ko: «Moo men wa ai kumakan namen, wo ra n kan namen fanan. Moo men ma son ai ro, wo ra iban n do fanan. Men ka iban n do, wo ra iban n kelayaba ro fanan.»

Keladenilu ka ie koseyi

¹⁷ Karanden biworonwula ni fila banni kela lasela, alu koseyi men

keni, alu sewani ba nara danteeli ke Isa ye ko: «Maari, hali jinailu silanni an ye ka an kan mira, i too ro.» ¹⁸ Isa ka jabili ke ko: «N da Setana beto yen ka bo sankolo ro iko sanmelenmelen ye jiila ja men ma. ¹⁹ A ragbe, n da sebaaya di ai ma, sa ai ri sailu ni kosolu radon, ka se ai juu Setana ni a fanka bee la. Foyi ti se ai la. ²⁰ Hali wo, ai kana sewa wo ro, ko jinailu ye imajiila ai koro. Ai ye sewa men do, wo le jin di: ai too ra sebe harijeene ro.»

Isa sewara

²¹ Wo tuma, sewa ba le tere Isa la, sewa men boni Alla la Nin Seniman do. Wo ro, a ka Alla tando ko: «N Fa Alla, sankolo ni duukolo tii, n ye i tandola, ka a masoron a diyara i ye ka lonniya di denninilu ma, i ma men di hankilimailu ni loninna bailu ma. Jon, N Fa, i sawo le.»

²² Isa ka a fo moilu ye ko: «N Fa ra fen bee karifa n na. Moo si ma Dence lon fo n Fa Alla. Moo si fanan ma n Fa Alla lon fo Dence kelen, men bora Alla ro. N wa n Fa yiraka menilu la, woilu fanan di se a lonna.»

²³ Wo ko, Isa ka iyeleman ka a fo a la karandenilu ye ko: «Here ye ja ye ai ja men ka yen! ²⁴ Baa ai ja ye men yenna, a loo tere ye nabijuma siyaman ni mansa siyaman na ka wo yen, koni alu ma fere soron ka ie ja la a kan. Ai tolo ye men namenna, a loo tere nabi siyaman ni mansa siyaman na ka wo men. Koni alu ma fere soron ka ie tolo mal a la.»

Samarika ce juma

²⁵ Lon do ro sariya karanmoo do ka ilo ka jininkali do ke Isa kun a korobo kanma. A ka a fo ko: «Karanmoo, n ye nfen ke, sa n di jenemaya soron?»

²⁶ Isa ka a jabi: «Nfen de sebeni Alla la sariya ro? I ra nfen de famun wo ro?» ²⁷ A ka Isa jabi: «A sebeni sariya ro ko: «I ye i Maari Alla kanin i juu bee ro, i solome bee la, i fanka bee la, a ni i miriya bee la.» Ka la wo kan, a kan ko: «I ye i siijoon kanin iko i ye i jere kaninna ja men ma.» ²⁸ Isa ka a jabi: «I ra men fo, i jo wo ro. Ni i ka sila wo taama, i ri jenemaya soron.»

29 Kɔni a loo tɛɛ ye karanmɔɔ wo la ka jo di a jɛɛ kɛwalilu ma. Wo rɔ, a ka Isa maɲininka ko: «N ye yon jate n siɲɔɔn di?»

30 Isa ka a jabi sanda do rɔ ko: «Cɛ do bɔra Jerusalemu ka wa Jeriko. Ka a to sila kan, benkaninnailu bera a kan ka a bolofen bɛɛ bɔ a bolo, hali a feriyabɔ bɛɛ. Alu ka a gbasi kojuuya. Dooni alu ma a faa. Alu bɔra ye ka a lani to sila tɛma. 31 A ma mɛn wo kɔ, sarakalasele do nara sila wo kan. A ka madunbatɔ lani yen sila tɛma. A ka a ragbɛ, ka tamin a la ka wa. 32 Allabatobonba baaraden do nara sila wo kan. A nara madunbatɔ lani tɛɛn sila tɛma. A ka a ragbɛ, ka tamin a la ka wa. 33 Wo kɔfɛ, Samarika do fanan nara sila wo kan. A nara madunbatɔ lani tɛɛn sila tɛma. A ka a ragbɛ, a kininkinin donda a rɔ. 34 A ka imadon a la ka a la dailu basi ka woilu sidi. A ka madunbatɔ lawuli ka a lala a la fali kan, ka wa a ri lɔndan jiya bon do la. Alu se mɛn kɛni jiya bon na, a ka a janto a rɔ. 35 Duusa gbɛni, a ka †wodi bɔ ka a di bon tii ma ka a fɔ a ye ko: †I janto madunbatɔ wo rɔ kosebɛ. A mako wa kɛ fen fen na, i ye wo di a ma. Ni wodi ɲin ma a bɛɛ bɔ, n wa n koseyi, n di i la wodi bɛɛ laseyi i ma.»

36 «A ye di? Mɔɔ sawa woilu rɔ, yon kɛra madunbatɔ siɲɔɔn di?» 37 Sariya karanmɔɔ ka Isa jabi: «Mɛn hinara a la ka a dɛmɛn.» Isa ko: «Jɔ! I ye wa wo ɲɔɔn kɛ.»

Isa wara Mariyamu ni Marita wara

38 Nba, Isa ni a la karandenilu tɛɛ ye taamala Jerusalemu sila kan. Alu se mɛn kɛni so do la, muso do ka ie jiya a wara. Muso wo tɔɔ ko Marita. 39 Marita doomuso fanan tɛɛ ye, mɛn tɔɔ ko Mariyamu. Mariyamu wara isii Maari Isa sen kɔrɔ ka a tolo malɔ a la. 40 Wo ka a tɛɛn, Marita ɲagbani gba donna kojuuya. Wo rɔ, a ka imadon Maari Isa la ka a fɔ a ye ko: «Maari, n mamuso ra n kelen to baarala ten. Wo tɛ gbala i la wa? I ye a fɔ a ye ko a ye wuli ka n dɛmɛn.»

41 Maari ka a jabi: «Marita, Marita. I

haminni ko siyaman na fo ka i jɛɛ ɲagba. 42 Kɔni fen kelen pe le munafan ka bon fen tɔ bɛɛ ri. Mariyamu ra munafan fen wo ɲɛnematomɔn. Foyi tɛ wo bɔ a bolo.»

11

Alla matara ɲa

1 Lon do rɔ, Isa tɛɛ ye Alla matarala ɲɔrɔ do rɔ. A banni, a la karanden do ka a fɔ a ye ko: «Maari, i ye an karan Alla matara la, iko Yaya ka a la karandenilu karan ɲa mɛn ma.» 2 Isa ka a jabi: «Ai wa kɛ Alla matarala, ai ye a fɔ ko:

An Fa Alla, i tɔɔ seniman ye bonya. I ye i la mansaya labɔ gbɛ rɔ.

3 I ye an na damunun di an ma lon lon.

4 I ye an makoto an na kojuuilu la, baa mɛnilu ra kojuu kɛ an na, an da woilu makoto.

I kana an to an na miriya juuilu sila kan.»

5 A ka a fɔ a la karandenilu ye ko: «Ni ai do wara i dɲɔɔn wara duu tala ma, ka a la da makonkon ka i kan nabɔ ko: †N dɲɔɔn, iwuli. I ye buru kala sawa di n ma. 6 N dɲɔɔn cɛ bɔtɔla le taama rɔ ka na jiya n wara sisen sisen. Damunun fen si tɛ n bolo ka sii a kɔrɔ.» 7 I dɲɔɔn di to bon kɔndɔ ka jabili kɛ ko: †ɛɛ, cɛ, i kana na n tɔrɔ sa. N da n na da tuun ka a sɔɔ. N ni n na denilu bɛɛ ra ban an lala. N ti sɔn ka foyi di i ma sisen.» 8 Hali a ma sɔn ka buru di i ma ai la dɲɔɔnya kosɔn, i wa to a la da makonkon na fo ka a ɲagba, a ri wuli ka i mako bɛɛ ɲa jɔ! Baa, i ma sɔn ka a matara boloka.

9 «Wo rɔ, n di a fɔla ai ye ai wa matara foyi la, ai ri wo sɔrɔn; ai wa ɲinin, a ri a sɔrɔn; ai ye da makonkon, a ri laka ai ye. 10 Ka a masɔrɔn mɔɔ si wa matara a ri a sɔrɔn; mɔɔ wa fen ɲinin, a ri a sɔrɔn; mɔɔ wa da makonkon, a ri laka a ye.

11 «Yon ye ai tɛma yan, ni i dence ka i matara jɛɛ la, i ri sa don a bolo wa? 12 Wala, ni i dence ka i matara sisekili la, i ri kɔsɔn don a bolo wa?

† 10:35 Ka wodi mɛn di wo ye tele fila baara sara le ri.

13 Nba, ni ai, adamadenilu men ka juu, ai kusan fen juma dila ai denilu ma, wo gbenin de an Fa Alla men ye sankolo ro wo ri se Nin Seniman dila a tarabailu bee ma.»

Isa ni Ibulusa la ko

14 Lon do ro, Isa ka jina gben ka a bo bobo ce do fe. Jina bo men keni a fe, ce ka kuma damira. Wo ka jama kabannakoya kosebe. 15 Koni doilu ka a fo ko Isa tere ye jinailu gbenna *Belesebu baraka le ro, men ye jinailu la kuntii ba ri. 16 Doilu ka Isa korobo, ko a ye toomasere do ke ie jana, men di a yiraka ie la ko a la sebaaya boni Alla ro.

17 Koni Isa ka ie bee miriya lon. Wo ro, a ka a fo ie ye ko: «Mansaya kelen wa rafara fila ri ka jnon kele, mansaya wo tjantole. Bon kelen wa rafara fila ri ka jnon kele, bon wo ri be. 18 A ye di wo ro? Ni Setana la baaradenilu rafarara fila ri ka jnon kele, a la mansaya te tjnan wa? Ai kan ko n ye jinailu gbenna jina kuntii ba Belesebu le baraka ro. 19 A ye di? Ni n ye jinailu gbenna Belesebu baraka ro, ai la karandenilu ye jinailu gbenna yon baraka ro? Ai la karandenilu ri ai la kititee, ko ai jo te wo ro. 20 Ni wo te, ni n ye jinailu gbenna Alla baraka le ro, wo ra a yiraka ko Alla la mansaya ra se ai tema.

21 «Ai ja lo! Fankama wa a raben kele ke muranilu la, ko ka a la bon kanda, wo bolofenilu kandani a juma la. 22 Koni ni fankama dogbere bera a kan, men fanka ka bon a ta ri, wo ri se a la. Wo ri a la kele ke muran bee ta, a jii lani tere menilu kan konin, ka ban ka a bolofen bee rafara moilu tema.»

23 Isa banda misali yirakala ka a fo ie ye ko: «Mo men te n fe, wo ye n juu le ri. Mo men te n demenna ka moilu laden, wo ye baarala ka moilu lajensen.»

Jina ka ikoseyi ka to ce fe

24 Isa ko: «Jina wa gben ka bo ce do fe, a ri wa jnon diya ninin fo wula jan ka kapa, ka ban ka a fo ko: «N di n koseyi

ka wa n bo diya ro.» 25 A wa koseyi ce jinat kor ma, a ri a teren ko wo ra seniya, iko bon men firanni ka a kond raben kojuma. 26 Wo ro, jina ri wa ka jina wonwula laden, menilu ka juu a jere ri. Alu bee ri na ka to ce wo fe. A laban, jinat la ko ri juuya ka tamin a foloma kan.»

27 Ka Isa to kuma la, muso do tora jama tema ka a kan nab ko: «Muso men ka i kond ta ka i saron, ka ban ka a sin di i ma, muso wo kunnadiyani.»

28 Isa ka a jabi: «Koni mo menilu ri ie tolo mal Alla la kuma la ka wo mira, woilu le mo kunnadiyani bailu ri.»

Yunusa toomasere jnon di ke bi moilu ye

29 Ka a teren jama warato le Isa laminin do, a ka ie karan ko: «Bi moilu kewali ka juu. Ai ye kabanako ko ro, men di ke toomasere ri, koni kabannako gber si te ke ai jana, fo Yunusa ta jnon. 30 Nabi Yunusa jere kera toomasere ri Ninibekailu bee jana ja men ma, Mo Dence fanan nato kela toomasere ri bi moilu jana wo ja le ma. 31 Nba, kiti lon wa se, Seba jamana mansa muso ri wuli ka ilo ai torofe ka ai jalaki, baa ale bora fo yoro jan ka na a tolo mal Mansa Sulemani la hankilimaya kuma la. Do ye yan bi, men ka bon Mansa Sulemani ri. 32 Kiti lon wo, Ninibekailu fanan di wuli ka ilo ai torofe ka ai jalaki, baa Nabi Yunusa wara ie kawandi lon men, alu tubira. Do ye yan bi, men ka bon Nabi Yunusa ri.»

Fitina ni ja kise la sanda

33 Isa ka a fo ik tuunni ko: «Mo si te fitina lamelen ka a dokon, wala ka sumanifen do birin a kun na. Wo kuma te! Mo wa a lamelen, a ri a sii fitina sii fen kan, kosa menilu wa don bon kond ri a melen yen. 34 Mo ja kise le a fari banku fitina ri. Ni i ja kise ka ji, kene ri don a la, ka i kond gbe. Ni i ja kise ma ji, foyi si te don fo dibi. 35 Wo le koson, ai ye ai jere lakorasi. Ai kana iban kene ro, ka son dibi ro. 36 Ni i kond gbera kene bolo, ka a teren dibi te a yoro si ro, i

* 11:15 Kerekika la miriya ye le ko Belesebu a ye jina mansaden de ri

ra ke kene ro fasayi. A ye iko fitina ra lamelen ka i bila kene ro.»

Isa ka Farisilu ni sariya karanmawilu jalaki

³⁷ Isa banni kumala, Farisi ce do ka a kili ko a ye wa damunun ke a wara. Alu wara don a wara, ka isii damunun diya. ³⁸ Isa ma a bolo ko folo iko Farisilu ye a kela ja men ma. Wo ka Farisi ce kabannakoya kosebe. ³⁹ Maari Isa ka a fo a ye ko: «Ai Farisilu ye daailu ni muranilu kakan makola ka gbe, ka ai kondon noni to natabaya ni kojuu su bee la. ⁴⁰ Ai hankilitanilu! Men ka kokan ladan, wo le ma a kondola fanan dan wa? ⁴¹ Ai ye ai kondon ro di fantanilu ma, wo wa ke bee ri seniya.

⁴² «Gbalon ye ai Farisilu ye! Ai ye irajala ka jaka bo, hali ai la suma fira kelen kelenna bee ro. Ai ra telenbaya a ni Alla la kaninteya la bilani to. Ai ka kan ka wo ke folo ka a to bee ladenni ke. ⁴³ Gbalon ye ai Farisilu ye! Ka a masaron ai wa don salibon kondon, ai ye nemawo sii diya jininna. Ai wa ke so kondon, ai ye a fe mawilu ye ai bonya ka ai fo. ⁴⁴ Gbalon ye ai Farisilu ye! Ka a masaron ai ye iko kaburu, men ni duu bee ra ke kelen di. Mawilu ye taminna wo kan, koni alu ma a lon ko kaburu le.»

⁴⁵ Sariya karanmawo do ka Isa jabi: «Karanmawo, i la kuma ma dan Farisilu kelen ma de! I ye andeilu fanan dooyala kosebe!» ⁴⁶ Isa ka a jabi: «Gbalon ye ai sariya karanmawilu fanan ye! Ai ye donin ba siila mawilu kun ma, donin men ta gbeleman kojuuya. Koni ai ti son muume ka ie demen wo donin tala! ⁴⁷ Gbalon ye ai ye, ka a masaron ai benbailu ka nabijuma menilu faa, ai ye woilu kaburuilu masidila. ⁴⁸ Ai ra son ai benbailu la baara juu ma, ka a masaron alu ka nabijumailu faa ka kaburu masidi ko to ai ma. ⁴⁹ Wo le koson, Alla ka a fo a la hankilimaya ro ko: «N di nabijumailu lawa ie ma, a ni keladenbailu. Alu ri doilu faa ka doilu jakankata.» ⁵⁰ Wo ro, mawilu ra nabijuma fen fen faa kebi dununa dan waati, Alla ri bi mawilu jininka wo kelen kelenna bee saya

ko ma. ⁵¹ A ri damira Abila la saya ma, haan ka wa Nabi Sakariya la saya ma, men sara saraka bo diya a ni Allabatobonba tema. N di a fo ai ye, Alla ri bi mawilu jininka wo bee ma kiti lon. ⁵² Gbalon ye ai ye, ai sariya karanmawilu! Ai ra iban lonni bere ro, ka wo da tuun ka a so. Ai jere ti don a ro. Ai ye mawilu labanna fanan, mawo menilu ye don ko ro.»

⁵³ Isa bo men keni yoro wo ro, sariya karanmawilu ni Farisilu ka a lapinin jininkali siyaman na. ⁵⁴ Alu ye a fe a ye jabili benbali do ke, men di ke a mira sababu ri.

12

Isa ka mawilu lali kuma siyaman do

¹ Wo tuma, mawo waa siyaman ladenni Isa laminin do. Alu warara haan ka ilo injanon kan. Ka Isa to jama tema, a ka a la karandenilu karan. A ka a fo ie ye ko: «Ai ye ai jere latanka Farisilu la leben ma, ie la filankafuya konin. ² Mawilu la ko si dokonni a ri bo gbe ro, lon do ro. Menilu suturani, woilu bee ri lon mawilu bolo. ³ Ai wa idoon ka fen fen fo mawilu ye dibi ro, woilu bee ri lamen kene ma. Ai wa fen fen fo mawilu tolo koron kan majii ro, hali ni a kera bon kondon sutura ro, woilu bee ri fo gbe ro, ka ke iko mawo ra ilo bon kun na ka wo bee lase fan bee ro.»

⁴ «N terilu, n di a fo ai ye ko mawo menilu seni mawo faala doron, ai kana silan woilu ye, baa woilu dan ye mawo fari banku faa ri. Alu ti se ka tamin wo kan. ⁵ Ai ye silan men ye, n di wo yiraka ai la. Men di se ka mawo faa, ka ban ka a fili jahanama kondon, ai ye silan wo ye.

⁶ «A ye di? Konon misen loolu te sanna wodi misen na wa? Koni Alla ka a kelen kelenna bee lon. ⁷ Alla ka ai lon kosebe, hali ai kungsi jate! Wo ro, ai kana silan fewu. Alla ye ai jatela ka tamin konailu kan.

⁸ «N di a fo ai ye ko mawo fen fen wa ilo n to la mawilu jana, Mawo Dence fanan di ilo wo tii la Alla la melkailu jana. ⁹ Koni men di iban n do mawilu jana, Mawo Dence fanan di iban wo ro Alla la melkailu jana. ¹⁰ Ni mawo ka Mawo

Dence mafɔ, a ri se a makotola. Kɔni mɔɔ wa Alla la Nin Seniman tanama kuma fɔ, a tɛ makoto habadan!

¹¹ «Lon do rɔ, mɔɔilu ri ai mira. Alu wa ai lana salibonilu jɛmɔɔilu ma, wala kititɛɛla su bɛɛ, ai ka kan ka kuma mɛn fɔ ka ai jɛɛ lafasa, ai kana hamin wo la. ¹² Ka a masɔrɔn ai ka kan ka mɛn fɔ, Alla la Nin Seniman di wo kuma bila ai kɔndɔ wo waati kelen na.»

Nanfulutii hankilitan

¹³ Cɛ do tora jama rɔ ka a fɔ Isa ye ko: «An karanmɔɔ, i ye a fɔ n kɔrɔcɛ ye ko an fa sara ka cɛ mɛn to, ko a ye cɛ wo rafara ka n ta di n ma.» ¹⁴ Isa ka a jabi: «ɛɛ, cɛ! Yon de ka nde lasii, ka n kɛ ai la kititɛɛla ri, wala ai la cɛ rafarala?» ¹⁵ Wo kɔ, Isa ka a fɔ jama ye ko: «Ai ye a kɛ kɔnuma, ka ai jɛɛ mira natabaya ma. Ka a masɔrɔn hali ni mɔɔ la nanfulu siyayara a ja jɛɛ ma, wo ti se ka jɛnemaya jɛɛ di a ma.»

¹⁶ Isa ka wo kɔrɔ yiraka ie la sanda do rɔ. A kan ko: «Waati do kɛra, nanfulutii do la sɛnɛ fenilu sɔnda kɔsɛbɛ. ¹⁷ Wo rɔ, a ka a jate mira a jɛɛ kɔndɔ ko: «N di nfen de kɛ sa? Suman mara diya si tɛ n bolo, suman jate wo ri kun mɛn dɔ.» ¹⁸ A ka imiri wo ma ka a fɔ ko: «N di n na bondon bɛɛ lawuya ka kurailu lɔ ka woilu wara. N di n na suman kisɛ ni n na sɛnɛ fen bɛɛ kɛ ie kɔndɔ ka a bɛɛ lamara ye. ¹⁹ Wo wa ban, n di a fɔ n jɛɛ ye ko: «Cɛ, i jɔrɔn fewu! Suman siyaman ba marani i bolo, suman mɛn di san siyaman bɔ. I ye damunun kɛ, ka minnin kɛ, ka sewa.» ²⁰ Alla ka a fɔ a ye ko: «Ile, kɔmɔɔ gbeden. Bi su jin dɔ jɛɛ, i nin di mira i la. I ra mɛn naden i jɛɛ ye, wo totɔ yon bolo sa?» ²¹ Mɔɔ mɛn ye nanfulu jininna a jɛɛ ye, ka a ban Alla rɔ, wo betɔ ten de.»

An kana hamin

²² Wo rɔ, Isa ka a fɔ a la karandenilu ye ko: «Nba, n kan de, ai kana hamin ai nin na ai la dunuɔarateɛ damunun ko rɔ, wala ai la fari banku la feriyabɔ ko rɔ. ²³ Ka a masɔrɔn nin ka bon damunun fen di. Fari banku ka bon feriyabɔ ri.

²⁴ «Ai ye kɔrɔnduwailu lakɔrɔsi. Alu tɛ sɛnɛ kɛla, alu tɛ suman kala. Suman mara diya su su tɛ ie bolo. Kɔni Alla ye woilu balola. Ai munanfan ka bon kɔnɔilu munanfan di paaon Alla jaana. ²⁵ A ragbɛ! Yon ye ai rɔ, mɛn hamin di se do kafula a si ma, hali waati kelen? ²⁶ Ni ai la hamin ti se hali wo ko fitini la, nfenna ai ye haminna ko tɔilu bɛɛ la? ²⁷ Ai ye waa rɔ binilu lakɔrɔsi. Bin woilu ye wulila ka fɛrɛn ka ja. Alu tɛ baara kɛla, alu tɛ feriyabɔ jininna. Kɔni hali Mansa Sulemani, mɛn kɛra nanfulu ba tii ri, wo ma duruki si don, mɛn ka kenyani bin fɛrɛn kelen na. ²⁸ A ragbɛ! Bin mɛnilu ye wulila bi woilu ri janin ta la sini. Hali wo, Alla ka ie feriyabɔ fɛrɛnilu la. A ye di? Alla tɛ ai dɛmɛn fanan, ka ai feriyabɔ wa? Kɔni ai la lemɛniya ka doo fewu!

²⁹ «Ai kana hamin ka a fɔ ko: «An di nfen damun ka nfen min?» ³⁰ Jamana mɛn mɔɔ ma Alla lon dunuɔa rɔ bi, woilu le ye ko su wo jininna waati bɛɛ rɔ. Kɔni ai mako ye fen mɛnilu la, ai Fa Alla ka woilu bɛɛ lon. ³¹ Wo le rɔ, ai ye Alla la mansaya jinin fɔlɔ. Alla ri fen woilu fanan di ai ma.»

Nanfulu banbali

³² Isa ka a fɔ a la karandenilu ye ko: «N na dɛkuru jin, ai kana silan. A diyara ai Fa Alla ye ka a la mansaya di ai ma. ³³ Ai ye ai bolofenilu san ka mɔɔ bolokolonilu sɔ wodi wo rɔ. Ai ye nanfulu mara yɔrɔ ladan ai jɛɛ ye harijeene, nanfulu mara yɔrɔ mɛn tɛ tijan. Sa ai ri nanfulu bila ai ye harijeene, nanfulu mɛn tɛ dɛsɛ habadan. Son si ti se yɔrɔ wo sɔrɔnna, jɛnbɛrɛ ni kɔrikɔri si ti tijani kɛ ye, ³⁴ baa i la nanfulu marani yɔrɔ mɛn, i solɔmɛ ye yɔrɔ wo le rɔ.»

Jɔn mɛnilu rabɛnni

³⁵ Isa ka a fɔ ie ye ko: «Ai ye ai jɛɛ tesidi ka ai rabɛn baara kanma. Ai ye ai la fitina lamɛleni to waati bɛɛ rɔ. ³⁶ Ai ye kɛ iko jɔn, mɛnilu ye ie la kuntii makɔnɔla bon kɔndɔ. Ni kuntii bɔra kɔrɔ malɔ diya ka na da makonkon, alu ri da laka a ye.

³⁷ Ni kuntii nara ka a tɛrɛn jɔnilu ma sunɔɔ fewu, baraka ri don ie la ko rɔ. A ragbɛ! Kuntii ri a tɛsidi ka a jɛrɛ rabɛn ka jɔnilu kili. A ri ie bɛɛ lasii ka damunun sii ie kɔrɔ. ³⁸ Wo le rɔ, ni kuntii nara duu tala waati, wala dondon kasi waati, ni a nara ka a tɛrɛn jɔnilu ma sunɔɔ, baraka ri don ie la ko rɔ.

³⁹ «Ai tolo malɔ! Ni bon tii tun ye a kalama ko son natɔ le a wara a waati mɛn na, a tun di a jɛrɛ rabɛn a jɔ rɔ. ⁴⁰ Wo jɔna kelen ma, ai fanan ye ai rabɛn. Ka a masɔrɔn Mɔɔ Dɛncɛ ri na waati do rɔ, ai hankili tɛ waati mɛn na.»

Jɔn juma ni jɔn juu

⁴¹ Piyɛri ka Isa majininka wo rɔ ko: «Maari, i ra sanda jɔn la andeilu dɔrɔn de yɛ, wala jama bɛɛ?» ⁴² Maari ka a jabi: «Yon ye jatela jɔn telenni ri, wala jɔn hankiliman? Kuntii ri jɔn wo lasii a wara bɛɛ kun na, ko a ye a janto jɔn tɔilu rɔ, ka solo bɔ ka a di ie ma. ⁴³ Ni kuntii nara ka a tɛrɛn jɔn wo ye baara kan, baraka ri don jɔn na ko rɔ. ⁴⁴ Kuntii ri a bolofenilu bɛɛ karifa jɔn wo la. Tujɔna le fewu! ⁴⁵ Kɔni, ni jɔn wo ka imiri ko: «N na kuntii ti nala jona». A ri jɔn tɔilu tɔrɔ ka ie gbasi, cɛ ni muso. A ri damunun kɛ kojuuya ka dɔlɔ min haan ka a jɛrɛ jɔna laminin. ⁴⁶ Wo ko rɔ, a la kuntii ri na waati do rɔ, jɔn wo hankili tɛ waati mɛn na. A wa na, a ri a la jɔn tɔrɔya kojuuya ka a kɛ ikomin Alla lɔnbali.

⁴⁷ «Jɔn mɛn ka a la kuntii diyana ko lɔn, kɔni a kɔndɔgbo ma sɔn ka a janto a rɔ, kuntii ri wo gbasi kojuuya ka jahadi la a kan kɔsɛbɛ! ⁴⁸ Jɔn mɛn ma a la kuntii diyana ko lɔn, ni a filira ka baara juu do kɛ, mɛn ye gbasili ko ri, jɔn wo fanan di gbasi. Ale kɔni tɛ gbasi kojuuya. Mɔɔ mɔɔ wa siyaman sɔrɔn, siyaman di jinin wo fɛ. Siyaman wa karifa fen fen na, siyaman di jinin wo fɛ fanan.»

Hɛra wala bɛnbaliya?

⁴⁹ Isa ka a fɔ ie yɛ ko: «N da na ta su kanma duukolo kan. N da gbedenni ba le fo ta wo ye mɛlɛn. ⁵⁰ Kɔni a fɛrɛ tɛ fo n ye n na jakankatayɛ dafa.

Yani n ye ban wo kɛla, n tɛ jususuman sɔrɔn. ⁵¹ A ye di? A ye ai kɔndɔ ko n da na ka hɛra kɛ duukolo kan wa? Wo kuma tɛ! N nani bɛnbaliya bilala mɔɔilu tɛma. ⁵² Ka damira bi ma, ni mɔɔ loolu kɛra denbaya kelen dɔ, mɔɔ sawa ri kɛ mɔɔ fila kanma, wala mɔɔ fila ri kɛ mɔɔ sawa kanma. ⁵³ Cɛ dɛncɛ ri bila a la, cɛ fanan di bila a dɛncɛ la. Muso denmuso ri bila a la, muso fanan di bila a denmuso la. Muso a dɛncɛ muso ri bila a la, muso fanan di bila a dɛncɛ muso la.»

Bi mɔɔilu ka kan ka waati jɔn lakɔrɔsi

⁵⁴ Isa ka a fɔ jama yɛ ko: «Ni ai ka banda finni yen tele be rɔ, ai ye a fɔla ko sancɛ natɔ le. Sanji di na iko ai ka a fɔ jama mɛn ma. ⁵⁵ Ni ai ka a yen fɔrɔ ye bɔla tele kankan bolo maran fan fɛ ai ye a fɔla ko: «Tara ri bɔ.» Tara ri bɔ ikomin ai ka a fɔ jama mɛn ma. ⁵⁶ Tɔɔmasere mɛnilu ye kɛla sankolo ni duukolo kan, ai kusan woilu faranfasila. Kɔni Alla ye ko mɛnilu kɛla bi mɔɔilu tɛma, nfenna ai ma kusan woilu fanan faranfasila? Ai filankafuulu! ⁵⁷ Nfenna ai tɛ a fɛ ka ko telennilu jate mira ai jɛrɛ ma ka woilu kɛ?

⁵⁸ «A ragbɛ! Ko wa kɛ i ni mɔɔ do tɛma, ni wo ye a fɛ ka i lana kiti diya, yani ai ye se ye, i ye fɛrɛ bɛɛ kɛ ka a madiya sani ai ye se kititɛɛ diya. Ni wo tɛ, kititɛɛla ri i don tasidilu bolo. Polisi ri i bila kaso la. ⁵⁹ Ni i donda kaso la, i ti bɔ fewu fo i wa ban wodi wo bɛɛ sarala. Tujɔna le fewu!»

13

Mɔɔilu ye ikɔseyi Alla ma

¹ Nba, waati wo rɔ, mɔɔilu tɛrɛ ye nala Isa ma ka a fɔ a yɛ ko mɛn kɛni Kalilekailu la Pilate bolo. A ka Kalilekailu jeli ni saraka sobo jeli basan ijɔɔn na. ² Isa ka ie jabi: «A ye di? Ai hankili rɔ, Kalileka mɛnilu faani ten, woilu tun da kojuu le kɛ ka tamin Kalileka tɔ bɛɛ kan wa? Alu faara wo sababu la wa? ³ Wo kuma tɛ! Kɔni ni ai ma tubi, ai fanan di halaki. ⁴ Waati taminni, Silowe sankaso jan bera mɔɔ tan ni seyin kan ka woilu faa Jerusalemu so kɔndɔ. Wo

te ai miri rɔ, mɔɔ tan ni seyin wo, woilu la kɛwalilu tun ka juu ka tamin Jerusalemukailu tɔ bɛɛ ta kan wa? ⁵ Eɛn, dɛ! Wo kuma tɛ! Kɔni ni ai ma tubi, ai bɛɛ fanan di halaki.»

Jiri denbali

⁶ A ka misali di ie ma sanda rɔ, ko: «Toro ju kelen tɛɛ ye cɛ do bolo a la sɛnɛ rɔ. Lon do rɔ, a wara toro den jinin. A ma foyi sɔrɔn a la. ⁷ A ka a fɔ a la baarden ye ko: «N da san sawa kɛ, n ye toro den jininna n na toro ju la. Haan bi, n ma foyi sɔrɔn a la munun. Wo rɔ, i ye a tɛɛ, ka a bɔ ye. Tɔnɔ tɛ a la. A kana to ten ka n na duu tɔjan.» ⁸ Baarden ka a madiya ko: «Faama, i ye a to ten san kelen jinin na munun. N di duu sen a kɔrɔ ka nɔɔ kɛ a fɛ. ⁹ Sando ni a ka den kɛ, ale le wo ri. Kɔni ni a ma den kɛ, i ri a tɛɛ ka a bɔ ye.»»

Isa ka muso do lakɛndɛya Nɔɔn lon

¹⁰ Lon do rɔ, Isa tɛɛ ye mɔɔilu karanna Alla la salibon do la. Nɔɔn lon de tɛɛ. ¹¹ Muso jankarɔto do tɛɛ ye, jinailu ra dan ba bila mɛn kɔ kan. A ra san tan ni seyin bɔ, a ma se a kɔ lawulila. ¹² Isa ka muso wo yen ka a kili. A ka a fɔ a ye ko: «N badenma muso, i ra hɔrɔya i la jankarɔ rɔ ka bɔ a rɔ fewu.» ¹³ A ka a bolo la muso kan. Muso kɛndɛyara ikɔrɔ ye ka a kɔ latelen, ka ban ka Alla tando.

¹⁴ Kɔni salibon kuntii ka wo bɛɛ lakɔrɔsi ka diminya. A monɛra Isa ma ka a masɔrɔn a ka lakɛndɛyali kɛ Nɔɔn lon. Kuntii wulira ka a fɔ jama ye ko: «Tele wɔrɔ ye an bolo ka baara kɛ. Ai ye na kɛndɛya jinin tele wɔrɔ wo kɔrɔ. Ai kana na Nɔɔn lon fewu!»

¹⁵ Maari ka salibon kuntii jabi: «Ai ye filankafuilu le ri. I ja lɔ! Ni nisi wala fali kɛra ai bolo, ai tɛ wa ie furen ka ie mayɛɛman ka ie lamin Nɔɔn lon wa? ¹⁶ Ni ai ye wo kɛla, a ye di? Muso jinin ye Iburahima bɔnsɔn de ri. Setana ra a sidi jankarɔ la kɛbi san tan ni seyin. N ma kan ka wo furen ka a lakɛndɛya Nɔɔn lon wa?» ¹⁷ Wo jabili ka Isa juuilu bɛɛ maloya. Kɔni jama bɛɛ sewara Isa la kosɛbɛ, ka a masɔrɔn a tɛɛ ye kabannako bailu kɛla.

Alla la mansaya ye lala nfen ma?

¹⁸ Wo rɔ Isa ka jinininkali kɛ ko: «Alla la mansaya ni nfen mununni? N di se a ni nfen lala a jɔɔn ma? ¹⁹ Alla la mansaya ye iko sɛbeni fira kise. Cɛ do ka wo ta ka wa a lan a la nako rɔ. Kise wo fɛrɛnda, ka bonya ka kɛ jiri ju ri. Kɔnɔilu ka ie jaan la jiri wo bolonilu la.»

²⁰ Isa ka jinininkali kɛ ko: «N ye Alla la mansaya lala nfen ma iko tuun? ²¹ A ye iko lɛben. Ni muso ka wo ta ka dooni kɛ farɛni muu siyaman dɔ, a ri farɛni muu bɛɛ funu.»

Kisi sila ye iko lu kɔndɔ danin

²² Wo kɔ, Isa watɔla Jerusalemu, a tɛɛ ye mɔɔilu karanna sila la so bailu ni so misɛnnilu la.

²³ Do ka Isa maɔnininka ko: «Maari, mɔɔ gbɛnsɛni ri kisi wa?» Isa ka ie jabi: ²⁴ «Ai ye iraja ka don da doomanin na. Ka a masɔrɔn n di a fɔ ai jana, mɔɔ siyaman di don diya jinin ka kɔna. ²⁵ Maari, mɛn ye bontii ri, ni a wulira ka bon da latuun, ai ri to kɛnɛ ma. Ai ri da makonkon ka a fɔ ko: «Maari, i ye da laka an ye.» Bontii ri jabili kɛ ko: «N ma a lɔn i bɔni yɔrɔ mɛn dɔ.» ²⁶ Ai ri a fɔ ko: «Maari, an bɛɛ ka damunun kɛ ka an min yɔrɔ kelen. I ka an karan an na soilu la.» ²⁷ Maari ri a fɔ ai ye ko: «Ai kojjuukɛlailu, n ma ai lɔn, n ma ai bɔ diya lɔn. Ai ye bɔ yan!»

²⁸ «Wo lon, ai wa Iburahima ni Isiyaka ni Yakuba ni nabijumailu bɛɛ yen Alla la mansaya rɔ, ka a tɛɛn ai lafilini kɔkan. Ai ri kasi ka mɔnɛ fo ka ai jinin makin. ²⁹ Mɔɔilu ri bɔ dunuɔa fan bɛɛ rɔ ka na isii Alla la mansaya rɔ ka damunun kɛ. ³⁰ Nba, doilu ye kɔmamɔɔilu ri bi, mɛnilu ri kɛ jɛmɔɔilu ri sini. Doilu fanan ye jɛmɔɔilu ri bi, mɛnilu ri kɛ kɔmamɔɔilu ri sini.»

Isa ni Jerusalemukailu

³¹ Wo waati kelen, Farisi doilu nara Isa lali ko: «I ye yan bila ka wa yɔrɔ gbɛrɛ rɔ, baa Mansa Herodi ye i faa ko rɔ.» ³² Isa ka ie jabi: «Ai ye wa a fɔ sɔyani wo ye, Herodi kɔnin, ko n ye jina gbɛnna ka bɔ mɔɔilu fɛ, ka

jankarɔtoilu lakendeya. Bi ni sini, n ye wo baara kan. A tele sawana, n na baara ri dafa. ³³ A fere te fo n ye n daja ka n taama bi, a ni sini a ni sini kende, baa nabijuma kana faa yoro si fo Jerusalemu.»

³⁴ Isa ka a kan nabɔ ka fo ko: «Jerusalemu, Jerusalemu. Ai ye nabijumailu faala a ni menilu yon ai kawandi la, ai ye woilu bon kaba la ka ie faa. Sina siyaman, n tere ye a fe ka ai laden iko sise ba ri a denilu laden na men ka ie dokon a korɔ. Koni ai ma son wo ma. ³⁵ Wo rɔ, ai la bon nafilin de tere. Ai na te la n kan butun, fo ai wa a fo lon men ko: «Kunnadiya wo men nani Maari Alla tɔɔ rɔ.»»

14

Isa ka jankarɔ do lakendeya Nɔɔn lon

¹ Nɔɔn lon do rɔ, Isa wara damunun diya Farisilu la jemɔɔ do wara. Menilu siini tere damunun na ye, woilu bee tere ye a lakɔrsila kojuuya. ² Jankarɔ do tere ye Isa jana jama tema ye. Jankarɔ tun da a fari yoro doilu mafunufunu. ³ Isa ka sariya karanmɔɔ ni Farisilu majininka ko: «A ye di? Ka mɔɔ lakendeya Nɔɔn lon, wo benni an na sariya ma, wala wo benni te?» ⁴ Alu ka imakun. Wo rɔ, Isa ka a bolo la jankarɔ kan ka a lakendeya, ka ban ka sila di a ma. ⁵ A bɔ men keni, Isa ka ie majininka ko: «Ni ai la den, wala ai la nisi bera kɔlon kɔndɔ, yon ye ai tema yan, men di iban wo layelela Nɔɔn lon? Ai ri a labɔ jona, wo te?» ⁶ Alu ma se Isa jabila.

Jemɔɔ sii diya jininnailu

⁷ Ka Isa to damunun diya ye, a ka mɔɔilu lakɔrsi, menilu kilini damunun kanma. Alu nani jemɔɔ sii diya tala ie jere ye. Wo rɔ, a ka sanda do la ie ye. A kan ko: ⁸ «I wa kili ka wa kɔɔ malɔ diya rɔ, i kana wa isii jemɔɔ sii diya rɔ, baa wo ri a teren tumado jemɔɔ do kilini ye, men ka bon i ri. ⁹ Ni wo nara ka i siini teren jemɔɔ sii diya, i maloyatɔ le. Men ka ai fila bee

kili, wo ri na ka a fo i ye ko: «Iwuli ka sii diya wo di mɔɔba ma.» I ri wuli maloya rɔ ka kamamɔɔ sii diya jinin jama kɔfe.

¹⁰ «Nba, i wa kili kɔɔ malɔ diya rɔ, i ye wa isii kamamɔɔ sii diya rɔ. Wo wa ke, men ka ai bee kili, wo ri lakɔrsili ke ka a fo ko i ma kan ka isii ten. A ri sii diya gberɛ jinin i ye, men ka ni folɔman di. A ri a fo i ye ko: «N teri, i ye na isii jemɔɔ sii diya rɔ.» I ri bonya ba sɔron mɔɔilu bee jana. ¹¹ A ragbe! Mɔɔ mɔɔ wa a jere bonya, Alla ri wo majii. Koni mɔɔ mɔɔ wa a jere fanmajii, Alla ri wo bonya.»

¹² Isa ka kuma do fo ce ye fanan, a kilini men bolo. A kan ko: «I wa ke mɔɔilu kilila damunun kanma, i kana dan i terilu ni i badenmailu ma, a ni i siijɔn nanfulutiilu, baa lon do rɔ, woilu fanan di a jɔn ke i ye, ka i sara wo rɔ. ¹³ Ni i ka mɔɔilu kili sali damunun kanma, i ye fantanilu ni lanjiiritɔilu a ni na fuyenilu kili dumunun diya. ¹⁴ I ri barayi sɔron wo rɔ, ka a masɔron woilu ti se ka i la kɔɔuma julɔ sara. Alla wa telenbailu suu lawuli, a ri wo baaraji di i ma.»

Menilu kilini damunun ko ma

¹⁵ Isa damunun jɔn do ka a tolo malɔ wo bee la, ka a fo a ye ko: «Men di damunun ke Alla la mansaya rɔ, a ri a kunnadiya sɔron a la ko rɔ kosɛɛ.» ¹⁶ Isa ka jabili ke sanda do rɔ. A ko: «Lon do rɔ, ce do tere ye a fe ka damunun ba rabɛn ka mɔɔ siyaman kili. ¹⁷ Damunun waati sera tuma men na, a ka a la jɔnce lɔ mɔɔilu kili la, ko alu ye na damunun ke. ¹⁸ Koni, alu bee ka bɔna jinin a bolo. A wara mɔɔ folɔ men kili, wo ka a fo ko: «N da duu do san. A fere te fo n ye wa a mafene. I sabari ka yafa a ma. N ti se wala.» ¹⁹ Mɔɔ filana kan ko: «N da senekɛ nisi tan san. N watɔ woilu mafenɛla. I sabari ka yafa n ma.» ²⁰ Mɔɔ sawana fanan kan ko: «N ban san de muso furula. Wo le kosɔn, n ti se wala.» ²¹ Jɔnce wara wo jafɔ a la kuntii ye. A la kuntii duunyara kosɛɛ, ka a fo jɔnce ye ko: «Ibori ka wa se so kɔndɔ fan bee, tiritilu ni sila misenilu la. I wa fantan menilu yen, i ye ie kili, a

ni lanjiiiritailu. I ye ie bεε ta ka na ie ri yan.»²² Jɔncε ka a fɔ a la kuntii ye ko: «I ka mɛn fɔ, n da ban wo kɛla. Kɔni haan bi, i la bon ma fa munun.»²³ Kuntii ka a fɔ a ye ko: «I ye bɔ so kɔndɔ ka wa kɔkan. I wa mɔɔ mɔɔ tɛrɛn silailu la ye, i ye ie kili. I ye fɛrɛ bεε kɛ kosa alu ri na n na bon nafa a ja ma.»²⁴ A ragbɛ! N ka so kɔndɔ mɔɔ mɛnilu fɔlɔman kili, mɛnilu ka iban nde rɔ, alu tɛ foyi si sɔrɔn n na balo rɔ.»

Ka Sankɔ Jate

²⁵ Lon do rɔ, jama ba bilani tɛrɛ ye Isa kɔfɛ. A ka iyɛlɛman ka a fɔ ie ye ko: ²⁶ «Ni mɔɔ mɛn ye a fɛ ka bila n kɔfɛ, a ma sɔn n na ko ye diya a ye ka tamin a fa la, ka tamin a na fanan na, ka tamin a muso la, ka tamin a denilu fanan na, ka tamin a doonilu ni a kɔrɔilu la, hali ka a tamin a jɛrɛ nin na, wo ti se ka kɛ n na karanden jɛrɛ jɛrɛ ri.»²⁷ Mɛn ma sɔn a gbɔngbɔnjiri ta, ka bila n kɔfɛ, wo ti se kɛla n na karanden di.

²⁸ «A ye di? Yon de ye ai tɛma yan, ni a ye a fɛ ka sankaso lɔ, a tɛ isii fɔlɔ ka jate mira kɛ? Kosa a ri a lɔn ni a ri se ka a lɔ ka a laban.»²⁹ Ni a ma wo kɛ fɔlɔ, a ri sankaso ju sii, ka ban ka kɔna a lɔla ka a to ye. Wo wa kɛ, mɔɔilu ri a mayɛlɛ wo rɔ.³⁰ Alu ri a fɔ ko: «Han, cɛ wo! A kan ko a ri sankaso lɔ, kɔni a ra kɔna fewu!»

³¹ «A ye di? Mansa juman di sɔn ka bɔ mansa gbɛrɛ kɛlɛ kanma, ni a ma isii fɔlɔ ka jate mira kɛ. Kosa a ri a lɔn ni a la sɔfaden mɔɔ waa tan di se wo la sɔfaden mɔɔ waa muwan na.»³² Ni a ka a yen ko a ti se wo la, yani mansa wo ye sudunya a ma, a ri keladenilu lawa kɛlɛ ban kanma.³³ A ragbɛ! Ni i ma iban i jɛrɛ rɔ, ka fen bεε to ye, i ti se kɛla n na karanden di.

³⁴ «I ka a lɔn, kɔɔ ye fen juma ri. Kɔni ni a diya bɔra a la, a ti se ladiyala ikɔ.»³⁵ Ni a diya bɔra a la, a ti se ka duu diya sɛnɛ rɔ, a ti se foyi jala sununkun na fanan. A ri lafili. Nba, mɛn tolo ye mɛnni kɛla wo ye a tolo malɔ misali jin na.»

15

Saa tununni le

¹ Nisɔnkɔmiralailu ni kojuukɛla gbɛrɛilu tɛrɛ ye nala ka ie tolo malɔ Isa la. ² Farisilu ni sariya karanmɔɔilu ka wo yen ka a fɔ ie da kɔrɔ Isa ma ko: «A ragbɛ! Cɛ wo ye kojuukɛlailu ramirala, fo ka damunun kɛ fɛ kelen dɔ.»³ Wo rɔ, Isa ka sanda la ie ye ko: ⁴ «Ni saa kɛmɛ kɛra mɔɔ kelen bolo ai rɔ yan, saa kelen wa tunun, yon tɛ sɔn ka saa bikɔnɔndɔ ni kɔnɔndɔ to waa rɔ, ka wa saa tununni kelen pe jinin diya haan ka a yen?»⁵ A wa saa tununni wo yen, a ri sewa. A ri a ta ka a la a kan ma ka na a ri.⁶ A wa se a la lu ma, a ri a fɔ a terilu ni a siijɔɔnilu ye ko: «An ye sewa. N na saa tununni tɛrɛ, kɔni n da a jinin ka a yen.»

⁷ «A ragbɛ! Wo ja kelen ma, kojuukɛla kelen pe wa tubi, wo ye sewa ko ba le ri Alla wara. Wo sewa ka bon paaon, ka tamin telenba mɔɔ bikɔnɔndɔ ni kɔnɔndɔ ta kan, mɛnilu mako tɛ tubi ko ma.»

Muso la wodigbɛ tununni le

⁸ Isa ko: «Ni wodigbɛ tan kɛra muso do bolo, kelen wa tunun a ma bon kɔndɔ, a ri nfen kɛ? A tɛ wuli wa, ka fitina lamɛlɛn ka bon kɔndɔ firan, ka wodi wo jinin a ja jɛrɛ jɛrɛ ma wa, haan ka a yen?»⁹ Ni a ka a yen, a ri a terilu kili, a ni a siijɔɔnilu, ka a fɔ ie ye ko: «An ye sewa. N da n na wodigbɛ yen, mɛn tununni tɛrɛ n ma.»¹⁰ Isa ko: «A ragbɛ! Wo ja kelen ma, kojuukɛla kelen pe wa tubi, Alla la mɛlɛkailu ri sewa.»

Den kanberɛn fila

¹¹ Isa fanan ko: «Dencɛ fila tɛrɛ ye cɛ do bolo.»¹² Lon do rɔ, den doomanni ka a fɔ a fa ye ko: «N fa, i ye i la nanfulu bεε rafara, ka n ta fan di n ma sisen.» Cɛ wo ka a la nanfulu rafara a den fila tɛma, ka a dencɛ doomanni ta fan di a ma.¹³ Wo cɛ tun ma mɛn bakɛ, den wo ka a bolofen bεε ta ka wa taama rɔ jamana jan do rɔ. A se mɛn kɛni ye, a ma foyi kɛ fo manamanaya. A tora wo la haan ka a bolofen bεε tɛjan.

¹⁴ «Nba, kɔfɛ, kɔnkɔ fitina donda jamana wo rɔ, ka a tɛrɛn kanberɛn na

wodi ra ban fewu. A la damunun dɛsɛra. Wo gbɛleyara a ma kosebɛ. ¹⁵ Wo rɔ, a ka baara ninin ye mɔɔ do fɛ. Wo ka a ta ka a lawa waa rɔ a la koseilu gbɛngbɛn diya. ¹⁶ Ka a to waa rɔ ye, kɔnkɔ gbara a la kojuuya, haan ka koseilu la damunun fen sɔsɔ fara damun loo bila a la. Hali wo, mɔɔ si ma a sɔ damunun dɔ.

¹⁷ «Kɔfɛ sa, a ka imiri ka hankili sɔrɔn. A kan ko: «Baaraden siyaman ye n fa bolo. Woilu bɛɛ ye damunun sɔrɔnna tuma bɛɛ, haan ka fa ka a to to. Kɔni nde faatɔ le kɔnkɔ bolo yan.»

¹⁸ A kan ko: «Nba, n di n wuli ka wa n fa wara. N wa se ye, n di a fɔ a ye ko: «N fa, n da julumun sɔrɔn Alla la, ka hake sɔrɔn i fanan na. ¹⁹ I kana n jate i den di butun. Wo ka bon nde ma. I ye n ta ka n kɛ i la baaraden di.» ²⁰ Wo rɔ, a wulira ka wa a fa wara.

«Ka a to yɔrɔ jan, a fa ka a natɔla yen ka kininkinin a ma. A ka ibori ka wa a den nabɛn, ka iton a den kan ka a sunbu. ²¹ A den ka a fɔ a ye ko: «N fa, n da julumun sɔrɔn Alla la, ka hake sɔrɔn ile fanan na. I kana n jate i den di butun. Wo ka bon nde ma.»

²² Kɔni a fa ka a fɔ a la jɔnilu ye ko: «Ai ye ibori ka na duruki ba juma ri, ka a bila a kan na, ka ban ka bolola koyina don a bolo la, ka sanbara don a sen dɔ. ²³ Ai ye nisi den juma juma ta ka a kan natɛɛ. An ye damunun kɛ ka sewa, ²⁴ ka a masɔrɔn n den tun da sa, kɔni a ra kunun. A tun da tunun, kɔni bi a ra yen.» Alu bɛɛ sewara a ja jɛrɛ jɛrɛ ma.

²⁵ «Wo ka a tɛrɛn, den kɔrɔmamɔɔ ye sɛnɛ rɔ. Abɔ mɛn kɛni ye, a sudunyara a fa wara ka dɔnkili la kan mɛn, a ni foli kan. ²⁶ A ka jɔn do kili ka a majininka ko: «Nfen kɛni yan bi?»

²⁷ Wo ka a fɔ a ye ko: «I doocɛ ra na! I fa ra sewa ka nisi den juma juma faa a ye, ko a den kɛndɛ ra na.» ²⁸ Den kɔrɔmamɔɔ monɛra kojuuya, fo ka iban donna lu ma. Wo rɔ, a fa bɔra lu ma ka wa a madiya. ²⁹ Kɔni a ka a fa jabi: «A ragbɛ! A ra san siyaman bɔ, n ye baarala i ye. N da i kumakan bonya tuma bɛɛ. Kɔni haan bi, i ma hali baadenni kelen di n ma, kosa n

di n terilu kili ka tolon kɛ ka sobo damunun. ³⁰ Bari sisen, tuma mɛn na i den da na, mɛn wani tɛrɛ yɔrɔ jan ka i la nanfulu tijan manamanaya rɔ, i ra sɔn ka nisi den juma juma faa wo ye.»

³¹ A fa ka a fɔ a ye ko: «N den, an fila ye yan tuma bɛɛ. Fen fen ye n bolo, wo bɛɛ ye i ta le ri fanan. ³² Kɔni an ka kan ka sewa ka jaalen bi. I doocɛ tun da sa, kɔni a ra kunun. A tun da tunun, kɔni bi a ra yen.»

16

Nanfulu kunnasiila telenbali

¹ Lon do rɔ, Isa ka a fɔ a la karandɛnilu ye ko: «Nanfulutii do tɛrɛ ye, mɛn ka a lamɛn ko a la nanfulu kunnasiila tɛrɛ ye a la nanfulu tijanna. ² A ka a kili ka a fɔ a ye ko: «A fɔra n jana ko i ye n na nanfulu tijanna. Wo ye di? I ra fen fen kɛ n na nanfulu la, i ye na wo bɛɛ dantɛɛ n jana. I ti nala kɛla n na nanfulu kunnasiila ri butun!» ³ Nanfulu kunnasiila ka a fɔ a jɛrɛ kɔndɔ ko: «N ye nfen kɛ sa? N na kuntii kɛtɔ n gbɛnna ka n bila baarabaliya rɔ. Fanka tɛ n na ka sɛnɛ kɛ. N di maloya sɔrɔn ni n ka tarali damira. ⁴ Nba, n da sila yen sisen, n ka kan ka tamin mɛn fɛ. Kosa, n na kuntii wa n gbɛn, mɔɔilu ri hina n na ka n damira ie wara.»

⁵ «Wo rɔ, a wulira ka mɔɔilu kili, a la kuntii la julu tɛrɛ ye mɛnilu la. A ka ie kelen kelenna bɛɛ kili. Alu se mɛn kɛni ye, a ka a mɔɔ fɔlɔ majininka ko: «Julu mɛn ye i la, wo bɛnni yɛli ma?»

⁶ Wo ka a jabi: «Olibiye tulu palan ja kɛmɛ seyin.» A ka a fɔ a ye ko: «I sii jona ka i la julu sɛbɛ yɛlɛman. I ye palan ja kɛmɛ naanin sɛbɛ wo nɔ rɔ.»

⁷ A ka dɔgbɛrɛ majininka ko: «Julu mɛn ye i la, wo bɛnni yɛli ma?» Wo ka a jabi: «Bile kise bɔrɔ kɛmɛ loolu.» A ka a fɔ a ye ko: «I ye i la julu sɛbɛ yɛlɛman ka kɛ bɔrɔ kɛmɛ naanin di.»

⁸ «Nanfulutii ka a la nanfulu kunnasiila telenbali tando, ko a kiwoyani. A mafɛnɛ! Alla lɔnbalilu kiwoyani. Alu ka ijɔɔn mira ja lɔn fasayi! Alu kiwoyani Alla lɔnnailu ri. ⁹ N di ai lali. Ni dunu ja nanfulu kɛra ai bolo, ai ye a kɛ mɔɔilu dɛmɛnni fen di. Kosa,

ai la nanfulu wa ban, ai ri ramira Alla wara, yɔrɔ mɛn tɛ ban habadan.

¹⁰ «Ni mɔɔ mɛn ye a telenna ka fen fitini lamara wo tii ri se a telenna ka fen kunba ba lamara fanan. Kɔni ni mɔɔ mɛn ma se a telenna ka fen fitini lamara, wo ti se a telenna ka fen siyaman lamara fanan. ¹¹ Dunuɲa nanfulu, ni ai ma isɛbedon wo mirala, yon di nanfulu bɛrɛ bɛrɛ karifa ai la? ¹² Ni ai ma telen mɔɔ la nanfulu lamara, yon di nanfulu di ai ma ka kɛ ai jɛrɛ ta ri? ¹³ Jɔnce ti se ka baara kɛ kuntii fila ye waati kelen. Ni kuntii kɛra fila ri jɔnce ri do kanin ka tamin do kan. A ri do kumakan bonya ka tamin do ta la. Wo rɔ, ai ti se ai jii lala Alla ni nanfulu rɔ.»

¹⁴ Farisilu ka kuma wo mɛn ka Isa mayɛɛ, ka a masɔrɔn nanfulu ko duman ie ye kojuuya. ¹⁵ Isa ka ie jabi: «Ka ai jɛrɛ kɛ mɔɔilu ɲana iko telenbailu, wo duman ai ye. Kɔni mɛn ye ai jusu rɔ, Alla ka wo bɛɛ lɔn. Adamadenilu ye mɛn jatela, wo gboman kojuuya Alla ye.

Alla la sariya tɛ ban

¹⁶ «Ka a tɛrɛn Yaya ma kawandili kɛ waati mɛn na fɔlɔ, mɔɔilu tɛrɛ ye Alla la sariya lataamala, a ni nabijumailu la kuma. Kɛbi Yaya nara ka kawandili kɛ, Alla la mansaya kibaro ɲuma ye lasela mɔɔilu ma. Bɛɛ ye irajala ka don wo mansaya rɔ.

¹⁷ «Sankolo ni duukolo ban duman ka tamin Alla la sariya kelen pe ban na, hali sariyatombeli kelen.

¹⁸ «Mɔɔ mɔɔ wa a la muso furusa ka dɔgbɛrɛ furu, wo ra kaninkɛ. Mɔɔ mɔɔ wa muso furusanin ta, wo fanan da kaninkɛ.

Nanfulutii ni Lasari

¹⁹ «Nanfulutii do tɛrɛ ye. Faanin dagbɛlen bilani tɛrɛ a kan na tuma bɛɛ. Lon lon, a tɛrɛ ye damunun duman kɛla ka fa. ²⁰ Kɔni a la bonda lafantan do tɛrɛ lani ye mɛn to ko Lasari, kudukudu ni da ye a fari fan bɛɛ ma. ²¹ A tɛrɛ ye a fɛ ka nanfulutii la daatɔ damun, fen mɛn ye burunna tabali kɔrɔ. Wuluilu tɛrɛ ye nala ka a lani tɛrɛn bon da la ka a dailu maanɛn.

²² «Lon do rɔ, fantan cɛ wo sara. Mɛɛkailu ka a ta ka wa a ri harijeene, Iburahima dafɛ. Kɔfɛ, nanfulutii fanan sara. Mɔɔilu ka a suu don. ²³ Ka nanfulutii jakankatani to lakira, a ka a ɲa lɔ ka Iburahima yen yɔrɔ jan. Lasari siini tɛrɛ Iburahima dafɛ. ²⁴ Nanfulutii ka a kan nabɔ Iburahima ma ko: «N fa Iburahima. I ye hina n na ka n demɛn. I ye Lasari lɔ a bolo koyini sula ji rɔ, ka na a maa n nen na. N jakankatani ta rɔ yan kojuuya.» ²⁵ Kɔni Iburahima ka a jabi: «N dence, i ye imiri kunun ma. Kunun, i dafanin tɛrɛ a ɲa jɛrɛ jɛrɛ ma, ka a tɛrɛn Lasari tɔrɔni tɛrɛ kojuuya. Bi, a sewani yan, ka a tɛrɛn i jakankatani. ²⁶ Ka la wo kan, denka dun ba ye an ni ile tɛma, sa mɔɔ si kana bɔ yan ka wa ye, wala ka bɔ ye ka na yan.» ²⁷ Wo rɔ nanfulutii ka a jabi: «N fa Iburahima, n ye i madiyala. I ye Lasari lawa duukolo kan n fa wara. ²⁸ N badenma mɔɔ loolu ye ye. I ye dijɛ Lasari ye wa ie lali. Kosa alu kana na jakankata diya yan.» ²⁹ Kɔni Iburahima ka nanfulutii jabi: «Nabi Musa la sariya ni nabijuma tɔilu la kawandili ye ye. Alu ye wo mira.» ³⁰ Nanfulutii ka a sɔsɔ ko: «N fa Iburahima, wo tɛ a ɲa. Kɔni ni mɔɔ kelen wulira ka bɔ suuilu tɛma ka wa ie ma, alu ri tubi.» ³¹ Iburahima ka a fɔ a ye ko: «Nabi Musa la sariya ni nabijumailu la kawandili kan ye ye. Ni alu ma sɔn ka wo bonya, alu ti sɔn kawandili kan si ma. Hali ni mɔɔ kelen wulira ka bɔ saya rɔ ka wa ie kawandi, alu ti sɔn a rɔ fewu.»

17

Makotoli ni lemɛniya

¹ Isa ka a fɔ a la karandenilu ye, lon do rɔ, ko: «Sika tɛ a rɔ, lafilu koilu ri na ka mɔɔilu lɔ kojuu kɛla. Kɔni mɔɔ mɛn wa lafilu koilu lana mɔɔilu ma, gbalo ye wo ye. ² Hali ni alu tun ka kabakurun ba sisi wo tii kan na ka a lafilu kɔɔji rɔ, wo tun di fisaya wo rɔ, sa ni a ye kɛ sababu ri ka den kelen nafili. ³ Ai ye ai jɛrɛ lakɔrɔsi. Ni i badenma do ka hake ta, i ye a kili ka a lali. Ni a nimisara, i ye a makoto.

⁴ I badenma wa hake ta i la haan sija wɔrɔnwula tele kelen kɔrɔ, ni a nara wo kelen kelenna bɛɛ rɔ ka a fɔ ko a ra nimisa, i ye a makoto.»

⁵ Keladenbailu ka a fɔ Isa ye ko: «Maari, i ye do la an na lemɛniya kan.» ⁶ Maari ka ie jabi: «Hali ni ai la lemɛniya dooyara ka ke iko seɓeni fira kise kelen, wo lemɛniya jate baraka rɔ ai ri se a fɔla jiri luluma ba ye ko: «I ye bɔ yan ka wa turu fo kɔɔji rɔ». Jiri wo ri i gbiliya.»

Jɔnilu ka kan ka mɛn ke

⁷ Isa ka a fɔ ie ye ko: «A ye di? Ni i la jɔn do bɔra sɛnɛ ke diya, wala kolofen gbɛn diya, ka na lu ma, yon ye ai tɛma, mɛn di sɔn ka a fɔ a ye ko «i ye na isii jona ka damunun ke fɔlɔ?» ⁸ Wo kuma tɛ! I ri a jamari ko «i ye ikaliya ka tibili ke, ka i jɛɛ rabɛn, ka na damunun sii n kɔrɔ. N di damunun ke ka fa ka ji min. Wo kɔ, i ri damunun ke ka ji min». ⁹ Ni jɔn ka a la baara ke, a la kuntii ri baraka bila a ye wo rɔ wa? Wo kuma tɛ! ¹⁰ A ye wo ja kelen de ma ai fanan fan fɛ. Baara mɛn fɔni ai ye, fo wo ye ke. Bonya ko tɛ a rɔ. Ni ai banda baara wo bɛɛ la, ai ye a fɔ ko: «An tara mɛn kanma, an da wo dɔrɔn de ke. Bonya tɛ an ye.»»

Kunatɔ tan

¹¹ Isa tɛɛ ye sila kan ka wa Jerusalemu. A tamintɔ tɛɛ ye Samari mara ni Kalile mara tɛma. ¹² A dontɔla so do kɔndɔ, kunatɔ tan nara a labɛn. Alu lɔni tora yɔrɔ jan, ¹³ ka ie kan nabɔ Isa ma ko: «Isa, an na faama, i ye kininkinin an na ka an dɛmɛn.» ¹⁴ Isa ka ie yen tuma mɛn, a ka a fɔ ko: «Ai ye wa ai jɛɛ yiraka sarakalaselailu la.» Wo bolo ma, alu bɔra ye ka wa. Alu watɔla, alu bɛɛ kɛndɛyara. ¹⁵ Kelen ka a yen ko a ra kɛndɛya. Ka a to Alla tandola kan ba la, a ka ikɔseyi ka na Isa ma. ¹⁶ A ka a jakɔrɔ bɛn duu ma Isa sen kɔrɔ ka baraka bila a ye. Samarika le tɛɛ. ¹⁷ Isa ka a maɓininka ko: «Mɔɔ tan ma kɛndɛya wa? A tɔ kɔnɔndɔ ye mi? ¹⁸ Mɔɔ si ma seyi ka na Alla tando fo cɛ kelen pe jin wa, mɛn ye siya gbɛɛ mɔɔ ri?» ¹⁹ Isa ka a fɔ a ye ko: «Iwuli!

Wa, i ra kɛndɛya i la lemɛniya sababu la!»

Alla la mansaya tɔɔmasereilu

²⁰ Farisi doilu ka Isa maɓininka, lon do rɔ, ko: «Alla la mansaya ri na waati juman?» Isa ka ie jabi: «Alla la mansaya ti nala yenna ja la. ²¹ A ti nala a fɔla ko: «Alla la mansaya ye yan» wala «a ye ye». Kɔni Alla la mansaya ye ai tɛma.»

²² A ka a fɔ a la karandenilu ye ko: «A loo ri ke ai la, lon do rɔ, ka Mɔɔ Dence tele kelen yen, kɔni ai ti se ka wo yen. ²³ Mɔɔilu ri a fɔ ai ye ko: «A fɛɛ, a ye ye» wala «a ye yan». Kɔni ai kana ibori wo kɔ. ²⁴ I ja lɔ! Sanmɛɛnin ye bɔla sankolo fan kelen na ka wa fan do fɛ ja ma, Mɔɔ Dence wa ke nala lon mɛn, a natɔla ri ke wo ja kelen ma. ²⁵ Kɔni yani wo ye dafa, a fɛɛ tɛ fo bi mɔɔilu ye a tɔrɔ kojuuya fɔlɔ ka iban a rɔ.

²⁶ «Yani Mɔɔ Dence ye na iko tuunni, ko mɛnilu kɛra Nuhan tele rɔ, woilu jɔɔn di ke. ²⁷ Nuhan tele rɔ, mɔɔilu tora damunun ni minnin na, ni muso furula, a ni ka ie denmusoilu furu. A tɛɛ ye wo ja fo Nuhan donda kulunba kɔndɔ. Wo lon kelen sancɔ ba ka nali damira. Sancɔ wo ma tɛɛ, fo ka a to gbiliyala a ja jɛɛ jɛɛ ma ka dunuɓa yɔrɔ bɛɛ latunun ka mɔɔilu bɛɛ halaki.

²⁸ «Mɛn kɛra Luti tele rɔ, wo jɔɔn fanan di ke. Luti tele rɔ, mɔɔilu tora damunun ni minnin na, ka to sannɔ kɛla, ka to sɛnɛ ke ni bon lɔla. ²⁹ A tɛɛ ye wo ja haan Luti bɔra Sɔdɔmu so kɔndɔ lon mɛn. Wo lon kelen, ta ni tinbiriki bɔra sankolo rɔ ka jii Sɔdɔmu so kɔndɔ iko sancɔ. Wo ka Sɔdɔmu mɔɔilu bɛɛ halaki.

³⁰ «A ri ke wo ja ma Mɔɔ Dence bɔtɔ gbɛ ma lon mɛn. ³¹ Ni wo lon sera ka a tɛɛn do ra yeɛ bon bilikun sanfɛ ka a bolofenilu to bon kɔndɔ, wo ma kan ka jii a bolofenilu ta kanma bon kɔndɔ. Ni wo lon sera ka do tɛɛn sɛnɛ rɔ, wo ma kan ka ikɔseyi a bolofenilu ta diya so kɔndɔ. ³² Ko mɛn kɛra Luti muso la, ai ye ai hankili to wo rɔ. ³³ Mɔɔ mɛn ye dunuɓaratɛɛ daha dɔrɔn de jininna

bi, wo ri bɔnɔ sini. A tɛ jɛnemaya banbali sɔrɔn sini. Kɔni mɛn wa sɔn ka bɔnɔ dunuɲaratɛɛ daha rɔ bi, sini wo ri kisi ka jɛnemaya banbali sɔrɔn.

³⁴ «N ye fɔla ai la ko su wo rɔ mɔɔ fila ri sunɔɔ lafen kelen kan; mɔɔ kelen di ta ka kelen to ye. ³⁵⁻³⁶ Muso fila ri suman kise bundɛ ijɔɔn fɛ, muso kelen di ta ka muso kelen to ye.» *

³⁷ Karandenilu ka Isa majininka ko: «Maari wo ri kɛ mi?» Isa ka ie jabi sanda rɔ ko: «Suu wa kɛ diya mɛn dɔ, duwailu ri jii ye.»

18

Kititɛɛla Juu

¹ Nba, wo kɔ, Isa ka sanda do la ka a la karandenilu karan, ka a masɔrɔn a ye a fɛ alu ye to Alla matara tuma bɛɛ. Alu kana jiitɛɛ ka wo boloka.

² A ko: «Kititɛɛla do tɛɛ ye so do la. A tun tɛ silanna Alla ye, a tun tɛ mɔɔ bonyala. ³ Nba, cɛsamuso do tɛɛ ye mɛn tɛɛ sela kititɛɛla ma tuma bɛɛ ka a fɔ a ye ko: «I ye n na kiti tɛɛ, baa n juu ra kojuu kɛ n na.» ⁴ A mɛnda, kititɛɛla ma sɔn ka kiti wo tɛɛ. Kɔni, lon do rɔ, kititɛɛla ka a fɔ a jɛɛ kɔndɔ ko: «Tuɲa le. N tɛ silanna Alla ye, n tɛ mɔɔ bonyala, ⁵ kɔni, muso jɛn da n tɔrɔ kojuuya. Wo bolo ma, a fɛɛ tɛ fo n ye kiti wo tɛɛ. Ni wo tɛ, a ri to n jagbala tuma bɛɛ fo ka n sɛɛ.»»

⁶ Wo rɔ, Maari ka a fɔ ko: «Kititɛɛla telenbali wo ka mɛn fɔ, ai ye ai tolo malɔ wo la kɔsɛbɛ. ⁷ Ni Alla la mɔɔilu ka ie kan nabɔ ale ma ka kiti jɛnin a fɛ su ni tele, a tɛ ie dɛmɛn ka ie la kititɛɛilu janabɔ wa? A tɛ iban ie rɔ. ⁸ Alla ri a kaliya ka kiti tɛɛ ie ye telenbaya la. A ye ten de! Kɔni hali wo, Mɔɔ Dence wa seyɛ dunuɲa kan waati mɛn na, a ri mɔɔ tɛɛn yan wa, mɛn lani ale la?»

Farisi ni nisɔnkɔmirala

⁹ Mɔɔ doilu tɛɛ ye, mɛnilu tɛɛ ye ie jɛɛ jatela mɔɔ telennilu ri. Alu lani a la ko alu ka jɛ mɔɔ tɔilu ri. Isa ka sanda do la woilu le ye.

¹⁰ A kan ko: «Mɔɔ fila wara Alla matara diya Allabatobonba kɔndɔ. Kelen tɛɛ ye Farisi ri. Kelen tɛɛ ye nisɔnkɔmirala ri. ¹¹ Farisi cɛ wo ka ilo ka Alla matara a jɛɛ la ko rɔ ko: «O Alla, n ye baraka bilala i ye, n tɛ iko mɔɔ tɔmailu, ka a masɔrɔn n ti tɔjɔli kɛla, n tɛ telenbali ri, n tɛ kaninkɛla ri, wala n tɛ ikomin nisɔnkɔmirala jɛn. ¹² N ye sun donna sɛɲa fila lookun kelen kɔrɔ. Ka la wo kan, n wa fen fen sɔrɔn, n di wo ja bɔ.» ¹³ Kɔni nisɔnkɔmirala wo ka ilo yɔrɔ jan. A ma sɔn ka hali a jɛ la sankolo fan dɔ. A ka a sisi magbasi ka kɛ a nimisa tɔmasere ri. A ka a fɔ ko: «Alla, i ye n makoto, baa kojuukɛla le nde ri.»»

¹⁴ Isa kan ko: «N ye a fɔla ai ye ko nisɔnkɔmirala ka jo sɔrɔn, kɔni Farisi cɛ wo ma jo sɔrɔn. Baa mɔɔ mɔɔ wa a jɛɛ bonyala, wo ri majii, kɔni mɔɔ mɔɔ wa a jɛɛ fanmajii, wo ri bonyala.»

Isa duwara denninilu ye

¹⁵ Lon do rɔ mɔɔilu tɛɛ ye nala denninilu ri Isa ma ko a ye a bolo la woilu kan ka duwa ie ye. Isa la karandenilu ka wo yen ka mɔɔ woilu makuma. ¹⁶ Kɔni Isa ka denninilu kili ko alu ye na a ma. A ka a fɔ a la karandenilu ye ko: «Ai ye a to denninilu ye na n ma. Ai kana ie mabali, ka a masɔrɔn Alla la mansaya ye ie jɛɔnilu le ta ri. ¹⁷ A ragbɛ! Mɔɔ mɛn ma sɔn Alla la mansaya ma iko dennin sɔnni Alla la mansaya ma jɛ mɛn ma, wo tɛ don Alla la mansaya rɔ habadan. Tuɲa le wo ri fewu.»

Isa ni nanfulutii do

¹⁸ Yahudiyailu la kuntii do nara Isa majininka ko: «Karanmɔɔ juma, n ye nfen kɛ sa n di jɛnemaya sɔrɔn, jɛnemaya mɛn tɛ ban?» ¹⁹ Isa ka a jabi: «I ra a fɔ n ma «karanmɔɔ juma» nfenna? Mɔɔ juma si tɛ ye fo Alla kelen pe. ²⁰ Alla ra mɛn sɛbɛ a la sariya rɔ, i ka wo lɔn. A sɛbeni ye ko: «I kana kaninkɛya kɛ. I kana mɔɔ faa. I kana sonyali kɛ. I kana wuya fɔ sereya rɔ. I ye i fa ni i na bonyala.» ²¹ A ka Isa jabi: «Karanmɔɔ, kɛbi n denniya

* **17:35-36** Sebɛli do fɔla ko: «Ni cɛ fila kɛra sɛnɛ rɔ ijɔɔn fɛ, cɛ kelen di ta ka kelen to ye.»

waati, n da sariya wo bεε mira.» ²² Isa ka wo mēn waati mēn na, a ka a fɔ cε yε ko: «I ra dεε ko kelen na butun. I ye wa i bolofen bεε san ka wo wodi di fantanilu ma, sa nanfulu bεε bεε ri kε i bolo harijeene rɔ. Wo wa ban, i ye na bila n kɔ.» ²³ Cε ka jabili wo mēn waati mēn na, a jusu makasira, ka a masɔrɔn nanfulu ba tεε ye a bolo.

²⁴ Isa ka a ɲa lɔ a rɔ ka a fɔ ko: «Nanfulutii don gboman Alla la mansaya rɔ de! ²⁵ Nanfulutii don Alla la mansaya rɔ, wo ka gbɛlɛn ɲɔɔmε don di seyilan woo la.» ²⁶ Mēn ka wo mēn, woilu ka ɲininkali kε ko: «Yon di se kisila wo rɔ?» ²⁷ Isa ka ie jabi: «Ko mēnilu ti se kɛla mɔɔ bolo, woilu ri se kɛla Alla bolo.»

²⁸ Piyeri ka a fɔ Isa yε ko: «Andeilu don? An da fen bεε to ye ka bila i kɔfε.» ²⁹ Isa ka a fɔ ie yε ko: «A ragbε! Mɔɔ mɔɔ wa sɔn ka a la bon to ye, wala a muso, wala a badenmailu, wala a sɔrɔnbailu, wala a denilu, ka wa Alla la mansaya ɲinin, ³⁰ wo sara ri wara dunuɲa ɲin dɔ. Sini, ɲenemaya fanan di di a ma, ɲenemaya banbali kɔnin.»

Isa ka a la sayani a kunun ko fɔ

³¹ Wo kɔ, Isa ka a fɔ a la keladenba tan ni fila yε ko: «An watɔ Jerusalemu. Alla la nabijumailu ka fen fen sεbε Mɔɔ Dence la ko rɔ, wo bεε ri dafa ikomin a sebeni ɲa mēn ma. ³² Alu ri a mira ka a don siya gbεε mɔɔilu bolo. Woilu ri a lafeya ka a mayεlε, ka a nani, ka ie daji tu a kan. ³³ Alu ri a gbasi kojuuya, ka ban ka a faa. Kɔni, a faa tele sawana lon wa se, a ri wuli.» ³⁴ Keladenbailu ma foyi ɲayen a la kuma rɔ. Wo kɔrɔ dooni tεε ie ma. Alu ma famunyali si sɔrɔn a rɔ.

Isa ka ɲa fuyen do ɲa laka

³⁵ Ka Isa ni a la mɔɔilu sudunyara Jeriko so la, alu ka ɲa fuyen do tεrɛn yɔrɔ wo rɔ. A siini tεε ye taralila sila da la. ³⁶ Na fuyen wo ka jama mankan mēn, ka maɲininkali kε ko: «Nfen keni?» ³⁷ A fɔra a yε ko Isa Nasarɛtika le tamintɔ. ³⁸ A ka wo mēn tuma mēn na, a ka a kan nabɔ ka a fɔ ko: «Isa, Mansa Dawuda mamaren cε, i ye kininkinin n ma.» ³⁹ Mɔɔ mēnilu

tεrɛ ye jama ɲεfε, woilu ka a makuma ka a fɔ a yε ko: «Imakun!» A ma sɔn imakunna, fo ka a kan nabɔ fanka la, ka a fɔ ko: «Isa, Mansa Dawuda mamaren cε, i ye kininkinin n ma!» ⁴⁰ Isa ka ɲa fuyen kan mēn ka ilɔ, ka a jamari kε ko ɲa fuyen ye lana a ma. Mɔɔilu wara a ta ka na a ri a ma. A se mēn keni Isa ma, Isa ka a maɲininka ko: ⁴¹ «A ye di? I ye a fε n ye nfen kε i yε?» A ka jabili kε ko: «Maari, n ye a fε n ɲa ye laka ikɔ tuun.» ⁴² Isa ka a fɔ a yε ko: «Ale le wo ri. I ɲa ra laka. I ra lakendeya i la lemɛniya sababu la.» ⁴³ A ɲa lakara ikɔrɔ ye. A bilara Isa kɔ ka to Alla gbiliyala. Mɔɔilu ka wo bεε yen ka Alla tando bakε.

19

Isa ni Sace

¹ Isa donda Jeriko so kɔndɔ ka a tamintɔ ka wa. ² Wo ka cε do tεrɛn ye, mēn tɔɔ ko Sace. Ale tεrɛ ye nisɔnkɔmirala la kuntii ri. Nanfulu ba tεrɛ ye a bolo. ³ A loo tεrɛ ye a la ka a ɲa la Isa kan ka a lɔn. Kɔni, jama warani tεrɛ Isa laminin dɔ kojuuya. Wo bolo ma, Sace ma se a yenna, baa a kundiyani tεrɛ. ⁴ A ka ibori ka wa jama ɲε, wo rɔ, ka ye lε toro ju la ka Isa makɔnɔ, kosa a ri Isa tamintɔla yen, ka a masɔrɔn Isa ka kan ka tamin dinkira wo rɔ. ⁵ Nba, Isa se mēn keni jiri ju wo ma, a ka a ɲa layεlε san ma ka a fɔ Sace yε ko: «Sace, ikaliya, i ye jii. N ye a fε i ye n jiya i wara bi.» ⁶ Sace jiira kaliya rɔ ka bɔ jiri la. A ka Isa ramira sewa rɔ ka wa a malɔ fo a wara. ⁷ Mɔɔilu ka wo yen tuma mēn na, alu ka Isa mafɔ ko: «A sɔnni ka wa jiya kojuukela wara.» ⁸ Sace ka ilɔ Maari ɲana ka a fɔ a yε ko: «Maari, bi n di n na nanfulu tala ka fan kelen di bolokolonilu ma. Ka la wo kan, ni a ka a tεrɛn n da mɔɔ do bolofen mira tɔɲɔli bolo ma, n di a ɲɔɔn naanin laseyi wo ma.» ⁹ Isa ka jabili kε ko: «Kisi ko ra se a wara bi baa a fanan ye Iburahima dence do ri. ¹⁰ Mɔɔ Dence ra na, mɔɔ tununnilu ɲininna ko ie ri kisi.»

Jɔn tan na ko

¹¹ Iko Isa sudunyani tere Jerusalemu so la, mɔɔilu hankili bilara Alla la mansaya ko rɔ. Alu lani a la ko mansaya wo ri bɔ gbɛ rɔ sisen sisen. Wo rɔ, Isa ka sanda do la ie ye. ¹² A kan ko: «Mansa la kabila cɛ do wara jamana jan dɔ, ko a ri mansaya sɔrɔn ka na. ¹³ Sani a ye wa mansaba wara, a ka a la jɔn tan kili. A ka wodigbɛ kelen kelen di wo kelen kelenna bɛɛ ma, ka a fɔ ie ye ko: «Ai ye wodi wo kɛ ai manankun di. Yani n ye n koseyi, ai ye do la a kan n ye.» ¹⁴ Kɔni, mansa la kabila cɛ wo la ko tun ma di a la jamana mɔɔ doilu ye. A bɔ mɛn kɛni a la jamana rɔ, wo rɔ, alu ka kelaya mɔɔ lawa a kɔfɛ ka a fɔ ko: «an tɛ a fɛ cɛ wo ye kɛ an na mansa ri.»

¹⁵ «Hali wo, mansa la kabila cɛ wo ra mansaya sɔrɔn. Wo bolo ma, a ka ikɔseyi a la jamana rɔ. A se mɛn kɛni ye, a ka jɔnilu kili, a tun ka wodi di mɛnilu ma, ko a ye a fɛ ka a lɔn tɔnɔ yɛli ye ie bolo. ¹⁶ A fɔlɔman nara ka a fɔ a ye ko: «Mansa, n da baara kɛ i la wodi rɔ ka a jɔɔn tan sɔrɔn ka la a kan.» ¹⁷ Mansa ka a fɔ wo ye ko: «I ka wo bɛn! Jɔn juma le ile ri. Fen fitini le dira i ma, kɔni i ka a mira ja lɔn. Wo rɔ, n di i lasii so tan kun na.» ¹⁸ Wo kɔ, a filana nara ka a fɔ mansa ye ko: «Mansa, n da baara kɛ i la wodi rɔ ka a jɔɔn loolu sɔrɔn ka la a kan.» ¹⁹ Mansa ka a jabi: «I fanan di sii so loolu kun na.» ²⁰ Jɔn dɔgbɛrɛ nara. Wo ka a fɔ mansa ye ko: «Mansa, n da na i la wodi ri. N ka a bila faanin dɔ ka a dokon ka a mara. ²¹ N silanda i ye, ka a masɔrɔn ile ye mɔɔ kadagbɛlɛn de ri. I ma mɛn bila, i ri wo ta. I ma mɛn foyi, i ri wo ka.» ²² Mansa ka a jabi: «Jɔn juu le ile ri! N di i la kiti tɛɛ ka bɛn i da rɔ kuma ma, mɛn bɔ sa i da rɔ jɔn. I ka a lɔn ko n ye mɔɔ kadagbɛlɛn di. I jɛrɛ ka a fɔ ko n ma mɛn bila, n ye wo tala. Ko n ma mɛn foyi, n ye wo kala. ²³ A ye di wo rɔ? Nfenna i ma n na wodi don tɔnɔ jɔninna bolo? Kosa n wa na, n di tɔnɔ sɔrɔn n na wodi la.»

²⁴ «Nba mansa ka jamarili di a la mɔɔilu ma mɛn tɛrɛ ye ye ko: «Ai ye a la wodi mira a la ka wo di jɔn fɔlɔman ma, mɛn ka a la wodi jɔɔn tan

sɔrɔn.» ²⁵ Alu ka mansa jabi: «Mansa, wodigbɛ tan ye jɔn fɔlɔman wo bolo!» ²⁶ Kɔni mansa ka a fɔ ie ye ko: «Nka wo lɔn. N di a fɔ ai ye ko fen ye mɛn bolo, do fanan di la wo ta kan. Kɔni foyi tɛ mɛn bolo, hali fitini mɛn ye wo bolo, wo ri ta a bolo. ²⁷ Nba, n juu mɛnilu tun tɛ a fɛ n ye sii ie kun na, wa woilu mira ka na ie bɛɛ faa n jɔkɔrɔ yan.»»

Isa ka karanden fila bɔ fali den ta la

²⁸ Isa banni sanda wo lala, a bilara jama jɛ ka wa Jerusalemu. ²⁹ A sudunyani so doilu la, Betifase ni Betani kɔnin, a sera koyinkɛ yɔrɔ do ma, mɔɔilu ye a fɔla mɛn ma ko Olibiye koyinkɛ. A se mɛn kɛni ye, a ka karanden fila bɔ kela diya. ³⁰ A ka a fɔ ie ye ko: «So mɛn ye an jɛ, ai ye wa se ye. Ai wa don so kɔndɔ, ai ri faliden bulan sidini tɛrɛn ye, mɔɔ si ma isii mɛn kan butun. Ai ye a fulen ka na a ri. ³¹ Ni mɔɔ ka ai majininka ko: «Ai ye fali den fulenna nfenna?», ai ye wo jabi: «An Maari mako ye a la.» ³² Isa ka mɛn lawa ie ka a tɛrɛn ikomin a ka a fɔ ja mɛn ma. ³³ Alu tɛrɛ ye fali den fulenna tuma mɛn, a tiilu nara ka a fɔ ko: «Hɛn! Ai ye fali den fulenna nfenna?» ³⁴ Alu ka jabili kɛ ko: «An Maari mako ye a la.» ³⁵ Alu ka fali den ta, wo rɔ, ka wa a ri Isa ma. Alu se mɛn kɛni Isa tɔrɔfɛ ye, alu ka ie la durukilu la fali den kan. Alu ka Isa ta ka a layɛɛ fali kan. ³⁶ Isa watɔla, mɔɔilu ka ie la durukilu jɛnsɛn sila kan a jɛ. ³⁷ Wo ja ma, a sudunyara Jerusalemu la, ka na se Olibiye koyinkɛ ma. A seni koyinkɛ lajii diya, Isa la karandenilu jama ba sewara ka ie kan nabɔ ka Alla tando Isa la kabannakoilu ko kosɔn.

³⁸ Alu tora a fɔla ko:

«Duwawu ye mansa ye,
mɛn nani Maari Alla tɔɔ rɔ.
Hɛra ye kɛ sankolo rɔ.

Tandoli ba ye kɛ Alla ye.»

³⁹ Farisi doilu tora jama tɛma ka a fɔ Isa ye ko: «Karanmɔɔ, a fɔ i la karandenilu ye ko alu ye makun.» ⁴⁰ Isa ka woilu jabi: «Ni alu bɛɛ ka imakun, hali kabakurun jɔnilu ri ie kan nabɔ ka Alla tando karandenilu nɔ rɔ. A ye ten de!»

⁴¹ Isa nara ka a ja la Jerusalemu kan tuma men, a kasira a la ko la. ⁴² A ka a fo ko: «Ko men tun di jusu suma di ai ye, ni ai tun ka wo nayen, sa ai ra jusu suma saron. Koni ai filira wo ma. Wo ra dokon ai ma sisen. ⁴³ Lon do nat, ai juuilu ri na ai kanma. Woilu ri so bee sansan kojuuya, ka sila bee tee, ka so laminin fan bee ro, fo ka ai ragbelen. ⁴⁴ Ai juuilu ri so kond, moolu bee ratijan. Alu ri so bee te fo ka a kabakurunilu bee jensen. Ka a masaron, Alla tun ye ai fe waati men na, ai ma wo jate fewu!»

Isa ka julailu ghen

⁴⁵ Nba, Isa wara Allabatobonba kond, ka a teren julailu warani ye. A ka ie ghen ie labo, ⁴⁶ ka a fo ie ye ko: «A sebeni Alla la kuma ro ko: «N na bon di ke Alla bato diya ri,» koni ai ra a ta ka ke sonilu wara ri.»

⁴⁷ Wo ko, Isa tere ye moolu karanna lon lon Allabatobonba la. Sarakalasila kuntuilu ni sariya karanmoolu ni jamana jemoolu tere ye a faa ja ninna, ⁴⁸ koni, alu ti se wo kela, ka a masaron moo bee tere ye a la kuma mirala fewu.

20

Isa ye yon na fanka karo

¹ Lon do ro, Isa tere ye moolu karanna ka kibaro numa lase ie ma Allabatobonba kond. Sarakalasila kuntuilu, ni sariya karanmoolu, ni moolu wara a teren ye. ² Alu ka Isa maninka ko: «I ye baara men kela jin, yon ka i lo wo la? I ye yon na fanka karo?» ³ Isa ka ie jabi: «N di ai maninka folo: ⁴ Yon ka Yaya lo sun na ji ro? Alla le ka a lo a la, wa moolu?» ⁵ Alu wara injon ye ka wo jabili jinin. Alu kan ko: «Ni an ka a jabi: «Alla ka Yaya lo wo la», a ri a fo ko: «nfenna ai ma la Yaya la wo ro?» ⁶ Ni an ka jabili ke ko: «Moo ka Yaya lo,» moo bee ri wuli ka an bon kaba la, baa alu bee kan ko nabijuma do le tere Yaya ri.» ⁷ Wo ro, alu nara Isa jabi: «An ma Yaya kelayaba lon.» ⁸ Isa ka jabili ke ko: «Nba, n fanan ti son ka n

kelayaba too fo ai ye, n ye men fanka karo konin.»

Baarala juuilu ka men ke

⁹ Ka Isa to ye, a ka sanda do la jama ye. A kan ko: «Ce do ka jirife labo a la sene ro, ka ban ka a karifa baarala doilu la. A banni a karifala, a bora ye ka wa taama ro. A menda ye, a ma ikoseyi. ¹⁰ Jiri den kadi waati sera tuma men, jirife tii ka jon do lawa jirife ro, ka a fo baaralailu ye ko alu ye a so jiri den do. Keladen se men keni ye, baaralailu ma son ka a so. Alu ka keladen mira ka a gbasi ka a ghen. ¹¹ Jirife tii ka jon gberelawa. A fanan seni ye, baaralailu ma son ka wo fanan so, fo ka a gbasi ka a nani ka a ghen. ¹² Jirife tii ka jon sawana lawa ie ma. A se men kera ie ma, alu ka a mira ka a gbasi fo ka a madimin ka wa a lafilu konan.»

¹³ «Wo ro, jirife tii ka a fo ko: «N ye nfen kela? Nba, n di n diyanan dence lawa ie ma. Alu ka kan ka ale bonya.»

¹⁴ Baaralailu ka den wo natola yen, ka a fo injon ye ko: «Den wo ri ke jirife tii ri a fa ko. An ye a mira ka a faa. Sa jirife ri ke an ta ri.» ¹⁵ Wo bolo ma, alu ka a mira ka a lafilu konan ka a faa.»

«A ye di? Jirife tii ri nfen ke baarala woilu la? ¹⁶ A ri na ka ie faa, ka ban ka jirife karifa dogberelila.» Jama ka sanda wo men ka a fo ko: «Ee! Alla ma an kisira ko su wo ma!» ¹⁷ Isa ka a ja lo jama ro ka ie maninka ko: «Nba, men sebeni Alla la kuma ro, wo karo ye nfen di? A sebeli ko:

«Bon lolailu ka iban kabakurun men do, wo le kera bon ju sii kaba ri.»

¹⁸ «Moo men wa be kaba wo kan, wo ri madimin kosebe, koni kaba wo wa be moo men kan, wo ri marnko.»

¹⁹ Sariya karanmoolu ni sarakalasila kuntuilu ka a yen ko Isa ka sanda wo la ie ma. Wo ro, alu wulira ka Isa mira ja jinin damira. Koni alu silanda jama ye, ka a masaron Isa duman tere ye jama ye kosebe.

Nisanko bo ko

²⁰ Wo bolo ma, alu tere ye Isa lakarosila tuma bee. Alu ka janfateilu

lawu a ma, menilu ka ie jere ke iko telenbailu Isa lapinin kanma. Woilu tere ye a fe kuma benbali do ye bo Isa da ro, men di se kela a mira sababu ri. Kosa alu ri wa a ri kiti diya fanma wara. ²¹ Wo bolo ma, janfateilu nara ka jininkali ke a kun ko: «Karanmoo, an ka a lon ko i la kuma telenni le, a ni i la karan. I te moo dooyala moo do ye. Alla la sila ka kan ka taama ja men, i ye mooilu karanna wo la tupa jere jere ro. ²² Wo ro, an ye a fe ka i mapininka ko do la. A ye di? Ka nisanko bo ka a di Romu mansaba ma, wo dani an ma, wa wo dani te?» ²³ Isa ka a lon ko a lapinin kuma le jin. Wo ro, a ka a fo ie ye ko: ²⁴ «Ai ye wodi banan kelen yiraka n na. Yon sawura ni yon too ye wodi banan jin kan?» Alu ka a jabi: «Romu mansaba.» ²⁵ Isa kan ko: «Nba, ai ye Romu mansaba ta di Romu mansaba ma. Ai ye Alla ta di Alla ma fanan.» ²⁶ Isa ka jabili ke kopuma jama bee jana ka janfateilu mabali. A la jabili ka ie kabannakoya fo ka ie makun.

Sadusilu ka jininkali ke Isa kun

²⁷ Dina moo doilu tere ye, menilu too ko Sadusilu. Woilu ye a fola ko moo si te wulila saya ko. Wo doilu nara imadon Isa la ka a mapininka ko: ²⁸ «Karanmoo, Nabi Musa ka a sebe a la sariya ro ko ni i korace sara ka a muso densaronbali to ye, i ye a muso ta, kosa muso ri den saron i korace ye. ²⁹ Awa, dence waronwula tere ye ce do bolo. Dence folo ka muso do furu. A sara ka a muso densaronbali to ye. ³⁰ Ka ben sariya ma, dence filana ka muso wo ta. Ale fanan sara ka muso densaronbali to ye. ³¹ Wo ro, dence sawana ka muso ta. Dence wo fanan sara. A kera ten haan muso wo siira kanberen waronwula kelen kelenna bee kun. Alu bee sara ka muso densaronbali to ye. ³² A laban, muso fanan sara. ³³ A ye di? Suu lawuli lon, muso ri ce yon ta ri sa? A siira a kelen kelenna bee kun.»

³⁴ Isa ka ie jabi: «Bi mooilu ye furu kela. Ce ni muso ri furu ie joon ma. ³⁵ Koni sini, a te ke wo ja. Alla wa moo

menilu jate, woilu ri wuli ka don harijeene. Koni furu ko te ye. Ce te muso furu. Muso te sii ce kun ma. ³⁶ Alu te sa butun, fo ka ke iko melekailu. Alu ye Alla la denilu ri, ka a masaron alu ra bo saya ro ka don Alla la jenemaya banbali ro. ³⁷ Moo ri wuli saya ko, sika te wo ro. Nabi Musa jere ka wo le yiraka an na. A benda Alla ri jiri tuni taman dafe waati men na, a ka a fo Maari Alla ma ko: «Ibrahim la Alla, Isiyaka la Alla, a ni Yakuba la Alla.» ³⁸ Awa Alla te suuila la Alla ri, fo jenemailu. Moo bee jenema le Alla jana.»

³⁹ Sariya karanmoo doilu ka a fo Isa ye ko: «Ee, karanmoo! I ra jabili ke kopuma!» ⁴⁰ Moo si ma susu ka a jininka foyi la wo ko.

Mansa Dawuda dence ye Alla la Moo Nenematomin di wa?

⁴¹ Isa ka ie jininka ko: «Nfenna mooilu ye a fola ko Alla la Moo Nenematomin di ke Mansa Dawuda dence do ri wa? ⁴² Mansa Dawuda jere ka a sebe Jaburi kitabu ro ko:

«Maari Alla ka a fo n Maari ye ko:

Na isii n bolokinin ma,

⁴³ haan n ye i juuila bee mira ka woilu lala i sen koroo.»

⁴⁴ Mansa Dawuda jere ka a fo a ma ko «n Maari.» A ye di? A ri se kela Mansa Dawuda dence gbansan di wo ro wa?»

Isa ka sariya karanmooilu dooya

⁴⁵ Isa ka kuma do fo a la karandenilu ye jama jana. A kan ko: ⁴⁶ «Ai ye ai jere lakorosi sariya karanmooilu la ko ro. A duman ie ye ka duruki jumailu don ka imataama. Alu ye a fe mooilu ye ie tuwa ka ie bonya jama ladendiya ro, a ni ka jemoo siidiya saron Allabato diya, a ni sali kinin damun diya. Wo bee duman ie le. ⁴⁷ Alu ri cesamusoiu bolofenilu bee damun, ka ban ka waati jan ke Alla matarala ka ie jere ke ikomin Alla kaninbailu. Jahadi juu ba ye woilu makonola.»

21

Muso fantan ka wodi men bo

¹ Ka Isa to Allabatobonba kɔndɔ, a ka a ja lɔ wodi bila diya rɔ. A ka nanfulutii doilu yen, mɛnilu tɛrɛ ye wodi ba bilala ye. ² A ka cɛsamuso fantan do fanan yen, mɛn ka wodi misɛn fila kɛ wodi bila diya rɔ.

³ Isa ka wo bɛɛ lakɔrɔsi ka a fɔ ko: «Tɔɔna le! Cɛsamuso fantan wo ra wodi mɛn bɔ, wo ka bon mɔɔ tɔilu bɛɛ ta ri. ⁴ Alu kelen kelenna bɛɛ ka dooni bɔ ie la nanfulu ba rɔ ka a di Alla ma, kɔni ale, a la balo wodi mɛn bɛɛ tɛrɛ ye a bolo, a ka a bɛɛ di.»

Jerusalemu ri tɔɔnan Mɔɔ Dence ja rɔ

⁵ Wo kɔfɛ, karanden doilu tɛrɛ ye barola Allabatobonba la ko kan. Alu ko, ko a lɔra kabakurun jumailu la. Ko a masidi fenilu, mɛnilu dini Alla bonya kanma, ko woilu kɛɔni kɔsɛbɛ.

⁶ Isa ka ie jabi: «Bi, ai ja ye bon jin na, kɔni sini mɛn natɔ, a bɛɛ ri te. A kabakurunilu bɛɛ ri jensen ka bɔ ye. A kabakurun si tɛ to jɔɔn kan.»

⁷ Karandenilu ka Isa majininka ko: «Karanmɔɔ, wo ri kɛ waati numan na? A waati wa sudunya, an di a lɔn tɔɔmasere numan de ma?» ⁸ A ka jabili kɛ ko: «Ai ye a kɛ kɔɔnuma. Ai kana sɔn mɔɔ si ye ai lafili, ka a masɔrɔn mɔɔ siyaman di na ai ma n tɔɔ rɔ, ka a fɔ ko Alla la Mɔɔ Nenematɔmɔnin le a ri, ko Alla la waati ra se. Ai kana bila woilu si kɔ. ⁹ Ai wa kelɛilu kibaro mɛn, a ni murunti kibaro, ai kana silan. A fɛrɛ tɛ fo wo koilu ye kɛ fɔlɔ, kɔni dunuɔna laban tɛ wo si ri fɔlɔ.»

¹⁰ A kan ko: «Siya ri wuli siya kanma. Jamana ri wuli jamana kanma. ¹¹ Duukolo yɛrɛyɛrɛ ba ri kɛ yɔrɔ doilu rɔ, a ni jankarɔ juu, a ni kɔnkɔ fitina ba. Masilan fenilu ri kɛ san dɔ, a ni tɔɔmasere bailu.

¹² «Kɔni, yani wo koilu ye kɛ, mɔɔilu ri ai mira ka ai bensɛnkɔninteya. Alu ri ai don salibon jemɔɔilu bolo, ka ai bila kaso la. Mɔɔilu ri wa ai ri kiti diya mansailu ni jamana jemɔɔilu wara. Tɔrɔya wo bɛɛ ri kɛ ai la nde la ko rɔ. ¹³ Kɔni wo bɛɛ ketɔ fɛrɛ dila ai ma ka n na sereya bɔ ai mirabailu jana. ¹⁴ Yani wo waati ye se, ai ye ai jusu latɛɛ, sa ai kana hamin ai lafasali

ko rɔ. ¹⁵ A waati wa se, nde jɛrɛ ri lafasali kuma hankili di ai ma, ai ri mɛn fɔ. Ai juu si ti se kuma wo sɔsɔla. ¹⁶ Ai sɔrɔnbailu ni ai kɔrɔilu ni ai dooninilu ni ai badenmailu ni ai terilu, woilu jɛrɛ ri ai janfa ka ai doilu faa. ¹⁷ Mɔɔ bɛɛ ri ai magboya nde la ko rɔ. ¹⁸ Hali wo, ai tɛ halaki, hali ai kungsi den kelen pe tɛ tunun. ¹⁹ Wo rɔ, ai ye iraja tuma bɛɛ ka ilɔ, sa ai ri ai jɛrɛ kisi.

Jerusalemu tɔɔnan tuma

²⁰ «Sorodasilu wa na Jerusalemu so laminin lon mɛn, ai ye a lɔn ko so te tuma a ra se. ²¹ Wo lon, mɔɔ mɛnilu ye Jude mara rɔ, woilu ye ibori ka wa koyinkɛilu kan. Wo wa mɛnilu tɛrɛn Jerusalemu so kɔndɔ, woilu ye bɔ ka wa idoon. Mɔɔ mɛnilu kɛra sɛnɛ rɔ, woilu kana don so kɔndɔ butun, ²² ka a masɔrɔn, wo lon di kɛ Alla la jahadi lon di, sa fen fen sɛbeni Alla la kitabu rɔ, wo bɛɛ ri dafa. ²³ Wo lon, gbalo ri la muso kɔnɔmailu a ni denbatiiilu ka a dan natamin, baa jamana bɛɛ ri jakankata. Jahadi ri la mɔɔ bɛɛ kan. ²⁴ Doilu ri sɔɔ fan na ka faa. Doilu ri mira ka bila jɔnya rɔ dunuɔna fan bɛɛ rɔ. Wo tuma, siya gbɛrɛ mɔɔilu ri don Jerusalemu. Alu ri don fanka jɛrɛ jɛrɛ la, ka to ye haan ka jahadi waati wo dafa.

Isa ri na ka bɔ sankolo rɔ

²⁵ «Tɔɔmasere ri kɛ tele ni karo ni loloilu la san dɔ. Dunuɔna kɔndɔ, ji kuru bailu ri wuli kɔɔji kan, ka kɛ mankan ba ri. Wo ri mɔɔilu tɔrɔ ka ie kɔndafili. ²⁶ Ko mɛnilu ketɔ dunuɔna rɔ, wo ri mɔɔilu masilan fo ka ie kidon a la, ka a masɔrɔn hali san kɔndɔ fenilu ri lamaa ka bɔ ie nɔ rɔ. ²⁷ Wo tuma, alu ri Mɔɔ Dence natɔla yen banda sisi rɔ, sebaaya ba ni nɔɔrɔ ba rɔ. ²⁸ Ni ai ka ko woilu ketɔla yen, ai ye ilɔ ka ai ja lɔ san ma, ka a masɔrɔn ai la kanhɔrɔya waati ra sudunya.»

²⁹ Wo kɔ, Isa ka sanda do la ie ye ko: «Ai ye toro ju lakɔrɔsi, wala jiri dɔgbɛrɛ. ³⁰ A wa naron, ai ye a fɔla ko sanma donda ra sudunya. ³¹ Wo ja ma, ko mɛnilu fɔni ai ye bi, ai wa woilu ketɔ yen, ai ri a lɔn ko Alla la mansaya ra sudunya. ³² N di tɔɔna fɔ

ai ye. Yani jin ko bee ye ban kela, bi moolu te ban sala. ³³ San ni dunuƙa ri ban ka tunun fewu, kani n na kuma te ban habadan!

³⁴ «Ai ye ai jere la ko lakarsi. Ai kana to ai diyani koilu kela, ka dolo min ka ai ja laminin, ka hamin dunuƙa sii ja la. Lon wo kana ai mira a bolo ma ikomin miralifen ye sobo mirala ja men ma. ³⁵ N natola ri ke ikomin miralifen, fen fen bee ye duukolo kan a ri a bee mira. ³⁶ Wo ro, ai ye to ipena, ka Alla matara tuma bee; sa ai ri fanka saron kojuu jin kan, men keto kani; sa ai ri bo wo bolo; sa ai ri se ka ilo Moo Dence jana.»

³⁷ Nba, Isa tere ye moolu karanna Allabatobonba kando lon lon. Ni su kora, a ri wa susi koyinke yoro ro, men too ko Olibiye koyinke. ³⁸ Soma jona, moolu ri iladen Allabatobonba kando ka ie tolo malo a la.

22

Janfa donda Isa ma

¹ Nba, Yahudiyailu la Buru Fununbali Sali tun da sudunya, ni doilu ra fo a ma ko Taminkunna Sali. ² Wo tuma sarakalaselailu la kuntiilu ni sariya karanmoolu tere ye Isa faa ja jininna, ka a masaron alu silanni tere jama je.

³ Wo ro, Setana donda Judasi Sikariyoti ro a tere ye Isa la keladenba tan ni fila ro. ⁴ Wo ro, a wara se sarakalaselailu la kuntiilu ma, a ni Allabatobonba kandalila kuntiilu. A ka a fo ie ye ko a ri Isa mira ja jinin ie ye. ⁵ Kuma wo diyara ie ye kosebe. Alu ka a fo Judasi ye ko alu ri wodi di a ma. ⁶ Judasi dijera wo ma. A boni yoro wo ro, a ka isebe don Isa mira ja jinin ma, Isa ri se mirala jama ko ma ja men ma kani.

Karandenilu ka Taminkunna Sali raben

⁷ Nba, Buru Fununbali Sali lon sera. Wo lon Yahudiyailu ka kan ka saa san kelennin bo sarakaya la. ⁸ Isa ka Piyeri ni Yuhana kili ka ie lo kela la. A kan ko: «Ai ye wa sali damunun daben an ye.» ⁹ Alu ka Isa mapininka ko: «I ye a fe an ye wa a raben yoro

juman?» ¹⁰ Isa kan ko: «Ni ai donda so kando, ai ri ben ce do ri. Ji ye a kun ma. Ai ye bila a ko. A wa don lu men ma, ¹¹ ai ye don ye ka a fo lutii ye ko: «Karanmoo kan ko a jiya bon ye mi, ale ni a la karandenilu ri Taminkunna Sali damunun ke yoro men?» ¹² Ce wo ri bon ba do yiraka ai la sankaso sanfe. Bon wo rabenni. Ai ri Taminkunna Sali damunun daben an ye yoro wo ro.»

¹³ Piyeri ni Yuhana bora ye ka wa a teren iko Isa ka a fo ie ye ja men ma. Alu ka Taminkunna Sali damunun daben ye.

Sali damunun kera

¹⁴ Damunun ke waati sera tuma men na, Isa ni a keladenba bee ka isii yoro kelen. ¹⁵ Ka alu to damununna, Isa ka a fo ie ye ko: «Bi a loo ba ye n na ka sali damunun jin ke ai fe, yani n ye jakankata, ¹⁶ ka a masaron n di a fo ai ye ko n te a joo damunun kela butun fewu fo a waati wa se Alla la mansaya ro.»

¹⁷ A ka resenji sori fen do ta, men fani resenji la. A ka baraka bila Alla ye, ka ban ka a fo ie ye ko: «Ai kelen kelenna bee ye a ta ka do min a ro, ¹⁸ ka a masaron n te na resenji min butun fewu fo Alla la mansaya wa na lon men.» ¹⁹ Wo ko, a ka buru ta. A ka baraka bila Alla ye, ka ban ka buru rakadikadi ka a di ie ma. A ka a fo ie ye wo ro ko: «Buru jin ye n fari le ri, men dini ai koson. Ai ye wo ke ka hankili bila n na ko ro.» ²⁰ Damunun banni tuma men, Isa ka ji sori fen ta. Resenji ye a kando. A ka wo di ie ma ka a fo ie ye ko: «Alla keto teriya kura sidila moolu ye n jeli baraka ro. Jeli wo munuƙa le jin di, jeli men di bo ai koson. ²¹ Hali wo, men di janfa don n ma, wo siini n fe damunun diya yan. ²² Moo Dence ri faa iko a ra latee ja men. Sika te fewu wo ro. Kani, gbalo ba a ri la ce wo kan men ka a don moo juulu bolo.» ²³ Alu ka kuma wo men ka ipoon mapininka yon ye ie tema, men di son ka ko su wo ke?

Yon ye jemoo ri?

²⁴ Nba, wo tuma, sosoli wulira keladenbailu tema ko yon ka kan ka jate

ɲemɔɔ ri ie la deƙuru rɔ. ²⁵ Isa ka ie jabi wo rɔ ko: «Jamana mansailu ri ie la jamana denilu mara fanka la. Fanka ye menilu bolo, alu ye a fe mɔɔilu ye ie jate mɔɔ jumailu ri. ²⁶ Ai kana ke ten. Men ye ɲemɔɔ ri ai tema, wo ye a jere ke iko dooman mɔɔ. Men ye kuntiia la, wo ye ke iko baaraden. ²⁷ A ye di? Baaraden men ye gba don na, a ni a la kuntii men siini ka damunun ke dorɔn, yon ka bon wo fila rɔ? Men siini ka damunun ke, wo ka bon a la baaraden di paaɔn, wo te? Kɔni i ɲa lɔ! Nde ye ai tema yan iko baaraden.

²⁸ «Kɔni ai ra imujun ka to n ko n na korɔbɔli ko bee rɔ. ²⁹ Wo le kosɔn, n di Alla la mansaya labila ai ye, iko n Fa ka a labila n ye ɲa men, ³⁰ sa ai ri damunun ke ka imin n dafe n na mansaya rɔ. Ai ri isii mansa la siifenilu rɔ ka Isirayelika tan ni fila la kiti tee.»

Piyeri ri a fo ko a ma Isa lon

³¹ Isa ka a fo Simɔn Piyeri ye ko: «Simɔn, Simɔn, i tolo malɔ n na. Setana ra fere jinin Alla fe ka ai korɔbɔ. ³² Kɔni n da Alla matara ile ye, sa i ri iraja ka la nde la. I wa ikoseyi n ma, i ye i badenmailu seebe don.» ³³ A ka Isa jabi: «N di wa i kofe kaso la. N di sa i fe.» ³⁴ Kɔni Isa kan ko: «Piyeri, i ɲa lɔ. Yani dondon ye kasi bi, i ri a fo mɔɔilu jana haan sija sawa ko i ma n lon.»

Keladenbailu ye ie jere raben

³⁵ Nba, Isa ka a la keladenbailu majininka ko: «A ye di? Ai wa men keni kawandili diya, wo tuma n ma a fo ai ye ko ai kana wodi bila ai kun, ko ai kana borɔ ta, ko ai kana sanbara ta? Wo tuma fen do desera ai bolo wa?» Alu ka a jabi: «Een de! Foyi si ma dese an bolo.» ³⁶ Isa ko: «Kɔni sisen, wodi ye men bolo, wo ye a bila a kun. Borɔ ye men bolo, wo ye a ta. Ni fanmuru ti i bolo, i la faanin do majira ka fanmuru kelen san, ³⁷ ka a masɔrɔn n di a fo ai ye ko, men sebeni n na ko rɔ, a fere te fo wo bee ye dafa. A sebeni n na ko rɔ ko: «A jatera kojukela le ri.» Wo dafa waati ra sudunya sisen.» ³⁸ Alu ka a fo Isa ye

ko: «Maari, a mafene. Fanmuru fila ye yan.» Isa kan ko: «Wo ri a bo.»

Isa ni karandenilu wara Olibiye koyinke kan

³⁹ Wo rɔ, Isa bɔra ye ka wa Olibiye koyinke la, iko a tere ye a kela ɲa men ma tuma bee. A la karandenilu fanan bilara a ko. ⁴⁰ Alu se men keni ye, Isa ka a fo ie ye ko: «Ai ye Alla matara, sa ai kana maneen ka bila kojuu rɔ.» ⁴¹ Wo fɔni ko, a ka a mabo ie la ka jɔɔnkin ka Alla matara ke. ⁴² A kan ko: «N Fa, ni i sɔnda, i ye jakankataya jin mabo n na. Kɔni n jere sawo kana ke, fo i sawo.» ⁴³ Wo tuma, meleka do bɔra sanfe ka na Isa seebe don, ⁴⁴ ka a masɔrɔn wo ko tun da gbeleya a ma kojuyaya. A jusu makasini fo ka a dan natamin. Wo le ka a ke, a ka iraja Alla matarala a ni a la tara ji keni iko jeli, ka buruburun duu ma. ⁴⁵ A banni Alla matarala, a wulira ka wa se a la karandenilu ma. A nara ka ie teren sunɔɔ rɔ. Jusu kasi tun da ie bo. ⁴⁶ A ka a fo ie ye ko: «Nfenna ai ye sunɔɔla? Ai ye wuli ka Alla matara, sa ai kana maneen ka bila kojuu rɔ.»

Yahudiyailu nara Isa mira diya

⁴⁷ Ka Isa to kuma wo la, alu ka jama ba natɔla yen. Jama wo bilani tere Judasi kofe, men ye Isa la keladenba tan ni fila do ri. Jama se men keni Isa ma, Judasi ka imadon Isa la ka a sunbu. ⁴⁸ Yorɔ wo rɔ, Isa ka Judasi majininka ko: «Judasi, i ri janfa don Mɔɔ Dence ma masunbuli rɔ wa?» ⁴⁹ Karandenilu ka wo bee lakɔrɔsi ka a yen ko jama nani Isa kanma, ka Isa majininka ko: «Maari, an te fan ta wa?» ⁵⁰ Karanden do ka fan ta kelendi, ka sarakalase la kuntii ba la jɔnce bolokininma tolo tee a la. ⁵¹ Isa ka a fo ko: «Ai ye a to ten!» A ka a bolo maa jɔnce tolo la ka a lakendeya.

⁵² Isa ka a fo sarakalase la kuntiilu a ni Allabatobonba kandalila kuntiilu a ni mɔɔbailu ye ko: «Nfenna ai ra bo n kanma fanilu ni gbelekeilu ri, iko mɔɔ ye bola benkaninna kanma ɲa men ma? ⁵³ N tere ye ai fe lon lon Allabatobonba kondɔ, kɔni ai ma sɔn

ka n mira ye. Kɔni ai la waati ra se, a ni dibi la fanka waati ra se.»

Piyeri ko a ma Isa lɔn

⁵⁴ Nba, alu ka Isa mira, ka wa a ri sarakalasila kuntiiba wara. Piyeri bilara ie kɔfɛ, kɔni a ma imadon ie la. ⁵⁵ Mɔɔilu ka ta ladan lu ba ma ye, ka isii ta da la. Piyeri fanan nara ka isii ie tɛma.

⁵⁶ Baarden muso do nara ka Piyeri siini tɛrɛn ta da la. A ka Piyeri lakɔrɔsi kɔsɛbɛ, ka a fɔ mɔɔilu yɛ ko: «Cɛ jin fanan tɛrɛ ye Isa kɔfɛ jɔ.» ⁵⁷ Piyeri ma sɔn ka ilɔ wo la. A ka muso jabi: «Muso, n ma a lɔn.» ⁵⁸ Wo kɔfɛ dooni, mɔɔ gbɛrɛ nara Piyeri sɔrɔn ye. Wo ka a fɔ a yɛ ko: «I fanan ye Isa la dɛkuru rɔ jɔ.» Piyeri ka wo jabi: «Eɛn dɛ! Nde sa a rɔ!» ⁵⁹ A ma mɛn bakɛ, dɔgbɛrɛ nara Piyeri yɛ. Wo ka a fɔ fanka la ko: «Sika tɛ a rɔ fewu, cɛ jin tɛrɛ ye Isa kɔfɛ. I ma a yen, Kalileka le.» ⁶⁰ Kɔni Piyeri kan ko: «Cɛ, n ma i la kuma ja yen.» Piyeri banni wo fɔla, dondon kasira ikɔrɔ ye. ⁶¹ Wo waati kelen na, Maari Isa ka iyɛlɛman ka a ja lɔ Piyeri rɔ. Piyeri hankili bilara Maari la kuma rɔ kelendi, ka a masɔrɔn Maari tun da a fɔ a yɛ ko: «Yani dondon ye kasi bi, i ri a fɔ mɔɔilu yɛ haan sɔna sawa ko i ma n lɔn.» ⁶² Piyeri bɔra lu ma ka wa kasi kojuyaya.

Isa mirani Yahudiyailu bolo

⁶³ Nba, wo tuma Isa marabailu ka a lafɛya, ka a gbasi damira. ⁶⁴ Alu ka a ja lasidi ka a maɓininka ko: «Yon ka i gbasi? A tii tɔɔ fɔ an yɛ.» ⁶⁵ Alu ka a nani ka kuma juu siyaman fɔ a ma.

⁶⁶ Banda ka nin, sɔɔma da la, Yahudiyailu la mɔɔbailu ka ladɛn kɛ, sarakalasila kuntiilu ni sariya karanmɔɔilu kɔnin. Isa marabailu nara a ri kiti diya. ⁶⁷ A se mɛn kɛni ye, alu ka a fɔ a yɛ ko: «Ni Alla la Mɔɔ Nenematɔmɔnin le ile ri, i ye i lɔ a la.» Isa ka ie jabi: «Ni n ka n lɔ a la, ai tɛ la a la. ⁶⁸ Ni n fanan ka ai jininka, ai ri iban n jabila. ⁶⁹ Kɔni ka bɔ bi ma, Mɔɔ Dencɛ ri lasii Alla Sebɛɛtii bolokinin ma.» ⁷⁰ Alu bɛɛ ladɛnni ka a maɓininka ko: «Alla Dencɛ le ile ri wo rɔ wa?» Isa ka ie jabi: «Alu ye a

fɔla ko n ye wo ri.» ⁷¹ Alu ka a fɔ wo rɔ ko: «An mako ti sereya si la butun. An da ban a kumakan mɛnna, mɛn bɔni a jɛrɛ da rɔ.»

23

Alu wara Isa ri Pilate wara

¹ Nba, jɛmɔɔilu bɛɛ ladɛnni wulira wo rɔ ka wa Isa malɔ Pilate wara. ² Alu se mɛn kɛni Pilate ma, alu ka imakasi Isa kan. Alu kan ko: «An da a lakɔrɔsi ka a yen ko cɛ jin ye an na jamana mɔɔilu lafilila ka ie lamurunti. A ye a fɔla ie yɛ ko alu kana nisɔnkɔ bɔ ka a di Rɔmu mansa ba ma. A jɛrɛ ko, ko ale le ye Alla la Mɔɔ Nenematɔmɔnin di, mɛn kɔrɔ ye ko mansa.» ³ Pilate ka Isa maɓininka ko: «Ile ye Yahudiyailu la mansa ri wa?» Isa ka a jabi: «I ra wo fɔ.» ⁴ Wo rɔ, Pilate ka a fɔ sarakalasila kuntiilu ni jama bɛɛ yɛ ko: «N ma kojuu si sɔrɔn cɛ jin na ko rɔ, mɛn di kɛ a jalaki sababu ri.» ⁵ Kɔni alu ka ie sɛɛbɛ don a fɔ a ma ko: «Ale le jama lawuli la ka ie karan ka ie lamurunti Jude mara fan bɛɛ rɔ, a ka a damira Kalile ka na haan yan.»

Alu wara Isa ri Herodi wara

⁶ Pilate ka kuma wo mɛn ka ie jininka ko: «Isa ye Kalileka le ri wa?» ⁷ Pilate ka a yen tuma mɛn ko Isa bɔni Kalile mara rɔ, a ka a lawa Herodi ma, mɛn siini Kalile mara kun na. Wo tun da na bɔ diya Jerusalemu. ⁸ Isa se mɛn kɛni ye, Herodi sewara kɔsɛbɛ. A tɛrɛ ye Isa la ko siyaman kalama. Kɛbi waati jan, a loo tɛrɛ ye a la ka Isa yen, ka a masɔrɔn a ye a fɛ Isa ye kabannako do kɛ a pana. ⁹ Wo rɔ, Herodi ka jininkali siyaman kɛ Isa kun, kɔni Isa ma jabili si di a ma. ¹⁰ Sarakalasila kuntiilu ni sariya karanmɔɔilu bɛɛ lɔni tɛrɛ ye. Alu jamanda ka Isa jalaki kɔsɛbɛ. ¹¹ Mansa Herodi ni a la sorodasilu ka Isa dooya ka a lafɛya ja bɛɛ ma, ka ban ka mansa duruki bila a kan na. Wo kɔrɔ alu ka a laseyi Pilate ma. ¹² Pilate ni Herodi tun ma di kɔrɔman. Kɔni wo lon kelen, alu diyara iɓɔɔn yɛ kɔsɛbɛ ka kɛ terilu ri.

Barabasi ye bila, ka Isa faa

13 Pilate ka sarakalase la kuntiilu ni jamana jɛmɔɔilu ni Yahudiya tɔilu laden. 14 A ka a fɔ ie ye ko: «Ai nara ce jin di ka a fɔ ko a ye jamana mɔɔilu lamuruntila. N ka a maɲininka, ka a fɛsɛfɛsɛ ai bɛɛ ɲana. Kɔni n ka a yen ko ai ka fen fen fɔ a ma, ai jɔ tɛ wo si rɔ. 15 Ai ma a yen? Herodi ra a laseyi n ma yan, ka a masɔrɔn a fanan ma kojuu si tɛrɛn a la ko rɔ. Ce jin ma foyi kɛ, mɛn ka kan ka kɛ a faa sababu ri. 16 Wo le kosɔn, n di a gbasi biɲɛ la ka a bila.»

17-18* Alu bɛɛ laden ni ka ie kan nabɔ ko: «I ye ce jin faa ka Barabasi bila!» 19 Barabasi wo ye mɔɔ muruntini ri. Waati taminni, a tun ka keɛ ba lawuli jama tɛma so kɔndɔ, ka mɔɔ do faa fanan. Wo le kosɔn, a mirara ka bila kaso la.

20 Pilate tɛrɛ ye Isa bila ko rɔ. Wo rɔ, a ka jama madiya ikɔ tuun. 21 Kɔni alu jamanda ka ie kan nabɔ ko: «A ye gbɔngbɔn jiri kan, ka a faa. A ye gbɔngbɔn jiri kan, ka a faa!» 22 Pilate ka ie maɲininka a siɲa sawana la ko: «N ye a gbɔngbɔn nfenna? A ka kojuu su ɲuman kɛ? N ma foyi sɔrɔn a la, mɛn di kɛ a faa kun di. N di a gbasi biɲɛ la ka a bila.» 23 Kɔni ie ma diɲɛ fewu, fo ka to ie kan nabɔla kojuuya ko Isa ye gbɔngbɔn jiri kan. Ie jama kan ka Pilate hankili yeɛman. 24 Alu tɛrɛ ye mɛn ɲininna, a diɲɛra wo ma. 25 Alu tun da kasoden mɛn na ko fɔ, mɛn tun ka mɔɔilu lamurunti ka mɔɔ faa, Pilate ka wo bila, kɔni a ka Isa to ie sawo rɔ.

Isa gbɔngbɔnda jiri kan

26 Nba, ka alu to wala Isa ri a gbɔngbɔn diya, alu bɛnda ce do ri mɛn tɔɔ tɛrɛ ye ko Simɔn Sirenika. A bɔtɔ waa rɔ. Sorodasilu ka a mira ko a ye Isa gbɔngbɔn jiri ta ka bila a kɔ. 27 Alu watɔla, jama siyaman bilara ie kɔfɛ. Muso doilu tɛrɛ ye kasila ka kule jama tɛma. 28 Isa ka iyɛɛman ka a fɔ ie ye ko: «Jerusalemu musoilu, ai kana kasi nde la ko rɔ. Ai ye kasi ai jɛrɛ ni ai denilu la ko rɔ,

29 ka a masɔrɔn jakankata waati nato Jerusalemu kan. Wo lon, ai ri a fɔ ko: «Muso densɔrɔnbali, baraka ri don ie la ko rɔ. Muso mɛn ma den ko lon, a ni mɛn ma sin di den si ma, baraka ri don ie la ko rɔ.» 30 Wo tuma, mɔɔilu ri a fɔ koyinkɛilu ye ko: «Be an kan.» Alu ri a fɔ tindilu ye ko: «Birin an kan ka an natunun.» 31 baa ko mɛn ketɔ n na, ni mɔɔilu ri wo su ke jiri kɛndɛ la, nfen di ke jiri jaran na wo rɔ?»

32 Alu wara Isa ni kojuukɛla fila malɔ gbɔngbɔnni diya. 33 Alu wa se dinkira mɛn tɔɔ ko Kunkolo, alu ka Isa gbɔngbɔn jiri kan, a ni kojuukɛla fila wo. Kojuukɛla kelen gbɔngbɔnda jiri do kan Isa bolokinin ma, a to kelen gbɔngbɔnda jiri kan a bolomaran ma. 34 Ka Isa gbɔngbɔnni to jiri kan, a ka a fɔ ko: «N Fa, i ye ie makoto, ka a masɔrɔn alu ra ko mɛn kɛ, alu ma wo lon.» Wo tuma, sorodasilu ka kalabɛn kɛ ka a la faanin dafara.

35 Jama ba lɔni tɛrɛ ye wo bɛɛ ragbɛla. Yahudiya jɛmɔɔilu tɛrɛ ye Isa dooyala kojuuya. Alu kan ko: «A ka doilu kisi kɔrɔman. Ni Alla la Mɔɔ Nenematɔmɔnin de a ri, a ye a jɛrɛ kisi sisen.» 36 Sorodasilu fanan ka Isa lafɛya, ka a sɔ rɛsɛnji kumun dɔ. 37 Alu ka a fɔ a ye ko: «Ni Yahudiyailu la mansa le i ri, i ye i jɛrɛ kisi.» 38 Sɛbɛli do tɛrɛ ye walan kan Isa kun dɔ. A sɛbɛni wo kan ko: «Yahudiyailu la mansa le ɲin di.»

39 Kojuukɛla mɛnilu gbɔngbɔnni Isa dafɛ, wo kelen fanan ka Isa lafɛya. A kan ko: «I tɛ Alla la Mɔɔ Nenematɔmɔnin di wa? I jɛrɛ kisi ka an fanan kisi.» 40 Kɔni a duɲɔɔn ce jamanda a ma ka a jabi: «I tɛ silan Alla ye wa? I ma a lon ko an bɛɛ gbɔngbɔnni. 41 Andeilu ka kan ka tɔrɔya ɲin sɔrɔn, baa an ka kojuu mɛn kɛ, wo sara le wo ri. Kɔni ale ma kojuu si kɛ.» 42 A ka a fɔ Isa ye ko: «Isa, i wa don i la mansaya la, i ye i hankili to n dɔ.» 43 Isa ka a jabi: «N di tuɲa fɔ i ye. Bi jɛrɛ i ri kɛ n dafɛ harijeene.»

* 23:17-18 Sɛbɛli do fɔla ko: Nba, Yahudiyailu la Taminkunna Sali waati wa se san san, Pilate ri kasoden kelen bila ka Yahudiyailu ladiya.

⁴⁴ Midi waati seni, dibi donda jama fan bæε rɔ. A tora ten haan ka lansara waati magbɛn. ⁴⁵ Baa, tele ma bɔ fewu! Allabatobonba tɛtɛtɛ faanin farara a tɛma. ⁴⁶ Isa ka a kan nabɔ, wo rɔ, ko: «N Fa, n da n nin don i bolo.» A banni wo fɔla, a ka a nin bila.

⁴⁷ Rɔmu sorodasi kuntii ka ko wo bæε yenni tuma mɛn na a ka Alla tando ka a fɔ: «Tɔɔna ka fisa: cɛ jin telenni tɛrɛ!» ⁴⁸ Mɛnilu lɔni tɛrɛ ye ka wo bæε lakɔrɔsi, ka ban ka ie sisi magbasi nimisali ni jusu makasi rɔ, ka ikɔseyi so kɔndɔ. ⁴⁹ Kɔni muso mɛnilu tun da to Isa kɔ kɛbi a bɔ waati Kalile, a ni a lɔnba tɔilu bæε, alu bæε tora yɔrɔ jan ka wo bæε mafɛnɛ.

Isa suu don ko

⁵⁰⁻⁵¹ Nba, cɛ do tɛrɛ ye mɛn tɔɔ ko Yusufu. A bɔni Arimate, so mɛn ye Jude mara rɔ. Mɔɔ nɔma le tɛrɛ a ri, a ni mɔɔ telenni. A jii lani Alla la mansaya la. A tɛrɛ ye Yahudiyailu la nɛmɔɔ dɛkuru rɔ, kɔni dɛkuru wo tun ka mɛn nateɛ ka mɛn kɛ Isa la, wo ma diya a yɛ. ⁵² A wara Pilate maɔnininka Isa suu la ko rɔ. ⁵³ Yusufu wara Isa suu lajii ka bɔ gbɔngbɔnjiri kan a ka a kansankɛ ka wa a don kaburu rɔ. Kaburu wo le senni farakolo rɔ iko falan. Suu si tun ma la wo kɔndɔ fɔlɔ. ⁵⁴ Nɔɔnɔn lon nɔrasii lon de tɛrɛ. Ni tele bera Nɔɔnɔn lon di bɔ.

⁵⁵ Muso mɛnilu tɛrɛ ye Isa kɔ kɛbi a bɔ tuma Kalile mara rɔ, woilu bilara Yusufu kɔ ka wa suu don diya. Wo bolo ma, alu ka kaburu yen, ka Isa suu don nɔ fanan yen. ⁵⁶ Alu ka ikɔseyi so kɔndɔ. Alu ka tulu suman duman ni latikolon dabɛn Isa suu yɛ, ka ban ka iɔɔɔnɔn. Ka bɛn sariya ma, alu ma baara si kɛ Nɔɔnɔn lon.

24

Isa wulira saya rɔ

¹ Nɔɔnɔn lon taminni, Lahadi sɔɔma dala jona, muso woilu ka tulu suman duman ni latikolon ta ka wa kaburu da la. ² Alu seni kaburu da la, kabakurun ba mɛn lani tɛrɛ kaburu da la ka da tuun, wo ra makurukuru ka bɔ ye. ³ Wo rɔ, alu donda kaburu kɔndɔ, kɔni alu ma Maari Isa suu tɛrɛn ye. ⁴ Ka

alu to wo kɔndafilini rɔ, alu ka cɛ fila yen, faanin gbɛ mɛlɛnmɛlɛnna tɛrɛ ye mɛnilu kan na. ⁵ Musoilu silanda kojuuya, ka ie nɔkɔrɔ bɛn duu ma. Cɛ fila wo ka a fɔ ie yɛ ko: «Nfenna ai ye mɔɔ nɛnema nɔninna suuila tɛma?» ⁶ A tɛ yan. A ra wuli ka bɔ saya rɔ. A ka mɛn fɔ ai yɛ Kalile mara rɔ, ai kana jina wo la. ⁷ Wo tuma a ka a fɔ ai yɛ ko: «A fɛrɛ tɛ fo Mɔɔ Dence ye don kojuukɛlailu bolo. Alu ri a ta ka a gbɔngbɔn jiri kan ka a faa. Tele fila a sawana, a ri lawuli ikɔ tuun.» ⁸ Wo ka musoilu hankili lajii Isa la kuma rɔ.

Musoilu wara dantɛli kɛ

⁹ Alu ka ibori ka wa wo nɔ bæε fɔ kɛ-ladenba tan ni kelen yɛ, a ni ie dɛkuru tɔilu bæε. ¹⁰ Mariyamu Makidalaka, ni Yahani, ni Yakuba na Mariyamu, a ni ie dafɔɔnɔnɔnilu le tɛrɛ, mɛnilu bɔra kaburu da la ka wa dantɛli kɛ kɛ-ladenbailu yɛ. ¹¹ Kɔni keladenbailu ma dantɛli wo jate. Alu ma la a la fewu. ¹² Hali wo, Piyɛri wulira ka ibori ka wa kaburu da la. A se mɛn kɛni ye, a ka imajii ka kaburu kɔndɔ mafɛnɛ. A ma foyi yen a kɔndɔ fo kansankɛ gbansan. A kɔndafilini ka ikɔseyi so kɔndɔ.

Karanden fila ni Isa ka iɔɔnɔn yen Emayusi sila la

¹³ Nba, wo lon kelen na, karanden fila bɔra Jerusalemu ka wa so do la, mɛn tɔɔ ko Emayusi. Wo so ni Jerusalemu tɛ ri kilo tan ni kelen nɔɔn bɔ. ¹⁴ Ko mɛnilu kɛni, alu tɛrɛ ye barola woilu kan. ¹⁵ Ka alu to barola, Isa nara ka imadon ie la. A ni ie wara iɔɔnɔn fɛ. ¹⁶ Alu ka Isa yen ie nɔ la, kɔni alu filiyara a ma.

¹⁷ Isa ka ie maɔnininka ko: «Ai tɛrɛ ye barola nfen de kan?» Alu ka ilɔ, alu fila nin nafinni ie ma. ¹⁸ Mɛn tɔɔ ko Kilopasi, wo ka Isa jabi: «Ile kelen de lɔndanyala Jerusalemu yan mɛn i ma a lɔn ko mɛn ye taminna yan tele jin dɔ?» ¹⁹ Isa ka ie maɔnininka ko: «Ko su nɔman de wo ri?» Alu ka a jabi: «Ko mɛn kɛra Isa Nasaretika la. A la kuma ni a la kɛwalilu yirakara an na ko Alla la nabijuma barakani

le ale ri, Alla jana a ni mɔɔ bɛɛ jana. ²⁰ Sarakalasele kuntuilu ni an na jama jɛmɔɔilu ka a mira. Alu wara a ri Rɔmu faama cɛ ma ko a ye a faa. Wo rɔ, alu ka a gbɔngbɔn jiri kan ka a faa. ²¹ An jii tɛɛ ye a kan ko ale ri Isirayeli mɔɔilu hɔrɔya, kɔni alu ra a faa. A faa tele sawanan de bi ri. ²² An na dɛkuru muso doilu nara kuma do fɔ an yɛ. Wo ka an kɔndafili kɔsɛbɛ. Alu ka a fɔ an jana ko alu wara kaburu da la bi sɔɔma jona, ²³ kɔni alu ma a suu tɛɛn kaburu kɔndɔ. Alu ka ikɔseyi ka a fɔ an yɛ ko alu ka mɛɛka doilu yen, mɛnilu ka a fɔ ie jana ko Isa jɛnema le. ²⁴ Wo le ka a kɛ, an dafɔrɔɔn doilu bɔra ye ka wa wo lakɔrɔsi. Alu wara kaburu da la ka a bɛɛ tɛɛn iko musoilu ka a fɔ na mɛn. Kɔni alu ma Isa jɛɛ yen.»

²⁵ Isa ka ie jabi: «Ai hankilitanilu! Nabijumailu ka mɛnilu fɔ, ai tɛ lala woilu la jona dɛ! ²⁶ Ni wo tɛ, nabijumailu ka a fɔ ko Alla la Mɔɔ Nenematɔmɔnin di tɔrɔya sɔrɔn ten, ka ban ka don a la gbiliya jɛɛ jɛɛ rɔ. Kuma wo ma kan ka kanbali wa?» ²⁷ Wo rɔ, fen fen sɛbɛni a jɛɛ la ko rɔ Alla la kuma rɔ, ka damira Nabi Musa la sariya rɔ haan ka na se nabijuma tɔilu bɛɛ la sɛbɛlilu ma, a ka wo bɛɛ kɔrɔ fɔ ie yɛ.

²⁸ Alu ka so magbɛn tuma mɛn, Isa ka a jɛɛ kɛ taminbatɔ ri. ²⁹ Kɔni alu ka a madiya kɔsɛbɛ, ka a fɔ a yɛ ko: «I jaandi, i ye to an fɛ yan. Su kɔtɔ le, dibi ri don sisen.» Wo rɔ, a ni alu donda so kɔndɔ ijɔɔn fɛ. ³⁰ Damunun waati seni, alu bɛɛ ka isii damunun kanma. Isa ka buru ta ka baraka bila Alla yɛ, ka a rakadikadi ie bɛɛ tɛma. ³¹ Waati kelen wo la, karanden fila bɛɛ jana lakara ka a lɔn ko lɔndan cɛ wo ye Isa le ri. Kɔni Isa tununda ie ma kelen di. ³² Alu fila ka ijɔɔn maɲininka ko: «A ka Alla la kuma fɔ an yɛ sila kan tuma mɛn, an jusu ma bɔ wa?»

³³ Alu fila wulira kelendi ka ikɔseyi Jerusalemu. Alu se mɛn kɛni ye, alu ka keladenba tan ni kelen ni karanden tɔilu ladɛnni tɛɛn yɔrɔ kelen. ³⁴ Alu bɛɛ ladɛnni ka a fɔ mɔɔ fila wo ye

ko: «Tɔjɔna jɛɛ jɛɛ le. An Maari ra wuli ka bɔ saya rɔ. Simɔn jɛɛ ra a yen.» ³⁵ Wo rɔ, wo fila ka ie ta fanan fɔ. Alu bɛnda Isa ri sila la jana mɛn ma, a ni alu ka Isa lɔn jana mɛn buru rafara waati, alu ka wo bɛɛ dantɛɛ jama jana.

Isa ka a jɛɛ yiraka jama la

³⁶ Ka alu to kuma wo kan, Isa bɔra gbɛ rɔ ie tɛma. A kan ko: «Alla ye hɛra kɛ ai yɛ.» ³⁷ Alu bɛɛ barara ka silan kojuuya, baa alu tɛɛ ye a jatela suu jiya kɔrɔ le ri. ³⁸ Isa ka a fɔ ie yɛ ko: «Ai silanni nfenna? Ai sikani nfenna?» ³⁹ «Ai ye imadon n na ka n boloilu mafɛnɛ, a ni n senilu. Nde jɛɛ le fasayi! Ai ye ai bolo maa n na. Bu ni kolo ye n na jɔ! Ni suu jiya kɔrɔ le, ai ri bu ni kolo yen wo la wa?» ⁴⁰ Wo rɔ, a ka a boloilu ni a senilu yiraka ie la.

⁴¹ Wo kɛra sewa ko ba ri, kɔni alu kabannakoyani tɛɛ kojuuya, haan ka ie kɔndafili. Sika tɛɛ ye ie rɔ butun. Ka alu to miriya wo rɔ, Isa ka a fɔ ie yɛ ko: «Damunun fen tɛ ai bolo yan wa?» ⁴² Alu ka jɛɛ janinni do ta ka di a ma. ⁴³ A ka a ta ka a damun ie bɛɛ jana.

⁴⁴ Wo kɔ, a ka a fɔ ie yɛ ko: «Waati taminni, n tɛɛ ye a fɔla ai yɛ ko fen fen sɛbɛni n na ko rɔ, wo bɛɛ ri dafa. Mɛnilu sɛbɛni Nabi Musa la sariya rɔ, a ni mɛnilu sɛbɛni nabijuma tɔilu la kuma rɔ, a ni mɛnilu sɛbɛni Jaburi kitabu rɔ, woilu bɛɛ ri dafa fewu.» ⁴⁵ Wo rɔ, a ka hankili di ie ma, sa alu ri se ka Alla la kuma jana yen. ⁴⁶ A ka a fɔ ie yɛ ikɔ tuun ko: «A sɛbɛni Alla la kuma rɔ ko Alla la Mɔɔ Nenematɔmɔnin di jakankata ka faa. Kɔni a faa tele sawana, a ri wuli ikɔ tuun. ⁴⁷ A ri fɔ mɔɔilu bɛɛ yɛ Alla la Mɔɔ Nenematɔmɔnin tɔɔ rɔ ko alu ye tubi, kosa Alla ri ie makoto. A kibaro ri bɔ Jerusalemu yan ka jɛnsɛn jamana bɛɛ rɔ. ⁴⁸ Ai ri ko woilu sereilu ri. ⁴⁹ N Fa ka lahidi mɛn sidi ai yɛ, n di wo dafa lana ai ma. Wo rɔ, ai kana bɔ Jerusalemu so kɔndɔ fo sɛɛbɛ wo wa bɔ sanfɛ ka jii ai kan.»

Isa yɛlɛra san ma

⁵⁰ Wo kɔ, a wara ie malɔ Betani so fan fɛ. A ka a bolo fila kɔrɔta ka duwawu kɛ ie yɛ. ⁵¹ Ka a to duwawu

la, a kɔrɔtara ka bɔ ie tɛma ka wa sankolo rɔ. ⁵² Alu ka a bato, ka ban ka ie koseyi Jerusalemu sewa ba rɔ.

⁵³ Nba, alu tɛɛ ye wala Allabato-bonba kɛndɔ tuma bɛɛ ka to Alla batola.

Pɔli la bataki lawa Kalatikailu ma Kalatikailu

*Kumakan men ye Kitabu seniman
nin kɔndɔ*

Kitabu seniman ye seɓeni Pɔli le bolo ka a lawa lemeninya mɔɔilu ma men ye Kalati. Wɔ bɛɛ seɓeni kitabu Keladenilu la Kewali kɔndɔ suran 13 a ni suran 14.

Nba, Isa la baara damira waati, lemeninya mɔɔ siyaman tere ye Yahudiyailu le ri. ("Yahudiyailu" ni "Isirayeli" wo bɛɛ ye tɔɔ kelen de ri). Yahudiyailu men lemeninyara Isa ma ie ka lɔn kɔ Mɔɔ Suwandini le, nabilu kumara a la kɔrɔ. Alu ma Isa la karan lɔn ikɔmi dina kura le. Alu la miriya ye, Isa la karanya ma, a ye ie la dina le dafa la, ikɔmi Alla ka fɔɓa men ma. Ka a ma sɔrɔn, alu lemeninyara, kɔni alu ma ie la dina sariya sila si bila, Nabi Musa la Tawureta a ni Nabi Dawuda la Yabuur. Ie ma si bila. Alu ka lɔnni mi sɔrɔn Isa fe, ie ka fanan la wo kan.

Kɔnɔrɔfili si te wo rɔ ka a masɔrɔn Alla la kumakan tere ye wala Yahudiyailu le ma. Kɔni Isa la kandenilu ka a la kumakan nase siya gberɛ mɔɔilu ma waati men na, kɔnɔrɔfili ka siya gberɛ mɔɔilu mira. Siya gberɛ mɔɔ men lemeninyara Isa ma, alu ma sɔn Yahudiyailu la namun tala ka a la ie ka lɔnin kan, ie ka men sɔrɔn Isa la, ka a masɔrɔn Isa la karan ka woilu wasa.

Ka a masɔrɔn wo fe, Yahudiya lemeninyamɔɔilu ma kuma kujɛ siya gberɛ mɔɔilu fe, ka a masɔrɔn jinilu ma kɔjii ke. Yahudiya lemeninyamɔɔilu ka a fɔ ko lemeninyamɔɔ men ma kɔjii ke ma kisiba bere sɔrɔn. Pɔli ka a men tuma men ai le ye kuma wo fɔla, a ka ie sɔsɔ ka a fɔ ko ni an di kisi sɔrɔn Isa la saraka sababu la, an makɔ sa kɔjii la kɔsa an di kisi sɔrɔn. A ma a fɔ ko kɔjii ke a ma ni. A ka fɔ ko kɔjii ke ti an kisila; an ti se kisila sila si fe. Isa kelen pe la saraka le ri se wo kela.

Sɔsɔli la men ye Yahudiya lemeninyamɔɔilu ni siya gberɛ lemeninyamɔɔilu tema wo ri se hankili dila an ma. Sariya doilu ye dina rɔ an di se woilu bonyala, kɔni a ti se an kisila. Namun doilu ye ye an di se bilala namun sila woilu kan. An ti se jatela ikɔmi a diya bɔyani kɔ an di kisi sɔrɔn. A ka gbelen dooni ka bɛɛ jafɔ, kɔni Alla la kitabu seniman wo di se hankili dila an ma ka a payen.

Keɓi Pɔli ka bataki lawa Kalati lemeninyamɔɔilu ma, a ri se an karanna ka bila lemeninya a rɔ. Lemenyamɔɔilu la sariya fɔlɔ le kaninteya ri. Nin Seniman ye lemeninya mɔɔilujusu rɔ, wo fanan ye sila yirakala ie la ka lɔ Alla ma. Wɔ le tɔnɔ ye a la, ni wo te Setana ri bɔ fere su bɛɛ la ka ai la lemeninya tɔjan, ka ai lɔ sila gberɛ ma men ye kojuu sila ri. Alla ye an tanka wo ma. Amina!

¹ Seɓe jin farani nde Pɔli le la, nde men ye keladen di. Mɔɔilu ma n suwandi baara wo kanma. Mɔɔ si ma n kelaya. Eɛn, n kera keladen de ri ka fara Isa Nenematɔmɔnin de la, a ni an Fa Alla men ka a lawuli ka a bɔ saya rɔ. ² Nde ni an badenma menilu bɛɛ ye n tɔrɔfe yan, an ye seɓe jin nawala lemeniyamɔɔilu la dekuruilu le ma, menilu ye Kalati jamana rɔ. ³ An Fa Alla a ni Maari Isa Nenematɔmɔnin ye jumaya ke ai ye, ka jususuma di ai ma. ⁴ Isa Nenematɔmɔnin de ka a jere ke saraka ri an na kojuuilu kosɔn, sa a ri an bɔ dunuɓa juu jin fanka kɔrɔ, baa an Fa Alla sawo tere ye wo rɔ. ⁵ A tɔɔ ye gbiliya kadawu. Amina!

Kibaro numa kelen pe le ye ye

⁶ N da kabannakoya kojuuya ka a masɔrɔn Alla men ka ai kili ka fara Nenematɔmɔnin na jumaya la, ai ra ai kɔdon wo la jona jona, ka wa kela gberɛ kɔ. ⁷ Kɔni kela gberɛ te wo ri de! Mɔɔ doilu le ye ai kɔndafilila ten. Alu ye a fe ka Nenematɔmɔnin na kibaro numa yeleman. ⁸ Kɔni an ka kibaro numa men nase ai ma, ni fen fen ka kela gberɛ lase ai ma, men ni fɔlɔman wo te kelen di, danka ye wo

tii kan, hali ni a kera andeilu ri, wala sankoloro meleka do ri. ⁹ An ka men fo ai ye koroman, n di wo fo ikoo ko ai sonda kibaro juma men ma, ni maa maa ka kela gberε lase ai ma, men ni foloman wo te kelen di, danka ye wo tii kan kadawu!

¹⁰ A ye di? N ye a jininna ka n jere diya maailu ye wa, wala Alla ye wa? N ye a jininna ka maailu hene wa? Wo kuma te! Ni n tere ye a fe ka maailu hene folo, n tun tena kela Nenematomanin na baaraden di.

Alla ka Pali bila a la baara la ja men ma

¹¹ N badenmailu, n ye a fe ai ye a lon ko n ka kibaro juma men nase ai ma, wo ma fara maa la. ¹² N ma a saron maa si la. Maa ma n karan a la fanan. Koni Isa Nenematomanin jere le ka a yiraka n na.

¹³ N tere ye taamala Yahudiyailu la dina sila kan ja men ma folofolo, ai ra wo men. N tere ye Alla la jama torola foo ka a dan natamin kojuuya. N tere ye a jininna ka a ratijan fewu. ¹⁴ N jere siya maailu tema, n tere ye wala jefe Yahudiyailu la dina sila kan ka tamin n kanyajoon ma fan ba kan, baa n benbailu la landailu tun ka gbelen n ma kosebe.

¹⁵ Koni ka a teren n ma saron folo, Alla ka n suwandi ka n bila a dan na. A ka n kili ka fara a la jumaya la. A diyara a ye tuma men na ¹⁶ ka a Dence yiraka n na sa n di a la ko fo siya gberε maailu ye, n ma hankili jinin maa si la. ¹⁷ N ma wa Jerusalemu ka hankili jinin keladen foloilu la. N wara Arabu jamana ro i koroo. Wo koroo, n ka n koseyi ka wa Damasi so kondoo.

¹⁸ San sawa taminni koo, n wara Jerusalemu, sa n ni Kefasi* ri kuma an joon fe. N ka tele tan ni loolu ke a torofe. ¹⁹ Koni n ja ma la keladen tailu si kan, fo Maari Isa dooce Yakuba.

²⁰ Nde ye men sebela ka a di ai ma, wuya te wo ri. N ye wo lasereyala Alla jana. ²¹ Wo koroo, n wara Siri ni Silisi jamanailu ro.

²² Koni lemeniyamaailu la dekuru menilu sidini Nenematomanin ma Jude mara ro, woilu tun ma nde yen, alu tun ma n lon. ²³ Alu ka a men ten de doron ko: «Men tere ye an torola folofolo, wo ye lemeniya ko lasela maailu ma sisen, a tere ye a jininna ka lemeniya ko men tijan folofolo.» ²⁴ Wo kera sababu ri alu ka Alla tando nde la ko koson.

2

Keladen tailu sonda Pali ro

¹ Nba, san tan ni naanin taminni koo, nde ni Barinabasi wara Jerusalemu ikoo tuun. N wara Tite fanan di. ² N na wa kun kera men di Alla le ka a fo n ye ko n ye wa. N seni ye, n ye kibaro juma men nasela siya gberεilu ma, n ka wo yiraka maaibailu la ie la jooonyen doo ka a jafoo ie ye. N ka wo ke ka a masaron n tun te a fe n na baara ye ke baara fuu ri, n tun ka men ke koroman na, a ni n tere ye men kan wo waati la. ³ Ni wo te, hali n taamajoon Tite men ye Kerekika ri, alu ma a diyagboya ko a ye kojiike. ⁴ Kuma wo kera ka a masaron wuyafola doilu tun ka alu jere ke ikomin lemeniyamaailu, ka alu dokon ka don an tema. Baa Isa Nenematomanin ka an kanhoroja ja men ma, alu tere ye a fe ka wo lakorosi bundu le ro. Alu tere ye a fe ka an ke jonilu ri ikoo tuun. ⁵ Koni an ma son ie ro hali waatini, sa kibaro juma ri to ai jusu ro, kibaro juma men ye tupa ri.

⁶ Koni maailu tere ye menilu jatela jemaailu ri, woilu ma fosi la n na kibaro juma kan, n ye men nasela maailu ma. Ni maailu ye ie jatela jemaailu le ri, wo te n jana foyi ri, baa Alla te maa bola maa ro. ⁷ Koni alu jere ka a jayen ko Alla de ka baara karifa nde la ko n ye kibaro juma lase kojiikebalilu ma, ikomin a ka baara karifa Piyeri la ja men ma ko a ye a lase kojiikelailu* ma. ⁸ Baa Alla ka Piyeri ke kojiikelailu la keladen di ja men ma, a ka nde fanan ke siya gberεilu la keladen di wo ja le ma. ⁹ Yakuba ni Kefasi ni Yuhana

* 1:18 Kefasi Simon Piyeri, konin. * 2:7 kojiikelailu kojiike ko men ye sebe jin doo wo kuma ye folo Yahudiyailu la ko le ro.

mēnilu tere ye jatela jēmōobailu ri, woilu jere ka a jayen ko Alla le ka jumaya ke n ye ka n kelaya. Wo le rō, alu ka ie bolo don Barinabasi ni nde bolo, ka a yiraka an na ko an bēe ye baarakējōonilu le ri. An benda a ma ko andeilu ye wa kibaro juma lase siya gberēilu ma, woilu fanan ye wa wo lase kojiikēlailu ma. ¹⁰ Alu ka ko kelen jinin an fe ko an ye an hankili to fantanilu rō. N fanan tere ye n dajala ka wo ke tuma bēe.

Poli ka Piyeri jalaki Antiyōci

¹¹ Nba, Kefasi nara Antiyōci so kōndō tuma mēn na, n ka a sōsō gbē ni gbē rō, baa a ka ko mēn ke, wo ma bēn fewu. ¹² Ka a masōrōn sani Yakuba la keladenilu ye na, Kefasi ni ye mōoilu tere ye damunun kela kelen di, badenma mēnilu ye siya gberēilu ri. Kōni Yakuba la keladenilu nara tuma mēn na, a ka a jere mabō siya gberē woilu la. A ma sōn a ni woilu ye damunun ke kelen di wo kō, baa a silanda mōoilu ye, mēnilu kan ko siya gberēilu ka kan ka kojiike. ¹³ Badenma jōon ma mēnilu tere ye Yahudiyailu ri, wo tōilu ka ie bila Piyeri kō a la filankafuya rō. Wo kera sababu ri hali Barinabasi ka a bila ie kō. ¹⁴ N ka a yen tuma mēn na ko alu te taamala ka telen kibaro juma sila kan, mēn ye tujā ri, n ka a fō Kefasi ye ai bēe jana ko: «A ye di? Ile mēn ye Yahudiya ri, ni ile ka Yahudiyailu la landailu bila ka i ke ikomin siya gberēilu, nfen de kosōn i ye siya gberēilu diyagboyala ko alu ye Yahudiyailu la landa latelen?»

Mōoilu ye kisila lemēniya le rō

¹⁵ An ye Yahudiya jere wolo le ri. An te kojuukelailu ri siyailu tema. ¹⁶ Kōni an ka a lōn ko mōo si ti se kela mōo telenni ri ka fara Nabi Musa la sariya labatoli la. Eēn, telenbaya ye kela ka a fara lemēniya ma Isa Nenematōmōnin ma gbansan. Wo le kosōn, an fanan lemēniyani Isa Nenematōmōnin ma. Mōo ri ke mōo teleni ri ka fara lemēniya ma Isa Nenematōmōnin ma, Nabi Musa la sariya labatoli te. Baa mōo si te kela

mōo telenni ri ka fara Nabi Musa la sariya labato jna ma.

¹⁷ Nba, ni an ye telenbaya jininna gbē rō Nenematōmōnin laden dō, an ye a yirakala wo jna kelen de ma ko an ye haketii le ri ikomin siya gberē mōoilu, wo ye a yirakala ye ko Nenematōmōnin ye an sēbē donna haketa ma wo rō wa? Wo kuma te! ¹⁸ N ka sariya mēn to ye, ni n ka n kōseyi wo ma ikō, n ye a yirakala ko n ye sariyatijanna le ri. ¹⁹ Wo rō, sariya labatoli nde jere sani sariya rō, wo rō n ye jēnemaya rō Alla ye. Nde ni Nenematōmōnin gbōngbōnda jiri kan kelen di. ²⁰ Nde sa n ninna butun, Nenematōmōnin de ye a ninna n fari rō. N ye dunujaratēe mēn kela faribanku jin dō sisen, n ye wo kela lemēniya le rō Alla Dence ye, mēn ka n kanin ka a jere nin di n kosōn. ²¹ N ti sōn ka n ban Alla la jumaya rō. Baa ni mōo ri se kela mōo telenni ri ka fara sariya labatoli la, Nenematōmōnin sani le wo rō gbansan!

3

Alla ye mōo jatela mōo telenni ri ka fara lemēniya le la

¹ Ai Kalatikailu, ai ye kōmōoilu ri! Yon de ka ai lafili? Isa Nenematōmōnin ka saya mēn ke gbōngbōn jiri kan, nde ka wo yiraka ai la ka a gbē. ² N ye a fe ka ai mapininka jinininkali kelen ma: Ai ka Nin Seniman sōrōn di? Ai ka wo sōrōn ka a masōrōn sariya labatoli le ma wa, wala ka a masōrōn lemēniyala kibaro juma le rō, ai ka mēn namēn? ³ Nfenna ai kera kōmōoilu di wo rō? Ai nō sila mēn taama damirala Nin Seniman na sebaaya rō. A ye di? Ai ye a fe ka a laban a jere le sebaaya rō wa? ⁴ Ai ka ko siyaman mujun ai ma. Wo kera ko fuu ri wa? Ni wo kera fuu! ⁵ Alla mēn ye Nin Seniman dila ai ma ka kabannakoilu ke ai tema, a ye wo kela ka a masōrōn ai ye Nabi Musa la sariya labatola wa, wala ka a masōrōn ai lemēniya kibaro juma ma, ai ka mēn namēn wa?

⁶ Nba, Iburahima don? «Iburahima lara Alla la jna mēn ma; wo le kosōn,

Alla ka a jate mɔɔ telenni ri,»⁷ wo rɔ ai ye a lɔn ko mɛn wa lemɛniya wo le Iburahima den de ri.⁸ A sɛbɛni Alla la kitabu kɔndɔ fɔɔfɔɔ ko Alla ri siya tɔilu kɛ a jɛrɛ jɔkɔrɔ mɔɔ telenilu ri ka fara ie la lemɛniya le la. Wo le kosɔn, a sɛbɛni ko a ka kibaro juma lase Iburahima ma fɔɔ ko: «Siyailu bɛɛ ri Alla la jumaya sɔrɔn ile le fɛ.»⁹ Awa, mɔɔ mɔɔ wa lala Alla la ikomin Iburahima lara Alla la jɔa mɛn ma, wo bɛɛ ri Alla la jumaya sɔrɔn.

¹⁰ Mɔɔ mɛnilu ra alu la lemɛniya la sariya labatoli kan, woilu bɛɛ dankani. Baa a sɛbɛni Alla la kitabu kɔndɔ ko: «Mɔɔ mɛnilu tɛ Alla la sariya sɛbenilu bɛɛ labatola, wo tiilu bɛɛ dankanin de.»¹¹ A gbɛni le ko mɔɔ si tɛna kɛla Alla jɔkɔrɔ mɔɔ telenni ri ka fara sariya labatoli la. Baa: «Mɔɔ telenni a ye dunuɔa ratɛɛla landanya le rɔ.»¹² Kɔni ka Alla la sariya labato, a ni ka lemɛniya Alla ma, woilu tɛ kelen di muumɛ. Baa: «Mɔɔ mɛn ka sariyailu bɛɛ labato, wo ri kɛ ie la dunuɔalɛɛ kun di.»

¹³ Nenematɔmɔnin ka an kunka danka le la, mɛn ye mɔɔilu kan sariya kosɔn. Danka wo ye a kan an na nɔ rɔ. Baa a sɛbɛni ko: «Mɔɔ mɔɔ dunnɔ jiri la, wo tii dankani.»

¹⁴ Isa Nenematɔmɔnin ka wo kɛ sa Iburahima la duwawu ri se siya gbɛɛɛilu ma, a ni an bɛɛ ri Nin Seniman sɔrɔn landanya le rɔ.

Nabi Musa la sariya ni Alla la teriya

¹⁵ N badenmailu, n di misali di ka a bɛn an na landailu le ma. Ni mɔɔ do ka teriya sidi ka ban, mɔɔ si kana teriya wo lasa, mɔɔ si kana do la teriya wo kan.¹⁶ Awa, Alla ka teriya sidi Iburahima ni a bɔnsɔn na. A ma sɛbɛ ko «a bɔnsɔnilu» ikomin bɔnsɔn siyaman de ko. Ɛɛn, a sɛbɛni ko «i bɔnsɔn.» Wo kɔrɔ le ko «i bɔnsɔn» kelen de ri, mɛn ye Nenematɔmɔnin di.¹⁷ N ye a fɛ ka mɛn fɔ, wo le jin di: Sariya mɛn nara san kɛmɛ naanin ni san bisawa Alla la teriya kɔman ti se ka Alla la lahidi ban. Kɔni sariya wo ti se ka Alla la teriya lasa ka Alla la lahidi bɔ a nɔ rɔ.¹⁸ Baa ni cɛta

ye sɔrɔnna sariya labatoli le rɔ, a tɛ sɔrɔnna lahidi rɔ butun. Kɔni Alla ka wo di Iburahima ma lahidi wo sababu rɔ.

Sariya siikun ye mɛn di

¹⁹ Nba, sariya kun ye mun di? A siira, sa an di sariya tɔjan koilu lɔn haan lahidi den wa sɔrɔn waati mɛn, lahidi mɛn sidini. Mɛɛkailu ka sariya wo di ka a fara kumalataaminna le la.²⁰ Ni kumataaminina ye ye, mɔɔ kelenna ko tɛ wo ri. Kɔni lahidi la ko rɔ, Alla kelen pe le wo ri.

²¹ A ye di wo rɔ? Nabi Musa la sariya ye Alla la lahidi lu sɔsɔla le wa? Wo kuma tɛ! Ni sariya dira mɔɔilu ma, mɛn tun di se jɛnemaya dila ie ma, mɔɔilu tun di jate mɔɔ telenilu ri ka fara sariya wo la.²² Kɔni sɛbeli kuma wo le nɔ an bilana kaso la an julumun dɔ, sa Alla ri a la lahidi dafa lemɛniyamɔɔilu ye ka fara ie la lemɛniya la Isa Nenematɔmɔnin ma.

²³ Sani lemɛniya waati ye se, sariya tɛrɛ ye an kɔnɔgbɛnna ka an kɛ ikomin kasodenilu. An tora ten haan ka lemɛniya makɔnɔ, mɛn natɔ bɔla gbɛ rɔ.²⁴ Wo rɔ, sariya wo kɛra ikomin an na kɔrɔsiba foo Nenematɔmɔnin na waati, sa an di jate mɔɔ telenilu ri ka fara lemɛniya la.²⁵ Lemɛniya nala sisen, an tɛ kɔrɔsiba wo bolo butun.

²⁶ Baa ai bɛɛ ra kɛ Alla denilu ri ka fara lemɛniya la, lemɛniya mɛn ye ai badila Isa Nenematɔmɔnin ma.²⁷ Ai mɛn sunda jii rɔ Nenematɔmɔnin tɔɔ rɔ, ai badini Nenematɔmɔnin ma.

²⁸ Wo le kosɔn, faranfasi tɛ Yahudiyailu ni siya gbɛɛɛilu tɛma butun, wala jɔnilu ni hɔrɔnilu tɛma, wala cɛ ni muso tɛma. Baa ai bɛɛ ka kan Isa Nenematɔmɔnin ma.²⁹ Ni ai ye Isa Nenematɔmɔnin ta le ri, ai fanan ye Iburahima bɔnsɔnilu le ri. Cɛta la le ile ri ikomin lahidi mɛn taani.

4

¹ Nba, n ye a fɛ ka mɛn fɔ, wo le jin di: den de ye a fa cɛtala ri. A fa la fen bɛɛ ri kɛ a ta ri. Hali wo, a denninya waati, a ni jɔn bɛɛ ka kan.

² Ka a to denninya rɔ, a tɛrɛ ye a denmamiralailu ni a denmakololailu la fanka le kɔrɔ foo ka wa se a fa la

waati lateɛni ma. ³ Andeilu fanan tere ten de. An tere ye denninya ro tuma men na, an tere ye dunuɲa koilu fanka le korɔ, ka ke woilu la jonilu ri. ⁴ Koni Alla la waati lateɛni sera tuma men na, a ka a dence lana. Muso le ka a saron. A saronda Nabi Musa la sariya korɔ, ⁵ sa a ri moilu kunka, menilu ye sariya korɔ. Wo ro, an kera moilu ri, Alla ye menilu mirala ikomin a denilu.

⁶ Jon, ikomin ai ye Alla denilu ri, a ka a Dence Nin nana an ma. Nin Seniman wo ye a kela, an ye Alla kilila ko: «an Baba, an Fa!» ⁷ Wo le ro, i te jon di butun, i ye Alla den de ri sisen. Ikomin i ye Alla den di, a ra men daben a denilu bee ye, i fanan di wo saron ale baraka ro.

Pali haminni Kalatikailu la ko ro

⁸ Fɔɔfɔɔ, ka a teren ai tun ma Alla lon fɔɔ, ai tere ye jinailu la jonya le ro. Woilu tun te batofen seɛɛilu ri. ⁹ Koni sisen ai ka Alla lon; tuɲa le Alla ka ai lon. Ai ye a fe ka wa dunuɲa ko barakatanilu le ko ikɔ wo ro wa, wo menilu te foyi ɲala ai ma? Ai ye a fe ka ke woilu la jonilu ri kokura wa? ¹⁰ Ai ye lon doilu jatela lon bailu ri ka woilu bonya, a ni karo doilu a ni waati doilu a ni san doilu. ¹¹ Aa! N da hamin ai la ko la, ko n ka baara men ke ka ai mademen, wo bee ri ke baara fuu ri.

¹² N badenmailu, n ye ai madiyala ko ai ye ai jere ke ikomin nde ye ɲa men ma, baa n ka n jere ke ikomin ai ye ɲa men ma. Ai ma kojuu si ke n na. ¹³ Ai ka a lon ko jankarɔ le ka a ke n sera ai wara ka kibaro ɲuma lase ai ma fɔɔfɔɔ. ¹⁴ N na jankarɔ ka ai tarɔ kosebe, koni ai ma n dooya, ai ma ai kodon n na. Ai ka n mira kojuma, ikomin ai tun di Alla la meleka wala Isa Nenematomnin jere mirala ɲa men ma. ¹⁵ Ai sewani tere kosebe. Sewa wo wani mi? N ye sereya di ko ni a se tere ai ye wo lon, ai tun di ai ɲaden bo ka a di n ma. ¹⁶ Ai ye n jatela ai juu ri baa n ka tuɲa fo ai ye wa?

¹⁷ Karanmoɔ wuya folailu ye alu rajala kosebe ai la ko ro, koni alu te wo kela kun ɲuman na. Baa alu ye a fe le

ka n ni ai fara ka an bo an ɲon na, sa ai ri ai raja ka wa ie ko. ¹⁸ Ni ai ka ai raja kojuma kela tuma bee, wo ka ɲi. Ai kana wo ke n ɲana gbansan. ¹⁹ N denilu, n ye tarɔla ai la ko ro kokura ikomin muso men ye tin ma. N di tarɔ ten haan Nenematomnin ye don ai ro tuma men na. ²⁰ A loo ye n na sisen ka ke ai tema, sa n di se kumala ai ye ɲa gberɛ ma. Baa n da kondafili ai la ko ro.

Saran ni Hajara la ko

²¹ Nba, ai menilu ye a fe ka to Nabi Musa la sariya le korɔ, ai ye n jabi: Sariya wo ka men fo, ai ma wo lon wa? ²² Nba a seɛeni ko Ibrahima ka dence fila saron. Jonmuso ka kelen saron a ye, haronmuso ka a to kelen saron a ye. ²³ Jonmuso den saronda ikomin ce ni muso ye den saronna ɲa men ma tuma bee. Koni haronmuso den saronda ka a ke lahidi den de ri, Alla tun ka lahidi men ta Ibrahima ye.

²⁴ Misaliya gberɛ fanan ye tariku wo ro. Nba, muso fila woilu ye teriya su fila yirakala. Teriya men sidira Sinayi koyinke kan, Hajara ye wo le yirakala. Ale ye den menilu saronna, woilu ye jonilu le ri. ²⁵ Hajara le ye Sinayi koyinke misali ri, men ye Arabu jamana ro. Hajara le ye Jerusalemu misali fanan, men ye ye bi. Baa Jerusalemu wo ni a la moilu ye jonya le ro. ²⁶ Koni Alla la Jerusalemu men ye sanma, wo haroyani le ri. Ale le ye ikomin an na. ²⁷ Baa a seɛeni Alla la kitabu kondɔ ko: «Ile muso densaronbali, ile men te den saronna,

i ye sewa ka ɲaalen kosebe!

Jon, ile men ma tin tarɔ lon,

i ye i sewakan ba labo!

Baa muso men da bila,

wo denilu ri siyaya ka tamin muso cetii ta kan.»

²⁸ Wo le ro, n badenmailu, ai ye lahidi denilu de ri, ikomin Isiyaka.

²⁹ Jonmuso den saronda ikomin ce ni muso ye den saronna ɲa men ma tuma bee. Haronmuso den saronda ikomin ce ni muso ye den saronna ɲa men ma, koni den farara Nin Seniman

na. Nba, wo tuma jɔnmuso den ka hɔrɔnmuso den wo tɔrɔ. Hali bi a ye ten de. ³⁰ Kɔni a sɛbɛni Alla la kitabu kɔndɔ di? A sɛbɛni ko: «Jɔnmuso ni a dence gbɛn, baa hɔrɔnmuso dence ri a fa cɛta. Jɔnmuso dence sen tɛ a rɔ muumɛ.» ³¹ Wo le kosɔn, n badenmailu, an tɛ jɔnmuso denilu ri; an ye hɔrɔnmuso denilu le ri.

5

Nenematɔmɔnin ka an hɔrɔya

¹ Nenematɔmɔnin ka an hɔrɔya, sa an di kɛ mɔɔ hɔrɔyani jɛrɛ jɛrɛ ri. Wo le rɔ, ai ye ai rajala. Ai kana sɔn mɔɔilu ye ai bila sariya jɔnya rɔ kokura.

² Ai ye ai tolo malɔ! Nde Pɔli kan ko ni ai sɔnda mɔɔilu ye ai kojiikɛ, Nenematɔmɔnin ka baara mɛn kɛ ai ye, wo tɛ foyi ja ai ma. ³ N ye a fɔla ikɔ ko mɔɔ mɔɔ wa sɔn mɔɔilu ye a kojiikɛ ten, fo wo tii ye Nabi Musa la sariya bɛɛ labato; diyagboya le wo ri. ⁴ Ai mɛnilu ye a jɔninna ka kɛ mɔɔ telen ri ka fara Nabi Musa la sariya la, ai ra ai jɛrɛ fara Nenematɔmɔnin na. Ai ra ai kɔdon Alla la jumaya la.

⁵ Kɔni andeilu, an jii ye a kan ko Alla ri an jate mɔɔ telenni ri. Nin Seniman ye an demenna ka wo le makɔnɔ ka fara an na lemɛniya la. ⁶ Baa ni mɔɔ sidini Isa Nenematɔmɔnin ma, kojiikɛ tɛ foyi ri butun, kojiikɛbaliya fanan tɛ foyi ri butun. Mɛn ye ko ba ri, wo ye lemɛniya le ri, lemɛniya mɛn ye mɔɔ lɔla kewalilu kɛla kaninteya kosɔn.

⁷ Ai tɛrɛ ye ai borila kojuma! Yon ka ai la sila tɛɛ, ka ai mabali tujɔ labatola? ⁸ Mabalili wo ma bɔ ale rɔ, mɛn ka ai kili. ⁹ «Lɛbɛn fitinin di buru siyaman nawuli ka a funun.» ¹⁰ Nba, n lani ai la ko ai la miriya a ni n na miriya a ri kanya, baa an bɛɛ sidini Maari ma. Kɔni mɔɔ mɛn ye ai hankili jaaminna, wo tii ri a sara sɔrɔn, a kɛra mɔɔ su su ri.

¹¹ N badenmailu, ni n ye mɔɔilu kawandila fɔlɔ ko alu ye kojiikɛ, nfenna mɔɔilu ye n tɔrɔla? Ni n ye mɔɔilu kawandila ten, Nenematɔmɔnin faa ko gbɔngbɔn jiri

kan, wo tun tɛna gbala mɔɔ si la. ¹² Mɔɔ mɛnilu ye ai lamaala, woilu ka kan ka ie jɛrɛ cɛya diya tɛɛ!

Lemɛniyamɔɔilu ka kan ka taama ja mɛn ma

¹³ N badenmailu, Alla ka ai kili sa ai ri kɛ mɔɔ hɔrɔyanilu ri. Kɔni ai kana hɔrɔya ko wo kɛ sababu ri ka ai farikolo diyana koilu kɛ. Ɛɛn! Ai ye ai jɔnɔn demɛn, kaninteya kosɔn. ¹⁴ Baa Alla la sariya bɛɛ ye sɔrɔnna jɔn kuma kelen de kɔndɔ ko: «I ye i mɔɔjɔnɔn kanin ikomin i jɛrɛ.» ¹⁵ Ni ai ka ai jɔnɔn cin ka ai jɔnɔn rafarafara, ai ri ai jɛrɛ tijan.

¹⁶ N ye a fɔla ai ye ko ai ye taama ka a bɛn Nin Seniman na sila ma, wo rɔ nata juu mɛnilu ye ai fari rɔ, woilu tɛ ai lɔ kojuu kɛla habadan. ¹⁷ Baa nata juu mɛnilu ye ai fari rɔ, woilu ye Nin Seniman sɔsɔla. Nin Seniman fanan ye woilu sɔsɔla. Alu ye ie jɔnɔn kɛlɛla. Wo rɔ, ai ye a fɛ ka mɛn kɛ, ai ti se wo kɛla. ¹⁸ Kɔni ni ai ye taamala ka a bɛn Nin Seniman na sila ma, ai tɛ Nabi Musa la sariya fanka kɔrɔ butun.

¹⁹ Farikolo ye baarada mɛn kɛla, wo le jɔn di, bɛɛ ka a lɔn: jatɔya ni ko nɔnɔni kɛ ni malobaliya koilu ²⁰ ni joo sɔli ni subaaya ni lagboyajɛ ni sɔsɔli ni kɛlɛya ni jusu mangbɔya ni natabaya ni bɛnbaliya ni kanintema le fara ie jɔnɔnna, ²¹ ni nata ni dɔlɔmin ni manamana ko dan natamin mɔɔilu, a ni wo jɔnɔn gbɛrɛ. N ye ai lalɔninna sisen ikomin n ka ai lalɔnin ja mɛn fɔlɔ ko mɔɔ mɛnilu ye ko su woilu kɛla, woilu tɛ ninyɔrɔ sɔrɔn Alla la mansaya rɔ.

²² Kɔni Nin Seniman ye a den mɛn kɛla mɔɔ jusu kɔndɔ, wo le jɔn di: kaninteya ni sewa ni jususuma ni mujunnin ni mɔɔ demennin ni jumaya ni lemɛniya ²³ ni sabari a ni senjerɛla. Sariya si tɛ ko su woilu kanma. ²⁴ Mɔɔ mɛnilu ye Isa Nenematɔmɔnin ta ri, alu ra ie sawonan koilu ni ie nata juu bailu bɛɛ gbɔngbɔn jiri kan. ²⁵ Ni an da jɛnemaya kura sɔrɔn Nin Seniman na, an ka kan ka an taama ka a bɛn a la sila ma. ²⁶ An kana jɛrɛdabaya

ke, an kana sɔsɔli lawuli an ni an jɔɔn tema, an kana an jɔɔn keleya.

6

Lemeniyamɔɔilu ka kan ka i jɔɔn demen

¹ N badenmailu, ni ai ka mɔɔ do yen kojuu kela, ai menilu ye taamala ka a ben Nin Seniman sawo ma, ai ye wo tii lali jususuma rɔ, ka a demen a kɔseyila sila juma kan. Kɔni i ye i janto i jere rɔ, sa i fanan kana manɛen ka kojuu wo jɔɔn ke. ² Ai ye i jɔɔn demen ai la doninilu tala sa ai ri Nenematɔmɔnin na sariya labato a ja ma. ³ Ni mɔɔ men ye a mirila ko ale ye mɔɔ ba ri, ka a teren a te foyi ri, wo tii ye a jere le lafilila. ⁴ Mɔɔ kelen kelenna bee ye a jere la kewalilu fese fese a ni ka a jere bonya. A mako te a la ka a la kewalilu la mɔɔ gberɛ ta ma. ⁵ Baa bee ka kan ka a jere la kunko ta.

⁶ Karanden men da Alla la kumakan sɔrɔn ka a karan, wo tii ka kan ka a la karanmɔɔ sɔ a la bolofen jumailu rɔ.

⁷ Ai kana ai jere lafili. Mɔɔ ti se mɔnedona Alla rɔ wala ka a mayele. Baa mɔɔilu wa si su su foyi sene rɔ, alu ri suman su wo sɔrɔn. ⁸ Ɔɔn, mɔɔ men wa sɔn a jere farikolo nata juuila ma ka kojuu ke, wo tii ri saya sɔrɔn. Kɔni mɔɔ men wa sɔn Nin Seniman diyana koilu ma ka kojuma ke, wo tii ri jenemaya banbali sɔrɔn. ⁹ An kana kori kojuma ke rɔ, baa ni an ma jitee ka a boloka, an di a tɔnɔ sɔrɔn a waati la. ¹⁰ Wo le kosɔn, an wa fere sɔrɔn tuma men na, an ka kan ka kojuma ke mɔɔilu bee ye, ka tere te an badenma lemeniyamɔɔilu ma.

Kuma laban

¹¹ Nba, ai ye sebeden kunba jinilu ragbe. Nde ye woilu sebela n jere bolo le la ka a lawa ai ma. ¹² Mɔɔ menilu ye a fe ka ai diyagboya ko ai ye kojiike, alu bee ye a jininna ka diya mɔɔilu ye tuun, baa alu te a fe mɔɔilu ye ie tɔrɔ Nenematɔmɔnin faa gbɔngbɔn jiri kan

wo kosɔn. ¹³ Baa mɔɔ menilu kojiike la, woilu jere te Nabi Musa la sariya labatola. Kɔni alu ye a fe ai ye kojiike sa alu ri se alu jerebonyala ko alu ka a ke kojiike nɔ ra ke ai fari ma. ¹⁴ Nde kɔni, n tena n jerebonyala ko si ma, fo an na Maari Isa Nenematɔmɔnin faa ko gbɔngbɔn jiri kan. A la saya kosɔn gbɔngbɔn jiri wo kan, dunuja koilu ye n jana ikomin fen menilu faani. N fanan ye dunuja jana ikomin fen men faani. ¹⁵ Kojiike te foyi ri. Kojiikebaliya fanan te foyi ri, foo a ke danfen kura ri.

¹⁶ Menilu ye sila wo taamala a ni Isirayeli mɔɔilu* fanan, Alla ye jususuma di wo bee ma, ka hina ie la.

¹⁷ Nba, sisen mɔɔ si kana n tɔrɔ butun, baa tɔrɔya nɔ menilu ye n fari ma, n ka woilu sɔrɔn Isa le kosɔn.

¹⁸ N badenmailu, an Maari Isa Nenematɔmɔnin na jumaya ye to ai fe. Amina.

* **6:16** a la Isirayeli mɔɔilu wo kɔrɔ ye le mɔɔ menilu lemeniyani Maari Isa ma ko ale le ye an kisiba ri.

Yakuba

Kuma Kan Men ye Kitabu Nin Kɔndɔ

Kitabu jin ye bataki le ri men farani Yakuba la. A ka jin sebe Yahudiya lemeniyamɔɔilu le ma men ye jensenni jamana gberɛilu kɔndɔ lɔndanya la. Waati wo la, lemeniyamɔɔilu tere ye tɔɔya rɔ. Hali jamana jemɔɔilu tere ye ie tɔɔla. Alla la Nin Senaman jiira Yakuba ma, a ka kuma jin dafɔ damira a ni ka a sebe, ka lemeniyamɔɔilu fanka don sila men ye tɔɔya ri, ka wa Alla ma.

Kitabu jin ye lalili siyaman de dila lemeniyamɔɔilu ma. A ye an karanna Alla tɔɔ fɔ jala an dagbolo la a ni ka Alla sariyailu bonya, wo ye ko fila le ri men te kelen di. Lemeniya ti fɔyi ri ni i ma Alla la sariya sila latelen. Kitabu jin ye jusukolo le karanna a ni ka sila juma laka an jɔɔn fe. A ti se farala.

Kitabu jin ye mɔɔ lalila ja gberɛ ma men ye an jusukolo lola sila bere mira la. An ma kan ka mɔɔ bɔ mɔɔ rɔ. A ye an majininkala ka an ye an jɔɔn demen, an ye an jɔɔn bonya, an ye diya an jɔɔn ye. A ye an majininkala an ye an nenkun mira, ka kumaba fɔto ye. An ye an mujun an na tɔɔyailu ma. An kana ke mɔɔ mɔnema ri. An kana dunuɔa nata diya an ye. An ye an karifa Alla la, an na ko beɛ rɔ.

Alla ye an beɛ demen an ye a la sariya beɛ latelen ikomin a ka kan ka ke ja men ma. Allama wo kera. Amina.

Yakuba la foli rɔ

¹ Sebe jin farani Yakuba le la, men ye Alla la jɔn de a ni Maari Isa men Nenematɔmɔnin na jɔn de ri. N ye a lawala *Isirayeli la kabila tan ni fila ma, menilu jensenni dunuɔa fan beɛ rɔ. N ye ai tuwala.

Alu ye sewa tɔɔya rɔ

² N badenmailu, tɔɔya su su wa ai sɔɔn, ai ye wo mira ka a ke ai sewa ko ba ri, ³ baa ai ka a lɔn ko ai la lemeniya wa kɔrɔbɔ, wo ri ke sababu ri do ri la ai la mujunnin kan. ⁴ Ai ye tɔɔya beɛ mujun foo ka a ban, sa ai ri ke mɔɔ dafaninilu ri fewu. Foyi te ai jen butun. ⁵ Kɔni ni famunyali ka ai do jen, a ye Alla matara. Wo ri famunyali di a ma, baa Alla ye mɔɔ beɛ sɔla ka a wasa. A te alu jalakila fo ka alu sɔ. ⁶ Kɔni mɔɔ wo wa Alla tara, fo a ye ala lemeniya la Alla rɔ, a kana sika. Mɔɔ men ye sikasikala, wo tii ye ikomin kɔɔji jikuru ba, fɔɔ ye men namaala kojuuya. ⁷ Wo tii kana a miri ko a ri fen sɔɔn Maari bolo. ⁸ Filankafu le. A te tola kan kelen si kan ala ko si rɔ.

Fantan ni nanfulutii

⁹ Lemeniya men ye fantan di, wo ka kan ka waso bake, baa a ka bonya sɔɔn Alla la. ¹⁰ Men ye nanfulutii ri, wo fanan ka kan ka waso bake, baa a ka dooya sɔɔn. Mɔɔ wo ri sa ka wa ikomin bin feren ye jala ka wa ja men ma. ¹¹ Ni tele bɔra ka a wuyɛ ba labɔ, bin di ja, a fereilu beɛ ri tunun. A dariya beɛ ri ban fewu. Nanfulutii fanan bantɔ ten de ka bɔ ala ko ketailu tema.

Alla te mɔɔ manɛenna

¹² Kunnadiya mɔɔ men ye a mujunna ala tɔɔya rɔ, wo mɔɔ wa ban kɔrɔbɔla Alla bolo a ri jenemaya banbali sɔɔn, Alla ka men lahidi ta a kanintemailu ye. ¹³ Kojuu ke loo wa mɔɔ mira a tɔɔya waati rɔ tuma men na, a kana a fɔ ko Alla le ye a manɛenna, baa kojuu ke loo te Alla mirala. Alla fanan te mɔɔ si manɛenna ten. ¹⁴ Mɔɔ beɛ ye manɛenna a jere la nata juu la ka a mira ikomin miralifen. ¹⁵ Kojuu loo wa an mira tuma men na a ri an ke kojuu kela ri, a ni kojuu wa fanka sɔɔn tuma men na, a ri an faa.

¹⁶ Nba, n kaninbailu, ai kana sɔn ai ye lafili. ¹⁷ Mɔɔ ri fen juma menilu sɔɔn, a ni fen dafanilu, woilu beɛ ye bɔla Alla fe san ma, men ka san dɔ

* **1:1** Kuma jin ma fɔ ko mɔɔ wo ye sɔɔnna Isirayeli la kabila tan ni fila kelen de ma, a fonin dunuɔa mɔɔ beɛ le ye men lanin Maari Isa la.

kenebolanilu dan. A te yelemanna ka bo a na ma. Dibi yoro si te a la. ¹⁸ A ka jenemaya kura lateε ka a di an ma ka fara ala kuma la, men ye tupa ri. A ka wo ke, sa a ri lodiya folo di an ma ala danninfenilu beε tema.

Fo ka Alla la kuma labato

¹⁹ Ai ye hankili bila jin do, n kaninbailu, ai ka kan ka kaliya ka ai tolo malob ai jooon na, ai kana da lakaliya kuma folo, ai kana mone jona. ²⁰ Baa moo wa mone, a ti se telenbaya koilu kela. ²¹ Wo le koson, ai ye konorojuuya beε to ye, ka kojuu beε boloka. Ai ye ai fanmajii ka son Alla la kuma ma, a ka men don ai jusukun do. Kuma wo le ri se ka ai kisi.

²² Ai ye ai tolo malob Alla la kuma la ka a labato. Ai kana dan ai tolo malola a la. Ni wo te, ai ri ai jere lafilo. ²³ Baa ni moo ka a tolo malob kuma wo la, koni a ma son wo labatola, a ye ikomin moo men ye a jere jakoro ragbela dubalen na kosebe. ²⁴ A wa ban a jakoro ragbela ka wa, a jakoro ye na men ma, a ri jina wo ko i koro. ²⁵ Sariya dafanin di se mooilu horoyala. Moo men wa a raja a karanna tuma beε, Alla ri wo tii kunnadiya ala ko ketailu ro. Wo ye moo le ri, men ye kuma wo labatola. A te son ka a tolo malob a la gbansan.

²⁶ Ni moo ye a mirila ko a ye Alla la dina ro, ka a teren a ti se a nen kun marala, wo tii ye a jere lafilo. A ye menilu jatela Alla la dina ri, woilu te foyi ri. ²⁷ Ka faratanilu ni cesamusoilu demen alu la toroya waati, a ni ka an jere mabo dunuja ko nooilu beε la, wo ye Alla la dina seniman ba le ri an Fa Alla jakoro.

2

Alu kana moo do lafisaya moo do ma

¹ Nba, n badenmailu, ai ra lemeniya an na Maari Isa men Nenematomonin ma, gbiliya ba ye men bolo, wo ro ai kana moo do lafisaya moo do ma. ² N di misaliya di ai ma. Ni lon do ro, moo do ri na don ai kan ai la laden diya, koyina saninnaman ye a bolo la, faanin

juma ye a kan na, a ni wo waati kelen, fantan do fanan di don ai kan, faanin koron ye a kan na, ³ tumado ai ri jabo faaninjumatii wo la, ka a bonya, ka a fo a ye ko a ye na a sii siifen juma ro yan, koni ai ri a fo fantan ye ko a ye a lo wo ri, ni wo te, ai ri a fo a ye ko a ye a sii duu ma ai sen koro. ⁴ A ye di wo ro? Ni ai ka a ke ten, ai ma moo do lafisaya do ri ai tema wa? Ai ma na ke miriyajuutii ri ai la kititeε diya ro wa?

⁵ N badenma kaninbailu, ai tolo malob. Dunuja mooilu ye menilu jatela fantanilu ri, Alla le ka woilu suwandi sa alu ri lemeniya kosebe. Alla ka alu suwandi fanan, sa alu ri se donna ala mansaya ro, a ka men lahidi ta a kanintemailu ye. ⁶ Koni ai ye fantanilu dooyala! Nanfulutiilu le te ai mirala karagbelaya la wa? Alu le te ai mirala ka wa ai ri kititeε diya ro wa? ⁷ Ai ye men ta ri, nanfulutii le te wo tanama kuma fo wa?

⁸ A sebeni Alla la kitabu kondoko: «I ye i siijoon kanin ikomin i ye i jere kaninna na men ma.» Alla la mansaya sariya le wo ri. Ni ai ka sariya wo labato, ai ye kojuma kela. ⁹ Koni ni ai ka moo bo moo ro, ai ra kojuu ke. Sariya ye a yirakala ko ai ye sariya tjanbailu le ri wo ro. ¹⁰ Ni moo ka sariya kelen pe tjan ka a toilu beε latelen, a ye ikomin wo tii ra sariya beε tjan. ¹¹ Baa Alla kan ko: «I kana kaninke ke.» A kan fanan ko: «I kana moo faa.» Awa, ni moo ka moo faa, wo tii ra ke sariya tjanba ri, hali ni a ma kaninke ke. ¹² Alla ri ai la kititeε ka a ben sariya le ma, sariya men ye moo horoyala. Wo le koson, ai ye ai kuma ni ai taama beε ke ka a ben miriya wo ma. ¹³ Hina ri se kititeε ma.

Lemeniyamooilu ka kan ka kewalijumailu ke

¹⁴ Nba, n badenmailu, ni moo do ka fo ko lemeniya ye a bolo, ka a teren a te kewalijumailu kela, a ye di wo ro? A tii ri se kisila wa? ¹⁵ Ni ai badenmacewala ai badenmamuso mako ye feriyabo ni balo la don? ¹⁶ Tumado ai do ri a fo makotii wo ye ko, «Alla ye

hɛɛ kɛ i yɛ, ko i ye wa i maja, ka damunun kɛ ka i fa,» kɔni ni a ka wo le fɔ ka a tɛrɛn a ma fosi di a ma ka a mako ja, wo ye nfen de ja? ¹⁷ Wo ja kelen de ma, ni mɔɔ do kan ko a lemɛniyani, ka a tɛrɛn a tɛ kewalijumailu kɛla, wo tii la lemɛniya tɛ foyi ja a ma. A ye ikomin fen faanin de.

¹⁸ Tumadɔ do ri a fɔ ko: «Lemɛniya ye i bolo, kɔni nde ye kewalijumailu kɛla.» Nba, ile mɛn tɛ kewalijumailu kɛla, i ye i la lemɛniya yiraka n na ni kewalijumailu tɛ. Nde fanan di n na lemɛniya yiraka i la n na kewalijumailu sababu la. ¹⁹ I lani a la ko Alla kelen pe le ye ye. Wo ka ji! Hali jinailu lani wo la. Woilu silanni Alla ye foo ka alu yɛyɛyɛ. ²⁰ Mɔɔkuntan! I ye a fɛ n ye a yiraka i la wa ko lemɛniya tɛ foyi ja a ma mɔɔ lɔ kewalijumailu kɛla? ²¹ Alla ma an benba Iburahima jate mɔɔ telenni ri ala kewalijumailu le kosɔn wa? Baa a ka a dencɛ Isiyaka la sarakadiya kan ka a kɛ Alla la sarakafen di. ²² I ka a jaɛn wa? A lemɛniyara Alla ma ka kewalilu kɛ. A ka kewali mɛnilu kɛ, woilu le ka ala lemɛniya dafa. ²³ Wo le rɔ, mɛn sɛbɛni Alla la kitabu kɔndɔ, wo dafanin. A sɛbɛni ko: «Iburahima lara Alla la kuma la. Wo rɔ, Alla ka a jate mɔɔ telennin di.» Ka a la wo kan, Alla ka Iburahima kili ko a tericɛ. ²⁴ Ai ka a jaɛn wo rɔ ko Alla ri mɔɔ jate mɔɔ telennin di a tii la kewalilu kosɔn, lemɛniya ko gbansan tɛ.

²⁵ Wo ja kelen de ma, Alla ka sunkurunba muso Rahabu jate mɔɔ telennin di ala kewalijumailu le kosɔn. Baa Isirayɛlika cɛ fila mɛnilu wara jamana lakɔrɔsi, Rahabu ka woilu ramira koruma a wara, ka ban ka alu dɛmɛn sila gbɛrɛ sɔrɔnna ka wa. ²⁶ Nba, ni nin tɛ mɔɔ mɛn faribanku rɔ, mɔɔ wo sanin de. Wo ja kelen de ma, ni mɔɔ do kan ko a lemɛniyani, ka a tɛrɛn a tɛ kewalijumailu kɛla, wo tii la lemɛniya ye ikomin fen faanin de.

3

Fanka ye mɔɔ nɛn na

¹ N badenmailu, ai siyaman ma kan ka kɛ karanmɔɔilu ri, baa ai ka a lɔn ko andeilu mɛnilu ye mɔɔilu karanna, an na kiti ri gbɛɛya ka tamin mɔɔ tɔilu ta la. ² An bɛɛ ye filila ja siyaman de ma. Ni mɔɔ mɛn tɛ filila a kuma rɔ fewu, wo tii ye mɔɔ dafanin de ri. A ye senjerɛla mɔɔ le ri. ³ An wa karafe don so da rɔ sa a ri wa an sawonan diya rɔ, so la ko bɛɛ ri kɛ andeilu le bolo. ⁴ Ai ye jikan kulunbailu mafɛnɛ. Alu ka bon kosebɛ. Fɔja ba wa tɛɛ, a ri alu ta ka wa alu ri. Kɔni kulun borilan fitini do ye alu la, mɛn ye alu lawala kulunborila sawonan diya bɛɛ rɔ. ⁵ Wo ja kelen de ma, nɛn ye mɔɔ faribanku fen fitini do le ri. Kɔni a ye waso ko bailu fɔla.

A ragbɛ! Ta fitina ri se tu ba mirala ka wo bɛɛ janin. ⁶ Mɔɔ nɛn fanan ye ikomin ta. Foyi tɛ a la ni kojuu gbansan tɛ! A ye mɔɔ faribanku yɔrɔ do le ri, mɛn di mɔɔ faribanku yɔrɔ tɔilu bɛɛ lanɔɔ. A ye ikomin jahanama ta le ye a rɔ. A ri se mɔɔ la dunujaratɛɛ bɛɛ ratijanna. ⁷ Adamaden ye ni-mafen su bɛɛ kolola: waa rɔ soboilu wo, kɔnɔilu wo, ji rɔ fenilu wo, ni-mafen misɛnilu wo, mɛnilu ye taamala duu ma. Adamaden da wo bɛɛ kolo, ⁸ kɔni mɔɔ si ti se a nɛn kolola! Fen juu le. Mɔɔ ti se a la. A kɛni ikomin a lafani baa le la. ⁹ Maari mɛn ye an fa Alla ri, an ye wo tandola an nɛn de la, kɔni Alla ka mɔɔ mɛnilu dan ka alu kɛ a jɛrɛ munujara ri, an ye woilu dankala nɛn kelen wo le la. ¹⁰ Da kelen de ri duwawu kɛ a ri dankali fanan kɛ! N badenmailu, wo ma kan ka kɛ de! ¹¹ A ye di? Ji duman ni ji kunani fila bɛɛ ri se bɔla ji bɔ diya kelen dɔ wa? ¹² A ye di, n badenmailu? Toroju ri se a denna olibiyedenilu la wa? Rɛsɛnju ri se a denna torodenilu la wa? Wo kuma tɛ! Nba, ji duman tɛna bɔla ji bu yɔrɔ rɔ, kɔɔji ye bɔla mɛn dɔ.

Famunyali mɛn bɔni Alla rɔ

¹³ Nba, mɔɔ ye ai tɛma wa, mɛn ye mɔɔ famunyali hankilima ri? Ni do ye ye, wo tii ye ala famunyali yiraka ala taama juma rɔ, a ni ala kewalilu rɔ, a ye mɛnilu kɛla fanmajii mɛn bɔni

famunyali rɔ. ¹⁴ Kɔni ni keleya ye ai la kojuuya, a ni bɛnsɛnkolontɛya, ai kana ai jɛrɛ bonya ko ai ye mɔɔ famunyanilu le ri. Ni wo tɛ, ai ri wuya fɔ ka tɔna tɔnan. ¹⁵ Famunyali su wo ma bɔ Alla rɔ sankolo rɔ. A bɔni dunuɔa le rɔ yan, a ni adamaden ni jina le rɔ. ¹⁶ Baa keleya ni bɛnsɛnkolontɛya ye yɔrɔ mɛn dɔ, sɔsɔli fanan ka siya ye, a ni kewalijuu su bɛɛ. ¹⁷ Kɔni famunyali mɛn bɔni Alla rɔ sankolo rɔ, wo fɔlɔ ye a tii kɛla mɔɔ sɛniman de ri, jususuma duman mɛn ye. Wo tii ye mɔɔ sabarini de ri, mɛn na ko ma gbɛlɛn. Wo ye hinala mɔɔilu la kɔsɛbɛ ka kojumailu kɛ alu ye. A tɛ mɔɔ bɔla mɔɔ rɔ. Filankafuya tɛ ala ko rɔ.

¹⁸ Mɔɔ mɛn ye jususuma baara kɛla mɔɔilu tɛma wo la dunuɔaratɛɛ ri kɛ telenbaya ri.

4

Ai ye ai madon Alla la

¹ Nba, kɛlɛ ni sɔsɔli mɛnilu ye ai ni i jɔɔn tɛ, woilu bɔni mi? Alu ma bɔ ai la nata juuilu le rɔ wa, mɛnilu ye kɛlɛ kɛla ai la jɛnemaya rɔ tuma bɛɛ?

² Fen loo ye ai la, kɔni ai tɛ a sɔrɔnna. Wo rɔ, mɔɔ faa loo ye ai mirala. Ai nata lani fen do kan, kɔni ai ti se wo sɔrɔnna. Wo rɔ, ai ye i jɔɔn sɔsɔli, ka i jɔɔn kɛlɛ. Ai ye mɛn fɛ, wo tɛ ai bolo, baa ai tɛ a tarala Alla la. ³ Ni wo tɛ, ai wa a tara, ai tɛ fen sɔrɔnna, baa ai ye a tarala miriyajuuya le la. Ai ye a tarala ai jɛrɛ la nata juuilu le nafa kanma. ⁴ Ai ye ikomin kaninkɛlailu! Dunuɔa koilu duman mɛn ye, Alla la ko ma di wo tii ye. Ai ma wo lɔn wa? Nba, mɔɔ mɛn ye a fɛ ka kɛ dunuɔa koilu kaninba ri, wo tii ye a jɛrɛ kɛla Alla juu le ri. ⁵ Mɛn fɔni Alla la kitabu kɔndɔ, ai ye ai mirila le ko wo fɔni le fuu wa? A kan ko: «Alla ka nɔn mɛn bila an dɔ, wo duman a ye a ja jɛrɛ jɛrɛ ma.»

⁶ Kɔni Alla ka baraka don an na ko rɔ haan ka tamin. Wo le kosɔn, a fɔni Alla la kitabu kɔndɔ ko: «Alla ye jɛrɛdabailu kɛlɛla.

Kɔni a ye baraka donna mɔɔ fanmajii-inilu rɔ.»

⁷ Wo le rɔ, ai ye ai fanmajii Alla ye ka a kan mira. Ai ye ai ban Sɛtana rɔ. Wo rɔ, a ri a bori ka a mabɔ ai la. ⁸ Ai ye ai madon Alla la. Wo rɔ, Alla fanan di a madon ai la. Ai kojuukɛlailu, ai ye ai bolo bɔ kojuu la fewu. Ai filankafuilu, ai ye ai jusukun sɛniya. ⁹ Ai ye jusumakasa, ka kasi, ka kule! Ai ye ye lɛ boloka ka a kɛ kasi ri. Ai ye sewa boloka, ka a kɛ jusukasi ri. ¹⁰ Ai ye ai fanmajii Maari jɔkɔrɔ. Wo rɔ, a ri ai kun nawuli.

Lɛmɛniyamɔɔilu kana i jɔɔn mafɔ

¹¹ Nba, n badenmailu, ai kana i jɔɔn tɔɔjuu fɔ. Mɔɔ mɛn wa a badenma tɔɔjuu fɔ, ka a badenma jii kojuukɛla ri, wo tii ye Alla la sariya le tɔɔjuu fɔla, ka sariya wo jii fen juu ri. Ni mɔɔ don ka sariya jii fen juu ri, wo tii tɛ sariya labatola fo ka a jɛrɛ kɛ sariya jalakiba ri. ¹² A kelen pe le ye sariyasiiba ri. A kelen pe le ye kititɛla ri. Ale le seni mɔɔ kisila, a seni mɔɔ halakila fanan. Kɔni ai mɔɔ gbansan, nfenna ai ye ai mɔɔjɔɔn jii kojuukɛla ri?

Lɛmɛniyamɔɔilu kana alu jɛrɛdabaya

¹³ Nba, ai ye ai tolo malɔ sisen. Ai kan ko: «An di wa so do kɔndɔ bi, ni wo tɛ sini. An di san kelen kɛ ye, ka julaya kɛ ka tɔnɔ sɔrɔn.» ¹⁴ Ai kan ten, kɔni ai ma wo lɔn mɛn di kɛ sini. A ye di? Aila dunuɔaratɛɛ ye nfen di? Ai ye ikomin duuru, mɛn di bɔ ka waatini kɛ, ka ban ka tunun. ¹⁵ Ai ka kan de ka a fɔ ko: «Ni Maari sɔnda, an kɛndɛ ri to, an di ko jɔnɔlu kɛ.» ¹⁶ Kɔni sisen, ai ye ai wasola ka jɛrɛrabaya kumailu fɔ. Wo jɔɔn bɛɛ ma jɔ le! ¹⁷ Wo rɔ, ni mɔɔ mɛn ka a lɔn a ka kan ka kojuma mɛn kɛ, kɔni a ma wo kɛ, wo tii ra julumun kɛ.

5

Nanfulutii jɔninkɛjuuilu

¹ Nba ai nanfulutii, ai ye ai tolo malɔ! Ai ye kasi ka kule, baa tɔrɔya ri na ai sɔrɔn. ² Aila nanfulu ra tɔnan. Baabaanen da don ai la faaninilu rɔ. ³ Korikori ra ai la sanin ni ai la wodigbɛ mira. Korikori wo ri ai jalaki. A ri ai fari halaki ikomin ta.

Ai ra nanfulu laden ai jere ye dunuja laban waati jin do. ⁴ Ai ja lo! Baaraden menilu ka ai la senesumanilu ka, ai ka woilu janfa. Ai ma son alu sara dila alu ma. Sara wo ye kulekan bola ai kanma. Baaradenilu kulekan ra se Maari Sebetii ma. ⁵ Ai ka ai la dunujaratεε ke fen duman gbansan de kan, ka ai diyana koilu gbansan de ke. Ai ra ai jere ke ikomin nisi talonilu, menilu ye alu kannateε lon makonola. ⁶ Ai ra kiti labe moo telenni kan ka a faa, men te ai sosoli.

Lemeniyamooilu ye alu mujun

⁷ Wo le ro, n badenmailu, ai ye ai mujun foo Maari ye na. Ai ma senekelailu korosi wa? Alu ye suman ka makonola, alu ri men soron alu la sene ro. Alu ri alu mujun foo sancu ye na, sancu folo ni sancu laban. ⁸ Ai fanan ye ai mujun, ka jusu lasewa, baa Maari na lon da sudunya.

⁹ N badenmailu, ai kana ai makasi ai moon kan, sa Alla kana kiti labe ai kan. Kititeela le a ri, men ma jan ai la. A ri na i torofe sisen. ¹⁰ N badenmailu, ai ye ai hankili to Maari la nabijumailu la kuma ro, menilu kumara a too ro. Woilu ka alu mujun i toroya koron men ma, ai ye ai mujun ja wo le ma. ¹¹ Ai ja lo! Moo menilu ka alu mujun toroya ro, an ye a folo ko wo tii kunnadiyani Alla bolo. Ayuba ka a mujun ja men ma, ai ka wo men. Maari ka men ke a ye a laban do, ai ka wo fanan lon, baa Maari la kininkinin ka bon, a ni ala kaninteya.

¹² Nba, n badenmailu, n ye men magbeyala ai ye, wo le jin: ai kana

ai kali. Don, ai kana ai kali sankolo la, wala duukolo la. Ai kana ai kali foyi la. Ni ai sonda ko ma, ai ye a fo doron ko don. Ni ai ma son ko ma, ai ye a fo doron ko en. Ai ye dan wo ma, sa kiti kana be ai kan.

Fanka ye Alla tara ro

¹³ Nba, ni torobato ye ai tema, wo ye Alla tara. Ni moo sewanin ye ye, wo ye kaliman bo Alla ye ka a tando. ¹⁴ Ni jankaroto ye alu ro, wo ye lemeniyamooilu la dekuru jemooilu kili. Alu ye tulu ke a kun na Maari too ro, ka Alla tara a ye. ¹⁵ Ni moo ka ala lemeniya la Alla ro ka a matara, jankaroto ri kendeya. Maari ri a lawuli. Ni jankaroto tun ka kojuu le ke, Maari ri woilu yafa a ma. ¹⁶ Wo le ro, ai ra kojuu menilu ke, alu ye woilu fo moon ye, ka Alla tara ai moon ye, sa ai ri kendeya. Fanka ye telenba la tarali la a ye ko jala kosebe.

¹⁷ Nabi Eli fanan tere adamaden de ri ikomin andeilu, koni a ka a raja Alla matarala ko sancu kana na. Wo ro, sancu ma na san sawa ni karo wooro koroo. ¹⁸ Wo taminni ko ro, a ka Alla tara iko ko sancu ye na. Sancu nara. Duukolo jiri ni a sumanilu ka alu den.

¹⁹ N badenmailu, tumado ai do ri fili ka tuna sila bila, koni lemeniyamoo do ri wo tii laseyi ka a bila tuna sila kan iko. ²⁰ Ni wo kera, ai ye la a la ko moo men ka kojuukela labo ala fili sila kan, wo tii ra kojuukela ni kisi saya ma. A fanan di ke sababu ri, Alla ri kojuu siyaman ba yafa kojuukela wo ma.